

Gheorghe MACOVEI

**PROCEDURA EXAMINĂRII
CAUZELOR DE INSOLVABILITATE**

Chişinău, 2020

CZU 347.736

M 13

Autor:

Gheorghe Macovei

Recenzenți:

Elena BELEI, Doctor în Drept, Conferențiar Universitar.

Șef Departament Drept Procedural, Facultatea de Drept, USM.

Florin MOȚIU, Profesor universitar doctor, Universitatea de Vest din Timișoara,
Facultatea de Drept

Procesare computerizată: Nadia Potânga

Copertă: Natalia Berebiuc

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Macovei, Gheorghe.

Procedura examinării cauzelor de insolvență / Gheorghe Macovei. – Chișinău:

S. n., 2020 (Tipogr. "Lexon-Prim"). – 228 p.

Bibliogr.: p. 215-223 (130 tit.). – Referințe bibliogr. în subsol. – 500 ex.

ISBN 978-9975-3388-8-2.

CUPRINS

ARGUMENT	5
INTRODUCERE	7
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL INSOLVABILITĂȚII ȘI A PROCEDURILOR DE INSOLVABILITATE	13
1.1. Fundamentarea științifică și doctrinară în domeniul insolabilității și a procedurilor de insolabilitate	13
1.1.1. Problematika abordării insolabilității din perspectiva dreptului material și dreptului procedural	13
1.1.2. Formarea și evoluția doctrinei juridice în domeniul insolabilității în spațiul Europei de Est	16
1.2. Analiza materialelor științifice în domeniul insolabilității și a procedurilor de insolabilitate publicate în Republica Moldova	27
1.3. Concluzii la capitolul 1.	38
2. ASPECTE INTRODUCATIVE PRIVIND INSOLVABILITATEA ȘI PROCEDURA DE INSOLVABILITATE	40
2.1. Conceptul de insolabilitate	40
2.1.1. Cadrul normativ internațional și european în domeniul insolabilității	40
2.1.2. Evoluția și tendințele de dezvoltare a procedurilor de insolabilitate	44
2.1.3. Abordarea teoretică a conceptului de insolabilitate și a celui de procedură a insolabilității	55
2.2. Locul procedurii de insolabilitate în cadrul procesului civil	60
2.3. Studiu comparat privind realizarea fazelor procesului civil la examinarea cauzelor de insolabilitate	71
2.4. Felurile procedurilor de insolabilitate reglementate de legislația în vigoare a Republicii Moldova	77
2.5. Concluzii la capitolul 2.	85
3. INTENTAREA PROCESULUI CIVIL ÎN LEGĂTURĂ CU EXAMINAREA CAUZELOR DE INSOLVABILITATE	89
3.1. Dreptul la înaintarea cererii introductive	89
3.1.1. Premisele dreptului la înaintarea cererii introductive	90

3.1.2. Condițiile realizării dreptului la înaintarea cererii introductive	99
3.2. Acțiunile instanței de judecată ce pot fi realizate în legătură cu înaintarea cererii introductive	109
3.3. Efectele admiterii spre examinare a cererii introductive. Perioada de observație	118
3.4. Intentarea procedurii de insolvabilitate. Efectele intentării procedurii de insolvabilitate	126
3.5. Concluzii la capitolul 3.	136
 4. EXAMINAREA ÎN FOND A CAUZELOR DE INSOLVABILITATE	142
4.1. Particularitățile judecării cauzei de insolvabilitate după declararea persoanei insolubile	142
4.1.1. Acțiunile instanței de judecată la etapa desfășurării ședinței de validare a creanțelor și a adunării de raportare	142
4.1.2. Actele de dispoziție a instanței de judecată în cadrul procedurii de restructurare	151
4.1.3. Actele instanței de judecată adoptate în legătură cu valorificarea și distribuirea masei debitoare în cadrul falimentului	156
4.2. Încetarea procesului de insolvabilitate	175
4.3. Particularitățile contestării actelor emise la examinarea în fond a cauzelor de insolvabilitate	186
4.3.1. Controlul judecătoresc în materie de insolvabilitate	186
4.3.2. Controlul efectuat de instanțele ierarhic superioare asupra actelor adoptate în cauzele de insolvabilitate	196
4.4. Concluzii la capitolul 4.	202
 CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	207
BIBLIOGRAFIE	217
LISTA ABREVIERILOR	226

ARGUMENT

Economia de piață este o formă modernă de organizare a activității economice, în care prețurile bunurilor și serviciilor sunt rezultatul negocierilor dintre părți pe baza cererii și ofertei, iar intervenția statului în deciziile economice este limitată.

Proprietatea privată, libera inițiativă și specializarea agenților economici creează un mediu favorabil dezvoltării unei economii de piață. Dezvoltarea relațiilor sociale în cadrul economiei de piață presupune faptul că societățile comerciale, dar și întreprinzătorii individuali activează într-un domeniu foarte dinamic.

Urmare a relațiilor comerciale, patrimoniul și capacitatea financiară a comercianților variază în permanență, iar adesea, datorită unor factori negativi (criză financiară la nivel global, supraîndatorare, management defectuos, concurență neloială, scăderea consumului etc.) se ajunge la incapacitatea de plată.

Fenomenul insolabilității reprezintă un mecanism firesc de reglare economică și financiară, statul în acest sens fiind cel care urmează să instituie acele reguli care să nu permită o dereglare excesivă a activității economice, respectiv a securității financiare a tuturor comercianților.

În Republica Moldova supravegherea statală în cazurile de survenire a insolabilității întreprinzătorilor este realizată, cu excepția băncilor comerciale, de către instanțele de judecată. În acest sens, de modalitatea în care este reglementată activitatea instanțelor de judecată în legătură cu examinarea cauzelor de insolabilitate depinde asigurarea securității circuitului civil și stabilitatea economică a întreprinzătorilor.

Demersul științific prezentat de dl. Macovei Gheorghe abordează o serie de probleme stringente și actuale atât din perspectiva cadrului legal existent, cât și din perspectiva practicii judiciare neuniforme din Republica Moldova.

Prin studiul efectuat, autorul propune soluții actuale în privința mai multor probleme cercetate, printre care enumerăm următoarele:

1. Propune delimitarea procedurii de insolabilitate de categoriile de proceduri tradiționale, contencioase sau necontencioase, ca fiind o procedură distinctă, diferită atât după scop, cât și după conținut.

2. Analizează procedura accelerată de restructurare separat de procedurile de insolabilitate reglementate de legislația în vigoare, calificând-o drept o procedură ce are sarcina prevenirii intrării în incapacitate de plată.

3. Propune o reformulare a fazelor procesului civil care sunt aplicabile în cazul examinării cazurilor de insolabilitate.

4. Evidențiază și clasifică circumstanțele de fapt și de drept ce urmează a fi verificate la momentul primirii cererii introductive.

5. Argumentează necesitatea aplicării acțiunilor generale prevăzute de Codul de procedură civilă în legătură cu intentarea cauzei de insolabilitate, în special necesitatea aplicării conforme a acțiunilor de refuz, restituire și de a nu da curs cererii.

6. Arată insuficiența reglementărilor legale ce țin de controlul judecătoresc în domeniul insolvenței, în special asupra aplicării improprii a recursului contra deciziilor instanțelor de apel, prevăzut de Codul de procedură civilă în cazurile de contestația a hotărârilor instanței de insolvență.

7. Propune o serie de soluții referitoare la înlăturarea confuziilor terminologice dintre normele Legii insolvenței și cele din Codul de procedură civilă ale Republicii Moldova.

8. Argumentează natura juridică și efectele instituției popririi în procedura insolvenței.

Bibliografia utilizată este una de actualitate, atât pe palierul surselor doctrinare române, cât și în privința surselor europene și internaționale utilizate. Demersul științific al autorului, dublat de calitatea aparatului bibliografic, multitudinea notelor de subsol, referirile la pozițiile doctrinare și jurisprudențiale întâlnite cu privire la subiectul tratat dovedesc o bună cunoaștere a fenomenului insolvenței.

Lucrarea este bogată în argumentări și concluzii convingătoare ale autorului asupra diferitelor aspecte ale tezei precum:

a) Determinarea funcțiilor, naturii juridico-procesuale, locului și fazelor procedurii de insolvență;

b) Condițiile și premisele dreptului la înaintarea cererii introductive în procedura de insolvență;

c) Acțiunile specifice ale instanței legate de admiterea sau respingerea cererii introductive și actele instanței prin care acestea se efectuează;

d) Înlăturarea confuziilor terminologice dintre normele Legii insolvenței și cele din Codul de procedură civilă;

e) Efectele intentării procedurii de insolvență și a soluțiilor pe care instanța le poate da;

f) Propunerile de lege ferenda ale autorului referitoare la uniformizarea aplicării în practică a art. 115 din Legea insolvenței ce se referă la intentarea procedurii de faliment și valorificarea și distribuția masei debitoare;

g) Esența, natura juridică și efectele fenomenului popririi în procedura insolvenței;

Aportul științific al lucrării este de netăgăduit, oferind o perspectivă proprie a autorului asupra unor probleme actuale complexe. Calitățile acesteia sunt puse în evidență atât prin soluțiile propuse de autor plecând de la bibliografia parcursă, cât și de metodele de cercetare utilizate în concordanță cu obiectul cercetat.

În ansamblu, conținutul lucrării este unul complex, bine documentat, autorul reușind, în ciuda multiplelor opinii analizate, să-și formuleze și să-și argumenteze cu claritate propriile opinii, materializate în numeroasele propuneri de lege ferenda făcute.

*MOTIU Florin, Profesor universitar doctor,
Universitatea de Vest din Timișoara,
Facultatea de Drept*

INTRODUCERE

Declararea independenței la 27 august 1991 a însemnat pentru Republica Moldova începutul trecerii de la economia planificată la o economie de piață. Fără o bază legislativă, financiară și economică corespunzătoare Moldova a intrat într-un declin economic major. Pe parcursul a 10 ani de zile începând cu 1990 până în 1999 Moldova s-a aflat într-o decădere economică continuă. Indicele produsului intern brut a scăzut practic de 3 ori, atingând în anul 2000, abia, 35% din valoarea acestuia înregistrată în anul 1990. Pe fundalul unei crize economice profunde, conformându-se regulilor economiei de piață, în Republica Moldova se activează mediul de afaceri. Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat în perioada anilor 1992-2000, au fost înregistrați 108 863 agenți economici, de două ori mai mult decât într-o perioadă similară ulterioară.¹ Însă reieșind din aceleași reguli ale economiei de piață, puțini comercianți reușesc să desfășoare o activitatea comercială prosperă, mulți dintre aceștia fiind nevoiți a se lichida, fie benevol, fie silit. Declinul economic continuu a dus, inclusiv, la lichidări în masă, dintr-un motiv sau altul, a întreprinderilor înregistrate. Până în anul 2000 inclusiv, au fost radiați 8240 de agenți economici, cei mai mulți, cca 2451, fiind radiați în anul 2000.

În aceste condiții statul se afla în fața necesității adoptării unor reguli, ce ar reglementa lichidarea silită a întreprinzătorilor, reguli care ar asigura protejarea intereselor atât a celui ce a intrat în incapacitate de plată cât și celor care au legături economice cu acesta. În condițiile economiei planificate, nu sa simțit necesitatea în existența unor asemenea reguli, situație care s-a schimbat radical, ulterior obținerii independenței, și a creat premisele pentru reglementarea unor proceduri de insolabilitate (faliment) corespunzătoare.

Cu părerea de rău, insuficiența unor reglementări naționale anterioare, aplicabile procedurilor de faliment, insuficiența unei doctrine juridice și economice în acest domeniu, cât și direcția diferită a vectorului legislativ în raport cu cerințele generate de realitățile economice și juridice a Republicii Moldova a dus la aceea că până în prezent suntem într-o permanentă încercare de a adopta reglementările corespunzătoare mediului național, acestea fiind într-o continuă modificare și adaptare. Adoptarea la 29 iunie 2012 a celei de a patra legi² în domeniul procedurilor de insolabilitate (faliment) ne demonstrează încă nedorința noastră de a ne învăța pe

¹ Pentru perioada anilor 2000-2007, Camera Înregistrării de Stat raportează doar un număr de 41745 de agenți economici înregistrați.

² Legea insolabilității. Nr. 149 din 29.06.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.09.2012, nr. 193-197/663.

propriile greșeli, ori schimbarea de patru ori a legislației în materie de insolabilitate în mai puțin de 24 de ani de independență, înseamnă mai puțin de 6 ani de aplicare efectivă, termen în care urma să fie apreciată eficiența și corespunderea legislației necesităților naționale.

Domeniul insolabilității și a procedurilor de insolabilitate rămâne în prezent actual ca niciodată și să nu fim duși în eroare de experiența normativă anterioară marcată de cele 3 legi ce au precedat Legea insolabilității în vigoare. Aplicarea acestora a fost selectivă, neîndemnatică și nu a generat o careva practică bine conturată în domeniu. Legea cu privire la faliment din 1992³ a fost prima încercare de a determina un mecanism de reorganizare și lichidare judiciară a întreprinderilor aflate în incapacitate de plată. Sub imperiu acesteia au fost intentate cca 300 de cauze de faliment, dar nici una din acestea nu a fost dusă la bun sfârșit. Totul s-a datorat nefuncționalității legii, generate de normele care prevedeau numirea Comisiei de lichidare de către organul care a înregistrat agentul economic, factorul administrativ în acest sens a dus la inaplicabilitatea corespunzătoare a legii. Peste 4 ani legiuitorul adoptă Legea cu privire la faliment din 1996,⁴ care în pofida unor reglementări mai progresiste, a fost la fel de nefuncțională, problema esențială fiind procedura de numire a administratorului și atribuțiile acestuia. Reglementărilor acestei legi se datorează aplicarea procedurilor de faliment față de câteva întreprinderi mari la acel moment, *Uzina Alfa*, *Fabrica de Frigidere din Chișinău*, *Uzina Alimentarmaș* și *Abatorul din Dondușeni*. Deja peste 5 ani legiuitorul adoptă o nouă lege, Legea insolabilității din 2001,⁵ care fiind adoptată după modelul legii Germaniei cu privire la insolabilitate din 1994 urma să formeze o nouă direcție de dezvoltare în materie de insolabilitate. Cu părere de rău la etapa inițială a aplicării sale, Legea insolabilității din 2001, era doar o acoperire pentru aplicarea așa numitei *proceduri de restructurare*, care nu era altceva decât o reorganizare a întreprinderilor de către stat după formula aplicabilă în perioada economiei planificate. Abia după anul 2006, când a fost abrogată procedura respectivă, putem vorbi despre o formare a unei practici în materie de insolabilitate.

În prezent, ne aflăm la cea de patra lege în domeniu insolabilității, cu o practică neuniformă, generată până în 2012 de un cerc restrâns de judecători din cadrul Curții de Apel Economice, cu o insuficiență a unei doctrine juridice în materie de insolabilitate, iar cel mai grav cu o lege nouă, care nu doar că a modificat o serie de prevederi anterioare, dar și a introdus mai multe reguli noi.

³ Legea cu privire la faliment. Nr. 851 din 03.01.1992. În: Monitorul Oficial, 01.09.1992, nr.008.

⁴ Legea cu privire la faliment. Nr. 786 din 26.03.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.09.1996, nr. 58/583.

⁵ Legea insolabilității. Nr. 632 din 14.11.2001. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 15.11.2001, nr. 139-140/1082.

Pe fundalul insuficienței doctrinei naționale în materie de insolvabilitate, cât și a unei practici bine formate, desfășurarea procedurilor de insolvabilitate tradițional este îngreunată de problemele de ordin procedural care apar în legătură cu necesitatea desfășurării de către instanța de judecată a unui proces civil, conform unor reguli specifice, adesea diferite de normele procesuale general aplicabile, dar și care nu se află în concordanță cu legea procesual civilă-cadru – Codul de procedură civilă. Inițial procedura de insolvabilitate era dată în competența arbitrajului - un organ de stat, creat sub conducerea Sovietului Suprem al R.S.S Moldova, care avea menirea să soluționeze litigiile apărute în sfera economică și în conducerea ei.⁶ Procedura de judecare era reglementată de Lege cu privire la faliment din 1992 cu aplicarea prevederilor generale ale Codului de procedură arbitrală⁷. Codul de procedură civilă din 1964⁸, care era în vigoare la acel moment, nu conținea careva prevederi privind procedura de faliment, deoarece aceasta se afla în afara competenței instanțelor de judecată și nu presupunea desfășurarea unui proces civil. Începând cu anul 1996, procedura de insolvabilitate (faliment la acel moment), devine o procedură judiciară, dată în competența judecătoriilor economice de circumscripție, în legătură cu care era necesar de a porni proces civil distinct. Deși, prin Legea nr. 942 din 18.07.1996⁹, în Codul de procedură civilă din 1964, au fost introduse o serie de reglementări privind judecarea litigiilor economice, totuși examinarea cauzelor în procedura de insolvabilitate (faliment la acel moment) este în mare parte reglementat de Legea cu privire la faliment din 1996. Datorită acestui fapt se păstrează în continuare o neconcordanță dintre normele de procedură generale și normele speciale aplicabile la examinarea cauzelor de insolvabilitate. Spre regret aceeași scindare a normelor de procedură s-a păstrat și odată cu adoptarea Legii insolvabilității din 2001, care odată cu adoptarea în 2003 a Codului de procedură civilă în vigoare a generat o serie de confuzii legate de: natura procedurii de insolvabilitate, aplicarea fazelor procesuale obligatorii față de aceasta, coroborarea cerințelor cererii de chemare în judecată cu cerințele înaintate față de cererea introductivă, *intentarea dublă* procedurii de insolvabilitate, rolul instanței de judecată în cadrul procedurii de insolvabilitate, funcțiile de administrare a instanței de judecată, încetarea procedurii de insolvabilitate diferită de încetarea procesului civil, etc.

⁶ Legea cu privire la Arbitrajul Republicii Moldova. Nr. 414 din 18.12.1990. În: Veștile nr. 12/319 din 1990, art. 1.

⁷ Codul de procedură arbitrală. Nr. 843 din 03.01.1992. În: Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr. 1/4 din 1992.

⁸ Codul de procedură civilă al Republicii Moldova din 26.12.1964.

⁹ Legea pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă. Nr. 942 din 18.07.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 19.12.1996, nr. 81-82.

Scopul prezentei lucrări constă în realizarea unei cercetări complexe teoretico-practice a particularităților intentării, examinării și soluționării cauzelor de insolvabilitate. În vederea atingerii scopului propus au fost preconizate următoarele

obiective:

a) analiza evoluției procedurilor de insolvabilitate (faliment) aplicate pe teritoriul țării și evidențierea principalelor tendințe de dezvoltare a acestora în raport cu tendințele generale la nivel internațional;

b) cercetarea doctrinei juridice naționale și de peste hotarele țării privitor la diverse aspecte ce se referă la insolvabilitate și procedurile judiciare aplicabile persoanelor aflate în incapacitate de plată sau supraîndatorare;

c) examinarea practicii judiciare pe cauzele de insolvabilitate pentru identificarea problemelor legate de aplicarea legislației materiale și procedurale, în vederea aprecierii direcțiilor de dezvoltare a practicii și formulării soluțiilor de perspectivă în dezvoltarea acesteia;

d) determinarea locului procedurii de insolvabilitate în cadrul sistemului dreptului procesual civil și coraportul acestui fel de procedură cu celelalte feluri de proceduri civile existente;

e) evaluarea specificului derulării procesului civil pe cauzele de insolvabilitate și determinarea întinderii fazelor acestuia în raport cu fazele clasice a procesului civil;

f) cercetarea complexă a circumstanțelor ce condiționează primirea cererii introductive și punerea pe rol a cauzei de insolvabilitate în scopul determinării premiselor și condițiilor dreptului la înaintarea cererii introductive și a efectelor procesuale ale încălcării acestora;

g) studierea particularităților examinării judiciare a circumstanțelor ce demonstrează existența temeiurilor de insolvabilitate;

h) analiza efectelor procesual-juridice și material-juridice ale intentării cauzelor de insolvabilitate și impactului acestora asupra participanților la proces;

i) aprecierea particularităților realizării acțiunilor procesuale cuprinse între etapa intentării procedurii de insolvabilitate și cea de încetare a procedurii respective;

j) determinarea sarcinilor instanței de judecată în legătură cu aplicarea și desfășurarea procedurilor de insolvabilitate propriu-zise (*procedura de faliment, procedura de restructurare*);

k) evaluarea efectelor juridice ale încetării procedurii de insolvabilitate;

l) elucidarea modalităților de control judiciar și judecătoresc aplicabil pentru actele extrajudiciare și extrajudiciare adoptate în legătură cu desfășurarea procedurii de insolvabilitate;

m) evaluarea eficienței procedurilor de control judiciar și judecătoresc asupra actelor adoptate în cadrul procedurii de insolvabilitate;

n) identificarea propunerilor *de lege ferenda* în vederea perfecționării procedurii de civile pe marginea examinării cauzelor de insolvabilitate;

Cercetarea aspectelor procesual civile a procedurii de insolvabilitate reprezintă un subiect aparte în Republica Moldova, aceasta deoarece procedurile judiciare generate de stare de insolvabilitate nu au constituit obiectul nici a unei asemenea investigații. Deși, unii autori autohtoni au încercat a elucida mai multe aspecte generale a insolvabilității, în literatura de specialitate juridică de drept comercial, civil sau procesual civil din Republica Moldova nu avem o cercetare ce ține de intentarea, examinarea și soluționarea cauzelor de insolvabilitate.

Pentru prima dată, la nivel monografic, se încearcă a determina particularitățile procedurii de insolvabilitate și locul acesteia în raport cu celelalte feluri de proceduri. În aceeași ordine de idei în lucrarea respectivă se ridică pentru întâia oară problema coroborării instituțiilor dreptului procesual civil, și reglementărilor procedurale generale cu relațiile procesuale specifice, care apar în legătură cu examinarea cauzelor de insolvabilitate.

Pe fundalul lipsei a unui suport bibliografic temeinic cu privire la procedura de insolvabilitate lucrarea respectivă va fi unul din primele aporturi considerabile la formarea fundamentului doctrinar în materie de insolvabilitate în Republica Moldova.

Existența procedurilor de insolvabilitate (faliment) pe parcursul întregii evoluții ale sale au generat permanent aceeași întrebare, legată de - natura juridică a procedurilor de insolvabilitate. Determinarea particularităților procedurii de insolvabilitate reieșind din natura procesual-juridică a acesteia are o importanță deosebită, atât teoretică, cât și practică, deoarece de aceasta depinde soluționarea a o serie de probleme practice ce țin de calitatea procesuală a participanților, drepturilor și obligațiile acestora, întinderea împuternicirilor debitorului, rolul administratorului insolvabilității, atribuțiile instanței de judecată, modul de desfășurare a ședințelor de judecată, procedura administrării probelor, etc. Analiza profundă a procedurii de insolvabilitate a permis identificarea și soluționarea acestei probleme științifice. Din perspectiva legislației naționale procesual-civile și normelor de drept aplicabile procedurii de insolvabilitate *a fost elucidate* principalele categorii juridice cu care urmează a se opera în materie de insolvabilitate (insolvabilitate, faliment, procedură de insolvabilitate, instanță de insolvabilitate, proces de insolvabilitate, restructurare, etc.), trăsăturile fundamentale ce delimitează procedura de insolvabilitate de alte feluri de proceduri, locul procedurii de insolvabilitate în sistemul dreptului procesual civil, premisele și condițiile intentării cauzelor de insolvabilitate și particularitățile

examinării și soluționării acestora, *fapt care a condus la clarificarea* regulilor de procesual-civile aplicabile la examinarea categoriei date de pricini civile, fiind respectiv *creată baza teoretică* pentru aplicarea eficientă a normelor procedurale și materiale în materie de insolvabilitate.

Din punct de vedere teoretic încercăm a realiza o integrare conceptuală și sistemică a procedurii de insolvabilitate atât din perspectiva evoluției internaționale a asemenea proceduri, cât și din punct de vedere al a integrării acesteia în sistemul judiciar național. În prezentul demers științific se încearcă o sistematizare a abordărilor teoretice privind procedura de insolvabilitate, ceea ce permite evidențierea tendințelor principale în dezvoltarea teoretică a conceptelor privind procedurile de insolvabilitate. De asemenea este realizată o analiză a principalelor aspecte de interferență dintre regulile speciale a procedurii de insolvabilitate și normele generale de procedură civilă, ceea ce permite evidențierea particularităților procedurii și creează premisele teoretice necesare pentru argumentarea unor sau altor soluții în acest sens. Studiul respectiv se individualizează prin cumulara tratărilor științifice ce se referă atât la insolvabilitate ca instituie de drept material, cât și, în special, la cele ce analizează aspectele de procedură civilă relevante. În aceeași ordine de idei, pentru prima dată este argumentată necesitatea delimitării premiselor și condițiilor dreptului la depunerea cererii introductive, care fiind pe larg analizate permit stabilirea coraportului acestora cu premisele și condițiile dreptului la acțiune.

Din punct de vedere științific rezultatele investigațiilor științifice proprii, dar și a autorilor naționali și străini, care sunt expuse în lucrare, vor constitui o bază pentru formarea și dezvoltarea noilor abordări și concepții teoretice pe marginea instituției insolvabilității și a procedurilor de reorganizare și lichidare judiciară. Aplicabilitatea practică a tezei se manifestă prin faptul că, interpretările normelor Legii insolvabilității, identificarea neconcordanțelor și coliziunilor normative, evidențierea erorilor practicii judiciare, vor contribui la formarea unei practici judiciare corecte și vor permite argumentarea legală a soluțiilor de către instanța de judecată. Nu mai puțin importantă este aplicabilitatea didactică a tezei, deoarece concluziile și propunerile teoretice și practice expuse în lucrare, pot fi utilizate la instruirea audiențelor instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic, atât la formarea inițială (ciclul I și II) cât și la formarea continuă, în special la predarea cursului de Drept procesual civil și elaborarea compartimentelor respective pentru manuale și alte materiale metodicodidactice. Aplicabilitatea legislativă a tezei rezultă din utilizarea propunerilor *de lege ferenda* la perfecționarea legislației în domeniu procedurilor de insolvabilitate, propuneri care pot fi luate în considerare de legiuitor atât la îmbunătățirea normelor speciale cu privire la insolvabilitate, cât și a normelor generale de procedură civilă.

ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL INSOLVABILITĂȚII ȘI A PROCEDURILOR DE INSOLVABILITATE

1.1. Fundamentarea științifică și doctrinară în domeniul insolvabilității și a procedurilor de insolvabilitate.

1.1.1. Problematika abordării insolvabilității din perspectiva dreptului material și dreptului procedural.

În vederea analizei materialelor științifice în domeniul insolvabilității urmează delimităm interesul diferit al savanților în studierea problemelor de ordin material și cel de ordin procedural în materie de insolvabilitate. Interesul general pentru insolvabilitate ca fenomen economic și instituție juridică a dus la apariția a două categorii mari de studii în acest domeniu. În primul rând, urmează ne referim la acele studiile care poartă un caracter general și sunt dedicate problemelor comune pentru întreaga instituție a insolvabilității, aici încadrându-se o serie de investigații cu privire la natura juridică a instituției, mecanismele economice ce influențează reglementările legale, procedurile de prevenire a insolvabilității, activitatea extrajudiciară a subiecților, realizarea extrajudiciară a procedurilor alternative falimentului, etc. În cel de-al doilea rând, delimităm studiile dedicate în mare parte doar aspectelor procesuale, în special intentării, examinării și soluționării cauzelor judiciare pornite în legătură cu insolvabilitatea unui subiect de drept. Spre regret, numărul studiilor consacrate problemelor generale a insolvabilității sunt net superioare celor ce analizează aspectele judiciare ale acesteia. O asemenea divizare a materialelor științifice a rezultat în mare parte datorită plasării insolvabilității, ca instituție de drept, în cadrul diferitor ramuri de drept. Inițial instituția insolvabilității este preponderent situată în sistemul dreptului comercial sau dreptului afacerilor, fapt care a generat interesul deosebit al autorilor față de latura materială a acesteia, totodată datorită evoluării procedurilor judiciare ce țin de insolvabilitate și necesității eluci-

dării mai multor aspecte de procedură, s-a divizat o direcție distinctă în materie de insolvabilitate și anume cea consacrată laturii procesuale a acesteia. Asemenea divizarea a lucrărilor științifice este destul de clar evidențiată în doctrina țărilor vecine, și anume, a Rusiei și României cu care și avem cele mai strânse legături în domeniul reglementărilor respective. În urma analizei lucrărilor științifice rusești, observăm un număr destul de restrâns de lucrări consacrate problemelor procedurale a insolvabilității, acestea fiind obiectul de cercetare a autorilor: Бакланова И., Фёдоров С., Чиркунова И., Сердитова Е., Бортичь А., Синякина А., Гордеев И. Pe cînd, de problemele generale a instituției insolvabilității s-au ocupat un număr impunător de autori, printre care: П. Д. Баренбойм¹⁰, В.С. Бельих¹¹, Е.А. Васильев¹², Н.А. Весенева¹³, А.П. Вершинин¹⁴, В.В. Витрянский¹⁵, А.Х. Гольмстен¹⁶, А.А. Дубинчин¹⁷, Е.А. Колинченко¹⁸, В.В. Кулешов¹⁹, В.Ф. Попондопуло²⁰, М.Л. Скуратовский²¹, В.В. Степанов²², Е.Н. Сердитова²³, М.В. Телюкина²⁴, Н. Тур²⁵, В.М. Шерстюк²⁶,

¹⁰ Баренбойм П.Д. Правовые основы банкротства. Москва: Белые Альвы, 1995.

¹¹ Бельих В.С. Правовые основы банкротства юридических лиц. Учебное пособие. Екатеринбург, 1996.

¹² Васильев Е.А. Правовое регулирование конкурсного производства в капиталистических странах. Учеб. Пособие. Москва: МГИМО, 1989, 100 с.

¹³ Весенева Н.А. О некоторых вопросах рассмотрения дел о банкротстве. Хозяйство и право, 1999, № 1, с. 136-139.

¹⁴ Вершинин А.П. Права кредиторов при банкротстве должника. Комментарий к Федеральному Закону «О несостоятельности». Санкт-Петербург, 2004.

¹⁵ Витрянский В.В. Новое в правовом регулировании несостоятельности (банкротства). Хозяйство и право, 2003, № 1, с. 3-20.

¹⁶ Гольмстен А.Х. Исторический очерк русского конкурсного процесса. С.-Петербург: Типография В. С. Балашева, 1888, 292 с.

¹⁷ Дубинчин А.А. и другие. Правовые основы несостоятельности (банкротства). Москва: Инфра-М, Норма, 2001, 320 с.

¹⁸ Колинченко Е.А. Защита интересов неплатежеспособного должника при банкротстве. Сравнительно-правовой анализ. Москва: Статус, 2002.

¹⁹ Кулешов В.В. Унификационные тенденции правового регулирования несостоятельности (банкротства) в странах Европейского Союза. Диссертация кандидата юридических наук, Москва, 2002, 185 с.

²⁰ Попондопуло В. Ф. Конкурсное право: Правовое регулирование несостоятельности (банкротства). Учебное пособие. Москва: Юрист, 2001, 331 с.

²¹ Скуратовский М.Л. Рассмотрение арбитражными судами дел в порядке упрощенного производства: условия и основные правила. «Арбитражный и гражданский процесс». 2011. № 4. С.18-21.

²² Степанов В.В. Несостоятельность (банкротство) в России, Франции, Англии, Германии. Москва: Статус, 1999, 204 с.

²³ Сердитова Е.Н. Конкурсное производство как форма реализации решений суда о признании несостоятельности. Диссертация кандидата юридических наук, Екатеринбург, 2002, 202 с.

²⁴ Телюкина М.В. Основы конкурсного права. Москва: Волтерс Клувер, 2004.

²⁵ Тур Н. А. Пересмотр постановлений о несостоятельности. Санкт-Петербург, 1896.

²⁶ Шерстюк В.М. Производство в арбитражном суде первой инстанции: Учебное пособие. Москва, 2011.

Г.Ф. Шершеневич²⁷, М.К. Юков²⁸, В.Ф. Яковлев²⁹, В.С. Якушева³⁰. Acest fapt demonstrează predilecția pentru domeniul insolabilității în special a savanților ce au ca domeniul de cercetare dreptul comercial și mai puțin a celor ce studiază problemele procesului civil și a procedurilor judiciare. Aceeași situație o observăm și în doctrina României unde există numeroase studii în domeniul insolabilității în general, cei mai de vază autori fiind Adam I.³¹, Savu C.³², Cărpenaru St. D.³³, Costin M.N.³⁴, Miff A.³⁵, Piperea Gh.³⁶, Turcu I.³⁷, Schiau I.³⁸, Țândăreanu N.³⁹, Nasz C.B.⁴⁰, Bufan R.⁴¹, Dolache I.I., Mihăianu C.H.⁴², Buta A.⁴³ și doar puțini care ating problemele de procedură civilă, ce apar în legătură cu examinarea cauzelor de insolabilitate, ca de exemplu Piperea Gh. sau Nasz C.B.

Spre regret nu putem vorbi de o divizare similară a doctrinei naționale, deoarece până în prezent practic nu avem o doctrină formată în domeniul insolabilității, iar numărul mic de lucrări, consacrate insolabilității și a studiilor științifice în acest domeniu nu ne permite a evalua anumite direcții de dezvoltare în materie de insolabilitate.

²⁷ Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права. Том IV. Торговый процесс. Конкурсный процесс. Москва. 1912.

²⁸ Яковлев В.Ф., Юков М.К. Комментарий к арбитражному процессуальному кодексу РФ. Москва: Городец-Издат, 2005.

²⁹ Яковлев В.Ф. Укрепление правопорядка и законности в экономике - важнейшая задача арбитражных судов. Вестник Высшего Арбитражного Суда РФ, 2000, № 4.

³⁰ Якушев В.С. и другие. Правовые основы несостоятельности (банкротства). Учебно-практическое пособие. Москва, 2001.

³¹ Adam I., Savu C. Legea procedurii insolvenței. Comentarii și explicații. București: Ed. C.H. Beck, 2006.

³² Adam I., Savu C. Câteva considerații referitoare la procedura simplificată în lumina Legii nr. 85/2006 privind procedura insolvenței. Revista de drept comercial, 2007, nr. 3.

³³ Cărpenaru St. D. și alții. Legea nr. 85 privind procedura insolvenței. Comentarii pe articole. Ed.2-a. București: Ed. Hamangiu, 2008.

³⁴ Costin M.N., Miff A., Falimentul. Evoluție și actualitate. București: Lumina Lex, 2000.

³⁵ Miff A. Instituția juridică a falimentului. Evoluție și actualitate. Revista de drept comercial, 1996, nr.3, pag.43-61.

³⁶ Piperea Gh. Insolvența: legea, regulile, realitatea. București: Wolter Kluwer, 2008, pag. 365.

³⁷ Turcu I. Tratat teoretic și practic de drept comercial. Volumul I. București: Editura C.H. Beck, 2008.

³⁸ Schiau I. Regimul juridic al insolvenței comerciale. București: Ed. All.Beck, 2001.

³⁹ Țândăreanu N. Procedura reorganizării judiciare. București: Editura ALL Beck, 2000.

⁴⁰ Nasz C.B. Deschiderea procedurii insolvenței. București: C.H. Beck, 2009.

⁴¹ Bufan R. și alții. Tratat practic de insolvență. București: Editura Hamangiu, 2014.

⁴² Dolache I.I. și Mihăianu C.H. Reorganizarea judiciară și falimentul. Practică Judiciară. București: Hamangiu, 2006, 351 p.

⁴³ Buta A. Anularea actelor frauduloase în procedura insolvenței. București: C.H. Beck, 2012, 508 p.

1.1.2. Formarea și evoluția doctrinei juridice în domeniul insolvenței în spațiul Europei de Est.

În pofida numărului numeros de studii și lucrări în domeniul insolvenței, o importanță deosebită pentru noi o au în special lucrările autorilor ruși și celor români. Aceasta se datorează originii comune a legislației naționale și celei rusești cu legislația germană din care a fost inspirată. Totodată, în lumina reglementărilor Legii insolvenței în vigoare, o importanță crescândă o obțin și lucrările autorilor de peste Prut, deoarece o mare parte a reglementărilor în vigoare au fost inspirate și din legislația română.

Aportul cel mai mare la fundamentarea unei doctrine în domeniul insolvenței, bazată pe tradițiile germane, a fost realizat de autorii ruși ce au activat în perioada Rusiei țariste până la revoluția din 1917. Lucrările acestora au stat la baza majorității investigațiilor contemporane, deoarece au fost ultimele studii temeinice într-un domeniu, care odată cu revoluția din 1917, a fost dat uitării pentru mai mult de 70 de ani. În opinia unor cercetători⁴⁴, printre cei mai de vază savanți pot fi considerați Белогриц-Котлярецкий Л., Таганцев Н., Трайнин А., Фойницкий И., Цитович П., Шершеневич Г. Alți autori⁴⁵ recunosc aportul a așa civilști ca, Гольмстен А., Исаченко В., Кавелин К., Малышев К., Нефедьев Е., Садовский В., Туткевич Д.

Una din cele mai mari contribuții la formarea doctrinei în domeniul insolvenței a fost realizată de savantul rus Шершеневич Габриель. Lucrarea sa *”Учение о несостоятельности”*⁴⁶ a constituit o sursă bibliografică importantă pentru majoritatea lucrărilor contemporane. Fiind unul din primii autori ruși, care analizează evoluția istorică a procedurilor de insolvență Шершеневич Г. ajunge la concluzia că apariția procedurilor de insolvență poate avea loc doar într-o societate dezvoltată cu relații economice complexe, în așa fel în cât, în istoria popoarelor antice putem găsi doar germeni a procedurilor de executare silită, fără a fi însă vorba de anumite proceduri complexe de faliment.⁴⁷ O importanță deosebită are delimitarea făcută de savant a principalelor categorii juridice: *insolvență, procedură de insolvență și drept a insolvenței (instituție a insolvenței)*. Conform opiniei acestuia insolvența este o stare a patrimoniului, legal confirmată, în conformitate cu care valoarea

⁴⁴ Левченко В.Е. Формирование и развитие правового регулирования несостоятельности (банкротства) в России и проблемы обеспечения безопасности кредиторов. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 2008. с 2.

⁴⁵ Гордеев И. А. Правовые проблемы судебного рассмотрения дел о несостоятельности (банкротстве). Диссертация кандидата юридических наук. Саратов 2009. с. 5.

⁴⁶ Шершеневич Г. Ф. Учение о несостоятельности. Казань: Типография Университета, 1890.

⁴⁷ Шершеневич Г. Ф. Учение о несостоятельности. Казань: Типография Университета, 1890, с. 1.

activă a patrimoniul debitorului nu poate acoperi toate datoriile acestuia. În aceeași ordine de idei, insolvabilitatea va constitui temei pentru pornirea procedurii de insolvabilitate, care *constituie acea ordine de împărțire a patrimoniului creditorilor între creditori.* Dreptul insolvabilității este definit de autor ca *totalitatea normelor juridice, care reglementează efectele patrimoniale și nepatrimoniale ale procedurii de insolvabilitate.*⁴⁸ Observăm că la acel moment autorul recunoștea insolvabilitatea drept o stare a patrimoniului și nu a persoanei, spre deosebire de legislația în vigoare, care recunoaște insolvabilitatea drept o stare a persoanei juridice sau fizice întreprinzător. Totodată, autorul rus identifică prin procedură de insolvabilitate toate actele întreprinse în vederea achitării concomitente a creanțelor creditorilor, fără a diferenția procedura judiciară de cea extrajudiciară. De asemenea, Шершеневич Г. analizează cele două temeiuri pentru pornirea unei proceduri de insolvabilitate, și anume, *incapacitatea de plată și supraîndatorarea.* Este remarcabil că, în acea perioadă deja se recunoaște necesitatea optării pentru un motiv simplu de intentarea a procedurii de insolvabilitate, ori supraîndatorarea nu poate fi demonstrată la momentul depunerii cererii în instanța de judecată, mai mult decât atât necesită eforturi suplimentare și inutile pentru determinarea ei. Tradițional legislația insolvabilității de origine franceză recunoaște suficient incapacitatea de plată, drept temei pentru pornirea procedurii de insolvabilitate, mai ales în condițiile în care starea de insolvabilitate presupune o situație mai gravă a patrimoniului, existența căreia cel mai des duce la lichidarea debitorului, fără o posibilitate de reabilitare. Menționăm și faptul susținerii de autor a principiului concursului de creditori pentru pornirea sau desfășurarea unei proceduri de insolvabilitate, regulă care este neglijată și la acel moment și în prezent de către legislație și doctrină. Reieșind din argumentarea sa, pornirea sau desfășurarea procesului de insolvabilitate este de neînchipuit fără existența mai multor creditori, deoarece aceasta este esența procedurii concursuale de insolvabilitate, în caz contrar aceasta își pierde orice sens și se transformă într-o procedură de executare obișnuită.⁴⁹ Un aspect aparte al cercetărilor savantului rus îl constituie examinarea coraportului dintre procedura de insolvabilitate și procesul civil, concluzia la care ajunge autorul fiind una originală pentru acea perioadă. Astfel acesta recunoaște procedura insolvabilității drept un tip a procesului civil, dar o identifică cu o procedură de executare silită, în cadrul căreia au loc anumite acțiuni procesuale ce presupun regulile contradictorialității. Și în sfârșit urmează să recunoaștem un rol deosebit pentru cercetările autorului ce țin de aspectele depunerii cererii introductive și adoptării hotărârii de intentare a procesului de insolvabilitate. Încă în

⁴⁸ Шершеневич Г. Ф. Учение о несостоятельности. Казань: Типография Университета, 1890, с. 75.

⁴⁹ Шершеневич Г. Ф. Учение о несостоятельности. Казань: Типография Университета, 1890, с. 83.

acea perioadă autorul recunoaște că cererea debitorului nu urmează a fi supusă unor rigori excesive cu privire la condițiile depunerii, aceasta urmînd a fi verificată doar sub aspect formal fără a verifica latura materială a acesteia,⁵⁰ această stare a lucrurilor fiind păstrată pînă în prezent și în legislația noastră. De asemenea, acesta nu exclude necesitatea audierii participanților la proces anterior adoptării hotărîrii de intentare deși, nu consideră obligatoriu acest lucru.

Cu toate că, insolvabilitatea a constituit obiectul de cercetare și a savanților ruși din perioada sovietică, printre care Бочконовский Н.⁵¹, Клейнман А.⁵², Лебедева П.⁵³, Раевич С., Розенблюм Д., totuși aportul de baza în cristalizarea unei doctrine în domeniu a fost făcut după formarea Federației Ruse odată cu trecerea la economia de piață.⁵⁴

De aspectele procesuale ale insolvabilității s-au preocupat în special: Бакланова И.⁵⁵, Фёдоров С.⁵⁶, Чиркунова Е.⁵⁷, Сердитова Е.⁵⁸, Бортичь А.⁵⁹, Синякина А.⁶⁰, Гордеев И.⁶¹.

Deși obiectul de studiu a autoarei Бакланова И., la constituit în special procedura specială ca fel de procedură civilă, aceasta a acordat o atenție deosebită naturii juridice a procedurii de insolvabilitate, calificînd-o drept o categorie a procedurilor speciale. În argumentarea poziției sale autoarea a indicat că în cadrul examinării cauzelor de insolvabilitate lipsește un litigiu de drept, iar obiectul examinării sunt

⁵⁰ Шершеневич Г. Ф. Учение о несостоятельности. Казань: Типография Университета, 1890, с. 151.

⁵¹ Бончковский И. Способы разрешения несостоятельности и наше право. ЕСЮ, 1932 № 43.

⁵² Клейнман А. Ф. О несостоятельности частных лиц по советскому процессуальному праву. Иркутск, 1929.

⁵³ Лебедев П. О. ликвидации государственных предприятий вследствие их неплатежеспособности. ЕСЮ, 1924, №49.

⁵⁴ Сперанская Ю. Институт несостоятельность (банкротства) в России XI - начала XXI века: историко-правовое исследование. Диссертация кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2008, с 2.

⁵⁵ Бакланова И.П. Особое производство в арбитражном процессе, Автореферат кандидатской диссертации -Екатеринбург, 1999.

⁵⁶ Федоров С. И. Некоторые особенности рассмотрения арбитражными судами дел о несостоятельности (банкротстве). Автореферат кандидатской диссертации, Москва, 2001.

⁵⁷ Чиркунова Е.В. Особенности рассмотрения дел о несостоятельности (банкротстве) граждан в арбитражных судах. Автореферат кандидатской диссертации. Санкт Петербург, 2001.

⁵⁸ Сердитова Е.Н. Конкурсное производство как форма реализации решения арбитражного суда, Автореферат кандидатской диссертации. Екатеринбург, 2002.

⁵⁹ Бортичь А.В. Правовое регулирование наблюдения в процессе банкротства. Автореферат кандидатской диссертации. Москва, 2002.

⁶⁰ Синякина А.М. Процессуальные особенности рассмотрения арбитражным судом дел о несостоятельности (банкротстве). Диссертация кандидата юридических наук. Москва, 2004.

⁶¹ Гордеев И.А. Правовые проблемы рассмотрения дел о несостоятельности (банкротстве). Саратов, 2009.

drepturile persoanei rezultate din constatarea faptelor cu valoare juridică și anume a "stării patrimonialului" debitorului. Poziția autoarei a trezit mai multe discuții în doctrină, mai ales în lumina reglementărilor actuale, discuții asupra cărora vom reveni în capitolul următor.

Un aport deosebit de important în formarea doctrinei în domeniu insolvabilității a fost realizat de cercetările savantului rus Сергей Фёдоров. Datorită investigațiilor teoretico-practice realizate de acesta în doctrină au fost ridicate și încercate a fi soluționate o serie de aspecte procedurale ce țin de intentarea, examinarea și încetarea procedurii de insolvabilitate. Analizând temeiurile pentru intentarea procedurii de insolvabilitate Фёдоров С., insistă asupra menținerii obligatorii a incapacității de plata drept temei pentru pornirea cauzei de insolvabilitate, deoarece este cel mai eficient temei atât sub aspectul probării acestuia, cât și sub aspectul favorizării aplicării procedurilor alternative lichidării. De asemenea, autorul respectiv, este primul care recunoaște netemeinicia atribuirii procedurii de insolvabilitate la una din categoriile felurilor de proceduri civile, situând-o separat, ca o categorie distinctă, nespecifică. Printre cele mai importante realizări a savantului Фёдоров С., merită să menționăm: delimitarea categoriei de participanți în procedura de insolvabilitate de participanții procesului civil, delimitarea categoriei de debitor insolvabil de debitorul în sensul dreptului civil, stabilirea premiselor dreptului la depunerea cererii introductive, determinarea condițiilor dreptului la depunerea cererii introductive, determinarea statutului procesual-juridic și material-juridic al tranzacției încheiate în cadrul procesului de insolvabilitate.

Din autorii ruși contemporani merită să menționăm și aportul adus de autoarea Чиркунова Е., ca fiind unul din primii cercetători ce a analizat aspectele procedurale ale insolvabilității persoanei fizice. În analiza procedurii insolvabilității, autoarea, ajunge la concluzia că procedura de insolvabilitate urmează a fi atribuită la categoria procedurilor speciale, argumentând prin faptul că în cadrul acesteia are loc apărarea intereselor solicitantului și altor participanți la proces prin constatarea de instanța de judecată a unei anumite stări de drept (fapt juridic), și anume recunoașterea insolvabilității debitorului. Pe de altă parte, aceasta separă procedura ce urmează imediat adoptării hotărârii într-o procedură distinctă numită "procedură de executare specială". O trăsătură distinctă a studiului realizat de autoarea Чиркунова Е. este determinarea coraportului dintre finalitatea procedurii de insolvabilitate și intentarea cauzelor penale în legătură cu insolvabilitatea fictivă și insolvabilitatea intenționată, stabilind că acestea nu urmează a fi într-o legătură obligatorie.

Din categoria cercetărilor recente în domeniu procedurilor de insolvabilitate urmează să menționăm studiile realizate de autoarea Синякина А.. Analizând în de-

osebi aspectele procesuale ale examinării cauzelor de insolvabilitate, autoarea rusă a înaintat mai multe demersuri doctrinare originale. În primul rând, aceasta recunoaște caracterul complex al procedurilor de insolvabilitate, motiv pentru care, a separat procedura de insolvabilitate, desfășurată până la adoptarea hotărârii de intentare a procedurii de insolvabilitate, drept o categorie distinctă de proceduri civile. Pe de altă parte, procedura de restructurare și procedura falimentului, a plasat-o drept o categorie deosebită a procedurilor de executare. Aceasta recunoaște existența funcțiilor speciale ale instanței de judecată, caracteristice doar procedurii de insolvabilitate, denumite funcții de administrare sau supraveghere, în cadrul acestora fiind incluse atribuțiile ce țin de numirea destituirea administratorului, supravegherea valorificării și distribuirii masei debitoare, verificarea legalității actelor adunării creditorilor, etc. Un aspect aparte îl constituie recunoașterea naturii dualiste a tranzacției în cadrul procesului de insolvabilitate, pe de o parte aceasta fiind un mod de desfășurare a procedurii de insolvabilitate, iar pe de alta parte o modalitate de stingere a creanțelor creditorilor, situație inaplicabilă în cazul altor proceduri civile. Una din cele mai originale idei înaintate de autoarea Сиякина А. este participarea obligatorie în cadrul procesului, în scop de eficientizare a procedurilor de insolvabilitate, a specialiștilor în domeniu economiei, activității bancare, pieței valorilor mobiliare, etc., având calitatea de asistenți procesuali.

Suplimentar urmează să menționăm aportul adus de savantul rus Гордеев И., care a în lumina tuturor studiilor, în domeniul procedurilor de insolvabilitate, realizate după anul 2000, vine cu o serie de demersuri doctrinare adaptate la noile necesități practice. Într-o primă ipoteză acesta, reieșind din caracterul specific al procedurilor de insolvabilitate, consideră necesar de a fi creat în cadrul ramurii de drept procesual civil un nou institut destinat procedurii de examinare a cauzelor de insolvabilitate, cu introducerea modificărilor de rigoare în codul de procedură civilă. O atenție deosebită merită, intenția acestuia de a introduce în teoria dreptului procesual civil a unui nou tip de încheieri judecătorești denumite "*material-juridice*". Încheierile respective urmează a fi adoptate de instanța de insolvabilitate la examinarea cauzelor de insolvabilitate și spre deosebirele clasice, ce poartă un caracter procesual juridic, să se refere la determinarea unor relații material-juridice, constatarea unor drepturi sau obligații materiale, fapt care le apropie de natura juridică a hotărârilor judecătorești. Un demers științific, înaintat de autor, care ar fi valabil și pentru legislația națională, este necesitatea excluderii hotărârii judecătorești drept act prin care se intentează procedura de insolvabilitate și înlocuirea acesteia cu o încheiere judecătorească. În argumentarea sa, savantul rus, menționează că examinarea propriu-zisă a cauzelor de insolvabilitate nu constituie o soluționare pe fond

a creanțelor înaintate de creditori, fapt, care are loc doar la executarea definitivă a creanțelor sau odată cu finalizarea procedurii de restructurare. În așa mod adoptarea hotărârii la început procesului nu corespunde cu natura juridică a acesteia.

Pe lângă lucrările autorilor indicații mai sus, urmează să menționăm și aportul adus de savanții ce au studiat instituția insolvabilității sub aspect general, reieșind mai ales din natura materială a acesteia.

Un spectru larg ce ține de materia insolvabilității, este cuprins de cercetările doctrinarului Поподопуло В.Ф. În una din lucrările recente ale acestuia⁶², este realizată o analiză detaliată a principalelor aspecte materiale și procesuale ce țin de insolvabilitate ca fenomen juridic. Doctrinarul rus este unul din primii, care încearcă a delimita principalele categorii juridice cu care se operează în descrierea instituției de insolvabilității. În opinia sa, urmează a fi delimitate categoria de *legislația insolvabilității* de categoria de *drept al insolvabilității (drept concursual sau drept al falimentului)*⁶³. Dacă prima descrie *totalitatea actelor normative în domeniu*, atunci cea de-a doua reprezintă, *totalitatea normelor ce reglementează relațiile dintre debitorul insolubil și creditorii săi în legătură cu satisfacerea concomitentă și proporțională a creanțelor acestora din conținutul patrimoniului debitorului conform unei anumite proceduri legale*. Acesta recunoaște că, relațiile de insolvabilitate se caracterizează atât prin trăsături de drept material cât și drept procesual, fapt care este cauzat de confundarea noțiunii de drept al insolvabilității cu cea de legislație a insolvabilității. Încercând a lămuri esența relațiilor ce apar în legătură cu insolvabilitatea debitorului, cercetătorul propune introducerea categoriei de *raport juridic de drept concursual drept acea relație ce apare în urma survenirii răspunderii civile a debitorului față de mai mulți creditori, realizate într-o formă procesual-judiciară*.⁶⁴ În rezultat acesta definește *procesul concursual (procesul de faliment) drept o instituție a dreptului public, ce cuprinde totalitatea normelor de drept procesual, ce reglementează relațiile procesuale apărute dintre instanța de judecată participanții la proces, în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate*.⁶⁵ Apreciind rolul instanței de judecată, la examinarea cauzei de insolvabilitate, Поподопуло В.Ф., consideră că judecătorul urmează doar să verifice legalitatea și temeinicia acțiunilor persoanelor ce participă la examinarea cauzei de insolvabilitate, inclusiv a administratorului insolvabilității, cât și să îndeplinească în exclusivitate acțiuni procesuale, nu și manageriale, realizând prin urmare doar atribuțiile puterii judecătorești.⁶⁶ Analizând natura procesual-juridică a procedurii de insolvabilitate, autorul menționează

⁶² Поподопуло В. Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, 432 с.

⁶³ Поподопуло В. Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, 432 с., с. 37.

⁶⁴ Поподопуло В. Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, 432 с., с. 55.

⁶⁵ Поподопуло В. Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, 432 с., с. 70.

⁶⁶ Поподопуло В. Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, 432 с., с. 105.

că, fiecare cauză civilă, inclusiv cauzele de insolvabilitate, se examinează în cadrul unui proces civil, cu faze procesuale proprii și acțiuni procesuale specifice. În opinia sa, examinarea tuturor cauzelor civile în cadrul procesului civil presupune aplicarea regulilor contencioase, adaptate la necesitățile cauzelor civile concrete.⁶⁷ În aceeași ordine de idei, cercetătorul rus opinează că, în pofida sarcinilor distincte a procedurii de insolvabilitate, examinarea cauzei de insolvabilitate presupune parcurgerea acelu-rași faze obligatorii, caracteristice pentru toate cauzele civile.⁶⁸

Un alt cercetător ce a analizat pe larg instituția insolvabilității este autoarea Телюкина М.В., din Federația Rusă. O mare parte a lucrărilor sale este consacrată promovării unei noi instituții (ramuri) de drept, denumită *drept concursual*. Fiind unul dintre principalii promotori ai acesteia, doctrinara definește *dreptul concursual* ca o *instituție de drept complexă ce înglobează norme de drept privat și public menite a reglementa relațiile apărute în legătură cu incapacitatea de plată a debitorului insolva-bil*.⁶⁹ Apreciind fazele procedurii de insolvabilitate, doctrinara recunoaște impor-tanța deosebită a perioadei de observație, drept acea fază în care debitorul (în pofida intentării procesului civil), își continuă funcționarea, adică, activitatea obișnuită de producere, dar cu anumite excepții prevăzute expres de legislație.⁷⁰ Analizând as-pectele procesuale ale insolvabilității, Телюкина М.В., recunoaște că *procedura con-cursuală presupune doar etapa procesuală de lichidare, în cadrul căreia nu poate fi vorba de salvarea debitorului ca entitate economică și juridică*.⁷¹ În așa mod aceasta distinge procedura concursuală, drept o parte integrantă a procedurii de insolvabilitate, care se poate realiza doar în condițiile unui proces civil pornit în legătură cu examinarea cauzelor de insolvabilitate.

Analiza doctrinei române ne permite să conchidem asupra unei predilecții pro-nunțate a autorilor români pentru aspectul material al insolvabilității, puține fiind acele lucrări, ce analizează aspectele procedurilor judiciare aplicabile în cazul ace-s-teia. Unii din cei mai de vază doctrinari români în domeniul insolvabilității sunt: Adam I., Savu C., Cărpenu St. D., Costin M.N., Miff A., Piperea Gh., Turcu I., Schiau I., Țândăreanu N., Nasz C.B., Bufan R.

De referință sunt lucrările savantului Turcu Ion, dedicate atât aspectelor gene-rale a insolvenței cât și aspectelor de procedură în particular. Analizând categoriile juridice cu care se operează în materie de insolvabilitate (faliment), doctrinarul afir-mă că, insolvabilitatea urmează a fi delimitată de noțiunea de incapacitate de plată și

⁶⁷ Поподопуло В. Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, 432 с., с. 114.

⁶⁸ Поподопуло В. Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, 432 с., с. 131.

⁶⁹ Телюкина М.В. Основы конкурсного права. Москва: Волтерс Клувер, 2004, 560 с., с. 66.

⁷⁰ Телюкина М.В. Основы конкурсного права. Москва: Волтерс Клувер, 2004, 560 с., с. 307.

⁷¹ Телюкина М.В. Основы конкурсного права. Москва: Волтерс Клувер, 2004, 560 с., с. 408.

cea de refuz de plată. În opinia acestuia insolvabilitatea exprimă dezechilibrul financiar al patrimoniului debitorului, caracterizat prin preponderența pasivului față de activ. Autorul este ferm convins că, nu este corect nici filologic, nici cu titlu de eufemism, nici cu titlu de pretinsă inovație de a înlocui termenul de faliment cu cel de insolvabilitate comercială.⁷² În schimb acesta recunoaște rostul delimitării noțiunii de insolvență, ca sinonim pentru încetarea efectivă a plăților. Analizând coraportul dintre participanții la procedura de insolvabilitate, doctrinarul susține că, luând în considerare că creditorii sunt cei mai afectați de insolvența debitorilor, ei trebuie să dețină rolul principal în procedura insolvenței, iar justiția să se limiteze la controlul procedurii, fără a fi obligată să arbitreze în mod părtinitor, favorizând creanțele bugetare.⁷³ În lumina introducerii în legislația noastră a procedurilor simplificate, așa cum este procedura falimentului simplificat, urmează să menționăm părerea autorului, în conformitate cu care, reglementarea a doua proceduri diferite, risca să genereze o justiție cu două viteze, care să acorde numai marilor întreprinderi o șansă reală de redresare.⁷⁴ Analizând aspectele procesuale a procedurii de insolvență, Turcu I. recunoaște ca reglementarea insuficientă a compatibilității dintre Codul de procedura civilă și Legea insolvenței, lasă loc de interpretări neuniforme și contradictorii. Acesta se întrebă, în ce măsură prevederile Codului de procedura civilă sunt aplicabile procedurii de examinare a cauzelor de insolvabilitate, exemplificând cu dispozițiile referitoare la incompatibilitate și abținere, care nu pot fi aplicate procedurii de insolvabilitate sau prevederile ce țin de strămutarea pricinii.⁷⁵ Apreciind caracterul colectiv al procedurilor de insolvabilitate, autorul constată un lucru paradoxal, și anume că, caracterul colectiv al procedurii insolvenței pare a fi de natura, dar nu și de esența acestei proceduri, deoarece, procedura insolvenței își poate urma cursul și cu un singur creditor, care își va asuma rolul și de adunare a creditorilor și de comitet al creditorilor.⁷⁶

O mențiune distinctă merită cercetările realizate de autorul Piperea Gheorghe, fiind unele din cele mai complexe, în domeniu. În una din ultimele sale lucrări autorul român se expune asupra a o serie de aspecte problematice analizând și eventualele soluții pentru înlăturarea acestora. Similar autorilor ruși ai sec. XIX, Piperea Gheorghe recunoaște necesitatea delimitării dintre insolvabilitatea de drept civil și insolvabilitatea de drept material. Rațiunea unei asemenea delimitări rezidă în fundamentarea diferită a relațiile civile în raport cu relațiile comerciale. În așa fel dacă

⁷² Turcu I. Tratat de insolvență. București: Ed. C.H.Beck, 2006, 665 p., pag. 5.

⁷³ Turcu I. Tratat de insolvență. București: Ed. C.H.Beck, 2006, 665 p., pag. 198.

⁷⁴ Turcu I. Tratat de insolvență. București: Ed. C.H.Beck, 2006, 665 p., pag. 296.

⁷⁵ Turcu I. Tratat de insolvență. București: Ed. C.H.Beck, 2006, 665 p., pag. 301.

⁷⁶ Turcu I. Tratat de insolvență. București: Ed. C.H.Beck, 2006, 665 p., pag. 331.

relațiile civile se bazează pe patrimoniu, care constituie garanția îndeplinirii obligațiilor, atunci relațiile comerciale se bazează pe credit, care demonstrează nivelul de încredere față de comerciant și față de faptul că acesta își va onora la scadență obligațiile. Diferența este una deosebit de importantă, deoarece un comerciant perfect solvabil din punct de vedere civil poate fi insolubil din punct de vedere comercial, și invers un comerciant al cărui pasive depășesc activele sale își poate păstra o încredere mare în mediul comercial ceea ce îi va permite achitarea tuturor datoriilor sale.⁷⁷ Autorul român optează pentru prevalarea insolabilității comerciale, existența căreia urmează a fi demonstrată prin trăsături ușor distinctibile, de exemplu, încetarea plăților, spre deosebire de insolabilitatea civilă, demonstrarea căreia presupune efectuarea unui examen economico-financiar profund în cadrul unui proces în desfășurare. În aceeași ordine de idei, Piperea Gheorghe, optează pentru prevalarea incapacității de plată, al cărei semn esențial urmează a fi încetarea plăților, în raport cu existența supraîndatorării ca temei de declararea a insolabilității. Rațiunea acestuia se bazează pe eficiența economică a unui asemenea proces, deoarece în măsura în care debitor este în incapacitate de plată, adică într-o lipsă a lichidităților, aplicarea procedurilor de redresare a acestuia este mai probabilă, decât în cazul supraîndatorării, adică a insuficienței activelor în raport cu pasivul, situație care cel mai probabil va duce la lichidarea debitorului.⁷⁸ Un aspect important analizat de Piperea Gheorghe, este cauza eșuării procedurilor judiciare alternative lichidării. Reieșind din argumentele acesteia, pornirea unei proceduri judiciare complexe, de durată, informarea publică despre starea debitorului cel mai des duce la pierderea interesului comercianților de a mai întreține careva relații comerciale cu acesta, mai mult decât atât unica dorință a creditorilor devine executarea cât mai urgentă a creanțelor existentă. Soluția propusă de savant este necesitatea introducerii unor proceduri pre-judiciare, de prevenire a insolabilității, care să se bazeze pe confidențialitatea informațiilor economico-financiare, ceea ce va facilita depășirea situației de criză și redresarea debitorului. Spre regret o asemenea situație există și în legislația din Republica Moldova, având în vedere că odată cu intrarea în vigoare a Legii insolabilității din 2012 au fost excluse prevederile în conformitate cu care examinarea cererii introductive era confidențială, la moment primirea spre examinare a cererii fiind anunțată public, este greu de crezut că asemenea acțiuni vor facilita încrederea comercianților față de cel care a fost depusă o cerere introductivă. În același studiu autorul român face o analiză amplă a subiecților participanți în cadrul procedurii de insolabilitate. Astfel acesta delimitează participanții la procedură în două categorii,

⁷⁷ Piperea Gh. *Insolvența: legea, regulile, realitatea*. București: Wolter Kluwer, 2008, pag. 273.

⁷⁸ Piperea Gh. *Insolvența: legea, regulile, realitatea*. București: Wolter Kluwer, 2008, pag. 273.

destinatarii procedurii și organele procedurii. În categoria destinatarilor procedurii acesta include toți participanții care trebuie să suporte consecințele deschiderii procedurii, fie să beneficieze de aceasta.⁷⁹ În categoria organelor procedurii acesta include instanța de judecată, judecătorul-sindic, administratorul și lichidatorul, excluzând în același timp adunarea creditorilor și comitetul creditorilor.⁸⁰ Conform unei opinii a aceluiași autor este necesar să delimităm așa numita categorie a ”creditorilor îndreptățiți să participe la procedură”, prin aceasta delimitând statutul acestora de creditorii care nu au depus cerere și creditorii cu creanțe contestate sau tardive. Susținând o opinie mai puțin populară pentru legiuitori, Piperea Gheorghe consideră oportun de a exclude din cadrul procesului de insolvabilitate adunarea creditorilor, argumentând prin practica franceză, care a renunțat la organele creditorilor, sau cea a SUA unde există doar comitetul creditorilor numit de administrator (*trustee*). Autorul consideră că în scopul eficientizării procesului poate fi păstrat doar comitetul creditorilor drept organ a acestora.⁸¹ Fiind unul din puținii autori care analizează mai multe aspecte procesuale a procedurii de insolvabilitate, Piperea Gheorghe, recunoaște că procedura judiciară de insolvabilitate presupune un număr indefinit de procese, fapt din care rezultă că participanții la procesul de insolvabilitate obțin și alte calități procesuale, reieșind din poziția acestora în procesele derivate sau aferente. Continuând elucidarea problemelor de procedură autorul român opinează prin necesitatea acordării posibilității intervenienților de accede în procedura de insolvabilitate, pe motiv că cererile lor nu pot fi respinse din motivul existenței unei proceduri speciale, iar legea română nu reglementează o cale de acces specială pentru aceștia în cadrul procesului.⁸² Analizând competența instanței de judecată ce examinează cauza de insolvabilitate, Piperea Gheorghe susține ideea că nu toate pricinile în care este implicat debitorul urmează a fi de competența judecătorului sindic. În aceeași ordine de idei, acesta susține ideea delimitării competenței instanței de judecată în atribuții jurisdicționale, caracteristice pentru toate felurile de proceduri și atribuții de control (supraveghere) a activității administratorului insolvabilității și lichidatorului. Totodată, autorul consideră că atribuțiile manageriale a instanței de judecată urmează a fi excluse total, acestea nefiind specifice statutului instanței de judecată. În ceea ce privește opinia dată, ceea ce corespunde atât cu realitatea legală din România cât și din Moldova, unde odată cu adoptarea Legii insolvabilității în vigoare, au fost excluse competențe manageriale a instanței de judecată.

⁷⁹ Piperea Gh. Insolvența: legea, regulile, realitatea. București: Wolter Kluwer, 2008, pag. 296.

⁸⁰ Piperea Gh. Insolvența: legea, regulile, realitatea. București: Wolter Kluwer, 2008, pag. 298.

⁸¹ Piperea Gh. Insolvența: legea, regulile, realitatea. București: Wolter Kluwer, 2008, pag. 314.

⁸² Piperea Gh. Insolvența: legea, regulile, realitatea. București: Wolter Kluwer, 2008, pag. 365.

O altă cercetare în materie de insolvabilitate a fost realizată de doctrinarul român Nasz C.B., deși interesul științific al acestuia a fost îndreptat spre toate aspectele ce țin de instituția insolvabilității, acesta a analizat și o serie de aspecte practice ce țin de deschiderea și desfășurarea procedurilor de insolvabilitate. Este de remarcă intenția, autorului român de a clarifica principalele categorii de noțiuni cu care se operează în cadrul analizei instituției insolvabilității, în special, insolvență, faliment, insolvabilitate. Conform opiniei acestuia categoriile de insolvență și insolvabilitate se referă mai mult la aspectele materiale, exprimând o stare de economică, financiară, a patrimoniului sau a persoanei, pe când faliment întotdeauna a fost o categorie procesuală, exprimând o procedură aplicabilă celor aflați în incapacitate de plată.⁸³ Totodată autorul consideră iminent de a delimita conceptul de insolvență de cel al insolvabilității. Acesta este de acord cu faptul că insolvabilitatea este o categorie de drept civil, și exprimă o stare a patrimoniului persoanei, caracterizată prin prevalarea pasivului asupra activului. Pe când insolvența reprezintă o categorie de drept comercial și exprimă o stare a comerciantului care se află în incapacitate de plată, semnele acesteia fiind încetarea plăților. Similar altor doctrinari Nasz C.B. consideră că declanșarea procedurilor de insolvabilitate ține de insolvența ca o stare de incapacitate de plată și trebuie condiționată de starea patrimoniului, denumită și *deconfitură*.⁸⁴ Nu mai puțin important este încercarea autorului de a identifica principiile ce guvernează procedura de insolvabilitate și sunt specifice doar pentru desfășurarea acesteia. Drept principii specifice doar procedurilor de insolvabilitate, acesta enumeră: 1) principiul priorității procedurii de insolvabilitate față de alte proceduri de recuperare a creanțelor; 2) principiul celerității; 3) principiul colectivității; 4) principiul maximizării averii debitorului; 5) principiul ordonării creanțelor; 6) principiul participării active a creditorilor la procedură.⁸⁵

Un interes aparte trezește cercetarea autoarei Deteșan Daniela,⁸⁶ ce are drept obiect de studiu insolvența persoanei fizice. În urma analizei tendințelor generale de nivel internațional, în special european, îndreptate spre introducerea procedurilor de insolvabilitate pentru persoane fizice necomercianți, cercetătoarea, ajunge la concluzia că, întreaga conjunctură economică reclamă oferirea unui sprijin real persoanelor supraîndatorate din cauze independente de voința lor. Aceasta, recunoaște că executarea silită individuală nu mai este o opțiune inclusiv pentru creditori,

⁸³ Nasz C.B. Deschiderea procedurii insolvenței. București: C.H. Beck, 2009, pag. 19.

⁸⁴ Nasz C.B. Deschiderea procedurii insolvenței. București: C.H. Beck, 2009, pag. 12.

⁸⁵ Nasz C.B. Deschiderea procedurii insolvenței. București: C.H. Beck, 2009, pag. 99.

⁸⁶ Deteșan D. Despre insolvența persoanei fizice. Domeniul, scopul și destinatarii reglementării. Partea I. Revista Phoenix, 2014, nr. 48, pag. 21-31, pag. 21.

mai ales în situația unor credite negarantate, or atunci când debitorul nu are active urmăribile, acesta este interesat să nu facă nici un efort în decursul a trei ani pentru executarea silită pentru ca ulterior creditorul să nu mai poată urmări individual creanța. Autoarea menționează că, introducerea unei proceduri a insolvenței persoanelor fizice, ar trebui să reglementeze raporturile juridice creditor-debitor din trei unghiuri de perspectiv: utilitatea legii pentru creditor, utilitatea pentru debitor și familia lui și utilitatea pentru societate în general. Reieșind din finalitatea procedurilor de insolvabilitate îndreptate spre comercianți, autoarea conchide că, legile moderne ale insolvenței personale urmează a avea un scop dublu, de a oferi protecție creditorilor, dar și de a salva debitorul de bună credință, oferindu-i o a doua șansă (un *fresh start* meritat). Asigurarea echilibrului între interesele debitorilor și creditorilor trebuie să fie principalul scop al unei legi a insolvenței particularilor, deoarece pentru simpla executare a creanțelor debitorului, rămâne suficient de acoperitoare procedura executării silite de drept comun.⁸⁷

1.2. Analiza materialelor științifice în domeniul insolvenței și a procedurilor de insolvență publicate în Republica Moldova.

Pe fonul numeroaselor lucrări științifice scrise în străinătate, doctrina juridică din Moldova nu se poate mândri cu succese mari în domeniul insolvenței. Numărul lucrărilor științifice dedicate insolvenței abia că ajunge la cifra 10, iar din rândul autorilor ce s-au ocupat cu cercetarea insolvenței, putem evidenția pe Covaliu Gheorghe, Viorel Furdui, Roșca Nicolae, Barba Valentin, Munteanu Alexandru, etc.

În una din primele lucrări ce avea ca obiect de studiu procedurile de insolvență,⁸⁸ autorul Covaliu Gh., recunoaște că deși la acel moment existau deja două acte normative ce reglementau procedura de insolvență (faliment) totuși aplicarea practică a acestora întâmpină o serie de dificultăți, în special datorită faptului că societatea abia scapă de stereotipurile trecutului în conformitate cu care statul urmează să asigure cetățenii cu lucru, iar întreprinderile cu tot necesar pentru funcționarea unei piețe de desfaceri garantate. Autorul consideră că abia acum (se are în vedere începutul anilor 2000) societatea conștientizează faptul că insolvența

⁸⁷ Deteșan D. Despre insolvența persoanei fizice. Domeniul, scopul și destinatarii reglementării. Partea II. Revista Phoenix, 2014, nr. 49, pag. 17-25, pag. 17.

⁸⁸ Covaliu Gh. Comentariu la legea cu privire la faliment și legea cu privire la vânzare-cumpărare. Chișinău: Epigraf, 2000.

(falimentul) întreprinderilor nu înseamnă o tragedie, o închisoare pentru datornici sau o pierdere totală a veniturilor și locurilor de muncă. Deja la acel moment, autorul declară că insolvabilitatea (falimentul) este un sistem de proceduri judiciare care ajută societății de a se elibera de întreprinderile aflate în agonie și a crea noi posibilități pentru piața de muncă. Este interesantă poziția autorului Covaliu Gh. în ce privește categoria de ”proces de faliment (de insolvabilitate)”, care o consideră confuză pe motiv că instanța care examinează cauza de insolvabilitate nu pronunță nici o hotărâre prin care să dispună satisfacerea pretențiilor creditorilor din contul masei debitoare.⁸⁹

Un alt studiu, relativ timpuriu, în materie de insolvabilitate este realizat de autorul Furdui Viorel.⁹⁰ În cadrul investigațiilor sale autorul încearcă a trasa momentele cheie între ideile conceptuale cu privire la faliment și reglementările actuale la acel moment. În încercarea sa de a explica instituția falimentului acesta definește falimentul dintr-o perspectivă mai mult materialistă, înțelegând prin instituția falimentului acel ansamblu de norme juridice care reglementează raporturile sociale ce apar în legătură cu incapacitatea de plată de către o persoană fizică sau juridică a datorii față de creditorii săi, ajunse la scadență.⁹¹ Desigur nu putem fi într-u totul de acord cu opinia autorului, ori în condițiile acceptării unei asemenea accepțiuni, fie urmează să excludem procedurile judiciare, drept acțiuni care nu sunt efectul nemijlocit al incapacității de plată, fie urmează să recunoaștem drept faliment totalitatea raporturilor care apar până la intentarea unei cauze de faliment cât și după încetarea acestuia, ceea ce nu corespunde cu esența procedurilor de insolvabilitate. În același timp, autorul susține ideea, în conformitate cu care în denumirea legilor ce reglementează procedurile aplicabile persoanelor aflate în incapacitate de plată, urmează a se utiliza termenul de faliment și nu de insolvabilitate, cea din urmă descriind mai degrabă o stare de fapt.⁹² O atenție deosebită este acordată, de către autor, temeiurilor pentru pornirea procedurilor de insolvabilitate. În acest sens, făcând uz de practica internațională, acesta susține instituirea priorității a incapacității de plată drept, temei de pornire a unei proceduri de insolvabilitate, însă cu specificarea faptului demonstrării semnelor de bază a acesteia și anume încetarea efectuării plăților - trecerea unei anumite perioade stabilite de lege.⁹³

⁸⁹ Covaliu Gh. Comentariu la legea cu privire la faliment și legea cu privire la vânzare-cumpărare. Chișinău: Epigraf, 2000, pag. 8.

⁹⁰ Furdui V. Falimentul – concept și reglementări actuale. Chișinău: TISH, 2004.

⁹¹ Furdui V. Falimentul – concept și reglementări actuale. Chișinău: TISH, 2004, pag. 9.

⁹² Furdui V. Falimentul – concept și reglementări actuale. Chișinău: TISH, 2004, pag. 10.

⁹³ Furdui V. Falimentul – concept și reglementări actuale. Chișinău: TISH, 2004, pag. 16.

Unul din cele mai temeinice studii, din Republica Moldova, în domeniul insolvenței a fost realizat de cercetătorul Roșca Nicolae⁹⁴, care prin prisma doctrinei și realităților practice a încercat a efectua o analiză profundă a reglementărilor Legii falimentului din 1996. O atenție deosebită merită opinia autorului privind natura juridică a procedurii de insolvență (faliment). Analizând trăsăturile mai multor feluri de proceduri, acesta ajunge la concluzia că cauza de faliment îmbină un complex de particularități ale procedurii contradictorii, ale procedurii speciale și ale procedurii de executare, dar nu poate fi inclusă integral în nici una din acestea, astfel susținând ideea constituirii cauzelor de faliment într-o categorie de sine stătătoare.⁹⁵ Opinie pe care o susținem și o considerăm corectă din punct de vedere al teoriei dreptului procesual civil. Unul din demersurile originale, înaintate de autor, ține de necesitatea introducerii unei proceduri prealabile adresării în instanța de insolvență. Din argumentarea adusă de acesta, acest fapt va diminua numărul cazurilor de depunere abuzivă a cererii introductive, cât și va exclude eventualul prejudiciu care poate fi adus debitorului.⁹⁶ Un alt demers științific original, înaintat de autor, ce încearcă a modifica esența procedurilor contencioase, se axează pe intenția acestuia de a introduce posibilitatea transformării unui litigiu civil într-o procedură falimentară dacă în instanța de judecată se dovedește sarea de insolvență a debitorului, iar creditorul-reclamant depune o cerere în acest sens.⁹⁷ Desigur rațiunea introducerii unui asemenea mecanism este clară, dar reieșind din reglementările în vigoare și esența procedurilor de insolvență, asemenea acțiune ar contravine conceputului procedurii concursuale, existent în procedura de insolvență. Este interesantă poziția autorului Roșca N., cu privire la poziția procurorului în cadrul procedurii de insolvență. Conform opiniei acestuia atribuțiile procurorului în cadrul procesului de insolvență sunt prea mari, astfel intervenția procurorului poate fi justificată doar în cazul în care creanțele își au originea în infracțiuni, iar în celelalte cazuri interesele statului urmează a fi apărate de reprezentanții organelor de stat competente.⁹⁸ Merită atenție poziția doctrinarului autohton cu privire la actul de dispoziție prin care se intenționează procedura de insolvență nemijlocită,

⁹⁴ Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001.

⁹⁵ Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001, pag. 15.

⁹⁶ Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001, pag. 79.

⁹⁷ Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001, pat. 79.

⁹⁸ Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001, pag. 84.

poziție valabilă și pentru legislația în vigoare. Într-o primă ipoteză acesta nu este de acord cu actul prin care se dispune intentarea procedurii de insolabilitate, adică prin hotărâre, argumentând prin existența contradicției cu Codul de procedură civilă care prevede esența hotărârii, drept act ce examinează fondul cauzei. Acesta insistă asupra necesității modificării legislației, inclusiv reieșind din faptul că este eronat de a porni și finaliza un proces civil prin hotărâre judecătorească.⁹⁹ În aceeași ordine de idei doctrinarul consideră că este eronat utilizarea în dispoziția hotărârii de intentare a sintagmei ”*declararea debitorului în stare de insolabilitate*”, deoarece starea de insolabilitate este un fapt ce a survenit anterior, și nu un fapt ce apare datorită dispozitivului adoptat de instanța de judecată.¹⁰⁰ Sub aspectul finalizării procedurii de faliment, merită atenție, propunerea autorului Roșca N., de a introduce în partea dispozitivă a hotărârii de încetare a procesului, o prevedere distinctă prin care debitorul să fie declarat falit prin aceasta. În argumentarea poziției sale, autorul autohton pornește de la ideea că, drept consecință a începerii procedurii de faliment, curgerea dobânzilor și a penalităților se stopează și acest fapt deja a influențat negativ unii creditori, prin urmare, având în vedere că în temeiul legii, a avut loc o iertare a unor datorii, debitorul trebuie să fie declarat falit, suportând toate consecințele negative.¹⁰¹

O altă, lucrare¹⁰², relativ nouă, apare sub egida Institutului Național al Justiției (INJ) în 2009 și are menirea de a crea o bază științifică primară pentru instruirea audiențelor INJ, inclusiv în materie de insolabilitate. Analizând natura juridică a procedurii de insolabilitate, autorii suportului de curs respectiv ajung la concluzia că procedura de insolabilitate este o procedură civilă necontencioasă, ce nu soluționează litigii de drept, dar are menirea de a supraveghea totalitatea acțiunilor îndreptate spre satisfacerea concomitentă și proporțională a tuturor creanțelor creditorilor unui debitor insolabil. În același timp, autorii recunosc, că procedurilor de insolabilitate le sunt caracteristice și anumite trăsături comune procedurilor contencioase.¹⁰³ Un aspect, aparte susținut de autorii lucrării date, este cel cu privire la necesitatea corespunderii cererii introductive atât cu cerințele impuse de Legea

⁹⁹ Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001, pag. 94.

¹⁰⁰ Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001, pag. 95.

¹⁰¹ Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001, pag. 158.

¹⁰² Chiroșca D. și alții. Protecția proprietății intelectuale, Drept concurențial, Procedura insolabilității. Chișinău: Elan Poligraf SRL, 2009.

¹⁰³ Chiroșca D. și alții. Protecția proprietății intelectuale, Drept concurențial, Procedura insolabilității. Chișinău: Elan Poligraf SRL, 2009, pag. 203.

insolvabilității cât și cu cerințele generale impuse de Codul de procedură civilă față de cererile de chemare în judecată, opinie pe care o susținem integral, argumentele de rigoare fiind expuse în capitolele următoare.¹⁰⁴ Menționăm, de asemenea, atenția acordată de autori în vederea delimitării a două concepte, cel de *”încetare a procesului de insolvabilitate”*, și cel de *”încetarea a procesului civil”*. Reieșind din argumentele acestora *”încetarea procesului de insolvabilitate”* este actul ce semnifică finalizarea întregului procesului judiciar pornit în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate, pe când *”încetarea procesului civil”* reprezintă un caz de finalizare a procesului civil fără soluționarea în fond a cauzei, din motivul încălcării premiselor dreptului la acțiune.¹⁰⁵ În acest sens, susținem opinia autorilor și considerăm necesară adaptarea prevederilor Legii insolvabilității în vigoare la normele fundamentale ale Codului de procedură civilă. Din punct de vedere al competenței instanței de judecată, prezintă interes, clasificarea realizată de autorii nominalizați, a actelor de dispoziție adoptate de instanța de judecată în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate. În vederea demonstrării unei ipostaze duble a instanței de judecată, aceștia afirmă că actele de dispoziție urmează a fi clasificate, în dependență de scopul acestora în: acte de dispoziție adoptate în vederea realizării unor acțiuni procesuale necesare desfășurării normale a procesului judiciar și acte de dispoziției adoptate în scopul confirmării acțiunilor procesuale ce reprezintă o manifestare de voință a participanților la proces (acte de supraveghere).¹⁰⁶ De asemenea, prezintă interes și preocuparea autorilor de analiza problemelor ce țin de răspunderea aplicabilă în cadrul și în legătură cu examinarea cauzelor de insolvabilitate. Aceștia delimitează tipurile de răspundere în două categorii în dependență de subiecții implicați, și anume, răspunderea persoanelor responsabile a debitorului și răspunderea participanților la proces, afirmând că dacă în cazul primei categorii este vorba de o răspundere civilă subsidiară, în cel de-al doilea caz este vorba despre răspunderea procesuală aplicabilă în baza normelor procesuale.¹⁰⁷ În al doilea rând, autorii autohtoni, constată că legea nu este în de ajuns de explicită în ceea ce privește aplicarea răspunderii subsidiare, în special nu este clar tipul de procedură care urmează a fi aplicat la examinarea circumstanțelor de întemeiază aplicarea răspunderii, calitatea procesuală a

¹⁰⁴ Chiroșca D. și alții. Protecția proprietății intelectuale, Drept concurențial, Procedura insolvabilității. Chișinău: Elan Poligraf SRL, 2009, pag. 226.

¹⁰⁵ Chiroșca D. și alții. Protecția proprietății intelectuale, Drept concurențial, Procedura insolvabilității. Chișinău: Elan Poligraf SRL, 2009, pag. 247.

¹⁰⁶ Chiroșca D. și alții. Protecția proprietății intelectuale, Drept concurențial, Procedura insolvabilității. Chișinău: Elan Poligraf SRL, 2009, pag. 262.

¹⁰⁷ Chiroșca D. și alții. Protecția proprietății intelectuale, Drept concurențial, Procedura insolvabilității. Chișinău: Elan Poligraf SRL, 2009, pag. 269.

subiecților și respectiv drepturilor și obligațiile lor, dar și actul procesual prin intermediul căruia urmează să fie aplicată răspunderea.

Relativ nou, în domeniul insolvențabilității, este și manualul de procedură civilă din 2009,¹⁰⁸ redactat sub conducerea profesorului Cojuhari Alexandru. Pe lângă analiza unei ample materii ce ține de partea specială a dreptului procesual civil, autorii au dedicat și un capitol aparte aspectelor ce țin de procedura de declarare a insolvențabilității. Conform unei concluzii inițiale autorii ajung la concluzia că insolvențabilitatea, ca instituție de drept, aparține ramurilor de drept material, în speță dreptului civil sau comercial. Pe lângă aceasta, recunosc autorii, datorită supravegherii din partea puterii judecătorești a tuturor acțiunilor ce țin de repartizarea concomitentă și proporțională a creanțelor creditorilor, iese în evidență latura procesuală a instituției date.¹⁰⁹ Una din problemele controversate ridicate de autori este dobândirea calității de debitor în cadrul procedurii de insolvențabilitate. Confuzia respectivă apare în legătură cu persoanele care practică activitate de întreprinzător, dar nu sunt înregistrate într-o anumită formă juridică. În opinia autorilor lucrării menționate, în pofida prevederilor art. 26 alin (2) al Codului civil persoanele care practică activitatea de întreprinzător, dar nu sunt înregistrate în conformitate cu prevederile legale, nu pot fi debitori în cadrul procedurii de insolvențabilitate, deoarece Legea insolvențabilității specifică necesitatea existenței unei înregistrări legale. Cu părere de rău Curtea Supremă de Justiție nu a adoptat o poziție clară în acest sens, astfel, nici în Hotărârea plenului din 2004¹¹⁰, adoptată pe marginea Legii insolvențabilității din 2001 și nici Hotărârea plenului din 2014¹¹¹, adoptată pe marginea Legii insolvențabilității din 2014, nu găsim un răspuns clar la această problemă. În afară de aspectele de drept material, autorii autohtoni analizează și o serie de probleme procedurale. Având în vedere consecutivitatea specifică a actelor procedurale ce se desfășoară în cadrul procedurii de insolvențabilitate, doctrinarii autohtoni au propus următoarea delimitare specifică a fazelor procedurii de insolvențabilitate, deosebind: faza depunerii cererii introductive, faza examinării cererii introductive, faza înaintării și validării creanțelor și faza încheierii procedurii de declarare a insolvențabilității.¹¹² Deși delimitarea respectivă a fost realizată reieșind din prevederile Legii insolvențabilității din 2001, considerăm că aceasta este aplicabilă și reglementărilor actuale, cu introducerea anumitor adaptări.

¹⁰⁸ Belei E. și alții. *Drept procesual civil. Partea specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009.

¹⁰⁹ Belei E. și alții. *Drept procesual civil. Partea specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009, pag.

¹¹⁰ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a RM cu privire la aplicarea Legii insolvențabilității de către instanțele judecătorești economice nr.34 din 22.11.2004. *Buletinul CSJ a RM* 11/6, 2004.

¹¹¹ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea în practica judiciară a Legii insolvențabilității a RM nr.2 din 24.03.2014.

¹¹² Belei E. și alții. *Drept procesual civil. Partea specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009, pag. 202.

O polemică aparte este dezvoltată în lucrarea susmenționată cu privire la acțiunile ce urmează a fi adoptate de instanța de judecată în legătură depunerea cererii introductive. Conform opiniei acestora, acțiunile instanței de judecată urmează a fi extinse pentru a cuprinde inclusiv și acțiunile de refuz, restituire și de a nu da curs, prevăzute de Codul de procedură civilă în legătură cu depunerea cererii de chemare în judecată.¹¹³ În ceea ce ne privește considerăm poziția exprimată de autori una corectă și aplicabilă inclusiv reglementărilor în vigoare, argumentele respective fiind expuse în conținutul capitolelor următoare.

Una din cele mai noi cercetări în materie de insolvabilitate este cuprinsă în Manualul judecătorului pentru cauze civile,¹¹⁴ lucrarea teoretico-practică, apărută sub egida Curții Supreme de Justiție a RM și destinată în special magistraților. Unul din primele aspecte abordate de autorii ediției menționate se referă la natura juridică a procedurii de insolvabilitate. Conform opiniei acestora procedura de insolvabilitate este o procedură specifică, preponderent necontencioasă, deoarece o trăsătură definitorie pentru aceasta este lipsa litigiului de drept. Unul din argumentele de bază înaintat de autori se bazează pe prevederile art. 5 alin (2) al Legii insolvabilității în conformitate cu care, în caz de examinarea a litigiilor cu privire la masa debitoare, instanța va judeca această cauză într-un proces separat conform regulilor procedurii contencioase.¹¹⁵ Din punct de vedere al procedurii civile este interesantă opinia autorilor privind delimitarea întregii proceduri de insolvabilitate în două faze mari, și anume, etapa primirii și examinării cererii introductive și etapa desfășurării propriu-zise a procedurii de insolvabilitate. Rațiunea autorilor se bazează pe esența actelor de procedură ce se produc în cadrul fiecărei din cele două etape. Dacă în cazul primei etape, totalitatea acțiunilor sunt îndreptate spre verificarea existenței sau inexistenței temeiurilor de insolvabilitate, atunci în cadrul celei de a doua etape, scopul fundamental al procedurii este satisfacerea concomitentă și proporțională a creanțelor creditorilor.¹¹⁶ Un alt aspect procesual analizat în cadrul lucrării menționate se referă la acțiunile instanței de judecată ce pot fi realizate în legătură cu depunerea cererii introductive. Conform opiniei autorilor autohtoni, în cadrul procedurii de insolvabilitate urmează a fi aplicate, în caz de existență a temeiurilor respective, atât acțiunile prevăzute de Legea insolvabilității cât și cele prevăzute de Codul de procedură civilă, inclusiv, restituirea fără examinare a cererii, refuzul în primirea cererii,

¹¹³ Belei E. și alții. Drept procesual civil. Partea specială. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009, pag. 207.

¹¹⁴ Poalelungi M. și alții. Manualul judecătorului pentru cauze civile. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013.

¹¹⁵ Poalelungi M. și alții. Manualul judecătorului pentru cauze civile. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, pag. 225.

¹¹⁶ Poalelungi M. și alții. Manualul judecătorului pentru cauze civile. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, pag. 234.

restituirea cererii și acțiunea de a nu da curs cererii.¹¹⁷ Unul din aspectele procesuale, examinate de autori, cu care nu suntem pe deplin de acord, se referă la cerințele înaintate față de cererea de admitere a creanței. În opinia acestora cererea de admitere a creanțelor urmează a corespunde cerințelor înaintate față de cererea introductivă, ceea ce nu corespunde pe deplin nici prevederilor legale și nici esenței cererii de admitere a creanței.¹¹⁸ În ceea ce ne privește considerăm că cererea de admitere a creanței urmează a se întocmi conform regulilor generale stabilitate pentru cererea de chemare în judecată, deoarece cererea de admitere a creanței deja nu urmărește declararea insolabilității persoanei, dar înaintarea și executarea unei creanțe de la debitor. O atenție aparte este acordată, de către autori, noii proceduri introduse prin Legea insolabilității din 2012 denumită ”*procedura simplificată de faliment*”.¹¹⁹ Autorii recunosc caracterul benefic al introducerii unei asemenea proceduri, mai ales sub aspectul realităților economice a Republicii Moldova și popularității formelor de organizare juridice a persoanelor fizice întreprinzători. Un alt domeniu de interes al autorilor autohtoni îl constituie finalizarea procedurilor de insolabilitate, în special este acordată o atenție deosebită circumstanțelor ce întemeiază adoptarea hotărârii de încetare a procedurii de insolabilitate, mai ales în condițiile multitudinii posibilităților de evoluție a procesului de insolabilitate propriu-zis.

Similar numărului mic al lucrărilor științifice în materie de insolabilitate, este și situația publicațiilor științifice în revistele de specialitate. Un progres esențial în analiza teoretică și practică a problemelor de insolabilitate a avut loc în 2014 în legătură cu desfășurarea Conferinței Științifice Internaționale ”*Legea insolabilității – de la teorie la practică*”, care și-a desfășurat lucrările în data de 10 octombrie 2014. Un aport considerabil la cercetarea problemelor actuale în domeniu insolabilității a fost realizat de așa autori ca, Clima N., Roșca N., Munteanu A., Barba B., Tarlapan A., Cocîrlă V. și alții.

În primul rând, urmează să apreciem studiul¹²⁰ autorului Roșca N. dedicat aprecierii vectorului de evoluție a insolabilității în plan normativ și practic național. După cum menționează autorul, instituția insolabilității este printre cele mai importante instrumente juridice care reglementează relațiile patrimoniale și asigură stabilitate circuitului civil, alături de instituțiile dreptului de proprietate, actul ju-

¹¹⁷ Poalelungi M. și alții. Manualul judecătorului pentru cauze civile. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, pag. 236.

¹¹⁸ Poalelungi M. și alții. Manualul judecătorului pentru cauze civile. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, pag. 241.

¹¹⁹ Poalelungi M. și alții. Manualul judecătorului pentru cauze civile. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, pag. 253.

¹²⁰ Roșca N. Legislația insolabilității Republicii Moldova: Calea spre perfecțiune. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale ”*Legea insolabilității – de la teorie la practică*”, 2014, pag. 2-4, pag. 2.

ridic, obligațiile civile, persoana juridică, etc. În opinia doctrinarului autohton, legislația insolabilității în Republica Moldova se perfecționează prea încet, datorită mai multor factori: lipsă de experiență legislativă, procese de privatizare, tendințe inflaționiste, blocaje economice din partea unor țări, influența corupției asupra relațiilor economice. Totuși, recunoaște autorul, inclusiv datorită acestor factori, legislația autohtonă devine tot mai cunoscută și frecvent aplicabilă. Analizând evoluția reglementărilor naționale, autorul recunoaște că, Legea RM cu privire la faliment din 1992, deși în pofida mai multor temeri, nu a fost aplicată, a constituit un imbold, care, a trezit curiozitatea juriștilor și întreprinzătorilor și a adus la cunoștința acestora un mecanism nou de încasare forțată a creanțelor ajunse la scadență, altul decât urmărirea individuală. Apreciind lucrul autorilor asupra legii în vigoare, doctrinara menționează lucrul activ a administratorilor insolabilității care s-au străduit să elimine situațiile de blocaj și contradicțiile între diferite norme juridice care anterior nu permitea o gestionare rapidă a situației și celeritatea procedurilor.

O atenție deosebită merită cercetarea lui Barba V.¹²¹ în ceea ce privește problemele aplicării perioadei de observație în cadrul procedurii de insolabilitate. Un prim aspect pus în discuție de autor este întinderea perioadei de observație, aceasta deoarece din legea nu este clar când se finalizează perioada de observație, fie odată cu intentarea procedurii de insolabilitate fie până la aplicarea unui anumit fel de procedură propriu-zisă (procedură de faliment sau procedură de restructurare). În opinia acestuia, reieșind din spiritul legii, perioada de observație nu se termină odată cu adoptarea hotărârii de declararea a persoanei insolabile, dar continuă până la aplicarea procedurii de faliment sau restructurare, deoarece doar în așa mod vor putea fi realizate scopurile perioadei de observație și anume păstrarea masei debitoare și evaluarea posibilităților de asanare economică a debitorului.¹²² O altă problemă practică atinsă de autor este aplicarea măsurilor de asigurare în cadrul perioadei de observație. Conform opiniei acestuia, măsurile de asigurare prevăzute de art. 24 al Legii insolabilității urmează a fi aplicate obligatoriu, din oficiu de instanța de judecată, natura juridică a acestora nu poate fi confundată cu cea a măsurilor de asigurare a acțiunii prevăzute de art. 174, 175 al Codului de procedură civilă. În aceeași ordine de idei, autorul menționează asupra erorii comise de practicieni, care adesea egalează acțiunea asiguratorie de *”înlăturarea de la gestionarea patrimoniului”* cu acțiunea de *”înlăturare*

¹²¹ Barba V. Perioada de observație – necesitatea, importanța și specificul acestei proceduri. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale ”Legea insolabilității – de la teorie la practică”, 2014, pag. 17-28, pag. 17.

¹²² Barba V. Perioada de observație – necesitatea, importanța și specificul acestei proceduri. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale ”Legea insolabilității – de la teorie la practică”, 2014, pag. 17-28, pag. 21.

de la administrarea întreprinderii”. În opinia cercetătorului, sintagma de ”înlăturarea de la administrare întreprinderii” este una mult mai largă și presupune nu doar lipsirea de dreptul de a dispune de patrimoniu, dar și lipsirea de funcțiile manageriale a reprezentantului debitorului, în așa mod în care acesta nu va putea decide nici asupra modului de desfășurare a activității economice, de producție sau financiare, opinie pe care o susținem pe deplin. Un alt aspect de procedură problematic, pus în discuție de Barba V. este cel cu privire la obligativitatea desemnării de către instanța de judecată a comitetului creditorilor, acțiune care este destul de confuz reglementată de legea în vigoare. În demersul său științific autorul rămâne pe poziția numirii obligatorii a comitetului creditorilor de către instanța de judecată,¹²³ argumentul principal fiind necesitatea confirmării a o serie de acte și acțiuni a administratorului, care în lipsa adunării creditorilor, care nu este formată, pot fi confirmate doar de comitetul creditorilor, lipsa unei asemenea validări ar putea pune în discuție legitimitatea acestora.

În contextul problemelor practice în aplicarea Legii insolvenței prezintă interes demersul științific prezentat de autorul Munteanu A., privind aspectele procesuale ce țin de valorificarea masei debitoare prin înstrăinarea întreprinderii ca complex patrimonial unic.¹²⁴ După cum observă, pe bune dreptate autorul, odată cu adoptarea Legii insolvenței în vigoare a fost introdus o nouă categorie juridică de ”subansamblu funcțional”, care pe lângă sintagma ”întreprindere ca complex patrimonial unic”, încearcă a delimita categoriile de bunuri ce urmează a fi înstrăinate în urma încheierii a asemenea contracte. În opinia autorului, ambele categorii juridice, urmează a fi interpretate prin prisma normelor generale ale Codului civil, deoarece ambele reprezintă o varietate o contractului de vânzare-cumpărare a întreprinderii ca complex patrimonial unic. Într-o altă ipoteză, autorul indică asupra incertitudinii create de legiuitor, asupra etapelor încheierii unor asemenea contracte. Controverse trezește cerința reglementată de Codul civil, în ceea ce privește obligativitatea autentificării notariale a asemenea contracte, care pe fonul cerinței de aprobare a contractului de către instanța de judecată, trezește discuții privind consecutivitatea acțiunilor respective. Conform opiniei exprimate de Munteanu A., contractul de vânzare-cumpărare a întreprinderii ca complex patrimonial unic, urmează a fi asimilat cu tranzacția, drept o categorie de contracte judiciare, față de care nu este necesar stabilirea unei cerințe privind autentificarea notarială a acestuia. O altă confuzie păstrată în Legea insolven-

¹²³ Barba V. Perioada de observație – necesitatea, importanța și specificul acestei proceduri. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale ”Legea insolvenței – de la teorie la practică”, 2014, pag. 17-28, pag. 26.

¹²⁴ Munteanu A. Unele aspecte ale vânzării afacerii debitorului în cadrul procedurii de insolvență. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale ”Legea insolvenței – de la teorie la practică”, 2014, pag. 41-47, pag. 41.

bilității în vigoare, care este pusă în discuție de autor este cea cu privire la includerea creanțelor debitorului în cadrul complexului material unic. Confuzia respectivă se datorează prevederilor obscure ale Codului civil și Legii insolvabilității în acest sens. Munteanu A. susține introducerea unei reguli generale, în conformitate cu care creanțele creditorilor să nu fie incluse în cadrul complexului patrimonial unic. O excepție în acest sens să fie admisă doar în cazul în care contractul de vânzare-cumpărare a întreprinderii ca complex patrimonial unic va conține expres o asemenea prevedere.

Aspectelor de procedură civilă este dedicată și cercetarea autorului Cocîrla V., dedicată problemelor de executare silită ce apar în legătură cu intentarea și desfășurarea procesului de insolvabilitate.¹²⁵ În opinia acestuia intentarea procedurii de insolvabilitate trezește o serie de probleme legate de imposibilitatea executării silită a hotărârilor judecătorești irevocabile, prezentate spre executare de către creditorii, anterior intentării procedurii de insolvabilitate. O primă opinie este înaintată de autor în legătură cu momentul de începere a suspendării executării silită. Astfel condiționând momentul suspendării executării de data adoptării încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive, autorul susține că executorul judecătoresc nu poate suspenda procedura de executare silită decât, în cazul în care acesta va fi informat de administratorul provizoriu despre adoptarea încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive. Un alt aspect analizat de autor este durata suspendării executării silită, termen care susține autorul nu încetează odată cu intentarea procedurii de insolvabilitate sau respingerea cererii introductive, dar urmează a fi prelungit, în cazul intentării procedurii până la momentul încetării procesului de insolvabilitate. Nu în ultimul rând, sunt importante concluziile la care ajunge autorul în legătură cu analiza excepțiilor aplicabile pe perioada suspendării executării silită. Astfel, în opinia acestuia, pe lângă exceptarea de la suspendare executării silită a creanțelor ce țin de plata salariilor, plata pensiei alimentare, recuperarea prejudiciilor cauzate sănătății salariaților sau în legătură cu acestora, urmează a fi exceptate și creanțele nepecuniare, în scop de protejare a intereselor creditorilor respectivi.

O altă publicație în Republica Moldova¹²⁶ ce țin de aspectele procesuale ale insolvabilității se referă la încetarea procesului de insolvabilitate. Autoarea acesteia, Ilana A., analizează din perspectiva dreptului comparat încetarea procesului de insolvabilitate și efectele juridice ale acestei acțiuni procesuale. Cercetătoarea recunoaște că hotărârea instanței care certifică încetarea procedurii de conduce la

¹²⁵ Cocîrla V. Noile reglementări în materia insolvabilității: implicații juridice asupra executării silită. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale "Legea insolvabilității – de la teorie la practică", 2014, pag. 29-35, pag. 30.

¹²⁶ Ilana A. Încetarea procesului de insolvabilitate. Elemente de drept comparat. În: Revista Națională de Drept, 2014, nr. 4, pag. 17-22, pag. 17.

radierea debitorului, dar poate să producă totodată efecte și după momentul încetării procesului, respectiv în condițiile menționării unor interdicții sau în condițiile atragerii răspunderii personale patrimoniale a organelor de supraveghere și control pentru obligațiile debitorului rămase neachitate la finalul procedurii de insolvență.

1.3. Concluzii la capitolul 1.

Analiza materialelor științifice în materie de insolabilitate publicate în țară și peste hotare ne permite să conchidem asupra următoarelor:

a) cercetarea științifică a procedurilor de insolabilitate este realizată într-un volum mai redus decât analiza altor feluri de proceduri civile;

b) majoritatea savanților în cercetarea domeniului insolabilității au o predilecție față de aspectul material al acesteia, mai puțini analizează problematica procedurilor de insolabilitate din perspectiva științei procesual civile;

c) până în prezent în doctrina juridică nu este determinat locul procedurii de insolabilitate în cadrul procesului civil, iar analiza naturii juridice a acesteia trezește mai multe semne de întrebare decât oferă soluții;

d) la moment nu există o argumentare științifică a coroborării reglementărilor cu caracter general ale Codului de procedură civilă și a celor cu caracter special prevăzute de Legea insolabilității;

e) în Republica Moldova este slab dezvoltată o doctrină juridică în materie de insolabilitate și a procedurilor judiciare aplicabile persoanelor insolabile.

Determinarea gradului de cercetare științifică a subiectului procedurilor de insolabilitate și sintetizarea principalelor lucrări științifice în domeniu ne permite să formulăm problema științifică importantă, și anume - determinarea naturii procedurii de insolabilitate.

În vederea soluționării problemei științifice ridicate ne propunem structurarea lucrării conform câtorva direcții de cercetare principale:

1) stabilirea naturii juridice a procedurii de insolabilitate în raport cu celelalte proceduri civile (Capitolul 2);

2) evidențierea particularităților intentării procesului civil în legătură cu examinarea cauzei de insolabilitate (Capitolul 3);

3) determinarea particularităților examinării și soluționării cauzelor de insolabilitate din perspectiva acțiunilor instanței de judecată și a participanților la proces (Capitolul 4);

Pentru atingerea scopului propus, și anume în realizarea unei cercetări științifice complexe a particularităților intentării, examinării și soluționării cauzelor de insolabilitate, au fost stabilite următoarele obiective:

a) analiza evoluției procedurilor de insolvabilitate (faliment) aplicate pe teritoriul țării și evidențierea principalelor tendințe de dezvoltare a acestora în raport cu tendințele generale la nivel internațional;

b) cercetarea doctrinei juridice naționale și de peste hotarele țării privitor la diverse aspecte ce se referă la insolvabilitate și procedurile judiciare aplicabile persoanelor aflate în incapacitate de plată sau supraîndatorare;

c) examinarea practicii judiciare pe cauzele de insolvabilitate pentru identificarea problemelor legate de aplicarea legislației materiale și procedurale, în vederea aprecierii direcțiilor de dezvoltare a practicii și formulării soluțiilor de perspectivă în dezvoltarea acesteia;

d) determinarea locului procedurii de insolvabilitate în cadrul sistemului dreptului procesual civil și coraportul acestui fel de procedură cu celelalte feluri de proceduri civile existente;

e) evaluarea specificului derulării procesului civil pe cauzele de insolvabilitate și determinarea întinderii fazelor acestuia în raport cu fazele clasice a procesului civil;

f) cercetarea complexă a circumstanțelor ce condiționează primirea cererii introductive și punerea pe rol a cauzei de insolvabilitate în scopul determinării premiselor și condițiilor dreptului la înaintarea cererii introductive și a efectelor procesuale ale încălcării acestora;

g) studierea particularităților examinării judiciare a circumstanțelor ce demonstrează existența temeiurilor de insolvabilitate;

h) analiza efectelor procesual-juridice și material-juridice ale intentării cauzelor de insolvabilitate și impactului acestora asupra participanților la proces;

i) aprecierea particularităților desfășurării acțiunilor procesuale cuprinse între faza intentării procedurii de insolvabilitate și cea a încetării acestei proceduri;

j) determinarea sarcinilor instanței de judecată în legătură cu aplicarea și desfășurarea procedurilor de insolvabilitate propriu-zise (procedura de faliment, procedura de restructurare);

k) evaluarea efectelor juridice ale încetării procedurii de insolvabilitate;

l) elucidarea modalităților de control judiciar și judecătoresc aplicabil pentru actele extrajudiciare și extrajudiciare adoptate în legătură cu desfășurarea procedurii de insolvabilitate;

m) evaluarea eficienței procedurilor de control judiciar și judecătoresc asupra actelor adoptate în cadrul procedurii de insolvabilitate;

n) identificarea propunerilor *de lege ferenda* în vederea perfecționării procedurii de examinare a cauzelor de insolvabilitate;

ASPECTE INTRODUCTIVE PRIVIND INSOLVABILITATEA ȘI PROCEDURA DE INSOLVABILITATE

2.1. Conceptul de insolvabilitate.

2.1.1. Cadrul normativ internațional și european în domeniul insolvabilității.

Insolvabilitatea este o consecință inevitabilă a proceselor economice internaționale, or economia de piață nu poate prospera într-un cadru limitat de frontierele unui stat sau regiuni. Globalizarea, crizele economice internaționale și/sau regionale afectează inevitabil comerțanții din orice regiune sau stat, reieșind din interconexiunea relațiilor economiei de piață. Astfel necesitatea apariției unui cadru normativ internațional inclusiv european este generată nu doar de eventualitatea unor proceduri judiciare transfrontaliere dar și de necesitatea impunerii unor standarde universale ce ar asigura un climat investițional și comercial securizat. În acest mod diferența în abordarea aspectelor similare ce țin de procedurile de insolvabilitate poate prejudicia nu doar actorii primari, adică debitorii și creditorii, dar poate avea efecte de lungă durată asupra economiei unei țări sau regiuni.

Având în vedere primordialitatea soluționării problemelor ce pot apărea în cazul insolvabilităților transfrontaliere, un prim pas în formarea cadrului normativ internațional a fost elaborarea Comisia Organizației Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional (UNCITRAL) a *Legii model privind insolvabilitatea transfrontalieră în anul 1997*¹²⁷. Prin crearea modelului respectiv s-a urmărit acordarea unei asistențe pentru toate statele în vederea elaborării unui cadru legal modern și eficient în ce privește cazurile de insolvabilitate transfrontalieră. Acesta se axează în special pe crearea mecanismelor de asistență reciprocă dintre state în vederea autorizării acțiunilor necesare desfășurării procedurilor de insolvență și pe teritoriul tuturor statelor unde debitorul își are active. Necesitățile practice în eficientizarea

¹²⁷ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model.html. (vizitat la 14.12.2019).

procedurilor de insolvabilitate transfrontaliere a dus la apariția în anul 2013 și a *Ghidului pentru aplicare și interpretare* a Legii model respective.

Un pas importat pentru cadrul normativ internațional cât și pentru formarea unei abordări unice în domeniul reglementării aspectelor ce țin de insolvabilitate a fost elaborarea în anul 2001 de către Banca Mondială a *Principiilor aferente pentru efectivitatea procedurilor de insolvență și regimul juridic al creditorului/debitorului*. Acestea au suferit ulterior mai multe actualizări în 2005, 2011, ultima actualizare fiind realizată în 2015¹²⁸. Conform poziției Băncii Mondiale¹²⁹, principiile au fost elaborate ca răspuns la necesitățile comunității internaționale care se confrunta cu criza financiară la sfârșitul anilor 1990. La acel moment acestea constituiau primele standarde internaționale în evaluarea eficienței sistemelor naționale de insolvență.

O importanță majoră în fundamentarea cadrului normativ internațional îl are și elaborarea începând cu anul 2004 (Partea I) pînă în 2013 (Partea IV) a *Ghidului legislativ în materie de insolvență* de către Comisia Organizației Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional (UNCITRAL)¹³⁰. Ghidul respectiv statuează o serie de obiective și principii cheie care ar trebui să fie reflectate în legislația cu privire la insolvență a fiecărui stat. Scopul actului menționat este informarea și susținerea reformelor cadrului legal cu privire la insolvență pentru toate țările.

În spațiul comunitar, primii pași pentru crearea unor standarde și reguli general aplicabile procedurilor de insolvabilitate au fost făcute încă la începutul anilor 90, astfel Consiliul Europei a elaborat *Convenția europeană privind unele aspecte internaționale ale falimentului*,¹³¹ semnată la Istanbul la 05 iunie 1990. Actul respectiv crea mecanismul necesar pentru procedurile de insolvabilitate aplicabil în cazul în care bunurile debitorului se aflau în mai mult de o țară. Instrumentele propuse creau posibilitatea lichidatorilor de a realiza acțiunile necesare pe teritoriul acelei țări unde se aflau bunurile debitorului fie să pornească o procedură de insolvabilitate secundară în acel stat. Însă, convenția respectivă nu a intrat niciodată în vigoare deoarece nu a fost ratificată de către un număr suficient de state membre.

Documentul fundamental în domeniul procedurilor de insolvabilitate pentru spațiul comunitar este *Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului Europei din*

¹²⁸ [http://siteresources.worldbank.org/EXTGILD/Resources/5807554-1357753926066/2015_Revised_ICR_Principles\(3\).pdf](http://siteresources.worldbank.org/EXTGILD/Resources/5807554-1357753926066/2015_Revised_ICR_Principles(3).pdf) (vizitat la 14.12.2019).

¹²⁹ <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTLAWJUSTICE/EXTGILD/0,contentMDK:22095859~menuPK:64874173~pagePK:4789622~piPK:64873779~theSitePK:5807555,00.html> (vizitat la 14.12.2019).

¹³⁰ https://uncitral.un.org/en/texts/insolvency/legislativeguides/insolvency_law (vizitat la 14.01.2020).

¹³¹ <http://www.coe.int/ru/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007b3d0>, (vizitat la 14.12.2019).

29 mai 2000 privind procedurile de insolvență¹³². Prin Regulamentul respectiv s-a stabilit un cadru legal european pentru procedurile de insolvență, aplicabil atunci când debitorul, persoană fizică sau juridică are active sau creditori în mai multe state membre UE. Acesta determină regulile de bază și instanța de judecată competența de a deschide diferite categorii de proceduri de insolvență, atât principale cât și secundare, dar și efectele acestor proceduri care sunt recunoscute la nivel european. La 10 ani după intrarea în vigoare a Regulamentului privind procedurile de insolvență, Comisia Europeană (Comisia pentru afaceri juridice) a efectuat o evaluare a aplicării regulamentului respectiv și a prezentat la 12.12.2012 *Propunerea de modificare a Regulamentului* reieșind din deficiențele depistate. În linii generale autorii s-au axat pe câteva direcții de bază: domeniul de aplicare (în vederea extinderii aplicabilității); competența (determinarea unui cadru procedural mai clar); procedurile secundare (eficientizarea acestora); publicitatea procedurilor și depunerea cererilor de admitere a creanțelor și grupurile de societăți (coordonarea procedurilor referitoare la societățile din același grup.) În așa mod la 20 mai 2015 este adoptat noul *Regulament (EU) 2015/848 cu privire la procedurile de insolvență*¹³³, care urmărește îmbunătățirea procedurilor de insolvență reieșind din recomandările propuse de Comisia Europeană. În total la nivel european au fost adoptate în prezent peste o sută de regulamente¹³⁴ care au aplicabilitate directă sau indirectă cu procedurile de insolvență, prezentând însă o tematică mai specifică reieșind din scopul aprobării, așa ca protecția persoanelor ce dețin depozite în instituțiile financiare, protecția salariaților în caz de insolvență, protecția creditorilor în cazul insolvenței instituțiilor de micro-finanțare, etc.

Suplimentar ținem să menționăm că evoluția continuă a relațiilor economice în cadrul economiei de piață cât și reformele majore în domeniul legislației consacrate procedurilor de faliment din a doua jumătate a sec. XX, au generat un interes deosebit față de studierea insolvenței ca fenomen economic și instituție de drept. În momentul în care comunitatea economică cât și cea juridică a conștientizat că fenomenul insolvenței este unul firesc și caracteristic evoluției normale economiilor de piață, necesitatea studierii și perfecționării mecanismelor juridice aplicabile incapacității de plată a devenit una iminentă.

¹³² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1446836506894&uri=CELEX:32000R1346>, (vizitat la 14.12.2019).

¹³³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1446836506894&uri=CELEX:32015R0848>, (vizitat la 14.12.2019).

¹³⁴ http://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1446836506894&text=insolvency&scope=EURLEX&type=quick&lang=en&DTS_DOM=EU_LAW&DTS_SUBDOM=LEGISLATION&FM_CODED=REGL, (vizitat la 14.12.2019).

Interesul major pentru insolabilitate se demonstrează prin crearea a o serie de foruri internaționale ce au drept scop soluționarea problemelor practice apărute și formarea unor politici eficiente, economice și juridice, pentru diminuarea efectelor negative a incapacității de plată.

Unul din forurile internaționale cu cea mai prodigioasă activitate în domeniul insolabilității este *INSOL International*¹³⁵. Această reprezintă o uniune internațională a asociațiilor naționale a contabililor și juriștilor din domeniul insolabilității. Fondată în 1982, la moment *INSOL International* reunește 44 de asociații naționale din toată lumea, ceea ce înglobează peste 9800 de profesioniști în domeniu. Anual sub egida *INSOL International* sunt organizate zeci de conferințe și congrese internaționale, în cadrul cărora sunt discutate probleme actuale ce țin de aplicarea procedurilor extrajudiciare și judiciare față de situațiile de incapacitate de plată și supraîndatorare. Una din cele mai importante realizări a *INSOL International* este conlucrarea intensă cu Comisia Organizației Națiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internațional (UNCITRAL). În rezultatul activității comune a acestor foruri internaționale au fost organizate zeci de seminare științifice internaționale cu participarea judecătorilor și administratorilor insolabilității dedicate în special procedurilor judiciare de insolabilitate. O realizare monumentală este crearea sub egida UNCITRAL al legii-model pentru reglementarea insolabilității transfrontaliere din 1997, legea care a fost pusă la baza reglementărilor naționale de către Australia (2008), Marea Britanie (2003), Canada (2005), Japonia (2000), Polonia (2003), România (2006), Statele Unite ale Americii (2005), etc.¹³⁶ De o importanță similară este și crearea Ghidului legislativ UNCITRAL în materie de insolvență¹³⁷. Ghidul menționat este gândit ca un instrument structural, care cuprinde o selecție a principiilor directe și a obiectivelor care ar trebui să se reflecte în toate legislațiile în materie de insolvență.¹³⁸ La moment acesta cuprinde patru părți componente, cea mai recentă a fost adoptată în anul 2013¹³⁹ și se referă la obligațiile care ar trebui impuse persoanelor care sunt responsabile pentru deciziile unei societăți aflate în iminența insolvenței. În rezultatul conlucrării dintre *INSOL International* și UNCITRAL, capătă o autonomie relativă grupul *INSOLV International Judicial*

¹³⁵ <https://www.insol.org/>, (vizitat la 14.12.2019).

¹³⁶ <https://www.insol.org/page/265/uncitral>, (vizitat la 14.12.2019).

¹³⁷ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/2004Guide.html, (vizitat la 14.12.2019).

¹³⁸ Miloș S.M., Deli A. Elemente de noutate în legislația insolvenței - de la principii la implementarea lor. Revista Phoenix, 2014, nr. 49, pag. 4-16, pag. 7.

¹³⁹ <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/Leg-Guide-Insol-Part4-ebook-E.pdf>, (vizitat la 14.12.2019)

Group, drept o asociație internațională a judecătorilor și practicienilor în insolvență.

Cel mai important for internațional european în domeniul insolvabilității îl reprezintă *INSOL Europe*,¹⁴⁰ creată în 1981 în Franța, aceasta reprezintă o asociație europeană a profesioniștilor din domeniul insolvabilității, falimentului și procedurilor de restructurare. Printre scopurile principale ale *INSOL Europe* sunt formarea unor studii temeinice în domeniul insolvabilității și falimentului, publicarea materialelor științifice în domeniu, organizarea seminarelor și conferințelor la nivel european, contribuirea la adoptarea și modificarea legislației europene și domeniul insolvabilității, etc.

2.1.2. Evoluția și tendințele de dezvoltare a procedurilor de insolvabilitate.

În toate timpurile activității economice a întreprinzătorilor puteau fi generate situații în care persoana, ca rezultat al anumitor circumstanțe, fie obiective, fie în urma neglijenței personale, rămânea în imposibilitatea, fie absolută, fie temporară, de satisfacere a creanțelor creditorilor săi.¹⁴¹ În dependență de etapa istorică și evoluția relațiilor economice pentru desemnarea stării de incapacitate de plată sau utilizat noțiunile de *faliment*, *bancrută*, *insolvență* sau *insolvabilitate*. În Republica Moldova, similar cu alte legislații contemporane, domeniul ce cuprinde relațiile de drept apărute în legătură cu incapacitatea de plată a persoanei este desemnat prin cuvântul de *insolvabilitate*.

Conform dicționarului explicativ al limbii române¹⁴² cuvântul *insolvabilitate* își are originea în cuvântul francez *insolvabilité* - adică starea celui care este insolubil. Etimologia cuvântului de *insolvabil* urmează a fi căutată în antonimul acestuia și anume cuvântul francez *solvable*¹⁴³ - solvabil, de la care derivă, acesta provenind de la verbul latin *solvo* (*solvere, solvi, solutum*), *ceea ce se traduce - a desface, a dezlega; a topi; a destinde, a elibera; a achita, a plăti (o datorie)*¹⁴⁴.

Inițial conceptul de insolvabilitate era restrâns la instituția clasică a *falimentului*, în sensul unei proceduri forțate de lichidare a patrimoniului debitorului insolubil și

¹⁴⁰ <http://www.insol-europe.org/>, (vizitat la 14.12.2019).

¹⁴¹ Macovei Gh. Procedura aplicabilă persoanelor insolubile. Evoluție și tendințe moderne. În: Materialele Conferinței "Dreptul privat ca factor în dezvoltarea relațiilor economice: tradiții, actualitate și perspective", 2014, pag. 254-261, pag. 254.

¹⁴² Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers Enciclopedic Gold, 2009.

¹⁴³ <http://fr.wiktionary.org/wiki/solvable>, (vizitat la 14.12.2019).

¹⁴⁴ <http://www.limbalatina.ro/dictionar.php?cuvant=solvo&limba=lat>, (vizitat la 14.12.2019).

lichidare a datoriilor acestuia. Etimologia cuvântului faliment apare mult mai târziu decât procedurile propriu-zise, acesta fiind de origine latină, provine de la verbul *fallo-fallere* și înseamnă în traducere *a lipsi a scăpa*, ulterior transpus în limba italiană acesta devine *fallire* – *a eșua, a da greș, a înșela*, fiind derivat și substantivul *fallimento*.¹⁴⁵ În acest sens la origini *faliment, falit* erau noțiuni aplicabile celor ce au ajuns la incapacitatea de plată prin aceasta fraudând interesele creditorilor, acționând contrar acestora.¹⁴⁶

Deși majoritatea autorilor recunosc că falimentul își are originea în dreptul roman, o parte din doctrinari invocă existența elementelor acestuia în procedurile de executare silită existente în dreptul oriental.¹⁴⁷ Anumite trăsături le putem găsi în perioada antichității la popoarele ebraice, *Legea lui Moise*, de exemplu, prevedea așa numita „descărcare periodică a datoriilor”, pentru ca negustorul să poată porni o nouă afacere (parabola ebraică a fiului risipitor).¹⁴⁸ În acest sens, deja, se conturaseră anumite reguli privind insolvabilitatea contemporană rolul primordial al căreia, în prezent, rămâne păstrarea entității comerciale aflate în insolvabilitate prin restructurare, reorganizare (regula *Fresh Start*) și doar în caz de eșec total, purcederea la satisfacerea creanțelor prin lichidarea acesteia și împărțirea produsului rezultat.

O reglementare mai conturată privind instituția falimentului o găsim la greci și romani. Spre deosebire de regulile ebraice, acestea nu încercau să găsească anumite remedii pentru debitor. Această perioadă este guvernată de prezumția caracterului fraudulos, intenționat, al celui ce rămânea în incapacitate de plată.

Prima procedură colectivă în favoarea creditorilor prin care bunurile erau transmise în posesia acestora o întâlnim în dreptul roman, așa numita *misio in possessionem* – în urma căreia avea loc vânzarea bunurilor (*venditio bonorum*), iar prețul acestora urma să fie transmis creditorilor. În acest sens găsim o primă amintire despre anumite metode mai democratice în încercarea soluționării diferendelor apărute în legătură cu incapacitatea de plată a comercianților. Procedura *venditio bonorum* este considerată de unii¹⁴⁹ ca origine a procedurii falimentului clasic, care la rândul său a fost precedată de așa numita procedură *manus inectio*, consacrată în *Legea celor XII*

¹⁴⁵ Bufan R. și alții. *Tratat practic de insolvență*. București: Editura Hamangiu, 2014, pag. 2.

¹⁴⁶ Roșca Nicolae, Noțiunea de insolvabilitate prin prisma legii insolvenței nr. 632/2001, *Buletinul Curții de Apel Economice și Inspectoratului Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor*, 2006, nr. 5, pag. 15.

¹⁴⁷ Bufan R. și alții. *Tratat practic de insolvență*. București: Editura Hamangiu, 2014, pag. 3.

¹⁴⁸ Piperea Gh. Un tată cam bizar are doi fii. <http://www.piperea.ro/articol/un-tata-cam-bizar-are-doi-fii/> (vizitat la 14.12.2019).

¹⁴⁹ Roșca Nicolae, *Insolvabilitatea în dreptul Republicii Moldova - o instituție modernizată a procedurii „venditio bonorum” din dreptul roman*, *Revista de științe juridice*, nr. 4, 2007, Universitatea din Craiova, pag. 71

Table, potrivit căreia debitorul putea fi vândut ca sclav, omorât, în caz în care terții nu manifestau intenția de ai plăti sumele datorate, fie ca alternativă, creditorul putea ține debitorul să muncească pentru sine, pînă își răscumpără datoria.

În general, perioada antichității este guvernată de un aspect negativist pentru cei care rămăneau datori, în special incapabili de plată, și în general prin lipsa supravegherii statale sau cel puțin din partea unui terț privat a raporturilor apărute între creditori și debitori, în legătură cu incapacitatea de plată a ultimului, acest fapt fiind justificat prin darea debitorului la libera dispunere a voinței creditorilor săi. Dreptului roman i se datorează în mare parte înlocuirea justiției private cu cele publice pe de o parte, iar pe de altă parte măsurile primitive de răsplată personală, vindere ca sclav a debitorului, etc.

Procedura *venditio bonorum* prevedea punerea sub sechestru a bunurilor debitorului, iar creditorii erau trimiși pentru a supraveghea bunurile și a împiedica debitorul să-și mărească datoriile. În continuarea procedurii se organiza vînzarea bunurilor acestuia, cu transmiterea sumelor obținute către creditori. Ca rezultat al desfășurării procedurii date debitorul era degradat din punct de vedere social și devenea o persoană fără demnitate și onoare socială, fiind numită *persoană infamă*. În acest sens el devenea o persoană fără onoare civilă, dacă nu purcedea la *cessio in bonorum* care consta în cedarea bunurilor către creditori în valoarea creanțelor deținute.

Evul mediu cunoaște o nouă etapă în evoluția instituției insolvențității, aceasta se dezvoltă în direcția a două coordonate distincte, care pot fi regăsite de fapt și în prezent în legislațiile contemporane. Astfel se disting pe de o parte legile de sorginte anglo-saxonă care au preluat și au dezvoltat conceptul mozaic, combinând remediile acordate debitorului cu protecția debitorului în vederea descărcării acestuia de datorii și supraviețuirii afacerii. Pe de altă parte avem legile de sorginte latină care acordă atenție prioritară protecției creditorilor, iar pe lângă recuperarea creanțelor, legea prevede pentru debitor și sancțiuni cu caracter nepatrimonial, interdicții și decăderi de natură de al exclude pe acesta din circuitul civil. Cu toate acestea se făcea distincție dintre debitorul de bună credință și cel de rea credință, în primul caz răspunderea fiind atenuată de faptul survenirii involuntare a stării de insolvențitate permițînd-se în această măsură și descărcarea de datorii.

Propriu-zis dezvoltarea a falimentului are loc în secolele XI-XII, atunci cînd în mare parte datorită dezvoltării relațiilor comerciale, revenirii în actualitate a dreptului, se intensifică și apare necesitatea reglementării situației celor faliiți.¹⁵⁰ Fiind preluată în această perioadă, instituția falimentului a redobîndit caracterul represiv. Faliții erau tratați cu multă asprime impunându-se penalități dezonorate. Spre

¹⁵⁰ Bufan R. și alții. Tratat practic de insolvență. București: Editura Hamangiu, 2014, pag. 8.

deosebire de perioada antică, procedurii de faliment erau supuși numai negustorii. Negustorii din aceeași ramură se uneau în corporații pentru ași proteja și apăra interesele comune, corporația era condusă de către un comitet în frunte cu un consul, care la rândul său aveau atribuții administrative și jurisdicționale. Litigiile inclusiv încasarea datoriilor de la debitori, apărute între negustori, membrii ai aceleiași corporații, erau examinate de acest comitet și se terminau cu decizii obligatorii pentru părți. Deciziile acestor comitete au și constituit primele culegeri de statute, ca, de exemplu, Statutele din Florența 1312, 1324, 1399, Statul din Roma 1317, Statutul din Verona din 1318, etc.¹⁵¹

De la începutul anilor treizeci ai sec. XIV profiturile au început să scadă, iar economia a scăzut semnificativ după 1340, atunci când a devenit clar faptul că regele englez Edward III nu este capabil să se întoarcă bancherilor din Florența 1.365.000 florini – acordate pentru a acoperi costurile militare împotriva Franței. Suplimentar are loc răcirea relațiilor cu conducătorii Florenței, Napoli și intensificarea unui climat de suspiciune care a determinat deponenții de la companiile florentine la retragerea resurselor sale. Astfel a urmat de o reacție în lanț de neoprit. La sfârșitul anului 1341 Acciaiuoli a declarat faliment, împreună cu Bonaccorsi, Cocchi, Antellesi, Corsini, Uzzano, Perendoli, iar în 1343 a eșuat Peruzzi și Bardi. Falimentarea marilor companii a afectat astfel aproape întreaga Europă.¹⁵² De menționat că în această perioadă are loc diferențierea debitorilor insolvabili în faliti și bancrutieri. În acest sens faliti erau considerați debitorii insolvabili de bună credință, adică persoana care din cauza administrării nepricepute a averii ajungea în imposibilitatea de ași onora obligațiile. Bancrutierii erau debitorii necinstiți care cu bună știință săvârșeau fapte nedemne, în detrimentul creditorilor. Ei erau tratați mult mai dur decât faliti. Aceste două categorii de debitori sau păstrat și în legislațiile moderne ulterior fiind preluate, de exemplu, în Franța, prin Ordonanța lui Colbert privind comerțul terestru din 1673, în Codul comercial francez din 1807, în Codul comercial italian din 1882, etc.

Perioada modernă în evoluția insolabilității se caracterizează prin adoptarea unor reglementări normative codificate esențiale în domeniul reglementării relațiilor comerciale inclusiv în ceea ce privește falimentul. O primă reglementarea a falimentului în epoca modernă o găsim prin legea britanică privind falimentul din 1732, deși prima lege de reglementare a falimentului a fost adoptată în 1543, având un caracter profund penal, care se referea în deosebi la debitorii insolvabili de rea

¹⁵¹ Bufan R. și alții. *Tratat practic de insolvență*. București: Editura Hamangiu, 2014, pag. 9.

¹⁵² Istoria din Evul Mediu ne învață să înțelegem criza de astăzi. <http://www.ilgiornale.it/news/cultura/storia-medioevo-ci-insegna-capire-crisi-oggi.html>, (vizitat la 15.12.2019).

credință, cei bancrutieri. Abia în 1914 este adoptat actul de baza privind falimentul numit *Bankruptcy Act*. De asemenea putem vorbi de adoptarea Codului Francez din 1807, în care Franța preia duritatea instituției falimentului adoptată anterior în Ordonanța lui Colbert, instituind reglementări noi în domeniu acesteia.

În această perioadă falimentului și în general insolabilității abia că îi poate fi atribuită o natură civilă, fiindcă falimentul era pedepsit cu închisoarea și era văzut ca un mijloc de lichidarea financiară a companiilor debitoare cu atribuirea mijloacelor creditorilor. O materializare clasică în acest sens o putem găsi în reglementările franceze, astfel aceasta urma realizarea a două scopuri. Primul constând în asigurarea plăților creanțelor creditorului și pedepsirea falitului, iar altul viza asanarea activității comerciale, însă urmînd tradiția evului mediu, falitul putea fi închis, reținut pe tot timpul procedurii, iar dacă se constata că este vinovat de bancrută, era sancționat penal.

Din alte reglementări contemporane celor franceze putem evidenția Statutul Concursual din 1877 (1879) din Germania, care reglementa procedura insolabilității, ulterior acesta a fost coroborat cu Codul civil și Comercial din 1897. În Statele Unite reglementarea insolabilității cunoaște primă reglementarea prin adoptarea Legii din 1898, care a rămas în vigoare pînă la adoptarea noilor reglementări din 1978.

În vechiul drept românesc primele elemente care marchează prezența instituției falimentului le observăm în sec. XVIII, dar reglementări au fost consacrate abia în Codul Caragea (1818) și Codul Calimah (1817) fiind, de fapt, inspirate din Codul Civil francez și Codul Civil austriac. În 1887 a fost elaborat și pus în aplicare Codul Comercial român, instituția falimentului fiind reglementată în cartea a III *Despre faliment*, art. 595-888. În acest sens avem o reglementare destul de amplă a instituției falimentului. Falimentul era o procedură de executare silită fiind caracterizată prin caracterul unitar, colectiv, concursual și egalitar vizând bunurile debitorului pentru satisfacerea intereselor legale ale creditorilor. Pentru declararea falimentului era necesară îndeplinirea calității de comerciant, naturii comerciale a datoriilor și încetării stării de efectuare a plăților. Declarare falimentului se făcea prin hotărîre judecătorească. Protagonistii procedurii erau judecătorul sindic, creditorii și tribunalul.¹⁵³

În Rusia, autorii ruși, consideră că instituția insolabilității își are originea în izvorul de drept *Rusckaia Pravda*,¹⁵⁴ care deja făcea diferență dintre debitorii de rea credință și cei de bună credință, mai tîrziu norme cu privire la faliment apar în *Sobornoie Ulojenie* (1649), care stabilea prioritatea creditelor și trezoreriei, în ce

¹⁵³ Bufan R. și alții. *Tratat practic de insolvență*. București: Editura Hamangiu, 2014, pag. 30.

¹⁵⁴ Шершеневич Г. Ф. *Учение о несостоятельности*. Казань: Типография Университета, 1890, с. 54.

privește executarea datoriilor. Ulterior în Rusia apar norme codificate privind falimentul și anume Statutul privind falimentul din 1740 și Statutul privind faliiții din 1800.¹⁵⁵ Faliții erau împărțiți în trei categorii, faliți prin forța majoră, faliți neglijenți și faliți de rea credință. În legislația Rusiei de pînă la 1917 existau și o serie de norme cu caracter penal, conform căreia aceștia erau pedepsiți pentru bancruta frauduloasă. În perioadă sovietică, de asemenea, au existat norme cu privire la faliment, însă datorită economiei planificate, majoritatea problemelor legate de faliment erau soluționate pe căi administrative. Avînd în vedere proprietatea statului și existența întreprinderilor în proprietatea și administrarea acestuia, întreprinderilor de stat, cooperativelor, colhozurilor, li se iertau datoriile sau aveau loc restructurarea ce ducea la fuziunea acestora la întreprinderile solvabile. De asemenea existau plăți subsidiare, din partea statutului, realizate cu scopul lichidării stării de insolabilitate.

Vorbind despre epoca contemporană, aceasta include perioada începînd cu a două jumătate a sec. XX, în această perioadă legislația majorității statelor își modifică scopul îndreptîndu-se spre păstrarea debitorului în dificultate ca întreprinzător și nu lichidarea, pedepsirea acestuia. Respectiv în această perioadă apar o serie de modificări menite de a restructura debitorul, schimba managementul acestora, corportul pe categorii de creanțe, toate avînd ca scop asanarea activității debitorului insolubil. Tot atunci pornește un val esențial de reforme în privința modificării instituției insolabilității începînd cu modificarea esențială a cap. XI din Legea federală americană cu privire la insolabilitate din 1978, continuînd cu modificarea legislației din Italia (1979), Franța (1985), Marea Britanie (1986), Noua Zeelandă (1989), etc.¹⁵⁶ În țările post-comuniste, inclusiv Moldova, modificări apar abia după 1990. Conform băncii mondiale vârsta medie a legislației falimentului în țările cu cea mai bună practică în domeniu - Belgia, Canada, Finlanda, Irlanda, Japonia - este de numai 6 ani.¹⁵⁷

La moment deși scopurile pentru realizarea și desfășurarea procedurii de insolabilitate rămân aceleași, totuși reglementările, concrete diferă de la o legislație la alta. Astfel este recunoscută diferențierea cîtorva tipologii a legislațiilor privind falimentul. În primul rînd cea britanică, din care fac parte Australia, Africa de Sud, Noua Zeelandă și SUA, cea franceză din care fac parte jumătate din statele membre UE (Franța, Spania, Belgia, Grecia, etc.), cea germanică din care face parte Germa-

¹⁵⁵ Шершеневич Г. Ф. Учение о несостоятельности. Казань: Типография Университета, 1890, с. 63.

¹⁵⁶ Aspecte ale falimentului în economia românească, Studiul nr.8, Institutul European din România, București, 2004, pag. 15.

¹⁵⁷ Banca Mondială (2004), Global Insolvency Law Database - Insolvency Overview - Germany, France, United Kingdom.

nia, Austria, Japonia și cea scandinavă sau nordică (Finlanda, Norvegia, Danemarca, etc.). Ca rezultat legislația falimentului în statele membre ale Uniunii Europene are origini și reprezentanți în toate aceste tipologii, nefiind o unitate în reglementări.¹⁵⁸

Menționăm în același timp că legislația de sorginte britanică oferă cea mai bună soluție pentru creditori, 72 % din țările care o aplică nu îngheață automat activele la momentul declanșării procedurii, se garantează că primii plătiți vor fi creditorii garantați, excepție în acest sens face SUA, cu legislație, mai degrabă, anti creditori, ce presupune înghețarea activelor, declanșarea unilaterală a procedurii de faliment și păstrarea membrilor debitorului la conducere.¹⁵⁹

În ce privește evoluția și tendințele moderne în Republica Moldova, menționăm că instituția insolvenței, ca de fapt și serie de alte reglementări specifice economiei de piață, are o evoluție destul de scurtă în spațiul național. Prima încercare de a reglementa relațiile apărute în legătură cu incapacitatea de plată s-au materializat prin Legea cu privire la faliment nr. 851 din 03.01.1992.¹⁶⁰ Pe parcursul a doar 31 de articole s-a încercat să se concentreze la maxim pornirea și desfășurarea procedurii legate de incapacitatea unui subiect de drept. Esența procedurii date era definită ca totalitate a reglementărilor referitoare la răspunderea proprietarului de eficiența gospodăririi și administrării întreprinderii, fiind aplicabile persoanelor juridice sau persoana fizice care în urma unei activități economice nereușite nu erau în stare să-și achite creanțele al căror termen a expirat. Un moment aparte, era reglementarea privind faptul că, procesul de faliment se intenta în cazul în care debitorul nu era în stare sau refuza să îndeplinească în termen obligațiile rezultate din creanțe, ceea ce de fapt nu ține de esența procedurii de insolvență clasice, unde esențial este acea stare de fapt ce ține de incapacitatea de plată a subiectului concret, dorința acestuia nu are importanță, atâtu timp cât incapacitatea de plată este o stare obiectivă, rezultată din cauza cel puțin a lipsei lichidităților. Din punct de vedere a competenței asupra soluționării cauzelor de faliment se stabilea că asupra persoanelor juridice era de competent arbitrajul, iar asupra persoanelor fizice doar instanța de judecată. Din punct de vedere a caracteristicilor definitive a procedurii de faliment sau creat mai multe reglementări specifice ca, de exemplu, încetarea tuturor cauzelor aflate pe rol de la data intentării procedurii de faliment, în același timp nefiind specificat efectele încetării pentru procesele aflate pe rol și drepturilor creditorilor în cadrul proce-

¹⁵⁸ Aspecte ale falimentului în economia românească, Studiul nr.8, Institutul European din România, București, 2004, pag. 17.

¹⁵⁹ Aspecte ale falimentului în economia românească, Studiul nr.8, Institutul European din România, București, 2004, pag. 17

¹⁶⁰ Legea cu privire la faliment, nr. 851 din 03.01.1992, Monitorul Oficial nr.1/10 din 1992

sului propriu-zis. Un alt exemplu ar fi, prezumția că de la intentarea procedurii de faliment debitorul își continuă activitatea economică fără nici o limitare, totodată fiind scutit de plata a orice dividende, dobânzi, rentă sau chirie. O atenție aparte merită a fi acordată statutul procesual al adunării creditorilor, competența căreia era limitată la maxim, voința creditorilor fiind substituită cel mai des de cea a instanței de judecată. Printre atribuțiile acesteia erau în mare parte doar cele ce țin de supraveghere și soluționarea unor chestiuni tehnice. Printre participanții la proces se număra așa numitul procurist și comisia de lichidare care acționa sub conducerea lui. Procuristul îndeplinea funcțiile de conducător a unității sau după caz de revizor, cum era definit în legea respectivă, dar atunci când debitorul nu era înlăturat de la conducerea întreprinderii. Comisia de lichidare la rândul ei era însărcinată cu toate atribuțiile ce țin de administrarea bunurilor, starea acestora, creanțele existente, etc. Printre trăsăturile specifice putem menționa existența unei perioade de șase luni pentru restabilirea solvabilității, iar în caz de eșec a acesteia debitorul se declara falit. Cât și existența unei proceduri de reorganizare propusă și condusă de comisia de lichidare. Din punct de vedere practic reglementarea falimentului din 1992 mai mult seama a un rezumat, o schiță a unei proceduri falimentare ceea ce de fapt a și dus la inaplicabilitatea acesteia în practică.

O următoare etapă în evoluția instituției insolvabilității moldave o constituie Legea cu privire la faliment nr. 786 din 26 martie 1996,¹⁶¹ care pe parcursul a 38 de articole a încercat a repara neajunsurile reglementărilor din 1992. În cadrul acesteia pentru prima dată apare noțiunea de insolvabilitate – ca stare de facto fiind accentuata anume ideea incapacității satisfacerii creanțelor și nu a ne dorinței de plată. Deja se accentuează că debitor insolvabil poate fi doar persoanele juridice și fizice ce practică activitate de întreprinzător. Noutatea reglementării constă în apariția a o serie de noțiuni progresiste, ce au anticipat aplicabilitatea acestora așa ca faliment principal, faliment secundar, centru intereselor principale, ca rezultat putem evidenția o evoluție esențială în comparație cu reglementările anterioare. Ulterior aceste categorii juridice au fost fundamentate în Regulamentul Consiliului Europei privind insolvența din 29 mai 2000.¹⁶² Alte momente specifice legii respective sunt: exceptarea de la procedura de faliment a instituțiilor financiare, competența exclusivă a instanțelor de judecată la judecarea cauzelor de insolvabilitate, categorisirea pricinilor de insolvabilitate ca acțiuni privind falimentul, ceea ce în termenii contemporani ar însemna desfășurarea unei proceduri contencioase, acordarea unui loc special pentru procuror printre subiecții cu drept de solicitare a deschiderii proce-

¹⁶¹ Legea cu privire la faliment, nr. 786 din 26.03.1996, Monitorul Oficial nr. 58/583 din 05.09.1996

¹⁶² Regulamentul Consiliului (EC) 1346/2000 din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvabilitate.

durii de faliment. O altă noutatea a legii respective o constituie prevederea privind garanțiile debitorului insolubil în special cauțiunea necesară a fi depusă de creditori în cazul în care li se va refuza în intentarea procedurii de insolabilitate, sumă care nu putea fi mai mare de 20% din suma creanței. În mare parte reglementarea din 1996 era asemănătoare celei din prezent. Astfel exista o etapă premergătoare intențării procedurii de faliment în cadrul căreia instanța de judecată numea desfășurarea unui audit, audia părțile și constatând existența temeiului de insolabilitate declara debitorul în stare de insolabilitate, fie respingea cererea în cazul lipsei acestuia. Spre deosebire de reglementarea anterioară procesele civile în curs de desfășurare se suspendau și se indica asupra faptului că toate pretențiile patrimoniale urmau a fi examinate în cadrul procesului de faliment. Asemănător reglementării prezente era prevăzută procedura alternativă de reorganizare cu posibilitatea adoptării unui plan de reorganizare, în caz de eșuare sau de imposibilitate de aplicare a acestuia se trecea la procedura de lichidare care presupunea obligatoriu preluarea activității de la debitor și numirea administratorului procedurii de lichidare. Regretabil este faptul că reglementarea din 1996 nu a mers prea departe în ce privește acordarea împuternicirilor depline organelor creditorilor astfel adunarea creditorilor avea competențe minime doar în ce privește supravegherea fără putere decizională. Un specific al reglementării date este și apariția unui participant nou cu statut procesual separat numit reprezentantul angajaților debitorului, reglementarea minuțioasă a structurii desfășurate a creanțelor ce urmau a fi satisfăcute în cadrul procedurii de faliment cât și reglementarea așa numitei proceduri simplificate de lichidare condiționate de existența temeiurilor incontestabile de insolabilitate și lipsa patrimoniului, o procedură care a fost reînviată odată cu adoptarea Legii insolabilității din 2012.

Următoare și cea mai longevivă, din punct de vedere a aplicării acesteia, rămâne a fi Legea insolabilității nr. 632 din 14.11.2001.¹⁶³ În varianta inițială legea includea așa numita procedura de restructurare aplicată asupra întreprinderilor în proces de restructurare, indiferent de tipul lor de proprietate și forma juridică de organizare, înregistrate în Republica Moldova. Începând cu 14 iulie 2006 sa statuat ca insolabilitatea întreprinderilor se depășește doar în cadrul unui proces judiciar, iar inspectoratele fiscale urmau să preia toate dosare privind întreprinderile ce activau în proces de restructurare în baza acordurilor — memorandum încheiate. Începând cu iulie 2006 Legea insolabilității delimitează clar așa numitul proces de insolabilitate care se desfășura în două forme – procedura planului și procedura de lichidare a patrimoniului. Are loc o fundamentare esențială a poziției administratorului

¹⁶³ Legea insolabilității. Nr. 632 din 14.11.2001. În: Monitorul Oficial nr. 139-140/1082 din 15.11.2001.

insolabilității și adunării creditorilor, o limitare a voinței instanței și acordare doar a împuternicirilor de supraveghere și control și decizionale ce ar substitui voința creditorilor. Soarta debitorului deja se hotărăște de adunarea creditorilor care vine a dispune fie calea alternativa de păstrare a entității juridice cu aplicarea procedurii planului, fie lichidarea categorica. Întreaga procedura de lichidare ține de persoana administratorului sub supravegherea strictă a creditorilor și instanței de judecată. Specific este reglementarea minuțioasă a validării creanțelor, contestării acestora, rezervării masei debitoare pentru creanțele contestat. Apar o serie de reglementări privind valorificarea masei debitoare, modalitățile de valorificare, distribuirea a produsului obținut și încetarea a procedurii de insolabilitate.

Ulterior evoluția sistemului național privind insolabilitatea a continuat conform Legii Insolabilității nr. 149 din 29.06.2012.¹⁶⁴ Apariția noii legi a fost generată de o serie de probleme legate de practica aplicării legii din 2001, în special ne referim la:

- puterea limitată a creditorilor, care de fapt ar trebui să decidă soarta debitorului insolabil ca rezultat a propriilor creanțe. Deseori în practică este substituită voința creditorilor prin decizia instanței de judecată.

- lipsa unor limite procedurale în privința tipului și timpului contestărilor operate în cadrul procedurii ceea ce duce la tergiversarea irațională a procedurii respective.

- dezinteresul pentru aplicarea procedurii alternative și controlul minor a creditorilor în cadrul acestora.

- poziția ambigua și deseori confuză a administratorului.

Noua legea devine mai corelată realităților economice și cadrului legal existent. Astfel deja clar se delimitează ca există o unică procedura de insolabilitate aplicabilă care poate lua forma fie a falimentului, fie a procedurii de restructurare. Ca rezultat se încearcă a ordona consecutivitatea acțiunilor desfășurate și măsura în care instanța de judecată se poate implica în desfășurarea procesului de insolabilitate. Tot odată una din cauzele modificărilor aprobate în privința reglementărilor privind insolabilitatea se datorează confuziilor privind rolul instanței de judecată în cadrul procedurii de insolabilitate și coraportului acestuia cu atribuțiile organelor de conducere a creditorilor și administratorul insolabilității.

Reieșind din nota informativă prezentat la proiectul legii nr. 149 din 29.06.2012 *”O problemă majoră existentă în implementarea sistemului de insolabilitate în Moldova constă în delimitarea nu întotdeauna clară a rolurilor și obligațiilor respective ale judecătorilor, administratorilor, companiei-debitoare și creditorilor. Așadar, judecătorii reiterează că*

¹⁶⁴ Legea insolabilității, nr. 149 din 29.06.2012, Monitorul Oficial nr. 193-197/663 din 14.09.2012.

sunt obligați să întreprindă prea multe proceduri și sarcini în cadrul fiecărui dosar de insolabilitate; administratorii indică că deseori se află în stare de imposibilitate de realizarea sarcinilor impuse, datorită incertitudinii statutului profesiei lor, iar creditorii garantați ai companiei insolvente (în marea majoritate bănci) indică că ei sunt implicați insuficient în procesul de luare a deciziilor și nu li se acordă posibilitatea să voteze anumite întrebări (...).¹⁶⁵

Făcând o sinteză a noilor reglementări putem să ne referim la următoarele:

- introducerea așa numitei perioade de observație;
- introducerea procedurii simplificate de faliment prin care un debitor, care îndeplinește condițiile prevăzute de lege, intră direct în procedura falimentului, fie odată cu deschiderea procedurii de insolabilitate, fie după o perioadă de observație de maximum 90 de zile, perioadă în care vor fi analizate elementele incapacității de plată a debitorului.

- introducerea unei reglementări mai detaliate și mai clare a esenței redresării solvabilității debitorului prin aplicarea în privința lui a procedurii de reorganizare judiciară, reglementarea tipurilor de restructurări și căile de realizare a acestora.

- concretizarea expresă și clară a atribuțiilor administratorului insolabilității, drepturilor și obligațiilor acestuia, precum și pârghiile de influență asupra debitorului, în cazul în care acesta acționează în detrimentul creditorilor sau nu respectă planul de restructurare.

- introducerea cu titlu de novație a unei proceduri noi, numită „procedura accelerată”, prin intermediul căreia față de debitor va putea fi aplicată procedura de restructurare într-un termen ce nu va depăși 60 de zile.

- reglementarea strictă a procedurii de contestare a actelor în cadrul procedurii de insolabilitate, în special - termenul maxim de examinare a unei căi de atac, în cadrul unui proces de insolabilitate, nu poate fi depăși 30 de zile, concomitent, pe durata examinării căii de atac, dosarul rămâne în cadrul instanței de fond, ceea ce optimizează desfășurarea actelor procesuale și, respectiv, va reduce timpul necesar soluționării întregii proceduri.

Ca rezultat putem concluziona cu certitudine că Republica Moldova merge ferm în rând cu majoritatea țărilor europene în ce privește reglementările ce țin de insolabilitate și procedura acesteia. Minimizarea voinței statutului cu protejarea la maxim a intereselor creditorilor și asigurarea unui control riguros din partea acestora asupra menținerii și valorificării masei debitoare formează fundamentul unei proceduri eficiente de insolabilitate ce ar maximiza procentul plăților creditorilor și ar reduce eventualele pierderi a masei debitoare.

¹⁶⁵ Ministerul Economiei, Notă informativă la proiectul Legii insolabilității în redacție nouă, nr. 2576 din 23.11.2011.

Astfel obținem o procedură concursuală rezultatele căreia depind în cea mai mare măsură de creditorii debitorului insolubil, instanța de judecată având doar un rol de supraveghere asigurând echilibrul între drepturile creditorilor și statutul debitorului insolubil.

2.1.3. Abordarea teoretică a conceptului de insolvabilitate și a celui de procedură a insolabilității.

În Republica Moldova noțiunea de *insolvabilitate* este consacrată de legiuitor prin Legea insolabilității nr. 149 din 29.06.2012¹⁶⁶ (în continuare Legea insolabilității); Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003¹⁶⁷ (în continuare CPC); Legea instituțiilor financiare nr. 550 din 21.07.1995¹⁶⁸, Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134 din 02.04.1997¹⁶⁹, etc. Utilizarea pe larg a termenului de *insolvabilitate* reprezintă rezultatul renunțării treptate la termenul generic de *faliment* utilizat în trecut și consacrat în Legea cu privire la faliment nr. 851 din 03.01.1992¹⁷⁰ și Legea cu privire la faliment nr. 786 din 26.03.1996¹⁷¹.

Definiția legală consacrată de legiuitor caracterizează insolabilitatea drept, *acea situație financiară a debitorului caracterizată prin incapacitatea de ași onora obligațiile de plată, consacrată prin act judecătoresc de dispoziție* (art. 2, Legea insolabilității). Însă definirea legală a termenului de insolabilitate nu ne dă răspuns clar în ce privește natura insolabilității, mai mult decât atât definirea acesteia ne permite a califica natura juridică a insolabilității drept o instituție de drept material. Cu toate acestea în legislație și în practica judiciară întâlnim diverse sintagme care conturează natura procesual-juridică a insolabilității, de exemplu: „*proces de insolabilitate*”, „*procedura de declararea a insolabilității*”, „*cauză de insolabilitate*”, „*instanța de insolabilitate*”, etc. Astfel, suntem în situația în care urmează să delimităm clar natura procesuală și natura materială a insolabilității luând în considerare necesitatea stabilirii locului, deja a, procedurii insolabilității în cadrul procedurilor civile.

¹⁶⁶ Legea insolabilității. Nr. 149 din 29.06.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.09.2012, nr. 193-197.

¹⁶⁷ Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr. 225 din 30.05.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.06.2003, nr. 111-115

¹⁶⁸ Legea instituțiilor financiare nr. 550 din 21.07.95, Monitorul Oficial nr. 1/2 din 01.01.1996.

¹⁶⁹ Lege privind societățile pe acțiuni nr. 1134 din 02.04.97, Monitorul Oficial nr. 38-39/332 din 12.06.1997.

¹⁷⁰ Lege cu privire la faliment nr. 851 din 03.01.92, Monitor nr. 1/10 din 30.01.1992, abrogate pe 26.03.1996.

¹⁷¹ Lege cu privire la faliment nr. 786 din 26.03.96, Monitorul Oficial nr. 58/583 din 05.09.1996, abrogate pe 15.02.2002.

De obicei, esența oricărei instituții stăruie a fi cuprinsă în noțiunea ei. Dar, din analiza parcursului istoric a acestui fenomen, în privința unei abordări similare a noțiunii de insolabilitate nu ne putem pronunța ferm.

Conform dicționarului explicativ al limbii române¹⁷² cuvântul *insolabilitate* își are originea în cuvântul francez *insolvabilité* - adică *starea celui care este insolabil*. Etimologia cuvântului de *insolabil* urmează a fi căutată în antonimul acestuia, de la care derivă, și anume cuvântul francez *solvable*¹⁷³ - solvabil, care provine de la verbul latin *solvo* (*solvere, solvi, solutum*), *ceea ce se traduce - a desface, a dezlega, a topi, a destinde, a elibera, a achita, a plăti (o datorie)*¹⁷⁴.

Termenul folosit în prezent este rezultatul unei evoluții îndelungate a definiției incapacității de plată a unui subiect de drept. La origini abia că putem deosebi cu precizie este oare insolabilitatea de natură penală sau civilă, aceasta fiind desemnată prin termenul de „*bancrută*”¹⁷⁵, care era considerată infracțiune. Bancruta este definită ca neplata obligațiilor față de creditorii ajunse la scadență și acționarea prin aceasta în detrimentul creditorilor. Debitorul aflat în bancrută era sancționat prin normele dreptului penal.¹⁷⁶ Prin urmare procedura declarării unei persoane în incapacitate de plată însemna practic desfășurarea procesului penal de învinuire și aplicarea pedepsei penale.

Odată cu dezvoltarea relațiilor economice, evoluția relațiilor social și tehnologiilor moderne se schimbă și atitudinea față de incapacitatea de plată ca față de un fenomen economic normal. Față de fenomenul dat preponderent este utilizată noțiunea de *faliment*. Falimentul schimbă natura incapacității în una pur civilă de natură privată și presupune participarea statului doar în ceea ce privește distribuirea patrimoniului debitorului aflat în incapacitatea de plată conform creanțelor creditorilor săi. În sensul clasic falimentul este o procedură forțată de lichidare a patrimoniului debitorului insolabil și executare silită a datoriilor acestuia. Etimologia cuvântului faliment apare mult mai târziu decât procedurile propriu-zise, acesta fiind de origine latină, provine de la verbul *fallo-fallere* și înseamnă în traducere *a lipsi a scăpa*, ulterior transpus în limba italiană acesta devine *fallire* - *a eșua, a da greș, a înșela*, fiind

¹⁷² Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers Enciclopedic Gold, 2009.

¹⁷³ <http://fr.wiktionary.org/wiki/solvable>, (vizitat la 14.12.2019).

¹⁷⁴ <http://www.limbalatina.ro/dictionar.php?cuvant=solvo&limba=lat>, (vizitat la 14.12.2019).

¹⁷⁵ Din limba italiană „banca rotta”, în traducere „bancă ruptă” - după obiceiul târgurilor medievale de a sfărâma taraba (tejgheaua, banca) negustorului neplătnic (mofluz, fraudator)

¹⁷⁶ N. Roșca - Noțiunea de insolabilitate prin prisma legii insolabilității nr.632/2001 //Buletinul Curții de Apel Economice și IFPS de pe lângă MF 5/15, 2006

derivat și substantivul *fallimento*.¹⁷⁷ În acest sens la origini *faliment*, *falit* erau noțiuni aplicabile celor ce au ajuns la incapacitatea de plată prin aceasta fraudând interesele creditorilor, acționând contrar acestora.¹⁷⁸

În Legea cu privire la faliment din 1992 cât și Legea cu privire la faliment din 1996, menționate mai sus, se folosește noțiunea de faliment fiind definită ca o stare patrimonială a debitorului, în care acesta nu este capabil să execute creanțele creditorilor și instanța de judecată adoptă hotărârea cu privire la distribuirea masei debitoare între creditori, stingerea creanțelor neexecutate ale creditorilor prin reorganizarea sau lichidarea debitorului. De menționat, că Legea cu privire la faliment din 1996 utilizează și noțiunea de insolvabilitate, dar într-un alt sens decât cel din prezent, folosind-o în sensul unei stări *de facto* a debitorului aflat în incapacitatea de plată până la pornirea unei proceduri legale de declarare a insolvabilității.

În prezent insolvabilitatea cuprinde același sens consacrat anterior de termenul de faliment. Suplimentar, sub aspectul finalității sale insolvabilitatea presupune, inclusiv, posibilitatea parcurgerii altor căi, alternative lichidării debitorului, îndreptate spre redresarea situației debitorului ceea ce facilitează satisfacerea de sine stătătoare a creanțelor de către debitor. Reieșind din multitudinea abordărilor insolvabilității, atât de ordin doctrinar și legal, urmează să delimităm principalele noțiuni utilizate în descrierea acesteia, respectiv vom deosebi:

1. Insolvabilitatea – reprezintă definiția cadru reieșind din utilizarea ei atât normativă cât și doctrinară, fiind fundamentală în spațiu național. Aceasta cuprinde toate aspectele legate de incapacitatea de plată sau supraîndatorare, sub aspect de instituție de drept cuprinzând inclusiv noțiunile de insolvență, faliment, bancrută, procedură de insolvabilitate. În dependență de latura abordată, insolvabilitatea poate semnifica:

a) în sens economic – o stare economico-financiară ce caracterizează *starea de fapt* a unui persoane aflată în incapacitate de plată din cauza lipsei activelor lichide sau prevalării pasivelor asupra activelor. Sub acest aspect insolvabilitatea este similară noțiunii de *deconfitură (insolvabilitate civilă)* care semnifică o stare a persoanei aflate în incapacitate de plată din perspectiva patrimoniului său, stare care poate exista și în lipsa unei *insolvabilități comerciale*, atunci când persoana își păstrează credibilitatea în raport cu ceilalți comercianți.¹⁷⁹

¹⁷⁷ Bufan R. și alții. Tratat practic de insolvență. București: Editura Hamangiu, 2014, pag. 2.

¹⁷⁸ Roșca Nicolae, Noțiunea de insolvabilitate prin prisma legii insolvenței nr. 632/2001, Buletinul Curții de Apel Economice și Inspectoratului Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor, 2006, nr. 5, pag. 15.

¹⁷⁹ Piperea Gh. Insolvența: legea, regulile, realitatea. București: Wolter Kluwer, 2008, pag. 273.

b) în sens juridic – drept o instituție de drept, ce cuprinde totalitatea normelor ce reglementează relațiile ce apar între debitorul insolvabil și creditorii săi cu privire la satisfacerea creanțelor acestora;

c) ca o stare de drept - caracterizează situația *de jure* o persoanei aflate în incapacitate de plată, fapt confirmat prin hotărârea instanței de judecată;

d) drept un temei de intentare a cauzei de insolvabilitate – reprezintă starea de supraîndatorare a debitorului, adică imposibilitatea absolută de a satisface creanțele creditorilor săi datorită prevalării pasivelor asupra activelor.

2. Insolvența – este un concept rar întâlnit în spațiu național, fiind în schimb pe larg utilizat în România. Din punct de vedere a legiuitorului român, insolvența este definită identic cu conceptul insolvabilității reglementat de legea autohtonă. Pe de altă parte reieșind din analiza doctrinară națională insolvența poate fi definită ca un anumit fel al insolvabilității, o categorie a acesteia, cel mai des fiind identificată cu noțiunea de incapacitatea de plată. Din punct de vedere al cadrului normativ național termenul de insolvență urmează a fi definit ca, *incapacitate de plată sau insolvabilitate relativă*, stare ce caracterizează debitorul care nu poate achita creanțele sale din cauza lipsei de lichidități.

3. Faliment (procedură a falimentului) – fiind anterior termenul de referință utilizat de legiuitorul moldav, la moment a revenit datorită reglementărilor Legii insolvabilității în vigoare. Reieșind din reglementarea anterioară cât și curentă în domeniul insolvabilității falimentul urmează a fi definit ca un anumit fel de procedură de insolvabilitate ce cuprinde lichidarea concursuală și proporțională a patrimoniului unui debitor insolvabil cu scopul satisfacerii creanțelor creditorilor săi. Faliment, în sensul stric legal al cuvântului, este doar un mod de desfășurare a procedurii de insolvabilitate îndreptat exclusiv asupra lichidării patrimoniului și repartizării produsului acestuia. Procedura de insolvabilitate la rândul ei pe lângă procedura de faliment mai include și alte proceduri așa ca, procedura de restructurare, procedura de restructurare accelerare, procedura de faliment simplificat.

4. Proces de insolvabilitate – reprezintă un termen de natură procesual juridică, izvorât din comoditatea utilizării în practică a acestuia cât reglementarea ambiguă realizată în Legea insolvabilității. Aceasta deoarece este eronat a utiliza sintagma proces de insolvabilitate în condițiile existenței doar a unui singur tip de proces în domeniu civil și anume a procesului civil. Nu trebuie de confundat tipul de proces cu felul de procedură, deoarece există doar un tip de proces civil în cadrul acestuia se pot realiza mai multe feluri de proceduri – contenciosul administrativ, procedura specială, procedura în ordonanță etc. Utilizarea sintagmei proces de insolvabilitate este la fel de eronată ca utilizarea sintagmei ”*proces de contencios*”, ”*proces special*”

sau *"proces în ordonanță"*. Legea insolvabilității în mare parte a încercat a soluționa confuzia dată creată prin reglementările anterioare, drept rezultat, parțial, a statuat utilizarea corectă a sintagmei *"procedură de insolvabilitate"*. Deși în denumirea capitolului II se utilizează sintagma *"proces de insolvabilitate"*, reieșind din articolul 2 a legii respective și interpretarea sistemică a acesteia rezultă că noțiunea cea mai largă este procedură de insolvabilitate care presupune desfășurarea întregii proceduri începând cu primirea cererii introductive, perioada de observație și realizarea procedurii de lichidare a patrimoniului (faliment) sau procedurii alternative (de restructurare). În aceeași ordine de idei, menționăm și opinia autorului Roșca N.,¹⁸⁰ care criticând utilizarea sintagmei *"proces de insolvabilitate"*, o argumentează drept neadecvată prin faptul că, prin ea s-ar înțelege o perioadă în care întreprinzătorul, datorită activității ineficiente, nu face față afacerilor sale și încetinește să plătească pentru obligațiile ajunse la scadență pentru ca la un anumit moment să înceteze definitiv.

5. Procedură de insolvabilitate (procedură de declarare a insolvabilității)

– reprezintă un anumit fel de procedură civilă, caracterizată printr-un mod deosebit de intentare, pregătire și examinare, îndreptată spre soluționarea cererii privind declararea insolvabilității unei persoane față de care există prezumția aflării în incapacitate de plată sau supraîndatorare.

Datorită specificul desfășurării relațiilor dintre debitorul insolvabil și creditorii săi, se impune necesitatea realizării unui control din partea statului cu scopul:

a) *protejării intereselor patrimoniale a debitorului în scopul limitării abuzurilor din partea creditorilor, în special a celor gajști în ceea ce privește distribuirea patrimoniului debitorului;*

b) *protejării intereselor patrimoniale a creditorilor împotriva abuzurilor debitorului în ce privește declararea patrimoniului său și administrarea acestuia.*

Controlul respectiv se realizează de instanțele de judecată, iar procedura, propriu-zisă, de control, este consacrată de normele ce reglementează *procedura insolvabilității*, care presupune, în mod obligatoriu, *desfășurarea unei activități procesuale și realizarea anumitor acte procesual civile*, ceea ce a și determinat locul procedurii declarării insolvabilității sau a procedurii de insolvabilitate, drept un fel de procedură civilă.

6. Cază de insolvabilitate – reprezintă o categorie distinctă de cauze civile generată de solicitarea adresată instanței de judecată de a recunoaște *de jure* starea de incapacitate de plată a unui subiect de drept.

¹⁸⁰ Roșca N., Baieș S. Dreptul afacerilor. Volumul 1. Chișinău: Tipografia Centrală, pag. 376.

În mod normal obiectul procedurilor de insolvabilitate îl formează cauzele de insolvabilitate, totodată urmează să concretizăm că sintagma ”cauza de insolvabilitate” este una generică care poate cuprinde o multitudine de pricini civile, începând de la constatarea judiciară a unei stări economice a debitorului și terminând cu soluționarea eventualelor litigii dintre debitor, creditori și terți, generate de distribuirea masei debitoare. Prin urmare în timp ce cauza civilă în sensul clasic este generată de un litigiu concret sau o solicitarea distinctă a petiționarului în cazul procedurii speciale, cauza de insolvabilitate este o categorie mult mai complexă care cuprinde toate aspectele ce țin de pornirea și desfășurarea unui proces judiciar în privința unui debitor aflat în incapacitate de plată.

Concluzionând asupra naturii juridice a insolvabilității putem afirma că *insolvabilitatea*, privită în sens larg, este o *instituție de drept ce cuprinde norme de drept material și procedural, care reglementează relațiile ce apar între debitorul insolubil, creditori, administratorul insolvabilității și instanța de judecată în legătură intrarea persoanei în incapacitate de plată.*

2.2. Locul procedurii de insolvabilitate în cadrul procesului civil.

O importanță deosebită în analiza problematicii prezentei lucrări o are determinarea locului procedurii insolvabilității în cadrul dreptului procesual civil. Legea insolvabilității în vigoare, spre deosebire de legea precedentă ne oferă o noțiune expresă a procedurii de insolvabilitate, utilizând în acest sens sintagma de „*procedură de insolvabilitate*”. În conformitate cu prevederile art. 2 al Legii insolvabilității, procedura de insolvabilitate reprezintă *procedură prin care debitorul intră, după o perioadă de observație, în procedură de restructurare sau în procedură a falimentului*. Fără a desfășura esența procedurii de insolvabilitate în întregime, legiuitorul s-a limitat la enumerarea tipurilor de proceduri de insolvabilitate aplicabile debitorului insolubil. În același timp, interpretând sistemic legea insolvabilității, coroborând prevederile art. 1 al Legii insolvabilității cu prevederile art. 2 al acesteia, obținem o definiție mai desfășurată. Reieșind din conținutul legii, prin **procedură de insolvabilitate vom înțelege acel fel de procedură civilă, colectivă îndreptată spre satisfacerea creanțelor creditorilor din contul patrimoniului debitorului prin aplicarea față de acesta a procedurii de restructurare sau a procedurii falimentului și prin distribuirea produsului rezultat.**

În raport cu Legea insolvabilității, în Codul de procedură civilă se utilizează sintagma „*procedura de declarare a insolvabilității*”, dar nu există nici o prevedere expresă ce ar defini noțiunea dată. Cu toate acestea putem concluziona că ambele acte normative se referă la aceeași procedură, în special datorită prevederilor art. 356 al Codului de procedură civilă care face referire la aplicarea prevederilor prevăzute de legislația insolvabilității pentru situațiile nereglementate de cod. Prin urmare procedura declarării insolvabilității prevăzută în capitolul 36, art. 355, 356 ale Codului de procedură civilă, este aceeași procedură judiciară, reglementată de Legea insolvabilității ce cuprinde totalitatea actelor juridice procesuale îndeplinite de instanța de judecată și participanții la proces în legătură cu pornirea și examinarea cauzelor de insolvabilitate.

În ceea ce ne privește, considerăm oportună utilizarea sintagmei *procedură de insolvabilitate* în raport cu cea de *procedură de declarare a insolvabilității*.¹⁸¹ Asemenea poziție rezultă din analiza scopului examinării cauzelor de insolvabilitate. Pornirea cauzei de insolvabilitate se datorează survenirii, deja, a incapacității de plată a debitorului, în așa fel încât la momentul examinării cauzei debitorul se află *de facto* în stare de insolvabilitate. Scopul inițial al instanței de judecată fiind confirmarea *de jure* a unei stări *de facto*. În condițiile utilizării sintagmei de *procedură de declarare a insolvabilității* se creează impresia survenirii stării de insolvabilitate pe parcursul procesului, ceea ce nu corespunde circumstanțelor de fapt. Pe de altă parte procedura de insolvabilitate nu se rezumă doar la declararea persoanei drept insolvable, finalitatea procedurii fiind satisfacerea creanțelor creditorilor prin aplicarea procedurii de restructurare sau procedura de faliment.

Cu toate acestea rămâne deschisă întrebarea: care este locul procedurii declarării insolvabilității în cadrul procedurilor civile? Răspunsul la această întrebare îl oferă parțial însuși Codul de procedură civilă. Urmărind structura capitolelor Codului de procedură civilă observăm următoarea consecutivitate a reglementărilor: procedura contencioasă (capitolele 12-21); procedura contenciosului administrativ (capitolul 22); procedura specială (capitolul 23-34); procedura în ordonanță (capitolul 35); procedura de declarare a insolvabilității (capitolul 36). Astfel legiuitorul, prin structurarea capitolelor Codului de procedură civilă situează procedura de declarare a insolvabilității de rând cu celelalte patru feluri de proceduri, situându-le la același nivel. Însă rămâne deschisă întrebarea privind calificarea procedurii insolvabilității, în raport cu cele două mari categorii de proceduri, contencioase sau necontencioase.

¹⁸¹ Macovei Gh. Locul procedurii de insolvabilitate în cadrul procedurilor civile reglementate de legislația Republicii Moldova. În: Jurnalul juridic național: Teorie și practică, nr. 3, 2015, pag. 22-28, pag. 23.

În doctrina procesual-civilă, în categoria **procedurilor contencioase**, tradițional se includ procedura în acțiuni civile (*contencioasă generală*) și procedura contenciosului administrativ (*procedura în pricinile juridico-publice*). Trăsăturile definitorii ale procedurilor contencioase reies din calitatea subiecților și existența litigiului dat spre soluționare instanței de judecată. Procedurile contencioase presupun existența obligatorie a două părți, subiecți a unui raport material litigios, ce urmăresc interese contrare. Existența litigiului de drept constituie cea de-a doua trăsătură definitorie a procedurilor contencioase, deoarece imposibilitatea exercitări firești a unui drept determină necesitatea aplicării mijloacelor de apărare a drepturilor și intereselor persoanelor.

Deosebirea între cele două proceduri contencioase constă în calitatea subiecților și originea litigiului. Procedura contenciosului administrativ apare doar în legătură cu contestarea unui act administrativ ce încalcă drepturile și interesele persoanelor sau nesoluționarea în termen a unei cereri, cel puțin o parte obligatoriu fiind o autoritate publică, pe când sub incidența procedurii în acțiuni civile cad toate celelalte litigii izvorâte din relații civile, familiale, comerciale, de muncă, etc.

Pe de altă parte **procedurile necontencioase**, tradițional includ procedura specială și procedura în ordonanță. Acestea reprezintă polul opus a procedurilor contencioase. În cadrul lor lipsesc părțile cu interese contrare și litigiul de drept, procedurile fiind îndreptate spre confirmarea pe cale judiciară a existenței unui fapt juridic, a protecției unui interes legitim sau spre apărarea drepturilor și intereselor creditorului în cazul existenței unor probe scrise incontestabile în ce privește pretențiile sale. Prin urmare nici în cazul procedurii speciale, nici în a celei în ordonanță nu avem un litigiu de drept care trebuie analizat în fond prin administrarea de probe și pronunțarea unei hotărâri ce ar soluționa acest litigiu. Nu avem, în cadrul acestora și două părți cu interese contrare, care s-ar confrunta în fața instanței de judecată în condiții de egalitate și contradictorialitate.

Reieșind din trăsăturile general acceptate a celor două categorii de proceduri, observăm că procedura de declarare a insolvabilității poartă trăsături comune atât procedurilor contencioase cât și celor necontencioase. La prima vedere, în cadrul procedurii de insolvabilitate sunt două părți cu interese contrare și anume debitorul insolvabil și creditorii, pe de altă parte procedura insolvabilității poate începe la cererea debitorului, care poate solicita de a fi declarat insolvabil. Într-o altă ipostază, creditorul ce depune cerere introductivă pentru declararea insolvabilității urmează să dețină o hotărâre judecătorească irevocabilă prin care s-a soluționat litigiul dintre acesta și debitor, pe de altă parte, orice litigiu legat de bunurile debitorului urmează să fie soluționat de instanța de insolvabilitate. Asemenea aspecte contradictorii și

adesea confuze nu ne permit a califica cu ușurință natura procesuală a procedurii de insolvabilitate, drept una contencioasă (litigioasă) sau una necontencioasă (nelitigioasă). O asemenea calificare necesită o apreciere profundă a locului acesteia reieșind din scopul procedurii și mijloacele procesuale acordate justițiabililor la examinarea cauzelor de insolvabilitate.

Scopul procedurii de insolvabilitate este unul absolut diferit de cel al procedurilor contencioase și a celor necontencioase. În cadrul acesteia nu se urmărește apărarea dreptului subiectiv încălcat, similar procedurilor contencioase. Dar, nici similar procedurii speciale, în cadrul acesteia nu se urmărește constatarea faptelor cu valoare juridică sau constatarea drepturilor nelitigioase. Reieșind din prevederile art. 1 al Legii insolvabilității scopul procedurii este satisfacerea creanțelor creditorilor din contul patrimoniului debitorului prin aplicarea față de acesta a procedurii de restructurare sau a procedurii falimentului și prin distribuirea produsului finit. Procedura de insolvabilitate depășește cadrul procedurilor orientate spre constatarea unor încălcări sau examinarea unor litigii, aceasta fiind orientată inclusiv spre executarea creanțelor, ceea ce o apropie și de procedura de executare silită.

Datorită multiplelor trăsături distincte ale procedurii de insolvabilitate în literatura juridică până în prezent nu există o poziție unică privind natura procesual-juridică a procedurii de insolvabilitate.

În literatura de specialitate rusească, de exemplu, natura procesual-juridică a procedurii de insolvabilitate constituie până în prezent un subiect de discuții. Teoreticienii ruși încă la sfârșitul sec. XIX recunoșteau că procedurile de insolvabilitate reprezintă o categorie specifică de cauze. Autorul rus Тип Н. indica asupra faptului că *”cauzele de insolvabilitate cad sub incidența cauzelor civile, dar cu toate acestea se deosebesc în așa măsură încât nu pot fi supuse în întregime regulilor stabilite de procedura civilă”*¹⁸². Un alt autor rus, Нефедьев А., deși indica asupra trăsăturilor comune a procedurii de insolvabilitate și celorlalte proceduri civile, totuși considera procedura de insolvabilitate una deosebită, care urmărea anumite scopuri distincte specifice doar acestui fel de procedură. Autorii contemporani așa ca Синякина А., Гордеев И. și Фёдоров С. fie recunosc procedura insolvabilități drept una mixtă, fie afirmă că aceasta reprezintă un fel de procedură civilă care nu poate fi încadrat în categoriile clasice de pricini.

Deși în doctrină predomină ideea că procedura de insolvabilitate este una distinctă, totuși, până în prezent, nu este determinată clar o poziție privind apartenența acesteia la o categorie de proceduri sau la alta. Majoritatea autorilor recunosc

¹⁸² Тип Н. А. Пересмотр постановлений о несостоятельности. Санкт-Петербург, 1896, с. 70.

că procedura de insolvabilitate nu poate fi atribuită procedurilor contencioase deoarece nu corespunde trăsăturilor procedurii în acțiuni civile. Tradițional pentru evidențierea procedurilor contencioase se indică următoarele semne: (1) existența pretenției material juridice; (2) existența litigiului de drept și (3) existența a două părți cu interese contrare. Reieșind din prevederile art. 9 al Legii insolvabilității a RM, *procesul de insolvabilitate se intentează doar în temeiul unei cereri de intentare a procesului de insolvabilitate numită cerere introductivă*. În același timp, conform prevederile art. 13 alin. (1) al Legii insolvabilității a RM, debitorul este în drept să depună cerere introductivă în situații în care există pericolul intrării lui incapacitate de plată când, în mod previzibil, nu își va putea executa la scadență obligațiile pecuniare. Totodată, art. 18 alin. (1) al Legii insolvabilității a RM, prevede că, creditorul poate depune cerere introductivă dacă are un interes în intentarea procesului de insolvabilitate și își poate argumenta creanțele și temeiurile de intentare a procesului de insolvabilitate. Prin urmare, depunerea cererii introductive nu urmărește apărarea unui drept încălcat, iar formularea cererii introductive exprimă înaintarea unei pretenții material-juridice înaintată împotriva cuiva, ori neglijând logica respectivă vom putea spune că debitorul înaintează cerere de chemare în judecată contra sa, atunci când solicită declararea insolvabilității în conformitate cu art. 13 al Legii insolvabilității al RM. Mai mult decât atât, nu putem vorbi nici de interese contrare în cadrul procedurii de insolvabilitate, similar existenței intereselor contrare între reclamant și pârât în procedura în acțiuni civile. În cazul înaintării cererii introductive de către creditor, existența intereselor contrare ale acestuia cu debitorul insolvabil, este puțin probabilă, ori în interesele debitorului este menținerea sa în calitate de entitate economică, scop pe care poate să-l urmărească și creditorii, deoarece în acest caz satisfacerea creanțelor are o pondere mai ridicată. O situație similară avem și în cazul înaintării cererii introductive de debitor, în acest caz el fiind în incapacitate de plată sau supraîndatorare va încerca la maxim să reducă numărul procedurilor de executare individuală prin intentarea unei proceduri de insolvabilitate, ceea ce este în interesul creditorilor care vor putea obține satisfacerea creanțelor sale, chiar și parțială, doar în cadrul procedurii de insolvabilitate. Desigur, în cadrul procedurii de insolvabilitate nu sunt excluse interese contrare, de exemplu, între creditorii, care solicită aplicarea diferitor tipuri de proceduri de insolvabilitate, sau între debitori și creditorii, în cazul în care, ultimii doresc lichidarea debitorului în cadrul procedurii de faliment, iar primul optează pentru procedura de restructurare, dar asemenea interese contrare sunt diferite de interesele contrare ce au loc în procedura contencioasă și nu putem să calificăm procedura de insolvabilitate drept una contencioasă.

Excluderea ideii atribuirii procedurii de insolvabilitate la categoria proceduri-

lor contencioase, a dus la conturarea, în trecut, a unei din primele poziții doctrinare, în conformitate cu care, procedura de insolvabilitate era recunoscută drept o categorie a procedurilor de executare, similară procedurii de executare silită.¹⁸³ Într-adevăr anumite analogii pot fi regăsite dintre procedura de declarare a insolvabilității și procedura de executare silită a hotărârilor judecătorești, mai ales în contextul scopului urmărit de cea dintâi, și anume, distribuirea produsului masei debitoare către creditorii. Aceasta ar duce la ideea identității procedurii de declarare a insolvabilității cu o procedură de executare silită colectivă, aceasta fiind îndreptată spre satisfacerea creanțelor tuturor creditorilor existenți și nu doar a unui creditor care a transmis spre executare documentul executoriu. O asemenea similitudine dintre cele două proceduri se datorează trăsăturilor așa numitei legislații ai insolvabilității ”*pro-creditorială*”. La etapa inițială a dezvoltării sale instituția insolvabilității era îndreptată spre satisfacerea maximală a creanțelor creditorilor, fără a lua în considerare posibilitatea menținerii debitorului insolubil ca entitate economică. Întreaga procedură de insolvabilitate era axată pe vânzarea masei debitoare și satisfacerea creanțelor creditorilor, fapt care și crea analogia cu procedura de executare silită.

Odată cu apariția noilor tendințe în evoluția instituției insolvabilității și dezvoltarea așa numitor legislații ”*pro-debitoriale*”, ca, de exemplu, în Franța și SUA, poziția doctrinarilor față de natura procesual-juridică a procedurii de insolvabilitate s-a schimbat. Una din cele mai originale idei era susținută de profesorul Клейнман А.Ф., acesta considera însuși cauza de declarare a insolvabilității drept o cauză care se examinează după regulile procedurii în acțiuni civile, iar procedura propriu-zisă de lichidare a masei debitoare și repartizare a bunurilor către creditorii, drept o procedură de executare, caracteristică procedurilor de lichidare judiciară a companiilor.¹⁸⁴

Opinia autorilor contemporani, cu privire la natura procedurii de insolvabilitate, de asemenea nu este una univocă. Cei mai mulți autori contemporani rămân pe poziția că procedura de insolvabilitate este un fel de procedură specială și se atribuie procedurilor necontencioase.¹⁸⁵ Argumentul de bază al acestora se fundamentează pe lipsa litigiului de drept la examinarea cauzelor de insolvabilitate, trăsătură specifică doar procedurilor necontencioase, în speță, procedurii speciale. În această ordine de idei ne permitem să nu fi de acord cu susținătorii ideii date, deoarece în argumentarea

¹⁸³ Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права. Том IV. Торговый процесс. Конкурсный процесс. Москва. 1912. с. 168; Исаченко В.А. Русское гражданское судопроизводство. Том II. Судопроизводство конкурсное. Санкт Петербург, 1911, с. 430.

¹⁸⁴ Клейнман А.Ф. О несостоятельности лиц по советскому процессуальному праву. Иркутск, 1929, с. 8.

¹⁸⁵ Попондопуло В.Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, с. 109.

sa aceștia analizează doar parțial procedura de insolvență fără a o vedea în toată complexitatea sa. Procedura de insolvență nu are ca scop soluționarea de litigii de drept, faptul dat rezultă din prevederile legale (art. 1 și 3 al Legii insolvenței), dar acest fapt nu exclude prezența și examinarea litigiilor de drept de către instanța de insolvență, ceea ce schimbă radical poziția față de procedura insolvenței privită în ansamblul său. În conformitate cu prevederile art. 5 alin. (2) Legea insolvenței instanța de insolvență dispune de competență exclusivă la judecarea, în cadrul procesului de insolvență, a litigiilor ce țin de masa debitoare. În acest sens, se consideră litigii cu privire la masa debitoare cererile adresate în instanța de judecată în temeiul art. 80 din lege privind nulitatea înregistrării unui gaj legal; cererile de separare a bunurilor din masa debitoare, depuse de alte persoane în temeiul art. 48 din Legea insolvenței; cererile în temeiul art. 126 din Legea insolvenței privind urmărirea silită prin poprire; cererile debitorului, creditorilor sau administratorului la vânzarea bunului grevat cu garanție, (art. 131 alin. (6) din Legea insolvenței), etc. De asemenea, instanța de insolvență soluționează litigiile ce țin de anularea actelor juridice în temeiul art. 104, 105 din Legea insolvenței și alte litigii ce pot apărea în cadrul desfășurării procedurii de insolvență. Astfel, în cadrul procedurii de insolvență nu doar că este posibil de a fi examinate anumite litigii de drept, mai mult decât atât anumite litigii sunt de competența exclusivă a instanței de insolvență (de exemplu, cele apărute în legătură cu masa debitoare). Urmează să menționăm că legea insolvenței indică expres în art. 5 alin. (2), că litigiile date în competența instanței de insolvență se judecă de aceasta separat conform regulilor procedurii contencioase adică în condiții de contradictorialitate cu respectarea tuturor drepturilor și garanțiilor procesuale oferite participanților la proces.

Prin urmare în cadrul procedurii de insolvență pe lângă procesul civil în care se examinează cauza de insolvență pot apărea o multitudine de alte cauze civile ce urmează a fi examinate de instanța de insolvență în legătură cu cauza de insolvență. De fapt suntem în prezența unui proces în alt proces, sau unei multitudini de procese în cadrul altui proces, ceea ce ne permite să concluzionăm că lipsa sau prezența litigiilor de drept nu constituie o trăsătură definitorie a procedurii de insolvență, iar aceasta nu poate fi atribuită procedurilor necontencioase în temeiul acestei trăsături.

În afară de aceasta nu poate fi acceptată nici poziția autorilor ce atribuie procedura de insolvență la procedurile speciale necontencioase bazându-se pe faptul că în cadrul acesteia are loc constatarea unei stări de fapt și anume starea de insolvență. Unul dintre promotorii opiniei date este autoarea rusă Бахланова И., care în lucrarea sa "*Особое производство в арбитражном процессе*" a atribuit pro-

cedura de insolvență la unul din felurile procedurii specială, motivând prin faptul că în cadrul acesteia are loc apărarea interesului persoanei în stabilirea stării patrimonului său (adică starea de insolabilitate)¹⁸⁶. Însă, autoarea neglijează acel fapt că procedura de insolabilitate nu se limitează doar la stabilirea stării de insolabil sau solvabil. În primul rând, stabilirea stării de insolabilitate este doar un prim pas pe care îl parcurge debitorul în cadrul procedurii, soarta acestuia fiind decisă definitiv doar ulterior pe parcursul procedurii de restructurare sau procedurii de faliment. În al doilea rând, etapa inițială a procedurii de insolabilitate nu se finalizează doar cu stabilirea faptului insolabilității sau refuzul în declararea persoanei insolabile. Reieșind din prevederile art. 30 alin. 4 al Legii insolabilității, instanța de judecată după examinarea cererii introductive, în afară de intentarea procedurii de insolabilitate poate dispune și intentarea procedurii falimentului simplificat sau intentarea procedurii accelerate de restructurare, iar în anumite cazuri în conformitate cu alin. (5) al aceluiași articol instanța poate dispune încetarea procesului în legătură cu încheierea unei tranzacții sau retragerea cererii introductive. Mai mult decât atât, încetarea procesului de insolabilitate în legătură cu încheiere unei tranzacții sau retragerea cererii introductive nu exclude posibilitatea adresării repetate cu cerere introductivă, fapt, care se exclude în cazul procedurii speciale.

Imposibilitatea atribuirii procedurii de insolabilitate la procedura specială poate fi argumentată și prin alți indici procesuali. Spre exemplu, apariția litigiului de drept în cauza de insolabilitate nu constituie temei pentru scoaterea cererii de pe rol, acțiune care ar fi legală în condițiile existenței unei proceduri speciale. Scoaterea cererii de pe rol în asemenea cazuri, în primul rând, ar contraveni prevederilor art. 5 al Legii insolabilității în conformitate cu care instanța de insolabilitate are competență exclusivă la examinarea litigiilor cu privire la masa debitoare, iar în al doilea rând s-ar opune însuși esenței procedurii de insolabilitate, reieșind din care, aceasta urmează la maxim să comaseze și să soluționeze toate chestiunile ce țin de debitorul insolabil pe parcursul examinării cauzei de insolabilitate.

Ca urmare a celor expuse mai sus considerăm că procedura de insolabilitate nu poate fi atribuită procedurilor necontencioase, cu atât mai mult nu poate fi calificată drept o procedură specială.¹⁸⁷

În această ordine de idei, rămâne deschisă întrebarea, dacă procedura de insolabilitate poate fi plasată de rând cu celelalte proceduri civile sau constituie totuși o

¹⁸⁶ Бакланова И.П. Особое производство в арбитражном процессе. Автореферат. Екатеринбург, 1999, с. 13.

¹⁸⁷ Macovei Gh. Locul procedurii de insolabilitate în cadrul procedurilor civile reglementate de legislația Republicii Moldova. În: Jurnalul juridic național: Teorie și practică, nr. 3, 2015, pag. 22-28, pag. 26.

procedură civilă distinctă. Încercând a clasifica procedura de insolvabilitate, Plenul Curții Supreme de Justiție al Republicii Moldova a ajuns la o concluzie neunivocă, declarând în p. 3 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 34 cu privire la aplicarea Legii insolvabilității de către instanțele judecătorești economice din 22.11.2004¹⁸⁸ că procedura de declararea a insolvabilității nu este una contencioasă, însă nu a menționat la care categorie aparține această, afirmând doar că este un „*pro-ces specific*”, ceea ce generează mai multe întrebări decât răspunsuri.

În încercarea de a ajunge la o concluzie corectă mai mulți doctrinari au încercat de a alege anumite soluții de compromis. Autorul rus Ярков В. consideră că este dificil de a regăsi natura juridică a cauzelor de insolvabilitate în cadrul felurilor de proceduri civile tradiționale, aceasta fiind un fel de procedură de sine stătătoare care include în sine trăsăturile procedurii contencioase și a procedurii de executare silită. Procedura de insolvabilitate, în opinia autorului, din punct de vedere al consecutivității acțiunilor procesuale săvârșite este neomogenă și constă din două stadii: examinarea chestiunii privind insolvabilitatea debitorului și procedura de insolvabilitate propriu-zisă. În primul stadiu acționează în egală măsură principiile procedurii civile contencioase, debitorul având toate mijloacele tradiționale de a se apăra contra cererii introductive înaintate.¹⁸⁹

În aceeași ordine de idei doctrinara Синякина А.¹⁹⁰ susține că procedura de declarare a insolvabilității nu poate fi atribuită nici unei categorii de procedură civilă, mai mult decât atât procedura de insolvabilitate nu urmează a fi privită ca o procedură unică sub aspectul naturii procesuale a actelor de procedură ce se realizează pe parcursul întregului proces. Autoarea susține că procedura de insolvabilitate urmează a fi divizată în două proceduri diferite. Prima procedură cuprinde totalitatea acțiunilor ce au loc în legătură cu primirea cererii introductive și declararea debitorului insolvabil și în această parte procedura dată este una distinctă, independentă de toate celelalte feluri de proceduri civile. A doua procedură cuprinde toate acțiunile ce au loc după declararea debitorului insolvabil și nu constituie o procedură distinctă ci face parte din procedurile de executare. Argumentul de bază adus de doctrinară este faptul că după declararea debitorului insolvabil încetează relațiile procesuale dintre instanța de judecată și participanți la proces. De fapt, concepția promovată de doctrinara Синякина А. este o formă modificată a concepției înaintate la începutul sec. XX de profesorul Клейнман А.Ф., menționată mai sus,

¹⁸⁸ Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2004, nr.11, pag. 6

¹⁸⁹ Попондопуло В.Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, с. 112.

¹⁹⁰ Синякина А.М. Процессуальные особенности рассмотрения арбитражным судом дел о несостоятельности (банкротстве). Диссертация кандидата юридических наук. Москва, 2004, с. 55.

în conformitate cu care procedura de insolvabilitate se separa în două proceduri distincte, atribuind însă partea ce ține de declararea persoanei insolubile la procedurile contencioase, iar partea ce ține de desfășurarea procedurilor de insolvabilitate propriu-zise era calificată drept o procedură distinctă care făcea partea din așa numitele proceduri judiciare de lichidare.

Luând în considerație cele expuse mai sus, ne vom permite să nu fim de acord cu opiniile doctrinarilor respectivi. Procedura de insolvabilitate este o procedură mult mai complexă și neomogenă decât orice altă procedură civilă existentă. Varietatea scopurilor, sarcinilor, multitudinea soluțiilor cu care se poate finaliza procedura de insolvabilitate creează o diversificare maximă a participanților la proces și a relațiilor judiciare și extrajudiciare în care aceștia sunt implicați. Încercarea clasificării procedurii de insolvabilitate de rând cu alte proceduri înseamnă neglijarea complexității acesteia. În acest sens ne permitem să susținem concepția promovată de profesorul Фёдоров С.¹⁹¹ care printre primii a susținut ideea unicității și independenței procedurii de insolvabilitate pe lângă alte proceduri civile. Conform doctrinarului rus încercările de a atribui procedura de insolvabilitate la una din categoriile de proceduri civile cunoscute sunt neîntemeiate, procedura de insolvabilitate reprezintă un fel de procedură distinctă care nu se include în nici o categorie existentă.

Susținerea opiniei doctrinarului rus se bazează pe mai multe argumente atât de ordin legal cât și doctrinar:

- în primul rând după cum s-a menționat anterior procedura de insolvabilitate nu corespunde pe deplin trăsăturilor procedurilor contencioase și necontencioase, și nu poate fi calificat drept un tip a acestora, cu atât mai mult să fie recunoscută drept procedura specială;

- în al doilea rând este eronat a încerca să divizăm procedura de insolvabilitate în proceduri distincte pornind de la momentul declarării persoanei insolubile, ori declararea persoanei insolubile nu este un scop în sine, ci doar un prim pas în parcurgerea întregii proceduri. Mai mult decât atât orice soluție dată de instanța de judecată după verificarea existenței temeiurilor de insolvabilitate nu constituie un punct final al procedurii, chiar și în cazul încetării procesului, acest fapt demonstrează că etapa verificării capacității de plată a persoanei nu poate fi privită ca un proces distinct și independent;

- în al treilea rând procedura de insolvabilitate desfășurată după declararea persoanei insolubile nu se desfășoară întotdeauna ca o procedură de lichidare. Regula generală este aplicarea procedurii de restructurare, drept procedura alternativă li-

¹⁹¹ Фёдоров С.А. Некоторые особенности рассмотрения арбитражными судами дел о несостоятельности (банкротстве). Москва, 2001, с. 47

chidării persoanei ce are drept scop menținerea debitorului ca entitate economică. În afară de acesta procedura de insolvabilitate poate continua ca o procedura de faliment simplificat sau procedură accelerată de restructurare, etc. Prin urmare identificarea acțiunilor ce au loc după declararea persoanei insolubile drept proceduri de lichidare este eronată, cel puțin din punct de vedere al reglementărilor legale în vigoare, în conformitate cu care, accentul în procedurile de insolvabilitate s-a deplasat esențial de pe procedurile clasice de faliment;

- în al patrulea rând procedura insolabilității este recunoașterea judiciară a unei stări de insolvabilitate existente *de facto*, deci nu există o hotărâre judecătorească pe care s-ar baza judecătorul în pornirea procesului de insolvabilitate cum ar trebui să fie în cazul executării silită când se prezumă existența unei hotărâri judecătorești executorii, care nefiind executată benevol se execută în mod silit cu participarea autorităților de executare respective. Mai mult decât atât procedura de insolvabilitate presupune desfășurarea unui proces judiciar ce are drept scop stabilirea circumstanțelor ce confirmă insolabilitatea *de facto* și de determinare și validare a tuturor creanțelor existente, și doar ulterior distribuirea produsului patrimoniului. Deci este o procedură mult mai complexă decât executarea silită, care este doar o procedura de executare propriu-zisă a dispozitivului emis de judecător.

- în al cincilea rând nu putem fi de acord cu faptul că după declararea persoanei insolubile încetează raporturile procesuale dintre instanța de judecată și participanții la proces, ori după adoptarea hotărârii de declarare a persoanei insolubile și intentare a procedurii de insolvabilitate au loc o serie de acțiuni procesuale cu participarea obligatorie a instanței de judecată. Instanța de judecată spre deosebire de procedura de executare nu este doar un organ de control care se implică la cererea persoanei, dar în virtutea legii realizează și dirijează o serie de acțiuni procesuale, supraveghează activitatea participanților la proces și exercită controlul judecătoresc asupra actelor efectuate în cadrul procedurii. După cum am menționat anterior instanța de insolvabilitate, în conformitate cu art. 5 alin. (2) al Legii insolabilității, dispune de competență exclusivă la judecarea litigiilor ce țin de masa debitoare, litigii care apar în mare parte după declararea persoanei insolubile. De asemenea, în conformitate cu art. 5 alin. (3) al Legii insolabilității, instanța de judecată ce examinează cauza de insolvabilitate examinează din oficiu toate circumstanțele relevante cauzei (existența raportului juridic, calitatea subiecților, neexecutarea obligațiilor, etc.), fapt care este exclus într-o procedură de executare silită. În aceeași ordine de idei instanța de judecată este unica competentă de a convoca și conduce prima adunare a creditorilor, numită ședința de validare (art. 55 alin. (8) Legea insolabilității); tot instanța de judecată este unica împuternicită de a decide asupra validării

creanțelor creditorilor, validarea creanței de instanța de judecată în acest sens are efectul unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile pentru toate creanțele validate (art. 143 alin. (7), (8) Legea insolabilității); tot instanța de judecată este împuternicită conform legii de a decide asupra trecerii la procedura falimentului în cazul eșuării trecerii la procedura de restructurare (art. 115 alin. (1), lit. a), b), c), d) Legea insolabilității) și astfel de exemple nu sunt singulare, întreaga procedură de insolabilitate presupune implicarea activă a instanței de judecată, apariția și desfășurarea a unei serii de raporturi procesuale. Mai mult decât atât, faptul continuității raporturilor procesuale și existenței unei proceduri complexe se demonstrează și prin adoptarea la finalul procesului a hotărârii de încetarea a procedurii de insolabilitate (art. 135, art. 168, art. 175 alin. (1), art. 177, art. 178, art. 206, art. 224 Legea insolabilității), act care și marchează încetarea raporturilor procesuale între instanța de judecată și participanții la proces.

Astfel conchidem că procedura de insolabilitate este o procedură civilă distinctă, care nu poate fi atribuită la nici o categorie de proceduri civile recunoscută în doctrină și reprezintă a treia categorie de proceduri reieșind din doctrina autohtonă, după cum urmează:

- 1. Procedurile contencioase – procedura în acțiuni civile și procedura în pricinile juridico-publice;**
- 2. Procedurile necontencioase – procedura specială și procedură în ordonanță;**
- 3. Procedura de insolabilitate.**

2.3. Studiu comparat privind realizarea fazelor procesului civil la examinarea cauzelor de insolabilitate.

Pornirea și desfășurarea procesului civil pe cauzele de insolabilitate prezintă o serie de particularități specifice în raport cu examinarea altor categorii de cauze civile. Ordinea efectuării actelor procesuale și a desfășurării etapelor procedurii de insolabilitate modelează un proces civil distinct în raport cu fazele tradiționale pe care le parcurge procesul civil în cazul examinării cauzelor civile clasice. Diferența dintre procedura insolabilității și alte feluri de proceduri este și mai dificil de stabilit în condițiile utilizării diferitor noțiuni pentru definirea aceluiași act procesual reglementat și de Legea insolabilității, și de Codul de procedură civilă. Pentru a stabili consecutivitate legală a actelor de procedură menționând momentele cheie și deosebirile de alte proceduri civile ne vom opri asupra analizei structurii procedurii de insolabilitate.

Tradițional doctrina¹⁹² recunoaște patru faze obligatorii pe care le parcurge procesul civil în examinarea unei cauze civile, și anume:

1. *Faza intentării procesului civil* – reprezintă prima etapă a procesului civil în cadrul căreia are loc verificarea de către judecător a respectării de către justițiabil a premiselor și condițiilor pentru înaintarea cererii de chemare în judecată. Sarcina fazei date este declanșarea procesului civil în condițiile respectării tuturor cerințelor legale sau, după caz, întoarcerea cererii către deponent, în cazul depistării anumitor încălcări a cerințelor legale.

2. *Faza pregătirii pricinii pentru judecată* – reprezintă următoarea etapă obligatorie a procesului civil scopul căreia este de a pregăti la maxim cauza civilă pentru ca aceasta să poată fi examinată în prima ședință de judecată. De regulă faza pregătirii presupune soluționarea tuturor problemelor ce țin de stabilirea și citarea cercului de participanți, colectarea și prezentarea probelor, asigurarea acțiunii, etc., acțiuni care au loc cererea participanților fără desfășurarea ședințelor de judecată propriu-zise.

3. *Faza dezbaterilor judiciare* – reprezintă cea mai amplă fază a procesului, în cadrul căreia pe parcursul a patru etape distincte (partea pregătitoare a ședinței de judecată, judecarea cauzei în fond, susținerile orale și replica, deliberarea și adoptarea hotărârii) se soluționează propriu-zis cauza civilă.

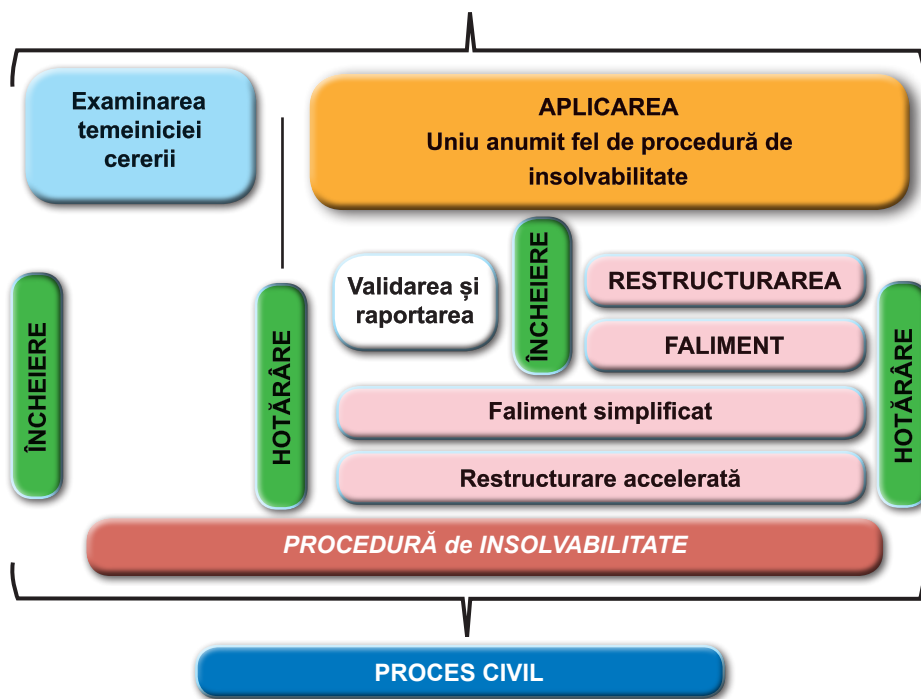
4. *Faza executării hotărârii judecătorești* – reprezintă faza finală a procesului, care cuprinde totalitatea acțiunilor de executare benevolă a hotărârii judecătorești

Procesul civil clasic		Procedura de insolvență	
Faza/Etapa	Actul judecătoresc final	Faza/Etapa	Actul judecătoresc final
Intentarea procesului	Încheiere	Primirea cererii introductive	Încheiere
Pregătirea pricinii pentru judecată	Încheiere	Examinarea cererii introductive	HOTĂRÂRE
Dezbaterile judiciare	HOTĂRÂRE	Desfășurarea procedurii de insolvență	Încheiere
Executarea hotărârii		Pornirea procedurii de faliment sau producerii de restructurare	Încheiere
		Încetarea procedurii de faliment	HOTĂRÂRE

¹⁹² Belei E. ș. a. Drept Procesual Civil. Partea Generală. Chișinău, Lexon-Plus, 2014. 39 p.

Spre deosebire de fazele pe care le parcurg cauzele civile tradiționale, fazele parcurse la examinarea cauzei de insolvabilitate au cu totul un alt scop și conținut. În primul rând, este confuz însuși determinarea momentului ce marchează începutul procesului civil pornit în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate, cât și actului ce marchează momentul dat. Spre deosebire de procedura în acțiuni civile care se finalizează prin adoptarea unei hotărâri ca act ce marchează sfârșitul examinării litigiului de drept, în cazul procedurii de insolvabilitate însuși intentarea procedurii se realizează prin adoptarea unei hotărâri judecătorești. Astfel comparativ cu formula clasică în cadrul procedurii de insolvabilitate acesta obține o serie de etape/faze atipice reieșind din specificul desfășurării acestei proceduri.

**Modalități de realizare a
PROCEDURII DE INSOLVABILITATE**

Convențional putem diviza procedura de insolvabilitate în două faze majore:

1. Faza primirii și examinării cererii introductive – reprezintă etapa în cadrul căreia are loc verificarea existenței temeiurilor de insolvabilitate și intentarea, după caz, a procedurii de insolvabilitate corespunzătoare.

2. Faza examinării procedurilor de insolvabilitate propriu-zise – reprezintă etapa în cadrul căreia are loc desfășurarea propriu-zisă a procedurii de insolvabi-

litate în dependență de tipul de procedură determinat de instanța sau creditorii, și anume procedura de restructurare, procedura de faliment, procedura de faliment simplificat sau procedura accelerată de restructurare.

Cu toate că, sarcinile procesului civil desfășurat pe cauzele de insolvabilitate au creat o structură specifică a fazelor parcurse în cadrul desfășurării procedurii de insolvabilitate, o analiză minuțioasă a acestora ne permite de a trasa o serie de asemănări și deosebiri în raport cu fazele clasice ale procesului civil.

Vorbind de inițierea propriu-zisă a procesului civil pe cauzele de insolvabilitate, în primul rând urmează să deosebim două acțiuni procesuale distincte și anume intentarea procesului civil și intentarea procedurii de insolvabilitate, care marchează două momente diferite în cadrul procesului civil. Așadar, dacă în cazul examinării cauzelor civile tradiționale putem vorbi de un moment unic ce marchează intentarea procesului și ca rezultat semnifică apariția tuturor raporturilor procesuale legate de examinarea întregii cauze civile, în cadrul examinării cauzei de insolvabilitate urmează să deosebim momentul inițial de intentare a procesului civil, după care urmează examinarea temeiniciei cererii introductive, iar ulterior în dependență de circumstanțe are loc intentarea deja a procedurii de insolvabilitate concrete.

În această ordine de idei, o faza analogică intentării procesului civil, în cadrul procedurii insolvabilității începe odată cu depunerea cererii introductive și se finalizează odată cu admiterea spre examinare a cererii introductive. Urmează să menționăm că admiterea spre examinare a cererii introductive nu reprezintă o soluție dată de instanța de judecată pe marginea solicitării de declarare a persoanei insolubile, ci semnifică faptul respectării de către solicitant a condițiilor de formă și de fond pentru primirea cererii introductive, similar efectelor intentării procesului civile în cazul soluționării altor cauze civile.

Particularitatea respectivă a *pseudo-intentării duble* a cauzelor de insolvabilitate creează mai multe dificultăți în practica judiciară. De exemplu, în dosarul nr. 2c-100/13¹⁹³, Curtea de Apel Chișinău, examinând cererea introductivă a debitorului, printr-un act unic, și anume hotărârea judecătorească din 25 aprilie 2013 dispune atât admiterea spre examinare a cererii introductive cât și declararea insolvabilității debitorului și aplicarea procedurii simplificate de faliment. În acest sens instanța de judecată fără a supune examinării cererea introductivă, fără a permite administratorului efectuarea și prezentarea raportului, odată cu intentarea cauzei de insolvabilitate a dispus și intentare procedurii de insolvabilitate, fapt ce constituie o încălcare de procedură gravă. La examinarea recursului contra hotărârii menționate

¹⁹³ Hotărârea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 25 aprilie 2013, pe cauza civilă nr. 2c-100/13.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a dispus casarea hotărârii Curții de Apel drept ilegale.¹⁹⁴ În argumentarea poziției sale instanța de recurs a menționat că, *pentru a examina cererea introductivă în fond și a constata dacă există sau nu temeiuri de intentare sau constatare a procedurii de insolvabilitate sau faliment simplificat, instanța de judecată urmează inițial să intenteze procesul, prin admiterea spre examinare a cererii introductive*. Considerăm poziția instanței ierarhic superioare drept una corectă, care explică esența perioadei de examinare a cererii introductive și scopul, așa numitei, *intentări duble*.

Dacă intentarea procesului civil în legătură cu punerea pe rol a cauzei de insolvabilitate prezintă unele analogii cu faza intentării procesului civil clasic, atunci etapele ce urmează după primirea cererii introductive spre examinare sunt absolut diferite de fazele clasice, atât după scopul ce îl urmăresc, cât și după actele procedurale care se efectuează.

Urmează să menționăm că în raport cu procesul civil tradițional în cadrul examinării cauzelor de insolvabilitate, faza pregătirii pricinii pentru judecată are o serie de particularități distincte. Aceasta se datorează faptului că în cadrul procedurii de insolvabilitate în atribuțiile instanței de judecată nu intră toate acele sarcini ce urmează să le îndeplinească judecătorul la examinarea unei cauze civile clasice. Cu mici excepții, legate de citarea participanților la proces și colectarea anumitor probe, instanța de judecată este scutită de o serie de sarcini legate de stabilirea cercului participanților, participarea la colectarea probelor, asigurarea acțiunii, etc. Majoritatea chestiunilor ce necesită a fi decise până la examinarea propriu-zisă a cererii introductive sunt hotărâte încă la etapa admiterii spre examinare a cererii, deoarece prin încheierea de admitere instanța de judecată numește administratorul provizoriu, înștiințează participanții despre ședința de judecată, aplică măsurile de asigurare în privința masei debitoare, etc., adică înfăptuiește toate acțiunile pregătitoare pentru a putea examina cauza la prima ședință de judecată ce va urma.

Imediat după primirea spre examinare a cererii introductive începe o etapă distinctă a procedurii de insolvabilitate, *faza primirii și examinării cererii introductive*, care constă în examinarea existenței temeiurilor de insolvabilitate. Etapa respectivă are cele mai multe asemănări cu faza clasică a dezbaterilor judiciare, deoarece în cadrul acesteia instanța de judecată în condiții de contradictorialitate administrează probe în vederea stabilirii circumstanțelor de fapt relevante ce ar indica asupra incapacității de plată a debitorului sau supraîndatorării acestuia. În rezultatul verificării circumstanțelor de fapt ce adevăresc existența temeiurilor de insolvabilitatea

¹⁹⁴ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 24 iulie 2013 pe cauza nr. 2ri-36/13.

instanța de judecată adoptă o hotărâre de declarare a persoanei insolabile și intentare a procedurii de insolabilitate, iar după caz de refuz în intentarea procedurii de insolabilitate și de respingere a cererii introductive. Odată cu adoptarea hotărârii de intentare a procedurii de insolabilitate se finalizează faza primirii și examinării cererii introductive, iar procesul trece într-o nouă amplă fază în care are loc desfășurarea procedurilor de insolabilitate propriu-zise.

Faza examinării procedurilor de insolabilitate propriu-zise este o fază mult mai complexă decât faza anterioară a procesului. În cadrul acesteia se desfășoară felurile de proceduri de insolabilitate propriu-zise în dependență de circumstanțele constatate la faza anterioară. Astfel procesul civil pornit în legătură cu examinarea cauzei de insolabilitate poate continua, la această etapă, sub forma procedurii de restructurare, fie a procedurii de faliment, fie a procedurii de faliment simplificat, fie sub forma procedurii accelerate de restructurare.

Urmează să menționăm că faza examinării procedurilor de insolabilitate propriu-zise este o fază unică specifică doar procedurii de insolabilitate, care nu se regăsește în fazele tradiționale ale procesului civil. Așadar dacă scopul fazei dezbaterilor judiciare este examinarea propriu-zisă a cauzei civile și adoptarea soluției finale în vederea soluționării litigiului, scopul fazei examinării procedurilor de insolabilitate este aplicarea sub control judiciar a măsurilor corespunzătoare față de debitor și patrimoniul acestuia în vederea asigurării executării creanțelor creditorilor săi. În așa fel dacă punctul culminant al dezbaterilor judiciare este adoptarea hotărârii judecătorești în vederea soluționării cauzei, atunci finalul fazei examinării procedurilor de insolabilitate este marcat de executarea propriu-zisă a creanțelor creditorilor, în urma aplicării procedurilor de asanare economică sau în urma lichidării debitorului.

Prin urmare, observăm că desfășurarea procesului civil în legătură cu examinarea cauzelor de insolabilitate prezintă o serie de particularități în comparație cu desfășurarea procesului civil pe alte cauze civile. În așa mod urmează să menționăm faptul *pseudo-intentării duble* ce se produce pe parcursului procesului, în așa fel încât inițial se intentează procesul civil pentru verificarea existenței temeiurilor de insolabilitate, iar ulterior se intentează procedura de insolabilitate propriu-zisă în dependență de circumstanțele cauze. În aceeași ordine de idei în cadrul procesului civil intentat în legătură cu examinarea cauzelor de insolabilitate faza pregătirii pricinii pentru judecată se aplică într-un mod distinct, majoritatea acțiunilor fiind realizate de judecător deja la faza intentării procesului. Etapa procesuală ce urmează după primirea spre examinare a cererii introductive, ne amintește cel mai mult de faza dezbaterilor judiciare, obligatorie la examinarea altor cauze civile, cu toate acestea este îndreptată doar spre un singur scop, de a verifica existența temeiurilor de in-

solvabilitate. Și în sfârșit în cadrul procesului civil intentat în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate avem o fază unică specifică doar acestor categorii de cauze, care constituie ultima fază a procesului ce are drept scop examinarea procedurilor de insolvabilitate propriu-zise.

2.4. Felurile procedurilor de insolvabilitate reglementate de legislația în vigoare a Republicii Moldova.

Evoluția procedurilor de insolvabilitate a însemnat nu doar democratizarea instituției și schimbarea atitudinii față de fenomenul incapacității de plată, dar și multiplicarea felurilor de proceduri ce pot fi aplicate față de cel aflat în incapacitate de plată.

După cum am menționat anterior, la origini, orice procedură a insolvabilității era identică cu o procedură de lichidare forțată a debitorului realizată cu scopul repartizării mijloacelor debitorului între toți creditorii săi. Deși abordarea respectivă a insolvabilității a fost predominantă pe tot parcursul istoriei instituției insolvabilității, odată cu dezvoltarea relațiilor economice s-a demonstrat că abordarea clasică a stării de insolvabilitate nu soluționează în de ajuns problemele creditorilor, iar adesea agravează și mai mult situația economică a mai multor întreprinderi ce aveau legături comerciale cu debitorul. Astfel, pe lângă forma clasică a procedurii de faliment, ce presupunea lichidarea debitorului au apărut proceduri alternative, menite să aplice reabilitarea debitorului și re-inserția acestuia în mediul economic. Restabilirea economică a debitorului, spre deosebire de lichidarea imediată a acestuia, prezintă o serie de avantaje. Cel mai important argument în vederea instituirii procedurilor de restructurare a debitorului ține de maximizarea sumei creanțelor ce poate fi încasată în cazul unui debitor funcțional. Drept rezultat în legislațiile majorității statelor a fost instituită aplicarea deopotrivă a două feluri de proceduri de insolvabilitate, procedura de lichidare (falimentul) și procedura alternativă lichidării, cea de restructurare a debitorului. Merită să menționăm că, noile tendințe în domeniul insolvabilității au optat pentru prioritatea aplicării procedurilor alternative lichidării debitorului, procedura de lichidare fiind aplicabilă doar în caz de imposibilitate categorică de aplicare a procedurilor de restructurare.

Ultimă etapă în evoluția procedurilor de insolvabilitate este introducerea așa numitor proceduri pre-insolvabilitate. Sarcina procedurilor pre-insolvabilitate este evitarea agravării situației economice a debitorului ce se află în pragul insolvabilității, dar încă nu a intrat în incapacitate de plată. Practica aplicării procedurilor

de insolvabilitate a demonstrat că intervenția instanței de judecată de obicei este întârziată, iar debitorul ce se află într-o stare avansată de incapacitate de plată sau supraîndatorare, de regulă, nu mai poate fi readus la o stare economică normală. Astfel au început să fie introduse procedurile menite să prevină insolvabilitatea la stadiile incipiente, atunci când starea economică este în descreștere, dar debitorul încă nu se află în incapacitate de plată. Una din primele țări ce au pus accentul în exclusivitate pe procedurile pre-insolvabilitate este Franța, unde practic au fost excluse procedurile clasice de insolvabilitate, legislația în acest domeniu fiind înlocuită cu legislația aplicabilă întreprinderilor aflate în dificultate financiară. O practică largă în aplicarea procedurilor insolvabilitate o are și România, unde pe o perioadă îndelungată deja se aplică mai multe proceduri de prevenire a insolvabilității, ca, de exemplu, mandatul ad-hoc sau concordatul preventiv.

Istoria legislației naționale privind insolvabilitatea este una destul de scurtă, și începe abia în 1992, odată cu adoptarea Legii cu privire la faliment al RM din 03.01.1992. Reieșind din prevederile art. 21 al legii nominalizate, pe lângă procedura de lichidare, era prevăzută așa numita procedură de reorganizare, care avea drept scop menținerea întreprinderii falite ca unitate economică în condițiile satisfacerii complete sau parțiale a revendicărilor creditorilor. Totodată reieșind din prevederile art. 22 al aceleiași legi, dacă reorganizarea întreprinderii falite nu este posibilă, se înfăptuiește lichidarea ei.

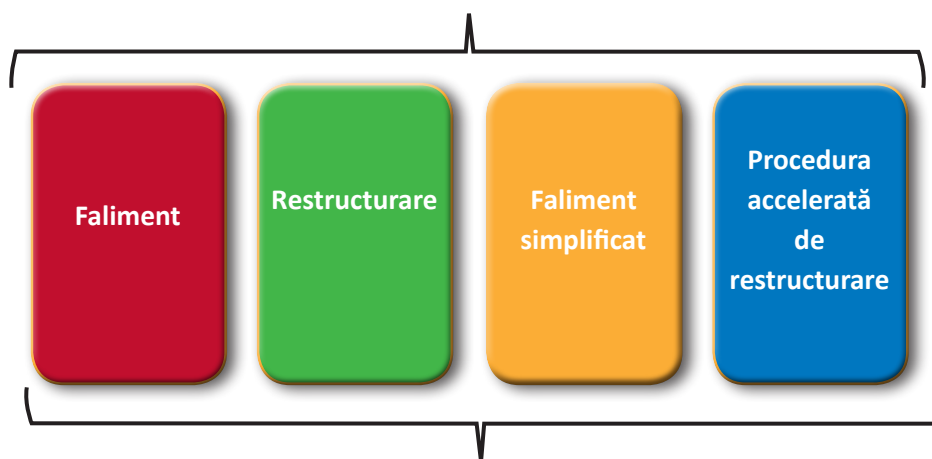
Aceeași direcție de dezvoltare a procedurilor de insolvabilitate a fost preluată de următoarea lege cadru intrată în vigoare în 1996. Conform prevederilor art. 4 al Legii cu privire la faliment al RM din 26 martie 1996, față de debitor putea fi aplicate procedura de reorganizare și procedura de lichidare. Reieșind din prevederile art. 13 al Legii nominalizate, procedura de reorganizare reprezintă modalitatea de realizare a unui complex de măsuri negociate de părțile în procesul de faliment și aprobate de către instanța de judecată, care are drept scop executarea creanțelor creditorilor în condițiile reorganizării debitorului și/sau preluării datoriilor debitorului de către succesorii de drepturi în conformitate cu legea. În caz de eșuare sau de imposibilitate a aplicării procedurii de reorganizare se aplica procedura de lichidare.

Odată cu adoptarea în 2001 a Legii insolvabilității, se observă păstrarea principiilor generale de desfășurare a procedurilor de insolvabilitate, dar se încearcă o detaliere maximă a modului de aplicare a unei sau altei proceduri. La fel ca și în reglementările anterioare, Legea insolvabilității din 2001 păstrează două feluri de proceduri de insolvabilitate: procedura de lichidare a patrimoniului, care constă în valorificare masei debitoare și lichidare debitorului ca subiect de drept și așa numita "*procedura planului*", drept procedură aplicabilă debitorului în cadrul procesului

de insolvabilitate, reprezentând modalitatea de satisfacere a creanțelor creditorilor prin realizarea unui plan complex de măsuri de remediere financiară și economică a debitorului.

Însă evoluția cea mai amplă a procedurilor de insolvabilitate este realizată odată cu intrarea în vigoare a Legii insolvabilității din 29.06.2012. Numărul procedurilor de insolvabilitate crește de la 2 la 4 feluri de proceduri, dar cel mai important este realizată reglementarea legală a unei proceduri pre-insolvabilitate, numită ”*procedura accelerată de restructurare*”.¹⁹⁵ În continuare vom încerca să facem o trecere în revistă a particularităților celor patru feluri de proceduri de insolvabilitate: procedura de restructurare, procedura de faliment, procedura accelerată de restructurare, procedura simplificată a falimentului.

Felurile Procedurilor de insolvabilitate

Procedura de restructurare. Ca și în reglementările anterioare, prevederile legislative în vigoare pun accentul pe necesitatea restabilirii situației economice a debitorului, drept cea mai eficientă metodă de satisfacere a creanțelor creditorilor. Conform reglementărilor în vigoare procedura alternativă lichidării obține denumirea de *procedură de restructurare*. În esență procedura de restructurare reglementată în legea în vigoare este o variantă îmbunătățită și detaliată a procedurii planului, care era reglementată în Legea insolvabilității din 2001. Trecerea la procedura de restructurare depinde în totalitatea de voința creditorilor, în lipsa căreia instanța de judecată nu o poate substitui. Însă lipsa unei poziții clare a creditorilor privind apli-

¹⁹⁵ Macovei Gh. Cel de-al patrulea eșec al Republicii Moldova în eficientizarea procedurilor de insolvabilitate. În: Materialele Conferinței științifico-practice ”Teoria și practica administrării publice”, 2014, pag. 216-218, pag. 216.

care procedurii de insolvabilitate, duce la aplicarea din oficiu de către instanța de insolvabilitate a procedurii de faliment, ce are drept rezultat lichidarea debitorului. La fel ca și precedenta procedură a planului, procedura de restructurare presupune aprobarea și confirmarea unui plan de restructurare. Planul de restructurare urmează să conțină o totalitate de măsuri economico-financiare privind activitatea de mai departe a debitorului cât și să descrie modalitățile concrete de executare a creanțelor creditorilor. Datorită măsurilor luate de legiuitor pentru diminuarea tergiversării întregii proceduri de insolvabilitate, neprezentarea în termen a planului, neaprobarea lui sau eșuarea aprobării planului pe un termen mai mare de 4 luni, constituie temei pentru adoptarea de către instanța de judecată a unei încheieri de trecere la procedura de faliment. Realizarea nemijlocită a planului de restructurare are loc în afara procesului judiciar de insolvabilitate, instanța de judecată păstrându-și în acest sens doar împuterniciri de supraveghere. În caz de realizarea a planului de restructurare, supravegherea față de debitor este ridicată, iar acesta fără careva restricții își poate continua activitatea comercială. Pe de altă parte eșecul în îndeplinirea planului de restructurare constituie temei pentru aplicarea procedurii de faliment, fără a fi necesară o reexaminare a situației economice a debitorului.

Procedura de faliment. Anterior Legii insolvabilității din 2001 prin procedură de faliment se înțelegea întregul proces desfășurat în legătură cu declararea persoanei insolubile, independent de modalitatea de desfășurare a acestuia, lichidare sau restructurare. Asemenea conținut era reglementat atât de Legea cu privire la faliment din 1992 cât și de Legea cu privire la faliment din 1996. Odată cu adoptare Legii insolvabilității din 2001, legiuitorul nu mai utilizează noțiunea de faliment, sensul vechi al acesteia fiind substituit cu termenul de insolvabilitate, termenul de faliment nefiind utilizat în nici un act normativ în domeniu.

Începând cu 29 iunie 2012, termenul de faliment revine în uzul legiuitorului, dar de această dată într-o altă accepție mai îngustă, decât utilizarea anterioară. Din interpretarea art. 2 al Legii insolvabilității în vigoare, rezultă că prin faliment se înțelege acea procedură de insolvabilitate, concursuală, colectivă și egalitară care se aplică debitorului în vederea lichidării patrimoniului acestuia pentru acoperirea pasivului. Astfel, reglementările în vigoare egalează falimentul cu procedura de lichidare a patrimoniului debitorului, prin urmare finalitatea aplicării falimentului fiind doar lichidarea debitorului ca entitate economico-juridică și radierea acestuia din registrele publice.

Aplicarea procedurii propriu-zise de faliment nu poate fi dispusă nemijlocit de instanța de insolvabilitate. Soarta debitorului, la fel ca și în cazul procedurii de restructurare este dată în mâinile creditorilor. Spre deosebire de procedura de re-

structurare, trecerea la procedura de faliment, este generată direct prin voința creditorilor cât și indirect în cazul lipsei de manifestare a unei asemenea voințe. În așa mod în cadrul adunării de raportare după audierea raportului administratorului insolabilității, creditorii urmează să decidă una din următoarele soluții: fie aceștia decid restructurarea debitorului, fie în cazul imposibilității reabilitării debitorului, decid lichidarea patrimoniului prin aplicarea procedurii de faliment. În acest caz trecerea la procedura de faliment este generată direct prin manifestarea de voință a creditorilor. Însă în anumite situații, datorită neîntrunirii condițiilor pentru aplicarea procedurii de faliment sau lipsei voinței creditorilor pentru aplicarea acesteia trecerea la procedura de faliment se va decide de instanța de judecată reieșind din întrunirea temeiurilor de drept. Prin urmare se va dispune trecerea la procedura de faliment, în cazul în care:

- debitorul nu și-a declarat intenția de a se restructura sau este decăzut din dreptul de a propune un plan al procedurii de restructurare, iar creditorii nu cer restructurarea lui;

- niciunul dintre participanții la procedură nu a propus un plan al procedurii de restructurare, în condițiile și termenele stabilite de prezenta lege, sau niciunul dintre proiectele planurilor propuse nu a fost acceptat și confirmat;

- debitorul și-a declarat intenția de a se restructura, dar nu a prezentat în termen un plan de restructurare ori acesta nu a fost acceptat și confirmat;

- obligațiile de plată și celelalte sarcini asumate nu sunt îndeplinite în condițiile stipulate în planul confirmat sau activitatea debitorului desfășurată pe parcursul restructurării aduce pierderi masei debitoare;

- adunarea creditorilor a aprobat raportul administratorului insolabilității în care se propune intrarea debitorului în faliment.

În cazurile enumerate mai sus, temei pentru trecerea la procedura de faliment îl constituie încheierea instanței de judecată care urmează din oficiu a dispune aplicarea falimentului, dacă sunt întrunite condițiile de drept indicate.

Indiferent de temeiul pentru care a fost dispus falimentul, procedura acestuia presupune parcurgerea a câteva etape. La etapa inițială are loc evaluarea întregii masei debitoare și determinarea modalităților de valorificare a acesteia (licitație, concurs, vânzarea întreprinderii ca complex patrimonial unic, etc.). Ulterior, lichidatorul urmează să valorifice masa debitoare conform condițiilor confirmate de adunarea creditorilor/instanța de judecată. La etapa finală a falimentului are loc distribuția produsului rezultat din valorificarea masei debitoare, pentru stingerea creanțelor creditorilor și dispunerea de către instanța de judecată a radierii debitorului din registrele publice.

Reieșind din conținutul procedurii de faliment, descris mai sus, urmează să menționăm că neutilizarea de către legiuitor a termenului de falimentul în legea insolabilității din 2001, nu a însemnat lipsa unei asemenea proceduri de lichidare. În conformitate cu prevederile art. 2 al Legii insolabilității din 2001, față de debitor putea fi aplicată, așa numita procedură de lichidare a patrimoniului, care era descrisă drept procedură aplicabilă debitorului în cadrul procesului de insolabilitate, care constă în valorificarea masei debitoare în vederea obținerii de mijloace bănești pentru satisfacerea creanțelor creditorilor și care se finalizează cu lichidarea debitorului ca subiect de drept. Prin urmare conform legii insolabilității în vigoare, legiuitorul nu a făcut decât să delimiteze prin termenul de faliment, procedura de lichidare propriu-zisă a debitorului.

Procedura simplificată a falimentului. O novație a Legii insolabilității în vigoare este introducerea, așa numitei proceduri simplificate a falimentului. În esență aceasta nu este altceva decât o procedură de lichidare a patrimoniului debitorului, care se finalizează cu lichidarea acestuia, cu specificarea faptului că presupune parcurgea a unui număr redus de etape și acțiuni procesuale, în vederea excluderii tergiversării neîntemeiate a procesului. Reglementările anterioare, ce țin de aplicarea procedurilor de lichidare a debitorului, nu făceau diferențiere nici de forma de organizare juridică a întreprinzătorului, nici de lipsa sau insuficiența majoră a masei debitoare. Prin urmare, nu se făcea deosebire dintre procedura aplicabilă unei societăți pe acțiuni cu active și pasive enorme și procedura aplicabilă unui deținător al patentei de întreprinzător. În aceeași ordine de idei nu se deosebea procedura aplicabilă în cazul lipsei integrale a masei debitoare sau insuficienței acesteia de a acoperi cheltuielile de judecată. Neajunsurile respective ale Legii insolabilității din 2001, au încercat a fi înlăturate prin introducerea unei proceduri simplificate, care urmează a lua în considerare, atât forma de organizare juridică a debitorului insolabil, cât și mărimea masei debitoare în raport cu mărirea cheltuielilor de judecată. În conformitate cu prevederile normative în vigoare, procedura simplificată a falimentului se va aplica în următoarele situații:

- a) întreprinzători individuali și gospodării țărănești (de fermier), titulari ai patentei de întreprinzător;
- b) persoane juridice care nu dețin niciun bun în patrimoniul lor ori ale căror bunuri sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile procesului și niciun creditor sau terț nu se oferă să avanseze ori să garanteze sumele corespunzătoare;
- c) societăți comerciale și necomerciale dizolvate anterior depunerii cererii introductive;
- d) debitori care nu sunt îndreptățiți să beneficieze de procedura de restructurare prevăzută în prezenta lege.

În cazurile enumerate mai sus procedura de lichidare de patrimoniului se desfășoară într-o formă simplificată ce presupune o reducere esențială atât a acțiunilor procesuale realizate cât și a timpului în care se desfășoară aceasta.

Spre deosebire de aplicarea procedurii de faliment, pentru aplicarea procedurii simplificate a falimentului nu este necesară convocarea adunării creditorilor precedată de o validare a creanțelor acestora și, drept rezultat, nu este necesar adoptarea de către adunarea creditorilor a unei hotărâri în acest sens. Aplicarea procedurii simplificate a falimentului se face anticipat, de către instanța de judecată prin aceeași hotărâre judecătorească prin care se confirmă starea de insolvabilitate a persoanei. Așadar procedura simplificată a falimentului începe odată cu intentarea procesului de insolvabilitate și se finalizează în urma distribuirii produsului masei debitoare și lichidării debitorului insolubil. Convențional procedura simplificată a falimentului parcurge câteva etape, după cum urmează:

- intentarea procedurii și notificarea creditorilor;
- inventarierea masei debitoare;
- validarea creanțelor creditorilor;
- întocmirea bilanțului de lichidare și raportului final;
- aprobarea de către instanța de judecată a bilanțului de lichidare și distribuirea fondurilor din patrimoniul debitorului;
- încetarea procesului de insolvabilitate și radierea debitorului din registrele publice.

Observăm că, comparativ cu procedura generală, rolul creditorilor este redus esențial, începând cu faptul că aceștia nu au posibilitate de a decide asupra sorții debitorului insolubil și finalizând cu faptul că nu exercită un control similar asupra distribuirii și valorificării masei debitoare, majoritatea atribuțiilor fiind preluate de instanța de judecată.

Procedura accelerată de restructurare. O altă noutate a legii insolvabilității din 2012, reprezintă introducerea procedurii accelerate de restructurare, care constituie cel de-al patrulea fel de procedură reglementat de legea insolvabilității. Deși procedura dată este reglementată de legea insolvabilității, aceasta nu este, în esență, o procedură aplicabilă persoanelor aflate în stare de insolvabilitate. Reieșind din conținutul art. 218 al Legii insolvabilității în vigoare, procedura accelerată de restructurare se aplică întreprinderilor aflate în dificultate financiară. Prin întreprindere în dificultate financiară se înțelege acea întreprindere al cărei potențial de viabilitate managerială și economică se află într-o dinamică descrescătoare, dar al cărei titular execută sau este capabil să execute obligațiile exigibile. Prin urmare, procedura accelerată de restructurare nu poate fi aplicată în cazul în care la examinarea cererii introductive se constată existența incapacității de plată sau starea de supraîndatorare a debitorului.

Deși procedura aplicabilă întreprinderilor aflate în dificultate financiară poartă o denumire practic similară cu procedura de restructurare, aceasta se deosebește esențial de ultima reieșind din finalitatea aplicării. Dacă procedura de restructurare urmărește reabilitarea debitorului aflat în incapacitate de plată sau supraîndatorare, atunci procedura accelerată de restructurare are menirea de a mări potențialul economic al debitorului, care se află sub iminența intrării în incapacitate de plată. În aceeași ordine de idei, dacă aplicarea procedurii de restructurare ține de competența exclusivă a adunării creditorilor, atunci procedura accelerată de restructurare poate fi aplicată doar la solicitarea debitorului. Reieșind din considerentele expuse mai sus, procedura accelerată de restructurare urmează a fi calificată drept una din procedurile pre-insolvabilitate, ce are menirea de a preveni intrarea debitorului în incapacitate de plată. Rațiunea apariției procedurilor pre-insolvabilitate este bazată pe eficiența redusă a procedurilor de faliment tradiționale în raport cu procentul de satisfacere a creanțelor creditorilor. Deoarece, aplicarea oricăror proceduri judiciare de faliment presupune existența unei stări de facto de incapacitate de plată. În acest fel orice intervenire a instanței de judecată sau a creditorilor, este întârziată, deoarece lipsa activelor lichide sau prevalarea pasivelor asupra activelor, cel mai des, duce la lichidarea debitorului și distribuirea masei debitoare în virtutea imposibilității reabilitării persoanei. Drept rezultat, aplicarea oricărei proceduri ce presupune lichidarea debitorului are ca efect satisfacerea doar parțială a creanțelor creditorilor, adesea fiind achitate doar creanțele garante sau cele chirografare de rang înalt. Circumstanțele respective au generat necesitatea reglementării anumitor proceduri ce vor anticipa survenirea incapacității de plată, drept rezultat vor crea premisele necesare pentru maximizarea procentului de satisfacere a creanțelor creditorilor. În același timp aplicarea procedurilor pre-insolvabilitate presupune existența unui mediu comercial dezvoltat, deoarece pornirea oricărei proceduri în afara unei situații de insolvabilitate va depinde în deplină măsură de voința debitorului care urmează să permită implicarea instanței de judecată și a creditorilor în activitatea sa, fapt la care acesta nu poate fi impus.

Datorită specificului procedurii accelerate de restructurare, pornirea acesteia poate fi făcută doar în baza cererii debitorului. Spre deosebire de alte proceduri, în acest caz legea nu-l obligă pe debitor de a depune cererea, dacă întreprinderea se află în dificultate financiară. Reieșind din prevederile art. 219 a Legii insolvabilității în vigoare, debitorul aflat în dificultate financiară este în drept să depună în instanța de insolvabilitate cerere introductivă motivată de intentare a procedurii accelerate de restructurare. Analiza în continuare a prevederilor legale ne permite să afirmăm că la primirea cererii debitorului, instanța de judecată verifică doar condițiile de formă în ce privește conținutul cererii și este obligată de a porni procedura accelerată de

restructurare. Desfășurarea procedurii accelerate de restructurare presupune parcurgerea a câteva etape, după cum urmează:

- admiterea cererii debitorului și punerea acestuia sub observație prin numirea unui administrator provizoriu;
- înaintarea și validarea creanțelor;
- examinarea și votarea planului procedurii accelerate de restructurare;
- aplicarea planului procedurii accelerate de restructurare.

Reieșind din temeiul pentru care poate fi aplicată procedura accelerată de restructurare, neconfirmarea planului propus de debitor, sau eșuarea aplicării planului, nu produce aceleași efecte pe care le are neaplicarea sau eșuarea aplicării planului procedurii de restructurare generale. Din conținutul normelor legale, rezultă că neaplicarea sau eșuarea aplicării planului de restructurare față de debitorul insolubil, duce la intrarea, de drept, a acestuia în procedura de faliment, fără a fi necesară o confirmare ulterioară a situației acestuia. În raport cu procedura de restructurare, eșuarea procedurii accelerate de restructurare nu poate duce la intrarea persoanei în faliment, deoarece debitorul față de care sa aplicat o asemenea procedură nu se află în stare de insolvabilitate. În rezultat, orice cerere de pornire a procedurii de insolvabilitate urmează a fi precedată de demonstrarea existenței temeiurilor de insolvabilitate, adică incapacitatea de plată sau supraîndatorarea, cu aplicarea ulterioară a regulilor procedurii generale.

2.5. Concluzii la capitolul 2.

Datorită evoluției relațiilor comerciale atitudinea față de insolvabilitate ca fenomen economic și juridic se schimbă radical. Treptat aceasta se transformă dintr-un fenomen negativ și condamabil, indiferent de cauzele survenirii, într-un fenomen firesc, ce caracterizează economia de piață.

Evoluția instituției insolvabilității în Republica Moldova, deși are o întindere destul de scurtă în spațiu național, deja a ajuns la etapa implementării principalelor standarde internaționale în materia procedurilor de prevenire a insolvabilității și a procedurilor aplicabile persoanelor insolubile. Fără echivoc reforma din 2012 în domeniul insolvabilității a constituit o treaptă majoră în evoluția respectivei instituții, fapt care a soluționat o serie de probleme. Însă datorită abordării insuficiente a aspectelor de procedură civilă legate de soluționarea cauzelor de insolvabilitate au rămas nesoluționate, iar în unele cazuri au fost generate, mai multe deficiențe ce țin de examinarea cauzelor de insolvabilitate, în special: competența instanței de judecată asupra cauzelor inci-

dentale celei de insolabilitate; regulile procesuale aplicabile la examinarea litigiilor cu privire la masa debitoare, aplicarea răspunderii subsidiare și alte cauze litigioase; actele de dispoziție ce urmează a fi adoptate în lipsa unor prevederi legale exprese; modalitatea de atac a actelor de dispoziție pentru cazurile nereglementate expres de lege, dar care împiedică desfășurarea procesului; puterea lucrului judecat a mai multor acte procesuale, așa ca, tabelul definitiv consolidat, încheierea privind înregistrarea bunului imobil, hotărârea de încetare a procesului de insolabilitate, etc.; conținutul acțiunilor procesuale ce urmează să le săvârșească instanța de judecată în perioada aplicării planului procedurii de restructurare sau a procedurii de restructurare accelerată; etc.

Conceptual, faptul că legiuitorul a optat pentru utilizarea noțiunii de insolabilitate este unul binevenit deoarece comparativ cu termenele de bancrută sau faliment, are un înțeles complex, cuprinzând atât procedurile tradiționale de lichidare cât și procedurile alternative, de restructurare, dar și procedurile de prevenire a insolabilității. În același timp conceptul de insolabilitate este unul interdisciplinar, ce cuprinde nu doar aspecte de drept material dar și de drept procedural. Latura procesual civilă a insolabilității este reprezentată de procedura de insolabilitate. Instituirea și reglementarea detaliată a acesteia este rezultatul instituirii controlului statal necesar asigurării unui echilibru dintre interesele persoanei aflată în incapacitate de plată și a creditorilor săi. În așa mod, procedura judiciară a insolabilității presupune desfășurarea unei activități procesuale și realizarea anumitor acte procesual civile, ceea fundamentează și distinge procedura de insolabilitate, drept un fel de procedură civilă.

Complexitatea sarcinilor impuse față de procedurile de insolabilitate și particularitățile desfășurării acestora creează mai multe dificultăți în determinarea naturii juridice a acestui fel de procedură civilă. Criteriile de atribuire a altor proceduri civile în anumite categorii, general acceptate, sunt inaplicabile în privința procedurii de insolabilitate. Prin urmare, aceasta nu poate fi cu ușurință calificată drept procedură contencioasă sau necontencioasă. Procedura de insolabilitate are un alt scop decât procedurile contencioase clasice. În cadrul acestei nu are loc înaintarea și examinarea de pretenții material juridice, aceasta nefiind destinată pentru soluționarea litigiilor de drept. Pornirea procedurii de insolabilitate are drept scop verificarea și constatarea existenței stării de insolabilitate a persoanei, iar desfășurarea de mai departe a acesteia este supusă scopului executării concomitente și proporționale a creanțelor tuturor creditorilor debitorului.

Pe de altă parte, desfășurarea procedurii de insolabilitate presupune inclusiv și soluționarea de litigii, însă numai a acelor litigii ce afectează bunurile din masa debitoare. Acest fapt însă, doar demonstrează că procedura de insolabilitate nu este o procedură specială, dar nu și caracterul contencios al acesteia.

Nu putem fi de acord nici cu divizarea procedurii de insolvabilitate în două proceduri distincte, și anume, etapa declararea insolvabilității, drept procedură contencioasă (după unii specială) și etapa lichidării, drept procedură de executare silită. O asemenea viziune nu ia în considerare întreaga complexitate a procedurii de insolvabilitate. În primul rând, însuși încercarea de a delimita două proceduri distincte este eronată din punct de vedere conceptual, deoarece constatarea existenței insolvabilității nu este un scop în sine, cu atât mai mult nu este un scop de sine stătător în procedura de insolvabilitate. Confirmarea stării de insolvabilitate are o condiție a aplicării procedurilor de insolvabilitate propriu-zise. În al doilea rând, etapa ce urmează hotărârii de declarare a insolvabilității nu presupune doar lichidarea debitorului, iar executarea creanțelor nu se bazează întotdeauna pe un document executoriu propriu-zis.

În rezultat conchidem că procedura de insolvabilitate reprezintă o categorie distinctă, de sine stătătoare, în cadrul procedurilor civile, care deși are anumite trăsături comune procedurilor contencioase, necontencioase și celor de executare silite nu se identifică cu acestea. Datorită acestui fapt urmează să deosebim: procedurile contencioase (procedura în acțiuni civile, contenciosul administrativ), procedurile necontencioase (procedura specială și procedura în ordonanță) și procedura insolvabilității.

Analiza modului în care are loc desfășurarea procesului civil în legătură cu examinarea cauzelor de insolvabilitate ne-a permis să observăm o serie de particularități în comparativ cu desfășurarea procesului civil pe alte cauze civile. În prim plan se evidențiază o anume *pseudo-intentare dublă* care se produce pe parcursului procesului, în așa fel încât inițial se intentează procesul civil pentru verificarea existenței temeiurilor de insolvabilitate, iar ulterior se intentează procedura de insolvabilitate propriu-zisă în dependență de circumstanțele cauze. Acest fapt însă nu reprezintă o derogare de la regulile generale de procedură, deoarece apariția nemijlocită a raporturilor de procedură se produce odată cu pornirea procesului civil în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate. Am observat de asemenea că faza pregătirii pricinii pentru judecată se aplică într-un mod distinct, majoritatea acțiunilor fiind realizate de judecător deja la faza intentării procesului, iar etapa procesuală ce urmează după primirea spre examinare a cererii introductive, ne amintește cel mai mult de faza dezbaterilor judiciare, deoarece în condițiile unui proces contradictoriu are loc examinarea circumstanțelor de fapt și de drept ce adevăresc existența temeiurilor de insolvabilitate. În sfârșit în cadrul procesului civil intentat în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate avem o fază unică specifică doar acestor categorii de cauze, care constituie ultima fază a procesului ce are drept scop examinarea procedurilor de insolvabilitate propriu-zis.

se. Odată cu finalizarea acestei faze se consideră îndeplinit scopul întregii proceduri, fie cel de lichidare a debitorului, fie cel de restabilire a situației financiare a acestuia.

Evoluția relațiilor economice a dus nu doar la schimbarea atitudinii față de insolvabilitate, dar și la modul de abordare a procedurilor aplicabile față de persoana aflată în incapacitate de plată. O primă etapă în evoluția reglementărilor cu privire la procedurile aplicabile persoanelor aflate în stare de insolvabilitate a fost introducerea așa numitor proceduri alternative lichidării. Rațiunea unui asemenea pas a rezultat din neeficiența procedurilor aplicate în trecut. Analiza efectelor ce le avea procedura falimentului clasic a depistat mai multe neajunsuri esențiale a acesteia. Pe de o parte acesta nu lua în considerare posibilitatea redresării economice a falitului, iar pe de altă parte favoriza creditorii mari sau cei a căror creanțe erau asigurate prin garanții. Drept rezultat procedura de faliment nu era altceva decât o procedură de executare silită cu participarea concomitentă a mai multor creditori. Prin urmare au fost introduse procedurile de restructurare, alternative lichidării, care aveau drept scop redresarea situației debitorului, fapt care permitea o satisfacere majorată a creanțelor tuturor creditorilor. Următoarea etapă în evoluția procedurilor de insolvabilitate este introducerea, așa numitor, proceduri pre-insolvabilitate, care aveau drept scop prevenirea intrării în incapacitate de plată a persoanei. Introducerea procedurilor pre-insolvabilitate are drept scop majorarea numărului cazurilor de aplicare a procedurilor alternative lichidării. Practică aplicării procedurilor de insolvabilitate a arătat că, adesea intervenirea instanței de judecată este întârziată, iar incapacitatea de plată manifestată în exterior se dovedește a fi o supraîndatorare în interior, fapt care duce la ineficiența aplicării oricăror măsuri alternative lichidării. Introducerea procedurilor pre-insolvabilitate permite pe de o parte de a suspenda eventualele executări silite a creditorilor, iar pe de altă parte de a reorganiza activitatea debitorului.

În prezent reglementările naționale în Republica Moldova, corespund tendințelor internaționale în domeniu. Adoptarea legii insolvabilității din 2012, a marcat introducerea în materie de insolvabilitate a patru feluri de proceduri de insolvabilitate. Procedura falimentului și procedura falimentului simplificat reprezintă două proceduri de lichidare, care se deosebesc doar după complexitatea desfășurării, ambele având drept scop lichidarea debitorului și repartizarea masei debitoare între creditorii debitorului. Procedura accelerată de restructurare reprezintă o procedură alternativă lichidării debitorului și are drept scop aplicarea unui set de măsuri economice, financiare și juridice menite să redreseze situația debitorului. Procedura accelerată de restructurare reprezintă prima procedura pre-insolvabilitate introdusă în Republica Moldova, având drept scop aplicarea o a serie de măsuri ce ar preveni declinul economic al debitorului și ar permite reabilitarea sa, fără intrarea în incapacitate de plată.

INTENTAREA PROCESULUI CIVIL ÎN LEGĂTURĂ CU EXAMINAREA CAUZELOR DE INSOLVABILITATE

3.1. Dreptul la înaintarea cererii introductive.

Atât în cazul procedurilor contencioase, cât și a procedurii insolvenței instanța este sesizată prin cererea persoanei ce are interes legitim în intentarea procesului. Dacă în cazul procedurilor contencioase cererea prin care este sesizată instanța de judecată se numește „*cerere de chemare în judecată*”, în cazul procedurii de insolvență această este denumită „*cerere de intentare a procesului de insolvență*” sau generic „*cerere introductivă*”. Deosebirile cele mai importante dintre cererea de chemare în judecată și cererea introductivă rezultă din esența celor două categorii de proceduri, ce se solicită a fi intentate. Dacă scopul cererii de chemare în judecată este exprimarea în formă juridică a pretenției material-juridice pretinsă de titularul dreptului lezat, atunci cererea introductivă exprimă solicitarea înaintate fie de debitor, fie de creditor cu privire la constatarea stării de insolvență și pornirea unui fel de proceduri de insolvență în dependență de circumstanțe. Cu toate acestea atât înaintarea cererii de chemare în judecată, cât și a cererii introductive presupune respectarea a o serie de condiții de fond și de formă obligatorii pentru a fi primite de instanța de judecată. Dar și în acest caz cerințele necesare a fi respectate pentru intentarea procesului de insolvență prezintă o serie de particularități, deosebiri, care apar atât în ceea ce privește premisele și condițiile necesare a fi îndeplinite pentru sesizarea instanței de judecată, cât și în privința actelor procedurale ale instanței de judecată ce pot fi adoptate în legătură cu depunerea cererii introductive.

Procesul civil în privința cauzei de insolvență poate fi intentat cu condiția respectării de către solicitant a următoarelor cerințe:¹⁹⁶

a) existența dreptului la înaintarea cererii introductive; și

b) respectarea de către solicitant a procedurii depunerii cererii introductive.

¹⁹⁶ Macovei Gh. Primirea cererii introductive și intentarea procesului civil în vederea examinării cauzelor de insolvență. În: Revista Națională de Drept, nr. 5, 2015, pag. 71-76, pag. 71.

Dreptul la înaintarea cererii introductive reprezintă dreptul persoanei la intentarea și examinarea cererii de declararea a persoanei insolabile de către instanța de fond. Similar intentării altor proceduri civile, persoana, ce sesizează instanța de judecată, urmează să respecte o serie de premise și condiții pentru a accede în procesul civil. Dreptul la înaintarea cererii introductive este asemănător cu dreptul la acțiune civilă oferit oricărei persoane care se consideră lezat într-un drept al său, cu specificarea faptului că înaintarea cererii introductive urmărește pornirea unei proceduri de insolabilitate, dar nu apărarea unui drept lezat. Cu toate acestea pentru exercitarea dreptului la înaintarea cererii introductive solicitantul urmează să îndeplinească o serie de cerințe legale în virtutea cărora apare și se realizează acest drept.

3.1.1. Premisele dreptului la înaintarea cererii introductive.

Tradițional doctrina procesual civilă recunoaște existența premiselor, drept acele circumstanțe ce întemeiază apariția dreptului la sesizarea instanței de judecată.¹⁹⁷ Astfel se deosebesc următoarele categorii de premise ce întemeiază adresarea în instanța de judecată pentru intentarea procesului civil:

- *premise generale și speciale*, aplicabile în dependență de tipul cauzelor civile față de care acestea sunt aplicabile; și
- *premise pozitive și negative*, de lipsa sau prezența cărora este legată apariția nemijlocită a dreptului la sesizare instanței de judecată sau a dreptului la acțiune.¹⁹⁸

Particularitățile sesizării instanței de judecată în vederea declarării insolabilității unei persoane ne permit a determina o serie premise specifice, care influențează apariția dreptului la înaintarea cererii introductive. În același timp urmează să menționăm că în virtutea prevederilor art. 356 alin. (2) Codul de procedură civilă, în conformitate cu care, *cererea de declarare a insolabilității se judecă în instanță conform normelor generale din Codul de procedură civilă, cu excepțiile și completările stabilite de legislația insolabilității*, nu putem neglija aplicabilitatea efectelor nerespectării premiselor prevăzute de art. 169 ale Codului de procedură civilă, în măsură în care acestea nu contravin esenței procedurii de insolabilitate.

Interpretând prevederile art. 169 a Codului de procedură civilă, determinăm că apariția dreptului la acțiune a justițiabilului este legată de existența următoarelor pre-

¹⁹⁷ Pentru prima dată conceptul de premise ale dreptului la acțiune a fost propus de savantul rus Gurvici M. (a se vedea Гурвич М.А. Право на иск. Москва, 1949, с. 87), ulterior conceptul premizelor și condițiilor dreptului la acțiune a fost dezvoltat de așa autori ca Dobrovolschi A., Cojuhari A., Mașutina A., Osokina A., Piatiletova I., etc.).

¹⁹⁸ Кожухарь А. Н. Право на судебную защиту в искомом производстве. Кишинёв, 1989, с. 52.

mise: *respectarea competenței generale a instanței de judecată; existența capacității de folosință a persoanei; existența dreptului solicitantului de a înainta cerere în interesele altei persoane; inexistența unei hotărâri judecătorești irevocabile pe aceeași cauză civilă; inexistența unei încheieri judecătorești prin care a fost aprobată tranzacția dintre părți sau renunțarea reclamantului la acțiune; inexistența unei hotărâri arbitrale pe aceeași cauză civilă.*

Examinând circumstanțele necesare de a fi constatate de instanța de judecată pentru a primi cererea introductivă observăm că nu toate premisele ce generează apariția dreptului la acțiune sunt aplicabile procedurii de insolvabilitate. Reieșind din specificul procedurii de insolvabilitate deducem următoarele premise cu caracter general ce influențează apariția dreptului la înaintarea cererii introductive:

- **Capacitatea procesuală de folosință a persoanei ce depune cerere introductivă.**
- **Inexistența unei hotărâri judecătorești irevocabile pe aceeași cauză.**
- **Inexistența unei încheieri prin care a fost confirmată renunțarea la acțiune sau încheierea tranzacția dintre părți.**
- **Depunerea cererii introductive doar de persoanele prevăzute de lege.**
- **Reglementarea expresă a dreptului solicitantului de a depune cerere introductivă în interesul persoanei.**
- **Inexistența unei proceduri de restructurare intentate în privința debitorului insolubil.**

Capacitatea procesuală de folosință a persoanei ce depune cerere introductivă. Capacitatea procesuală de folosință constă în aptitudinea unei persoane de a avea drepturi și obligații procesual civile. Existența capacității de folosință denotă însuși existența subiectului de drept, în rezultat legea procesuală prevede refuzul de a primi cererea de chemare în judecată dacă reclamantului și/sau pârâtului îi lipsește capacitatea de folosință. Acest fapt se datorează faptului că reclamantul sau pârâtul, de fapt, nu există ca persoană fizică sau juridică, neexistând nici dreptul la intentarea acțiunii. Aceleași circumstanțe sunt pe deplin valabile și în cazul procedurii de insolvabilitate, deoarece nu poate apărea dreptul la înaintarea cererii introductive în lipsa capacității de folosință a debitorului, creditorului sau altui subiect după caz. În aceeași ordine de idei lipsa capacității de folosință a potențialului debitor insolubil nu va permite instanței de judecată să primească o asemenea cerere introductivă. În ce privește ultima afirmație, urmează să menționăm că în anumite cazuri, deși debitorul deja a fost radiat din registrele publice, legea insolvabilității permite înaintarea unei cereri de efectuare a distribuției suplimentare în ordinea prevăzută de art. 161 al Legii insolvabilității, fapt care va duce la redeschiderea procesului de judecată în privința unui debitor deja lichidat. În concluzie, în cazul în care instanța de insolvabilitate va constata lipsa capacității procesuale a persoanei ce depune cerere intro-

ductivă, aceasta este în drept să aplice prevederile art. 169 alin. (1), lit. e) al Codului de procedură civilă și să refuze în primirea cererii introductive.

Inexistența unei hotărâri judecătorești irevocabile pe aceeași cauză. Scopul final a procesului civil este soluționarea cauzei. În mod normal existența unei hotărâri judecătorești prin care s-a soluționat cauza civilă este o circumstanță ce împiedică adresarea repetată în instanța de judecată pentru soluționarea aceleiași litigiu. Astfel este firesc ca existența unei hotărâri judecătorești irevocabile pe aceeași cauză adoptată este o circumstanță care stinge dreptul la sesizarea repetată a instanței de judecată cu aceeași cerere. Lucrurile stau, însă, cu totul altfel în cazul procedurii de insolabilitate. Deși depunerea cererii introductive are drept efect, în cazul în care este temeinică, declararea persoanei insolabile, totuși scopul principal (final) al creditorilor debitorului insolabil este executarea creanțelor proprii, fapt care în cazul persoanelor insolabile poate fi obținut doar în cadrul procedurii de insolabilitate. Prin urmare o primă întrebare este: cum influențează asupra dreptului la înaintarea cererii introductive existența unei hotărâri irevocabile de declarare a unei persoane insolabile? În această ordine de idei menționăm că hotărârea de declarare a persoanei insolabile nu semnifică soluționarea cauzei, deci, existența acesteia nu poate argumenta un eventual refuz în primirea cererii introductive, adoptarea acesteia semnificând abia începutul procedurilor de insolabilitate și nu finalizarea acestora. Astfel în cazul în care la momentul depunerii cererii introductive de către un creditor, instanța va constata existența unei hotărâri de declarare a persoanei insolabile instanța de judecată nu va fi în drept să refuze în primirea cererii de chemare în judecată, ci urmează să explice creditorului că acesta urmează să depună o cerere de admitere a creanței (art. 140 alin. (1) al Legii insolabilității) identică după conținut cu cererea introductivă, dar care, din punct de vedere procesual, urmează a fi înaintată după momentul adoptării hotărârii de intentare a procedurii de insolabilitate. Respectiv o a doua întrebare este: ce act semnifică finalizarea procesului civil pe cauzele de insolabilitate și poate fi temei pentru refuzul primirii cererii introductive? Spre deosebire de procesul civil clasic finalizarea raporturilor procesuale, și respectiv a actelor de procedură în legătură cu examinarea cauzelor de insolabilitate, are lor prin acțiunea de *încetare a procesului de insolabilitate* (art. 135, art. 168, art. 175 alin. (1), art. 177, art. 178, art. 206, art. 224 Legea insolabilității). Menționăm că încetarea procesului de insolabilitate se deosebește radical de instituția clasică a încetării procesului civil. Dacă încetarea procesului civil reprezintă finalizarea procesului civil în legătură cu depistarea încălcărilor premiselor dreptului la acțiune sau în legătură cu manifestarea de voință a părților, atunci încetarea procesului de insolabilitate marchează o simplă finalizare a procedurii de insolabilitate în legătură cu atingerea scopului acesteia (confirmarea planului

de restructurare și trecerea la aplicarea acestuia (art. 206, 224 Legea insolvenței), fie lichidarea masei debitoare și distribuirea produsului acesteia (art. 175 Legea insolvenței), fie garantarea de către debitor a depășirii stării de insolvență (art. 178 Legea insolvenței). Prin urmare actul care semnifică finalizarea procesului civil pe cauzele de insolvență în legătură cu soluționarea acesteia este hotărârea de încetare a procesului de insolvență. Însă nu orice hotărâre de încetare a procesului de insolvență rămasă irevocabilă poate duce la refuzul în primirea cererii introductive. Spre exemplu, hotărârea de încetare a procesului de insolvență în legătură cu lichidarea masei debitoare și distribuirea produsului acesteia (art. 175 Legea insolvenței) nu poate constitui temei pentru refuz în primirea cererii introductive, deoarece unul din efectele acestei hotărâri este radierea debitorului din registrele publice, ceea ce va duce la refuzul în primirea cererii, dar în baza altui temei prevăzut de art. 169 alin. (1) lit. e) CPC pe motiv de lipsă a capacității de folosință. Pe de altă parte hotărârea de încetare a procesului de insolvență în urma căreia nu se lichidează debitorul (*confirmarea planului de restructurare și trecerea la aplicarea acestuia (art.206, 224 Legea insolvenței), fie garantarea de către debitor a depășirii stării de insolvență (art.178 Legea insolvenței)*), de asemenea, de regulă, nu constituie temei pentru refuzul în primirea cererii introductive. Aceasta deoarece în măsura în care debitorul declarat insolvent a fost re-inserat pe piață datorită aplicării procedurilor alternative lichidării, aceasta nu se exclude posibilitatea ajungerii repetate a acestuia în stare de insolvență, iar interdicția de a depune contra acestuia o cerere introductivă către același creditor pe motivul existenței unei hotărâri de încetare a procesului de insolvență va duce la imposibilitatea pornirii legale a unei noi proceduri de declarare a insolvenței. Cu toate acestea, urmează să recunoaștem necesitatea refuzului în primirea cererii introductive, în legătură cu existența unei hotărâri de încetare a procesului fără lichidarea debitorului, pentru cazurile în care în instanța de judecată se va adresa același creditor cu solicitarea executării aceleiași creanțe, care a fost pusă la baza primei sale cereri introductive, creanță care a fost deja examinată într-un proces de insolvență. Spre regret, nu avem în acest sens prevederi legale exprese, drept rezultat instanța urmează să aplice prevederile art.169 alin. (1) lit. b) CPC cu specificarea faptului existenței unei hotărâri de încetare a procesului de insolvență în cadrul căreia deja a fost examinată (validată) creanța aceluiași creditor contra aceluiași debitor. Soluția dată este acceptată univoc în practica judiciară rusească care a recunoscut necesitatea refuzului în primirea cererii introductive a creditorului care își argumentează noua cerere introductivă cu o creanță examinată anterior¹⁹⁹.

¹⁹⁹ Фёдоров С.И. Некоторые особенности рассмотрения арбитражными судами дел о несостоятельности (банкротстве). Диссертация кандидата юридических наук. Москва, 2001. 112 с.

Inexistența unei încheieri prin care a fost confirmată renunțarea la acțiune sau încheierea tranzacția dintre părți. Desfășurarea procesului civil în forma clasică a acestuia, în virtutea principiului disponibilității, este practic pe deplin supusă voinței părților litigante. Prin urmare, faptul existenței unei încheieri prin care s-a încuviințat renunțarea reclamantului la acțiune, sau a fost încheiată tranzacția de împăcare, probează faptul că persoana interesată și-a exprimat acordul de voință de a înceta examinarea judiciară a pricinii date. Premisa respectivă este instituită în cadrul procesului civil pentru protecția eventualului pârât și a celorlalți participanți la proces de adresări repetate și abuzive. Pe de altă parte aplicarea prevederii respective în cadrul procesului civil intentat în legătura cu examinarea cauzei de insolvabilitate, poartă un specific aparte. În primul rând, reieșind din faptul că în cadrul procedurii de insolvabilitate nu se examinează careva pretenții material-juridice, care în mod normal se soluționează în procedura contencioasă, concluzionăm că procedura de insolvabilitate nu se poate finaliza prin renunțarea reclamantului la acțiunea înaintată. Inexistența unei încheieri prin care s-a confirmat renunțarea la acțiune a reclamantului, drept temei de refuz în primirea cererii, nu poate fi aplicată în legătură cu intentarea procedurii de insolvabilitate. Pe de altă parte legislația insolvabilității prevede dreptul persoanei de a-și retrage cererea introductivă până la intentarea procesului de insolvabilitate. În conformitate cu art. 31 alin. (1) al Legii insolvabilității, cererea introductivă poate fi retrasă de către deponent până la adoptarea unei hotărâri de intentarea a procesului de insolvabilitate sau de respingere a cererii introductive. Reieșind din prevederile alin. (2) al aceluiași articol, în cazul în care debitorul sau creditorul renunță la cererea introductivă, instanța de insolvabilitate dispune încetarea procesului dacă renunțarea nu contravine legii și nu încalcă drepturile și interesele legitime ale altor persoane. Urmează să menționăm că încetarea procesului de insolvabilitate în acest caz se dispune prin încheiere (art. 30 alin. (5) Legea insolvabilității), spre deosebire de cazurile de încetarea analizate mai sus. În rezultat apare întrebarea: dacă existența încheierii de încetarea a procesului în legătură cu retragerea cererii introductive constituie temei pentru refuz în primirea unei cereri introductive? În ceea ce ne privește, considerăm că instanța de judecată urmează să refuze cererea introductivă adresată de același creditor, bazată pe aceeași creanță, dacă acesta a înaintat anterior o asemenea cerere și a retras-o, fapt confirmat prin încheierea instanței de judecată. Cu părere de rău instanța de judecată nu are o bază legală pentru argumentarea a asemenea acțiuni, deoarece nici în art. 169 al Codului de procedură civilă și nici în conținutul Legii insolvabilității nu este expres prevăzut un asemenea temei de refuz în primirea cererii introductive. În această ordine de idei, în vederea respectării principiului disponibilității, propunem de a

suplini norma legală de la art. 169, alin (1), cu lit. f) CPC, cu următorul conținut *"în cazurile prevăzute de legea insolvabilității"*, iar în Legea insolvabilității de introdus art. 21¹ cu denumirea *"Refuzul cererii introductive"*, cu în care să fie prevăzut următorul temei de refuz - *"Există o încheiere a instanței de judecată prin care s-a încetat procesul de insolvabilitate în legătură cu retragerea cererii introductive în privința aceleiași persoane bazate pe același temei"*. Urmează să menționăm că, în cazul în care același creditor înaintează repetat o cerere introductivă, dar care este bazată pe o altă creanță, iar în privința debitorului nu este intentată o altă procedură de insolvabilitate, instanța de judecată urmează să primească spre examinare cererea introductivă. În același timp, art. 169 alin. (1), lit. b) al Codului de procedură civilă, prevede, drept temei de refuz, faptul existenței unei încheieri prin care s-a confirmat tranzacția încheiată dintre părți. Astfel o a doua întrebare care ne preocupă este: în ce măsură finalizarea procesului civil intentat în legătură cu cauza de insolvabilitate, care s-a finalizat în legătură cu încheierea unei tranzacții, constituie temei de a refuza în primirea ulterioară a unei cereri introductive? În primul rând urmează să menționăm că natura juridică a tranzacției reglementată de legislația insolvabilității este diferită de natura juridică a tranzacției cunoscută în sensul clasic al acesteia. Dacă sensul tradițional al tranzacției este acordul prin care părțile litigante soluționează amiabil un litigiu la faza prejudiciară, judiciară sau de executare, atunci tranzacția în cadrul procedurii de insolvabilitate este de fapt acel act prin care debitorul pe de o parte și creditorii pe de altă parte convin în mod amiabil asupra modului și termenului de achitare a creanțelor creditorilor (art. 165 Legea insolvabilității). Astfel tranzacția în sensul Legii insolvabilității este actul prin care părțile se înțeleg asupra executării creanțelor, dar nu soluționează amiabil careva litigii ce ar izvorî din pretenții material juridice. În acest sens tranzacția în procedura de insolvabilitate se aseamănă mai mult cu tranzacția încheiată între debitor și creditor la faza procedurii de executare silită. Mai mult decât atât, tranzacția în procedura de insolvabilitate poate avea ca parte contractantă nu doar persoanele implicate în proces, dar și terți, care se pot obliga la executarea anumitor creanțe sau părți din acestea (art. 162 alin. (4) Legea insolvabilității). Indiferent de etapa la care se află procedura de insolvabilitate, instanța de insolvabilitate urmează să decidă asupra confirmării tranzacției printr-o încheiere, prin care se încetează procesul de insolvabilitate (art. 162 alin. (5) și art. 30 alin. (5) Legea insolvabilității). Astfel în măsura în care legea insolvabilității prevede că confirmarea tranzacției în procedura de insolvabilitate are ca efect încetarea procesului respectiv, rămâne fără răspuns întrebarea: cum influențează această încheiere depunerea repetată a cererii introductive? Aceasta deoarece, având în vedere că, inclusiv după încheierea tranzacției debitorul poate ajunge în situația în care nu va

putea executa creanțele la care s-a obligat, ajungând din nou în pragul insolabilității. Răspunsul la această întrebare ne este oferit de art. 174 al Legii insolabilității, în conformitate cu care, în cazul neexecutării tranzacției de către debitor sau terți, creditorul este în drept ca, fără a cere revocarea tranzacției, să inițieze față de debitor un nou proces de insolabilitate, în cadrul căruia să înainteze creanțele în mărimea confirmată prin tranzacție. Prin urmare încheierea de încetare a procesului prin care s-a confirmat tranzacția încheiată în procesul de insolabilitate nu constituie temei pentru a refuza în primirea cererii introductive repetate a aceluiași creditor, contra aceluiași debitor, bazată pe aceeași creanță.

Depunerea cererii introductive doar de persoanele prevăzute de lege. Fiind o procedură ce se deosebește esențial de celelalte proceduri civile, procedura de insolabilitate este, în primul rând, o procedură a cărei intentare o poate solicita un cerc restrâns de subiecți. Având în vedere scopul procedurii de insolabilitate, și anume recunoașterea stării de insolabilitate și executarea concomitentă și proporțională a creanțelor, legiuitorul recunoaște dreptul de a depune cerere introductivă doar unui cerc restrâns de persoane și anume debitorului care pretinde existența incapacității de plată și creditorilor care au creanțe scadente și neexecutate. Reieșind din prevederile art. 12 al Legii insolabilității, dreptul de a depune cerere introductivă îl au doar debitorii, creditorii și alte persoane indicate în legea insolabilității. Menționăm că în afară de debitor și creditorii, legea recunoaște dreptul de a depune cerere introductivă doar Comisiei Naționale a Pieței Financiare (în continuare CNPF), fapt care reiese din prevederile art. 236, 241 și 246 a Legii insolabilității, dar autoritatea publică respectivă nu depune cerere în nume propriu și nu are un interes material în examinarea cauzei de insolabilitate, prin urmare nu are un interes propriu în intentarea procesului de insolabilitate. Astfel, în interes propriu acționează doar debitorul și creditorii, în privința cărora și se aplică prezumția legală a existenței dreptului la înaintarea cererii introductive. În acest sens în cazul în care cererea introductivă nu este depusă de debitor, creditorii sau de CNPF instanța de judecată urmează să refuze în primirea cererii introductive, deoarece alte persoane nu au dreptul la înaintarea cererii introductive, iar efectele prevăzute de art. 169 alin. (3) al Codului de procedură civilă, corespund pe deplin sensului și spiritului legii. Cu părere de rău legislația procesuală în vigoare nu prevede temei de refuz al cererii aplicabil situației respective, iar având în vedere lista exhaustivă a temeiurilor de refuz prevăzute de art. 169 alin. (1), aplicarea unui asemenea temei de refuz de instanțele de judecată ar însemna depășirea puterilor instanței de judecată. În această ordine de idei propunem, în cadrul art. 21¹ Legea insolabilității, cu denumirea "*Refuzul cererii introductive*", propus ca amendament mai sus, de completat cu un temei

de refuz suplimentar cu următorul conținut *”legea insolvabilității nu prevede expres dreptul persoanei de a depune cerere de intentare a procesului de insolvabilitate (cererea introductivă)”*. O asemenea reglementare ar da posibilitatea instanței de judecată de a reacționa legal la cerere introductive depuse de alte persoane ce ar pretinde un interes propriu, dar nu sunt nici debitori și nici creditorii în sensul legii insolvabilității. O asemenea necesitate practică poate apărea, de exemplu, în cazul depunerii cererii introductive de către asociatul unei societăți cu răspundere limitată sau de către acționarul unei societăți pe acțiuni. În asemenea cazuri, deși categoriile date de persoane au un interes propriu în examinarea cauzei de insolvabilitate, instanța de judecată nu are dreptul să primească o asemenea cerere. Aceasta se datorează faptului că aceștia, fiind asociați cu răspundere limitată, nu sunt identificați cu persoanele ce pot depune cerere introductivă în numele debitorului (art. 13 alin. (2) Legea insolvabilității), prin urmare cererea acestora nu se poate egala cu cererea introductivă depusă de debitor. În asemenea cazuri instanța de judecată este în drept să refuze în primirea cererii introductive deoarece în privința a asemenea persoane nu se aplică prezumția existenței dreptului la înaintarea cererii introductive.

În afară de premisele cu caracter general ce influențează apariția dreptului la înaintarea cererii introductive, putem deosebi și premise cu caracter special, aplicabile doar în cazul procedurii de insolvabilitate, după cum urmează:

Reglementarea expresă a dreptului solicitantului de a depune cerere introductivă în interesul persoanei. Legislația procesual civil recunoaște pe lângă dreptul reclamantului de a sesiza instanța de judecată în vedea apărării propriului drept și dreptul, așa numiților, *”reclamanți procesuali”*, de a sesiza instanța de judecată în vederea apărării drepturilor alte persoane. De regulă, dreptul reclamanților procesuali de a porni o acțiune civilă, este recunoscut expres de lege, iar aceștia nu necesită conferirea anumitor împuterniciri din partea titularului dreptului încălcat. Codul de procedură civilă recunoaște mai multe categorii de subiecți ce pot înainta cerere în instanța de judecată interesele altor persoane, printre care procurorul (art. 71 CPC), autoritățile publice, organizațiile, alte persoane (art. 73 CPC). În cazul în care instanța de judecată depistează că cererea nu este înaintată de una din categoriile de persoane indicate expres de lege, sau este înaintată în lipsa unei asemenea prevederi legale, aceasta este în drept să aplice prevederile art. 169 alin. (1) lit. c) CPC, și să refuze în primirea cererii de chemare în judecată. Dar în ce măsură prevederile date sunt aplicabile la intentarea procesului civil în legătură cu examinarea cauzelor de insolvabilitate. Pe lângă subiecții de drept ce sunt afectați direct prin pornirea procedurii de insolvabilitate, adică debitorul și creditorii săi, legislația insolvenței recunoaște, după cum am văzut mai sus, și dreptul altor subiecți de a

depune cerere introductivă, fără a avea vreun interes material în examinarea cauzei. În așa fel, reieșind din prevederile art. 236, 241 și 246 a Legii insolvenței, dreptul de a solicita intentarea unei proceduri de insolvență îl are Comisia Națională a Pieței Financiare, în cazul în care cererea introductivă se referă la declararea insolvenței unei societăți de asigurări, a unui participant profesionist pe piața valorilor mobiliare sau a unei asociații de economii și împrumuturi. Prin urmare în cazul în care cererea introductivă va fi depusă de o altă autoritate publică în privința subiecților enumerați mai sus, instanța de judecată este în drept să aplice prevederile art. 169, alin. (1), lit. c) pe motiv că nu este depusă de o persoană investită de lege cu asemenea drept. Aceeași soluție urmează a fi dată de instanța de judecată în cazul în care un organ sau autoritate publică va depune cerere introductivă în privința unui alt subiect, fără ca acest drept să fie recunoscut de lege. Totodată din interpretarea sistemică a prevederilor art. 71 al Codului de procedură civilă, rezultă că cererea introductivă poate fi depusă și de procuror, atunci când acționează în numele unui creditor și îndeplinește condițiile specificate de art. 71 alin. (2) și (3) ale Codului de procedură civilă. Iar în cazul în care acesta va înainta cerere introductivă fără ca legea să prevadă expres acest drept atunci instanța de judecată va fi în drept de asemenea refuze în primirea cererii în baza art. 169, alin. (1), lit. c) Codul de procedură civilă.

Inexistența unei proceduri de restructurare intentate în privința debitorului insolubil. Reieșind din prevederile art. 18 al Legii insolvenței, creditorul nu este în drept să inițieze proces de insolvență în cazul în care debitorul se află în proces de restructurare, cu excepția cazului în care creanța a apărut după intentarea procesului. Prin urmare dreptul la înaintarea cererii introductive nu apare în cazul în care debitorul se află în proces de restructurare (art. 182-217 Legea insolvenței). Drept rezultat în cazul în care instanța de judecată va primi o cerere introductivă de la un creditor în privința unui debitor care se află deja în proces de restructurare și creanța respectivă este născută până la intentarea procesului, aceasta nu va fi în drept să primească spre examinare cererea introductivă. Spre regret, legislația în vigoare nu prevede acțiunea ce urmează a fi întreprinsă de instanța de judecată în asemenea situație. Având în vedere că în cazul dat creditorul nu are și nici nu poate avea dreptul la înaintarea cererii introductive, considerăm aplicabilă instituția refuzului în primirea cererii introductive, efectele căreia corespund sensului și scopului legii. În acest sens propunem în cadrul art. 21¹ cu denumirea "*Refuzul cererii introductive*", propus ca amendament mai sus, de completat cu un temei de refuz suplimentar cu următorul conținut - "*cererea introductivă este înaintată în privința unui debitor aflat în proces de restructurare*".

Indiferent de temeiul aplicat pentru refuzul cererii introductive, efectele acțiunii procesuale respective sunt unice, exprimate prin norma prevăzută de art. 169 alin (3)

al Codului de procedură civilă, dar cu aplicarea specificului procedurii de insolvabilitate. Astfel existența unei încheieri de refuz în primirea cererii introductive constituie un impediment pentru adresarea repetată, în instanța de judecată, cu cerere introductivă, a aceluiași deponent, în privința aceluiași debitor având același temei.

3.1.2. Condițiile realizării dreptului la înaintarea cererii introductive.

În condițiile în care persoana care dorește să depună cerere introductivă a îndeplinit toate premisele necesare pentru a avea dreptul la înaintarea cererii introductive, acesta urmează să se conformeze la o serie de cerințe legale pentru a putea exercita dreptul la înaintarea cererii introductive. **Circumstanțele stabilite de lege ce determină posibilitatea realizării propriu-zise a dreptului la înaintarea acțiunii poartă denumirea de condiții.** Interpretarea art. 170 și 171 al Codului de procedură civilă ne permite să determinăm o serie de condiții care influențează realizarea dreptului la sesizarea instanței de judecată, aplicabile în cazul intentării majorității cauzelor civile, printre care: *competența jurisdicțională a instanței de judecată, capacitatea de exercițiu a deponentului, existența împuternicirilor reprezentantului, respectarea condițiilor de formă a cererii, etc.* Însă reieșind din specificul procedurii de insolvabilitate conchidem că nu toate condițiile comune cauzelor civile în general sunt aplicabile procedurii de insolvabilitate, mai mult decât atât realizarea dreptului la înaintarea cererii introductive presupune realizarea și a unor condiții specifice doar acestui tip de proceduri. Reieșind din circumstanțele care conform legii instanța le verifică după depunerea cererii introductive deducem următoarele *condiții cu caracter general* ce urmează a fi respectate pentru realizarea dreptului la înaintarea cererii introductive:

- **Respectarea competenței jurisdicționale a instanței de judecată.**
- **Existența capacității de exercițiu a persoanei ce depune cerere introductivă.**
- **Semnarea cererii introductive în modul corespunzător.**
- **Existența împuternicirilor reprezentantului de a depune cerere introductivă.**
- **Perfectarea cererii introductive în forma prevăzută de lege.**

Respectarea competenței jurisdicționale a instanței de judecată. Reieșind din regulile competenței generale, în Republica Moldova cauzele de insolvabilitate se soluționează în exclusivitate de instanțele de judecată. Nici un alt organ jurisdicțional nu are dreptul de a examina și a soluționa asemenea cauze. În aceste condiții apare întrebare: care instanța de judecată este în drept să examineze în fond cauzele

de insolvabilitate? Anterior, până la introducerea modificărilor în sistemul instanțelor specializate economice²⁰⁰, toate cauzele de insolvabilitate se examinau în fond de Curtea de Apel Economică, care era unica instanța de judecată competentă de a porni și examina în fond cauza. Unica instanță de recurs la examinarea cauzelor de insolvabilitate era Colegiul Economic²⁰¹ al Curții Supreme de Justiție. În prezent reieșind din modificările operate la 05.01.2018 prevederilor art. 355 Codul de procedură civilă, cererea de declarare a insolvabilității se depune la judecătorii. Dacă competența jurisdicțional materială este expres determinată de lege, atunci competența jurisdicțional teritorială la examinarea cauzelor de insolvabilitate urmează să o determinăm în dependență de criteriile stabilite de legea procesuală. Astfel în lipsa unor prevederi speciale în art. 39 și 40 a Codului de procedură civilă, urmează să aplicăm prevederile art. 38 a aceluiași cod, interpretarea corespunzătoare a căruia ne permite să concluzionăm că cererea introductivă urmează a fi depusă la judecătoria în circumscripția căreia își are sediul debitorul.

Existența capacității de exercițiu a persoanei ce depune cerere introductivă. Capacitatea de exercițiu presupune posibilitatea efectivă a persoanei de a exercita drepturile sale. Menționăm că condiția respectivă se referă la capacitatea de exercițiu a persoanei ce depune cerere, care urmează a fi în deplinătatea facultăților juridice pentru a exercita drepturile sale. Lipsa capacității de exercițiu a creditorului nu împiedică depunerea de către acesta a cererii introductive, care poate fi depusă prin reprezentant, care la rândul său urmează să aibă capacitatea deplină de exercițiu.

Semnarea cererii introductive în modul corespunzător. Reieșind din regulile procesuale instituite pentru examinarea tuturor cauzelor civile, actele procesuale ne semnate nu se primesc spre examinare, aceasta deoarece, semnătura este prima dovadă certă a manifestării de voință a justițiabilului și a valorificării eficiente a principiului disponibilității. Instanța de judecată nu poate porni procesul civil din oficiu. Solicitarea de sesizare a instanței de judecată trebuie să fie certă, fapt cer-

²⁰⁰ Începând cu data de 13.03.2012, a intrat în vigoare legea nr. 29 din 06.03.2012 privind modificarea și completarea unor acte legislative, lege prin care a fost lichidată Curtea de Apel Economică, instanță care pînă la acea dată era unica competentă de a examina în fond cauzele de insolvabilitate. Curtea de Apel Economică era unica instanță specializată la nivel curților de apel, care prelua spre examinarea toate cauzele de insolvabilitate indiferent de locul aflării debitorului sau creditorilor. Odată cu lichidarea acestora și modificarea competenței curților de apel, examinarea cauzei de insolvabilitate este de competența curții de apel în circumscripția căreia se află sediul debitorului.

²⁰¹ Odată cu lichidarea Curții de Apel Economice începând cu data de 13.03.2012, prin aceeași legea nr. 29 din 06.03.2012 a fost reorganizată și structura colegiilor Curții Supreme de Justiție. În acest sens a fost lichidat Colegiul Economic, fiind comasată competența acestuia cu cea a Colegiului civil și de contencios administrativ, fiind creat Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție.

tificat prin semnătura în original a cererii, inclusiv a cererii introductive. În cazul în care cererea introductivă este depusă, respectiv, semnată de către un reprezentat împuternicirile de semnare a cererii de chemare în judecată trebuie să se regăsească sub sancțiunea nulității în documentul ce confirmă împuternicirile, mandatul avocatului, după caz procura salariatului. În caz de ne semnare a cererii introductive, sau semnării de către o persoană căreia nu i s-a conferit expres dreptul de semnare, cererea introductivă urmează a fi restituită.

Existența împuternicirilor reprezentantului de a depune cerere introductivă. Legislația procesuală națională recunoaște două forme principale ale reprezentării judiciare: reprezentarea legală și reprezentarea contractuală. Dacă reprezentarea legală operează doar în cazurile prevăzute de lege, atunci reprezentarea contractuală apare în temeiul unui acord de voință al părților. Totodată legislația în vigoare admite în calitate de reprezentanți contractuali doar avocații și avocații-stagiari împuternicirile căroră urmează a fi indicate în mandatul avocatului, respectiv mandatul avocatului-stagiar. Prin urmare dacă cererea introductivă este depusă în numele debitorului sau creditorului de către avocat/avocat-stagiar, acesta urmează a face dovada existenței împuternicirii a de a porni procesul în conformitate cu art. 81 al Codului de procedură civilă. În caz contrar instanța de judecată este în drept să restituie cererea introductivă în conformitate cu prevederile art. 170 alin. (1) lit. f) a Codului de procedură civilă. Având în vedere că în calitate de creditor și debitor în mare parte apar persoanele juridice sau persoanele fizice-întreprinzători, depunerea cererii introductive cel mai des este depusă de o categorie anumită de persoane, ce au dreptul de acțiune în numele persoanei juridice sau persoanei fizice-întreprinzător. Astfel urmează să deosebim faptul depunerii cererii introductive de către reprezentantul-angajat al persoanei juridice de faptul depunerii cererii introductive de către organul reprezentativ al persoanei juridice, după caz al întreprinzătorului individual. Așadar în cazul în care cererea introductivă este depusă de către un reprezentant-angajat al persoanei juridice, atunci suntem în situația unei reprezentări convenționale specifice a persoanei juridice, care în conformitate cu prevederile art. 75 alin. (2) al Codului de procedură civilă pot acționa prin intermediul angajaților săi împuterniciți (director, manager, jurist, etc.). Prin urmare în cazul în care angajatul persoanei juridice depune cerere introductivă, dar nu poate demonstra existența împuternicirilor oferite, atunci instanța de judecată este în drept să restituie cererea introductivă în temeiul art. 170 alin. (1) lit. f) a Codului de procedură civilă pe motiv de lipsă a împuternicirilor. Situația însă este absolut diferită în cazul care cererea este depusă de organul reprezentativ a persoanei juridice/persoanei fizice-întreprinzător. În acest caz nu putem vorbi despre reprezentare în sensul tradițional

al acesteia, deoarece organul reprezentativ al entității juridice nu este reprezentat al acesteia, dar parte componentă a ei, care și acționează în limita actelor de constituire a acestora. Menționăm că legea insolabilității prevede expres persoanele ce au dreptul de a depune cerere în numele debitorului, persoană care nu acționează în calitate de reprezentanți, dar sunt identificați cu însăși entitatea debitorului. Reieșind din prevederile art. 13 alin. (2) al Legii insolabilității, dreptul de a depune cerere introductivă în numele debitorului îl au: organul executiv, persoana care, în conformitate cu legislația în vigoare, deține dreptul de reprezentare a debitorului, asociații cu răspundere nelimitată și lichidatorii debitorului. În această ordine de idei, menționăm că în cazul în care cerere este depusă de o persoană care pretinde că are dreptul legal de a acționa în numele debitorului, fără a avea acest drept, instanța de judecată urmează să refuze în primirea cererii introductive, deoarece în acest caz este vorba de încălcarea unei premise la înaintarea cererii introductive și nu a unei condiții²⁰².

Perfectarea cererii introductive în forma prevăzută de lege. Având în vedere scopul și sarcinile specifice a procedurii de insolabilitate, legislația insolabilității atrage o atenție deosebită conținutului cererii introductive și actelor ce urmează a fi anexate la aceasta. Având în vedere că cererea introductivă poate fi înaintată de creditor contra debitor, cât și de debitor în vederea declarării insolabilității proprii persoane, legea insolabilității deosebește separat conținutul cererii introductive a debitorului și conținutul cererii introductive a creditorului.

Cererea debitorului. Cererea introductivă a debitorului se deosebește printr-un conținut maximal detaliat ce exprimă situația economică reală acestuia și cercul deplin al debitorilor și creditorilor debitorului insolabil. De rând cu o serie de date specifice, caracteristice oricărei cereri de chemare în judecată, cererea introductivă conține și anumite date specifice, printre care:

- valoarea creanțelor creditorilor, mărimea dobânzilor și penalităților aferente;
- temeiul creanțelor și termenele lor de executare, cu specificarea sumei creanțelor decurgând din daunele cauzate vieții și sănătății, precum și ale creanțelor salariale față de angajații debitorului;
- suma datoriilor la bugetul public național;
- motivarea temeiului insolabilității;
- date despre cererile de chemare în judecată a debitorului primite spre examinare de către instanța de judecată, precum și despre titlurile executorii asupra bunurilor debitorului;
- date despre bunurile debitorului, inclusiv despre mijloacele bănești și creanțele lui;

²⁰² Pentru detalii a se vedea *supra* analiza premiselor.

- candidatura propusă la funcția de administrator al insolabilității/lichidator; etc.

În afară de aceasta un conținut specific îl au actele ce urmează a fi anexate la cererea introductivă a debitorului. În acest sens, cererea debitorului urmează a fi însoțită de:

- copia de pe statutul sau de pe contractul său de asociere;
- lista participanților (membrilor) săi;
- bilanțul contabil la data ultimului raport financiar;
- documentele care atestă componența și valoarea bunurilor sale dacă este persoană fizică (întreprinzător individual);
- datele din registrele publice despre bunurile sale, inclusiv despre bunurile gajate;
- lista creditorilor și a debitorilor, cu specificarea datoriilor creditoare și debitoare, adreselor și datelor de identificare ale creditorilor și debitorilor;
- dovada notificării proprietarului.

Astfel cererea debitorului reprezintă o vizualizare maximă a situației economico-financiare a debitorului, cât și o sursă importantă de cunoaștere a cercului creditorilor și debitorilor acestuia. Acest fapt permite în deplină măsură de a aprecia existența temeiului de insolabilitate și posibilitatea intentării unei proceduri de insolabilitate concrete.

Cererea creditorului. Comparativ cu cererea debitorului, cererea înaintată de creditor are mai multe analogii cu cererea de chemare în judecată, deoarece și una și alta pot urmări în ultimă instanță satisfacerea unei creanțe izvorâte dintr-un raport obligațional. Astfel dacă conținutul cererii de chemare în judecată ne dezvăluie conținutul pretenției material juridice înaintate și temeiul invocat al acesteia, atunci cererea introductivă a creditorului urmează să conțină în afară de solicitarea de declarare a insolabilității persoanei și conținutul creanței pe care nu o execută debitorul din motivul incapacității de plată a acestuia. Reieșind din faptul că nu orice creanță poate fi pusă la baza unei cereri introductive, legiuitorul a instituit unele cerințe speciale cu privire la conținutul propriu-zis a cererii, cât și în ce privește actele ce urmează a fi anexate la aceasta. Din categoria datelor specifice ce urmează să le conțină cererea introductivă a creditorului, urmează să evidențiem următoarele:

- valoarea creanțelor creditorului, inclusiv mărimea dobânzilor și a penalităților aferente;
- temeiul creanțelor și termenul executării lor;
- propunerea candidaturii la funcția de administrator provizoriu pe perioada de observare a debitorului;

Pe lângă cererea introductivă creditorul urmează să anexeze o serie de acte confirmative specifice doar procedurii de insolabilitate, printre care:

- dovada notificării prealabile a debitorului de către creditor;
- avizul Serviciului Fiscal de Stat aferent informării acestuia de către creditor (creditori) sau debitor despre intenția de a depune cererea introductivă; și
- copia de pe hotărârea irevocabilă a instanței de judecată sau copia de pe hotărârea arbitrală irevocabilă, ori copia de pe hotărârea judecătorească irevocabilă privind recunoașterea hotărârii judecătorești sau a hotărârii arbitrale străine, ori decizia (hotărârea) organului abilitat prin legea executorie la acel moment.

Observăm că pe lângă cererea introductivă creditorul urmează să anexeze copia hotărârii judecătorești sau arbitrale irevocabilă. Această circumstanță este una specială, deoarece ne descoperă în deplină măsură natura juridică deosebită a procedurii de insolvabilitate. Reieșind din prevederea legală în cauză, instanța de judecată nu poate primi cererea creditorului dacă acesta nu face dovada incontestabilității creanței sale. Acest fapt demonstrează că procedura de insolvabilitate nu soluționează litigiile de drept în accepțiunea procedurilor contencioase, iar adresarea în procedura de insolvabilitate nu trebuie să urmărească soluționarea sau satisfacerea unei pretenții material-juridice. În ceea ce ne privește considerăm oportună prevederea legală enunțată, totuși considerăm excesivă situația în care instanța de judecată solicită, nu doar copia hotărârii judecătorești și irevocabile, dar și dovada intentării procedurii de executare silită sau imposibilității satisfacerii creanței în urma executării silită individuale. O asemenea situație am depistat-o la examinarea cauzei civile nr. 2i-59/14,²⁰³ în cadrul căreia instanța de judecată a respins cererea introductivă a creditorului motivând prin faptul că, *titlul executoriu, eliberat pe numele creditorului, se află în continuare în procedura de executare, or titlul executoriu nu a fost restituit creditorului și procedura de executare nu a fost încetată potrivit art. 83 CE al RM, iar informația eliberată de executorul judecătorec nu poate fi privită ca fiind o încheiere de încetare a procedurii pe motiv de imposibilitate de executare*. Argumentul instanței de fond se referă la impunerea unor condiții excesive și evident ilegale ce ar condiționa dovada incapacității de plată și respectiv a temeiniciei hotărârii. Eroarea respectivă, a fost corectată ulterior de instanța de recurs care a admis recursul creditorului și a trimis spre rejudecare cauza.²⁰⁴

Deși legea insolvabilității enumeră în calitatea de acte ce demonstrează incontestabilitatea creanței și soluționarea anterioară a acesteia, doar hotărârea judecătorească și arbitrală irevocabilă, rămâne deschisă întrebarea cu privire la creditorii

²⁰³ Hotărârea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 17 aprilie 2014 pe cauza civilă nr. 2i-59/14.

²⁰⁴ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 30 iulie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-101/14.

ce dețin o ordonanță judecătorească necontestată, eliberată în temeiul art. 344-354 Codul de procedură civilă. În ce măsură anexarea unei ordonanțe judecătorești la cererea introductivă a creditorului poate fi considerată suficientă pentru probarea faptului incontestabilității creanței? În ceea ce ne privește considerăm că ordonanța judecătorească urmează a fi recunoscută drept act ce demonstrează soluționarea litigiului, deoarece în măsura în care legiuitorul moldav recunoaște ordonanța judecătorească drept document executoriu, ce poate fi prezentat pentru executare silită fără o procedură suplimentară, iar procedura de eliberare a ordonanței este pe deplin respectată, existența ordonanței ține loc de act jurisdicțional prin care a fost soluționat un litigiu de drept. Ținem să menționăm că, inclusiv Curtea Supremă de Justiție, la analiza practicii judiciare formate în legătură cu aplicarea Legii insolabilității din 2012, indică că, anexarea ordonanței judecătorești este similar faptului depunerii copiei de pe hotărârea judecătorească sau arbitrală irevocabilă.²⁰⁵

O altă situație ce demonstrează deficiența normei prevăzute de art. 20 al Legii insolabilității este lipsa unor prevederi cu privire la posibilitatea prezentării tranzacției omologate conform legii, drept document ce confirmă soluționarea anterioară a litigiului, similar hotărârii judecătorești sau arbitrale irevocabile. În lipsa unor prevederi legale, practica judiciară existență ne demonstrează necesitatea practică a acestora. De exemplu, la examinarea cauzei civile nr. 2i-95/2014²⁰⁶ s-a stabilit că, creditorul la depunerea cererii introductive a anexat drept dovadă a existenței creanței sale și a notificării prealabile tranzacția confirmată de executorul judecătoresc prin care s-a stabilit în lipsa unei hotărâri judecătorești definitive obligarea debitorului de a achita datoria până la o anumită dată iar creditorul urma să solicite ridicarea sechestrelor aplicate asupra bunurilor debitorului. Drept urmare instanța de fond a respins cererea introductivă motivând prin faptul că, *nu s-a demonstrat temeiul general de insolabilitate invocat - incapacitatea de plată, deoarece temeiul general determină existența unei creanțe exigibile certe a cărei executare creditorul poate să o pretindă imediat. Instanța reține că procesul verbal privind tranzacția este încheiat la etapa derulării procedurii de executare a încheierii privind aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii în cadrul procesului civil, ulterior procesul fiind încetat măsurile urmau să fie anulate. Astfel litigiul în care creditorul a pretins încasare unor sume nu a fost soluționat.* Ulterior la examinarea recursului depus de creditor contra hotărârii instanței de

²⁰⁵ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea în practica judiciară a Legii insolabilității a RM nr.2 din 24.03.2014.

²⁰⁶ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 16 aprilie 2014 pe cauza civil nr. 2i-95/2014.

fond, Curtea Supremă de Justiție, a respins recursul ca neîntemeiat,²⁰⁷ argumentând prin faptul că, *creditorul nu a deținut nici o procedură de executare în baza hotărârii definitive, având doar procedura de executare a documentului executoriu, astfel neavând dreptul de a confirma oarecare tranzacții de împăcare. La data confirmării tranzacției executorul avea doar procedura privind asigurarea acțiunii care urma să fie încetată din drept din motivul că reclamantul a solicitat încetarea procesului civil.* Observăm că atât instanța de fond, cât și instanța de recurs a admis posibilitatea confirmării creanței prin tranzacție, dar a recunoscut că aceasta are valoare doar în condițiile omologării respective, de instanța de judecată la etapa desfășurării procesului sau de executorul judecătoresc, la etapa executării silite a hotărârii judecătorești, soluție pe care o susținem integral.

Având în vedere că cererea introductivă în ultimă instanță urmărește anume executarea creanței, considerăm atât ordonanța judecătorească cât și tranzacția omologată, drept document suficient ce probează incontestabilitatea creanței și permite primirea cererii introductive a creditorului, prin urmare propunem:

- completarea art. 20 alin. (2) lit. c) al Legii insolvențității cu următoarea sintagmă *"sau ordonanța judecătorească eliberată în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă, sau tranzacția omologată conform legii"*.

În aceeași ordine de idei urmează să menționăm că anexarea la cererea introductivă a hotărârii judecătorești sau arbitrale irevocabile, după caz a ordonanței judecătorești, tranzacției omologate reprezintă o condiție obligatorie doar pentru creditorii ce depun cerere introductivă în lipsa unei proceduri de insolvență deja pornite. În cazul în care în privința debitorului deja este pornit procesul civil în legătură cu examinarea cauzei de insolvență, creditorii ce au creanțe față de debitorul insolvent, urmează să depună cerere de admitere a creanței în forma prevăzută de art. 140 al Legii insolvențității. Însă din interpretarea prevederilor aliniatelor (3) și (5) al articolului menționat rezultă că la baza cererii de admitere a creanței poate fi pusă creanța care nu este confirmată printr-un act jurisdicțional, fie creanța care încă nu a ajuns la scadență sau este sub condiție. Astfel condiția incontestabilității creanței este înaintată doar față de creditorii ce înaintează cerere introductivă, nu și față de cei ce intervin ulterior în procesul. Totodată urmează să recunoaștem că lipsa unei hotărâri judecătorești sau altui act jurisdicțional ce ar confirma existența creanței nu trebuie să constituie impediment în vederea înaintării cererii introductive de către creditor. În acest sens caracterul obligatoriu și cumulativ actelor enumerate de art. 20 alin 2 Legea insolvențității este cel puțin discutabil. Considerăm că existența cel puțin a actelor

²⁰⁷ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 09 iulie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-89/14.

enumerare la litera a) a aliniatului respectiv – *documentele ce adevăresc obligațiile debitorului față de creditor, mărimea datorilor la aceste obligații, temeiul intentării procesului de insolabilitate, alte documente care justifică cererea creditorului* – constituie o condiție suficientă pentru dovada creanței și primirea spre examinare a cererii introductive.

Achitarea taxei de stat. Similar înaintării cererii de chemare în judecată, la înaintarea cererii introductive persoana urmează să achite și să probeze faptul achitării taxei de stat. Achitarea taxei de stat în cauzele de insolabilitate se diferă de modalitatea tradițională aplicabilă altor feluri de proceduri. Astfel instanța urmează, inițial, să achite 2000% din 1 unitate convențională, ceea ce la moment constituie suma de 400 de lei. Ulterior după soluționarea cauzei în fond și pronunțarea hotărârii de intentare a procesului de faliment, creditorul urmează să achite o taxă în cotă procentuală reieșind din valoarea creanței sale, cotă determinabilă conform grilei prevăzute de art. 3, alin. 1 lit. b) Legea taxei de stat nr. 1216 din 03.12.1992²⁰⁸. Reieșind din aceeași prevedere în cazul în care instanța de judecată i-a decizia de intentare a procesului de insolabilitate, diferența dintre taxa de stat plătită de către creditor și taxa de stat, exprimată în procente, din suma încasată urmează a fi restituită creditorului. În cazul în care persoana nu va face dovada achitării taxei de stat în mărime de 400 de lei la depunerea cererii introductive instanța de judecată urmează să nu dea curs cererii (aplicabil doar cererii creditorului) până la corectarea erorii respective, iar ulterior să restituie cererea în cazul neînălăturării neajunsului menționat.

În afară de condițiile cu caracter general deducem și următoarele *condiții cu caracter special*, specifice doar procedurii de insolabilitate:

- **Notificarea prealabilă a debitorului despre depunerea cererii introductive, în cazul depunerii cererii introductive de către creditor.**

- **Existența acordului tuturor membrilor gospodăriei țărănești (fermier) în cazul depunerii cererii introductive în privința acesteia.**

Notificarea prealabilă a debitorului despre depunerea cererii introductive, în cazul depunerii cererii introductive de către creditor. Reieșind din prevederile art. 19 alin. (1) al Legii insolabilității, creditorul poate depune cerere introductivă numai după notificarea prealabilă a debitorului. Astfel înainte de depunerea cererii introductive, creditorul în conformitate cu legea este obligat să notifice debitorul despre faptul existenței creanței/creanțelor neexecutate, faptul imposibilității executării și intenția acestuia de a solicita pornirea unei proceduri de insolabilitate. Menționăm că notificarea prealabilă a debitorului nu reprezintă, după natura sa juridică, o procedură prealabilă de soluționare a litigiilor, specifică proce-

²⁰⁸ Legea taxei de stat. Nr. 1216 din 03.12.1992. În: Monitorul Oficial din 02.04.2004, nr. 53-55/302.

durilor contencioase. Aceasta nu urmărește o soluționare extrajudiciară prealabilă a conflictului, deoarece orice litigiu de drept deja este soluționat, creditorul fiind obligat să probeze acest lucru prin prezentarea hotărârii judecătorești sau arbitrale irevocabile. Ca rezultat lipsa notificării debitorului nu constituie temei de restituire a cererii introductive în temeiul art. 170 alin. (1) lit. a) al Codului de procedură, instanța de judecată urmând să restituie fără examinare cererea introductivă în conformitate cu prevederile art. 22 alin. (1) a Legii insolvenței pentru nerespectarea formei cererii introductive a debitorului. Suplimentar menționăm că creditorul nu este obligat să notifice debitorul în cazul survenirii următoarelor circumstanțe, care se egalează cu faptul notificării, după cum urmează:

a) debitorul a fost informat de către creditor sau de executorul judecătoresc despre faptul că se află în întârziere ori despre înaintarea spre executare a titlului executoriu sau a unui alt document echivalent; sau,

b) debitorul a fost informat în cazurile prevăzute expres de Codul fiscal, de către organele abilitate despre faptul că se află în întârziere ori despre înaintarea spre executare a titlului executoriu sau a unui alt document echivalent.

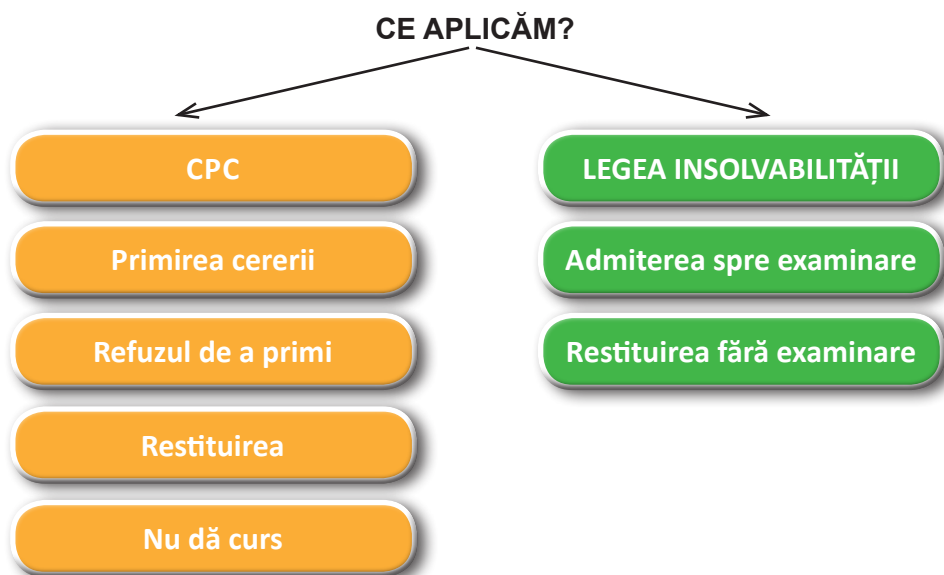
Existența acordului tuturor membrilor gospodăriei țărănești (fermier) în cazul depunerii cererii introductive în privința acesteia. Reieșind din prevederile art. 232 alin. (1) a Legii insolvenței, cererea introductivă privind intentarea procesului de insolvență a gospodăriei țărănești (de fermier) poate fi înaintată de conducătorul gospodăriei doar cu acordul scris al tuturor membrilor ei. Observăm că prevederea dată se referă exclusiv la cererea introductivă a debitorului, în cazul în care acesta este gospodărie țărănească (de fermier). Cu părere de rău, nici legea insolvenței, nici Codul de procedură civilă nu prevede vreo sancțiune a nerespectării cerinței date. Mai mult decât atât, în conformitate cu prevederile art. 22 alin. (2) al Legii insolvenței, dacă instanța de judecată constată că debitorul, care a depus cerere introductivă, nu a anexat actele prevăzute de legea, aceasta oricum este obligată să primească cererea introductivă. În aceste condiții apare întrebare: care este efectul lipsei acordului membrilor unei gospodării țărănești și ce acțiune urmează să îndeplinească instanța de judecată la depistarea unei asemenea circumstanțe? Reieșind din interpretarea sistemică a legii insolvenței considerăm că instanța de judecată nu poate primi cererea debitorului cu încălcarea art. 232 alin. (1) al Legii insolvenței. Aceasta urmează a restitui fără examinare cererea introductivă, ceea ce va permite deponentului de a o înainta repetat cu corectarea neajunsurilor depistate. Pentru aplicarea corespunzătoare a acțiunii de restituire fără examinare a cererii introductive, propunem completarea art. 22 al legii insolvenței cu următoarele amendamente:

a) După aliniatul (1) al acestuia de introdus un aliniat nou (1¹) cu următorul conținut ”*instanța de judecată urmează să restituie fără examinare cererea introductivă a debitorului de pusă cu încălcarea prevederilor art. 232 al prezentei legi*”; și

b) Aliniatul (2) de modificat după cum urmează ”*încălcarea de către debitor, la depunerea cererii introductive, a cerințelor cu privire la conținutul cererii introductive nu constituie temei pentru restituirea fără examinare a cererii cu excepția cazurilor prevăzute de prezenta lege*”.

3.2. Acțiunile instanței de judecată ce pot fi realizate în legătură cu înaintarea cererii introductive.

Sarcina primordială a instanței de judecată la etapa primirii și examinării cererii introductive este verificarea îndeplinirii condițiilor de fond și de formă de către deponent. În această ordine de idei apare întrebare: *care sunt actele de procedură ce urmează a fi adoptate de instanța de judecată în caz de primire sau neacceptare a cererii introductive?*

După cum am menționat anterior, pentru intentarea procesului civil în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate solicitantul urmează să demonstreze existența dreptului la înaintarea cererii introductive și posibilitatea realizării acestuia, ceea ce presupune necesitatea respectării premiselor și condițiilor dreptului la ac-

țiune menționate în subparagraful anterior. În același timp deponentul urmează să respecte forma și procedura depunerii cererii introductive, condițiile căreia au fost examinate *supra*.

În cazul proceselor civile ce țin de examinarea altor cauze civile decât cele de insolvabilitate instanța urmează să aplice prevederile generale ale Codului de procedură civilă pentru a-și argumenta o soluție sau alta. Astfel în cazul respectării tuturor cerințelor legale cererea de chemare în judecată este primită, fapt care se confirmă printr-o încheiere judecătorească, adoptată în conformitate cu prevederile art. 168 alin. (4) Codul de procedură civilă, încheiere prin care se intențează procesul civil propriu-zis. În același timp în cazul nerespectării cerințelor legale cererea de chemare în judecată nu este acceptată, fapt care de asemenea se stabilește printr-o încheiere. În dependență de încălcările comise de deponent în cazul neprimirii cererii, instanța de judecată poate dispune după caz:

- *refuzul în primirea cererii* în baza art. 169 Codul de procedură civilă, pentru cazurile de încălcare a premiselor dreptului la acțiune, fapt care duce la imposibilitatea adresării repetate a persoanei cu o cerere identică;

- *restituirea cererii* în baza art. 170 Codul de procedură civilă, pentru cazurile de încălcare a condițiilor dreptului la acțiune, fapt care nu exclude adresarea repetată cu aceeași cerere în cazul eliminării erorilor comise; sau

- *de a nu da curs cererii* în baza art. 171 Codul de procedură civilă, în cazul încălcării cerințelor privind forma cererii și anexele acesteia, acțiune prin care cauza cererea nu se întoarce deponentului, dar fără a pune cauza pe rol, i se acordă o perioadă de timp rezonabilă pentru corectarea erorii. În dependență de faptul corectării sau nu a erorii cauza fie se va pune pe rol, fie cererea se va restitui, cu dreptul depunerii repetate.

O problemă distinctă este generată de utilizarea termenilor specifici, utilizați de legiuitor în Legea insolvabilității. În primul rând, actul prin care se primește cererea introductivă este denumit „*încheiere de admitere a cererii introductive*”. Utilizarea termenului „*admitere*” la această etapă a procesului este improprie deoarece ar presupune admiterea a ceea ce se solicită în cerere fără desfășurarea propriu-zisă a examinării cauzei. Tradițional, în doctrina procesual civilă, sintagmele „*admite*” și „*respinge*” se referă la acțiuni de pronunțare finală a instanței de judecată asupra pretențiilor înainte de justițiabili sau în legătură cu examinarea cererilor în ordinea căilor de atac. În așa fel pentru a indica asupra faptului primirii, de exemplu, a cererii de chemare în judecată, se operează cu termenul de „*primire*” sau termenul legal de „*acceptare*” (art. 168 alin. (4) Codul de procedură civilă). Prin urmare considerăm necesar de a modifica denumirea încheierii prin care se dă curs cererii introductive,

prin eludarea termenului de "admitere" și inserarea celui de "primire", utilizând în final sintagma de „încheiere de primire a cererii introductive”. În acest sens propunem modificarea normelor din Legea insolabilității, în special a art. 21 al Legii insolabilității prin înlocuirea termenului de *admitere* din titlul articolului și aliniatele 1, 2, 3 și 4 cu termenul de *primire*, după cum urmează:

"Articolul 21. Primirea cererii introductive spre examinare

(1) *Instanța de insolabilitate este obligată să primească spre examinare cererea introductivă depusă de creditor cu respectarea prevederilor Codului de procedură civilă și ale prezentei legi.*

(2) *Despre primirea spre examinare a cererii introductive, instanța de insolabilitate adoptă imediat o încheiere, dar în cel mult 3 zile de la data depunerii.*

(3) *Dacă, după primirea cererii introductive spre examinare, se constată existența unei cereri introductive formulată de debitor și/sau a unei sau mai multor cereri formulate de creditori împotriva aceluiași debitor nesoluționate încă, instanța de judecată va dispune din oficiu conexarea lor la instanța de insolabilitate care a pus prima pe rol cererea introductivă, cu examinarea acestora într-un singur dosar.*

(4) *Dacă prima cerere introductivă a fost primită spre examinare într-un dosar, celelalte eventuale dosare aflate pe rol, referitor la același debitor, vor fi conexeate la dosarul în care a fost primită prima cerere introductivă. În acest caz, măsurile de asigurare aplicate odată cu primirea cererilor introductive în dosarele care se conexează se anulează de drept și nu produc efecte, în afară de măsurile de asigurare aplicate prin încheierea de primire a primei cereri introductive."*

În al doilea rând, un alt aspect legat de termenii specifici utilizați în legea insolabilității este sintagma "restituirea fără examinare a cererii", utilizată în art. 22 a Legii insolabilității. În legătură cu aceasta, menționăm că acțiunea procesuală specificată în art. 22 al Legii insolabilității este una destul de confuză atât sub aspectul reglementării propriu-zise, cât și sub aspectul coroborării acesteia cu acțiunile reglementate de Codul de procedură civilă, în speță, cu acțiunile de "refuz", "restituire" și "de a nu da curs" cererii.

În ceea ce privește reglementarea confuză, menționăm că, reieșind din interpretarea art. 22 al Legii insolabilității, legiuitorul, indicând asupra temeiurilor de restituire fără examinare a cererii introductive, a omis a specifica actul procedural prin care se materializează această acțiune. Reieșind din prevederile art. 14 Codul de procedură civilă și pornind de la ideea că restituirea fără examinare a cererii introductive reprezintă o acțiune procesuală care nu soluționează fondul pricinii, putem conchide că instanța de judecată urmează să adopte o încheiere judecătorească în acest sens. O altă confuzie legată de reglementarea acțiunii de restituire fără exami-

nare a cererii introductive este neclaritatea privind posibilitatea atacării unei eventuale încheieri adoptate în acest sens. Așadar, Legea insolvenței nu prevede expres posibilitatea contestării unei asemenea încheieri, la rândul său nici Codul de procedură civilă nu prevede direct o asemenea posibilitate. Reieșind din prevederile art. 423 alin. (1) a Codului de procedură civilă, încheierea dată în primă instanță poate fi atacată cu recurs în cazurile prevăzute de prezentul cod și de alte legi, precum și în cazurile în care încheierea face imposibilă desfășurarea de mai departe a procesului. Având în vedere că restituirea fără examinare a cererii introductive este o acțiune ce împiedică pornirea procesului civil pe cauza de insolvență, deducem că o asemenea încheiere urmează a fi susceptibilă de recurs în condițiile art. 423-428 a Codului de procedură civilă și a art. 8 a Legii insolvenței. Și nu în ultimul rând o a treia confuzie legată de reglementarea acțiunii de restituire fără examinare a cererii introductive este reglementarea prevăzută de art. 22 alin. (2) a Legii insolvenței, în conformitate cu care, instanța de insolvență va admite spre examinare cererea introductivă, în cazul în care debitorul la depunerea cererii nu a anexat documentele prevăzute la art. 17 a Legii insolvenței. Așadar dacă primul alineat al aceluia articol vorbește despre restituirea cererii introductive întocmite cu încălcarea formei acestora și conținutului anexelor acestora, atunci alineatul 2 referindu-se la aceleași încălcări, dar comise de debitor, prevede primirea cererii introductive. În ceea ce ne privește considerăm reglementarea legală cel puțin confuză, ori conținutul acțiunii reglementate de alineatul 2 al articolului nu corespunde titlului articolului și reglementează cu totul altă acțiune - cea de admitere spre examinare a cererii introductive. În condițiile unei asemenea reglementări nu este clar dacă cererea debitorului poate fi în genere restituită fără examinare, iar dacă poate atunci în legătură cu ce încălcări. Reieșind din explicațiile date în subparagraful anterior privind aplicarea art. 232 al Legii insolvenței reiterăm necesitatea introducerii amendamentelor propuse mai sus. Suplimentar propunem completarea art. 22 al Legii insolvenței cu un nou alineat (3), cu următorul conținut *"Asupra restituirii fără examinare a cererii introductive instanța urmează să adopte o încheiere, care poate fi atacată cu recurs."*

În ceea ce privește coroborarea acțiunii de *"restituire fără examinare a cererii introductive"* cu acțiunile de *"refuz"*, *"restituire"* și *"de a nu da curs"* reglementate de Codul de procedură civilă, menționăm că luând în considerație specificul procedurii de insolvență, rămâne neclară intenția legiuitorului de a reglementa separat acțiunea procesuală respectivă în cadrul Legii insolvenței, acțiune care în mare parte repetă conținutul actelor procedurale reglementate de Codul de procedură civilă. Reieșind din temeiurile pentru care se restituie fără examinare cererea introductivă deducem că acțiunea dată sancționează creditorii în legătură cu nerespecta-

rea, de către aceștia, a conținutului cererii introductive cât și a anexelor ce urmează a fi anexate la acesta (art. 20 Legea insolabilității). O aplicabilitate similară o are, de fapt, acțiunea procesuală de a nu da curs cererii prevăzută de art. 171 al Codului de procedură civilă, care de asemenea sancționează deponentul pentru nerespectarea conținutului cererii de chemare în judecată (art. 166 Codul de procedură civilă) și a anexelor acestea (art. 167 Codul de procedură civilă, cu excepția lit. a), b), c) și e)). Unica deosebire între acțiunea de "restituire fără examinare" și acțiunea "de a nu da curs" este efectul imediat asupra faptului întoarcerii cererii către deponent, dacă în cazul acțiunii de a nu da curs cererea se întoarce imediat deponentului, atunci, în lipsa unor prevederi exprese, restituirea fără examinare a cererii introductive presupune întoarcerea imediată a cererii deponentului fără punerea pe rol a cauzei, acțiune similară după efect cu restituirea cererii de chemare în judecată (art. 171 al Codului de procedură civilă). În asemenea condiții restituirea fără examinare a cererii introductive este analogică după conținut și efecte cu acțiunea de restituire a cererii de chemare în judecată, cu excepția faptului includerii temeiurilor ce țin de încălcarea conținutului cererii introductive. În ceea ce ne privește considerăm reglementarea acțiunii de restituire prevăzută de art. 22 a Legii insolabilității, drept o reglementare de prisos, deoarece conținutul și temeiurile aplicării acesteia sunt pe deplin acoperite de acțiunea de restituire a cererii de chemare în judecată și acțiunea de a nu da curs cererii de chemare în judecată prevăzute de Codul de procedură civilă, iar păstrarea acesteia creează doar confuzii legate de aplicarea concomitentă Legii insolabilității și Codului de procedură civilă.

În pofida reglementărilor confuze și diferenței de termeni utilizați în Legea insolabilității și Codul de procedură civilă, deducem că în rezultat verificării cererii introductive, instanța de judecată poate aplica atât acțiunile reglementate de Codul de procedură civilă cât și cele reglementate de Legea insolabilității.

1. Admite spre examinare cererea introductivă. În cazul în care cererea introductivă corespunde tuturor cerințelor de fond, în ce privește respectarea premisei și condițiilor legale necesare, adică este îndeplinită conform cerințelor de formă, stabilite de art. 16, 17, 20 a Legii insolabilității și este depusă în ordinea prevăzută de lege, instanța de judecată urmează, în conformitate cu art. 21 al Legii insolabilității, să admită spre examinare cererea introductivă. Asupra admiterii spre examinare a cererii introductive instanța de judecată se pronunță printr-o încheiere, în maxim 3 zile de la data depunerii cererii, încheierea respectivă fiind fără drept de recurs. În practica judiciară pe cauzele de insolabilitate există mai multe cazuri de contestare de către participanți a încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive. Argumentându-și recursul prin dreptul la un recurs efectiv, partici-

panții la proces contestă temeinicia încheierii de admitere spre examinare și solicită casarea acesteia. Modalitatea de soluționare a asemenea recursuri de către Curtea Supremă de Justiție ne permite să conchidem asupra unei poziții consecvente a instanței de recurs pe această chestiune, asemenea recursuri fiind restituite, deoarece încheierile respective nu sunt recurabile. De exemplu, examinând recursul contra încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive pe cauza civilă nr. 2ri-2/14,²⁰⁹ Curtea Supremă de Justiție a respins întemeiat recursul contra încheierii motivând prin faptul că, *în conformitate cu prevederile art. 8 al Legii insolabilității din 2012, încheierile instanței de insolabilitate pot fi atacate cu recurs numai în cazurile prevăzute expres de prezenta lege*, stabilind prin urmare că încheierea prin care s-a admis spre examinare cererea introductivă, nu este susceptibilă de recurs.

Menționăm că în afară de cazul de adoptare a încheierii de admitere spre examinare a cererii introductive prevăzute de art. 21 alin. (2) a Legii insolabilității, o asemenea încheiere va fi adoptată și în cazul depunerii cererii debitorului, atunci când aceasta nu va corespunde cerințelor de formă prevăzute de art. 17 al Legii insolabilității. În acest caz instanța de judecată, de asemenea adoptă încheiere de admitere spre examinare a cererii introductive, cu obligarea debitorului de a prezenta actele necesare la etapa examinării cauzei.

Drept efect al admiterii spre examinare a cererii introductive este intentarea procesului civil în legătură cu examinarea cauzei de insolabilitate, etapa imediat următoarea a intentării fiind examinarea circumstanțelor ce adevăresc prezența sau lipsa temeiurilor de insolabilitate.

2. Restituie fără examinare cererea introductivă. În conformitate cu art. 22 alin. (1) al Legii insolabilității, instanța de judecată este în drept să restituie fără examinare cererea introductivă a creditorului depusă cu încălcarea cerințelor de formă înaintată față de cererea introductivă a creditorilor. Încheierea de restituire fără examinare a cererii poate fi dispusă doar în privința cererii creditorilor, în exclusivitate pentru încălcarea de către aceștia a formei cererii introductive. Prin prisma art. 423-428 a Codului de procedură civilă și a art. 8 a Legii insolabilității, încheierea de restituire fără examinare a cererii introductive poate fi atacată cu recurs de către creditorul deponent, în termen de 15 zile de la pronunțare.

Drept efect al restituirii fără examinare a cererii introductive, creditorul nu este lipsit de dreptul de a mai depune o dată cererea introductivă, cu condiția îndeplinirii cerințelor de formă omise.

În urma analizei practicii judiciare conchidem că în majoritatea cazurilor in-

²⁰⁹ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 22 ianuarie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-2/14.

stanța de judecată aplică corect acțiunea de restituire fără examinare a cererii introductive, cu luarea în considerare a particularităților aplicării acesteia. În majoritatea cazurilor se restituie fără examinare cererile creditorilor pe motiv de nerespectare a condițiilor de formă stabilite de Legea insolvenței, de exemplu, în cauza civilă nr. 2i-276/14²¹⁰ s-a dispus restituirea cererii pe motiv de încălcarea art. 20 al Legii insolvenței, în cauza civilă nr. 2i-280/14²¹¹ cererea introductivă a creditorului s-a restituit fără examinare pentru încălcarea aceluiași articol, în același mod pe cauza civilă nr. 2i-277/14,²¹² cererea introductivă s-a restituit pe motiv de necorespondere cu exigențele art. 20 al Legii insolvenței.

3. Restituie cererea introductivă. În conformitate cu prevederile art. 170 al Codului de procedură civilă, luând în considerație specificul procedurii de insolvență, instanța de judecată are dreptul să restituie cererea introductivă în cazul în care va depista încălcarea condițiilor dreptului la înaintarea cererii introductive, așa ca încălcarea competenței jurisdicționale, neșemnarea cererii, depunerea cererii de o persoană neîmputernicită, etc.

Spre deosebire de acțiunea procesuală de restituire fără examinare, descrisă mai sus, restituirea în conformitate cu art. 170 CPC este aplicabilă atât pentru cererea depusă de creditor cât și pentru cererea depusă de debitor, față de care nu poate fi aplicată *restituirea fără examinare* chiar și în cazul depistării neajunsurilor de formă și conținut. În așa mod depistarea încălcărilor prevăzute de art. 170 CPC aplicabile cererii introductive va constitui temei de restituire a cererii introductive indiferent de statutul persoanei ce a înaintat-o.

Instanța de judecată urmează să restituie cererea printr-o încheiere susceptibilă de recurs. Încheierea de restituire a cererii introductive poate fi atacată cu recurs în termen de 15 zile începând cu data pronunțării, reieșind din coroborarea art. 8 al Legii insolvenței cu art. 170 alin. (5) al Codului de procedură civilă.

Drept efect al restituirii cererii introductive, deponentul nu este lipsit de dreptul de a depune repetat aceeași cerere introductivă, cu condiția corectării încălcărilor depistate.

4. Refuză primirea cererii introductive. În conformitatea cu prevederile art. 169 al Codului de procedură civilă, cu luarea în considerare a specificului desfășurării procedurii de insolvență, instanța de judecată este în drept să refuze în primirea cererii introductive în cazul în care au fost încălcate premisele dreptului la înaintarea cererii introductive. Asupra refuzului în primirea cererii introductive

²¹⁰ Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2014 pe cauza nr. 2i-276/14.

²¹¹ Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 9 iunie 2014 pe cauza nr. 2i-280/14.

²¹² Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 6 iunie 2014 pe cauza nr. 2i-277/14.

instanța de judecată urmează să se pronunțe printr-o încheiere de refuz în primirea cererii introductive, care poate fi atacată separat cu recurs în termen de 15 zile de la data pronunțării (art. 169 alin. (2) al Codului de procedură civilă, în coroborare cu art. 8 al Legii insolvențabilității).

În urma refuzului instanței de judecată de a primi cererea introductivă, persoana nu va mai avea dreptul de a depune repetat aceeași cerere introductivă, contra aceluiași debitor în baza aceluiași temei.

Analiza practicii judiciare ne demonstrează că adesea justițiabilii confundă acțiunea de *refuz în primirea cererii* cu acțiunea de *respingere a cererii introductive*. De exemplu, la examinarea recursului depus contra încheierii Curții de Apel Chișinău din 14 martie 2013 privind admiterea spre examinare a cererii introductive, recurentul a invocat că încheierea Curții de Apel este ilegală pe motiv că din materialele cauzei se constată că obligațiile față de intimat sunt onorate cu bună-credință, respectiv nu există temei pentru admiterea spre examinare a cererii introductive și a solicitat refuzul în primirea cererii introductive. Prin decizia din 22 mai 2013²¹³ Curtea Supremă de Justiție a respins recursul motivând că, *primirea spre examinare a cererii introductive este o fază de precedare a intentării procesului de insolvențabilitate, care poate fi ulterior respins sau intentat de instanța de judecată în baza aprecierii temeiului insolvențabilității și a faptelor constatate în cadrul examinării cererii introductive*. Astfel Curtea Supremă de Justiție corect a constatat că la etapa primirii cererii introductive nu se verifică circumstanțele care demonstrează existența sau lipsa temeiului de insolvențabilitate și nu se hotărăște asupra respingerii sau admiterii cererii introductive. În cazul în care instanța nu va constata un temei de refuz în primire, similar celor aplicabile pentru cererea de chemare în judecată, aceasta este obligată să admită spre examinare cererea introductivă.

5. De a nu da curs cererii introductive. Reieșind din prevederile art. 171 al Codului de procedură civilă, în cazul în care instanța de judecată constată că cererea de chemare în judecată este depusă cu încălcarea condițiilor de formă (art. 166, art. 167 Codul de procedură civilă), aceasta nu va restitui cererea deponentului, dar va aplica acțiunea *de a nu da curs* cererii introductive, fapt care permite reclamantului de a corecta erorile comise, în așa mod în care cererea să fie considerată depusă la data înregistrării sale. Deși art. 171 al Codului de procedură civilă se referă la cerințele de formă înaintată față cererea de chemare în judecată, considerăm că acțiunea de a nu da curs cererii este aplicabilă și în cadrul procedurii de insolvențabilitate. În ceea ce ne privește considerăm că acțiunea procesuală de restituire fără examinare

²¹³ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 22 mai 2013 pe cauza nr. 2ri-190/13.

a cererii introductive prevăzută de art. 22 Legea insolvabilității, cât și acțiunea de restituire a cererii prevăzute de art. 170 Codul de procedură civilă nu acoperă situația în care debitorul depune cererea introductivă cu respectarea cerințelor privind documentele necesare a fi anexate, însă cu încălcarea conținutului acesteia. În acest caz considerăm oportun aplicarea acțiunii de a nu da curs cererii introductive a debitorului, cu acordarea unui timp rezonabil pentru corectarea conținutului cererii introductive.

La moment Curtea Supremă de Justiție manifestă o atitudine rezervată față de acțiunile ce urmează a fi aplicate de instanța de judecată în cazul depistării încălcării cerințelor cererii introductive.²¹⁴ În acest mod curtea recunoaște doar posibilitatea aplicării refuzului și restituirii fără examinare a cererii introductive, fără a lua în considerare posibilitatea aplicării restituirii cererii (art. 170 CPC) sau a acțiunii de a nu da curs cererii (art. 171 CPC).²¹⁵ Necesitățile practicii judiciare, însă, au demonstrat utilitatea aplicării a asemenea acțiunii. De exemplu, în cauza nr. 2i-282/14, Curtea de Apel Chișinău, examinând chestiunea privind admiterea spre examinare a cererii introductive depuse de creditor, a dispus de a nu da curs cererii introductive, din motiv că creditorul nu a anexat extrasele valabile din Registrul de stat al persoanelor juridice. În motivarea încheierii,²¹⁶ curtea a menționat că, *procesul de insolvabilitate se desfășoară inclusiv în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă, iar în acest context cererea introductivă urmează să corespundă prevederilor corespunzătoare a art. 166 și 167 al CPC*. Astfel instanța corect a constatat nerespectarea cerințelor privind documentele ce se anexează la cerere, și legal a dispus de a nu da curs cererii, acțiune care corespunde atât Codului de procedură civilă cât și care nu contravine Legii insolvabilității.

După cum am observat anterior încheierea de admitere spre examinare a cererii introductive este unicul act adoptarea căruia duce la intentarea procesului civil în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate. În legătură cu aceasta urmează să distingem intentarea propriu-zisă a procesului civil de intentarea procedurii de insolvabilitate propriu-zise, ori la această etapă instanța de judecată nu poate aplica o procedură a insolvabilității propriu-zise atât timp cât nu sunt adevărate temeiurile de insolvabilitate. Admiterea spre examinare a cererii introductive duce la apariția

²¹⁴ Macovei Gh. Primirea cererii introductive și intentarea procesului civil în vederea examinării cauzelor de insolvabilitate. În: Revista Națională de Drept, nr. 5, 2015, pag. 71-76, pag. 75.

²¹⁵ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea în practica judiciară a Legii insolvabilității a RM nr.2 din 24.03.2014, p. 7.

²¹⁶ Încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 10 iunie 2014 pe cauza civilă nr. 2i-282/14.

raporturilor juridice procesuale necesare verificării circumstanțelor ce adevăresc existența sau lipsa temeiului de insolvabilitate. Realizarea unor asemenea rapoarturi procesuale poate fi făcută doar în cadrul unui proces civil, intentarea căruia și este marcată de încheierea de admitere spre examinare a cererii introductive. În afară de efectul propriu-zis de intentare a procesului civil încheierea respectivă generează o serie de alte efecte specifice examinării cauzelor de insolvabilitate.

Unul din efectele ce rezultă din natura concursuală a procedurii de insolvabilitate este conexarea tuturor cererilor introductive cu privire la același debitor într-o procedură unică, fapt care exclude posibilitatea examinării separate a acestora. Astfel reieșind din art. 21 alin. (3) al Legii insolvabilității dacă după admiterea cererii introductive se constată existența și altor cereri formulate împotriva aceluiași debitor, instanța este obligată din oficiu să conexeze toate cererile la instanța care a pus prima cauză pe rol. Este importantă să menționăm că pot fi conexate doar cererile introductive asupra cărora instanța de judecată nu s-a pronunțat privind admiterea sau respingerea acestora.

3.3. Efectele admiterii spre examinare a cererii introductive. Perioada de observație.

Odată cu admiterea spre examinare a cererii introductive sarcina primordială a procesului devine verificarea circumstanțelor de fapt ce adevăresc existența sau lipsa temeiului de declarare a insolvabilității debitorului, invocat de deponent. În această ordine de idei până la intentarea procedurii de insolvabilitate propriu-zise legea instituie o etapă specifică a procesului civil pornit în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate.

Etapa examinării cererii introductive, fiind apropiată de conținutul fazei de pregătire a pricinii pentru judecată, prezintă, în același timp, o serie de particularități. Sarcinile etapei respective reies din necesitatea examinării circumstanțelor de fapt ce ar permite constatarea existenței temeiurilor pentru declararea persoanei insolubile, fapt care se stabilește până la intentarea nemijlocită a procedurii de insolvabilitate. În raport cu acestea, acțiunile instanței de judecată efectuate la faza pregătirii pricinii pentru judecată, urmăresc soluționarea chestiunilor legate de desfășurarea operativă a procesului civil (stabilirea cercului participanților, citarea participanților, asigurarea acțiunii, asigurarea probelor, etc.).

Într-o altă ordine de idei, etapa examinării cererii introductive presupune desfășurarea ședințelor de judecată în cadrul cărora se examinează și se probează cir-

cumstanțele de fapt ce adevăresc existența sau lipsa temeiurilor de insolvabilitate. Acest fapt este exclus la desfășurarea fazei de pregătire a pricinii pentru judecată, în cadrul căreia nu are loc examinarea nemijlocită a circumstanțelor fondului cauzei.

Nu în ultimul rând, sfârșitul etapei de examinare a cererii introductive este marcat printr-o hotărâre judecătorească prin care se intențează sau se refuză intentarea procedurii de insolvabilitate propriu-zise. În comparație cu aceasta, sfârșitul fazei de pregătire a pricinii pentru judecată este marcat de o încheiere judecătorească, ce semnifică trecerea la faza dezbaterilor judiciare.

Prin urmare, etapa de examinare a cererii introductive este o etapă distinctă a procesului civil intentat în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate, etapă specifică doar categoriei date de pricini, din următoarele considerente:

- este o etapă premergătoare intentării procedurii de insolvabilitate în cadrul căreia se verifică existența temeiurilor de insolvabilitate invocate;
- este o etapă în cadrul căreia se examinează circumstanțe de fapt, inclusiv se administrează probe pentru constatarea obiectivă a incapacității de plată fie a supraîndatorării, fapt care se confirmă prin actul final al acesteia, reprezentat printr-o hotărâre judecătorească;
- este o etapă tranzitorie în cadrul căreia se realizează la maxim măsurile îndreptate spre păstrarea și conservarea masei debitoare, în eventualitatea pornirii unei proceduri de insolvabilitate.

Menționăm că una din trăsăturile definitorii ale etapei date este caracterul contradictorial al procedurii, care se desfășoară în condiții menite să asigure accesul egal al participanților la examinarea cererii, cât și în condiții care să ofere posibilitatea acestora de ași expune poziția în legătură cu argumentele și probele invocate. Caracterul contradictoriu al etapei respective, determină dificultățile în formularea unei opinii certe privind natura procesual-juridică a procedurii de insolvabilitate, deoarece începând cu etapa respectivă, trăsăturile caracteristice procedurilor necontencioase se îmbină cu trăsăturile celor contencioase, inclusiv și a celor de executare silită. În raport cu circumstanțele respective, urmează să menționăm că etapa examinării cererii introductive nu este un proces în sine, și nu poate fi privită ca o procedură cu un scop separat, independent de întreaga procedură, deoarece pornirea procedurii de insolvabilitate nu se face doar cu scopul declarării persoanei insolubile, finalitatea pornirii procedurii având o perspectivă de durată. În acest sens pornirea procedurii de insolvabilitate are drept scop fundamental executarea concomitentă a creanțelor creditorilor, debitorului insolubil, aceasta poate atinge scopul respectiv fie în urma lichidării debitorului ca entitate economică fie în urma aplicării unei proceduri de reînviore a situației economice, fapt ce ar permite exe-

cutarea de sine stătătoare a creanțelor. Prin urmare, considerăm că anumite trăsături specifice unor etape ale unei proceduri atât de complexe nu pot și nu trebuie să determine caracterul întregului proces.

Trăsăturile unui proces contradictorial rezultă din reglementările legale cu privire la modul de realizare a actelor procesuale de către instanța de judecată. În așa fel, concluzia privind caracterul contradictorial al etapei de examinare a cererii introductive se bazează pe o serie de aspecte ce țin de poziția participanților la proces, mijloacele procesuale acordate de lege la această etapă, cât și poziția și actele de dispoziție a instanței de judecată.

Actele participanților la proces. Drept răspuns la o eventuală cerere introductivă a creditorului legea recunoaște dreptul debitorului de a depune referință pe marginea acesteia. Referința drept act procesual efectuată în cadrul procedurii de insolabilitate este în mare parte similară cu referința oferită spre dispoziția pârâtului în cazul examinării pricinilor civile tradiționale clasice. În ceea ce privește asemănarea dintre aceste două proceduri referința în cadrul procesului de insolabilitate reprezintă o expresie a poziției și contra-argumentelor debitorului în legătură cu solicitarea creditorului de declarare a insolabilității primului. De asemenea, similar procedurilor contencioase clasice lipsa referinței nu constituie un impediment pentru examinarea în continuare a cauzei. În ceea ce privește specificul referinței înaintate în procedura de insolabilitate ținem să menționăm că aceasta are o mai mare influență asupra modului de desfășurare a procedurii decât referința înaintată pe cauzele civile tradiționale, în așa fel în cazul în care debitorul prin referința înaintată obiectează asupra stării sale de insolabilitate, iar ulterior instanța totuși stabilește insolabilitatea lui debitorul pierde dreptul de a solicita ulterior aplicarea unei proceduri de restructurare alternativă lichidării debitorului. În așa fel referința debitorului reprezintă un instrument procesual important care asigurând contradictorialitatea etapei date a procesului creează premise de lungă durată ce pot influența desfășurarea întregii proceduri de insolabilitate. Un alt aspect distinctiv cu privire la referința existentă în cadrul procedurii de insolabilitate este faptul că aceasta poate fi înaintată și de creditori. În așa mod în cazul depunerii cererii introductive de către debitor creditorii la rândul lor au dreptul să se opună pornirii procesului de insolabilitate sau să se alătorească acestuia, fapt care este realizat prin înaintarea unei referințe, ceea ce schimbă natura clasică a referinței drept act ce exprimă eventualele contra-argumente pe marginea unei pretenții material-juridice într-un mijloc procesual ce permite creditorilor de a se alătura cererii introductive înaintată de debitor sau de un alt creditor fapt care influențează posibilitatea apărării drepturilor acestora în cadrul desfășurării procedurii de insolabilitate propriu-zise. În ceea

ce ne privește, considerăm reglementarea privind alăturarea la cererea introductivă prin referință drept una confuză și inoportună. Ori în acest caz există riscul ca un creditor, fără respectarea cerințelor înaintate față de cererea introductivă, să poată fi admis în proces prin simpla înaintare a unei referințe ceea ce constituie o dezavantajare a celor care depun cerere introductivă sau cereri de admitere a creanței și poate duce la abuzuri din partea creditorilor. Sub acest aspect depistăm o deficiență a Legii insolvenței, care nu prevede procedura prin care un creditor se poate alătura unei cereri introductive anterioare a altui creditor deja primită spre examinare. În ceea ce ne privește considerăm că creditorul ce dorește de a se alătura unei cereri introductive puse pe rolul instanței de judecată, urmează să respecte aceleași cerințe înaintate față de cererea introductivă inițială, ori acesta în afară de formă urmează să respecte cerințele de fond ce țin de competența instanței, capacitatea deponentului, certitudinea creanței, etc. Prin urmare, considerăm oportun de a modifica dispozițiile art. 28 alin. (6) al Legii insolvenței prin prisma excluderii referinței drept act de alăturare la cererea introductivă, după cum urmează:

- Se modifică aliniatul (6) al articolului 28 Legea insolvenței conform următorului conținut „(6) În cel mult 30 de zile calendaristice de la notificarea efectuată conform art. 26, creditorii prezintă o referință la cererea introductivă, prin care se opun intentării procesului de insolvență fie susțin pornirea acestuia. Rea-creanța persoanei care a înaintat cererea introductivă trebuie dovedită de creditorul care se opune intentării procesului de insolvență.”

Pe lângă înaintarea referinței și alăturarea la cererea introductivă participării la procesul de insolvență îndeplinesc și o serie de alte acțiuni. Reieșind din faptul că la etapă dată este necesar de a asigura păstrarea activelor debitorului și a preveni diminuarea acestora creditorii sunt în drept de a cere înlăturarea debitorului de la gestiunea patrimoniului său. Observăm că asemenea acțiuni posibil de a fi efectuate chiar și până la confirmarea insolvenței debitorului reies din natura specifică a insolvenței. În așa fel odată cu pornirea procesului toate acțiunile procesuale sunt dirijate de un singur scop cel al satisfacerii creanțelor creditorilor din contul debitorului. Astfel chiar și în lipsa unei stări de insolvență confirmate judiciar legea admite înlăturarea debitorului de la dirijarea activității economice în așa fel încât să prevină pierderea masei debitoare. Ținem să menționăm că Legea insolvenței în vigoare este destul de confuză în ceea ce privește acțiunile de înlăturare a debitorului de la conducerea afacerii sale. Dacă art. 24 alin. (2) lit. b) al Legii insolvenței utilizează sintagma „înlăturarea debitorului de la gestionarea patrimoniului” atunci art. 25 alin. (2) al Legii insolvenței operează cu sintagma „a se ridica debitorului dreptul de administrare a întreprinderii”. Întrebarea care apare este: dacă acțiunile

prevăzute la art. 24 alin. (2) lit. b) și 25 alin. (2) al legii, sunt identice sau se referă la două acțiuni procesuale distincte?

Datorită reglementărilor confuze în practica judiciară, de asemenea, întâlnim aprecieri contradictorii a acestor acțiuni. De exemplu, în cauza civilă nr. 2i-17/14²¹⁷ Curtea de Apel Chișinău odată cu admiterea spre examinare a cererii introductive a dispus *înlăturarea debitorului de la gestionarea întreprinderii* (p. a) al dispozitivului) și concomitent, *a obligat debitorul să ia toate deciziile privind gestionarea patrimoniului doar cu acordul administratorului provizoriu* (p. c) al dispozitivului). În primul rând, observăm că instanța de judecată a utilizat sintagma *gestionare a întreprinderii*, care nu corespunde *ad litteram* cu sintagma utilizată de legiuitor, cea de *administrare a întreprinderii*. În al doilea rând, constatăm că instanța de judecată a dispus asupra două acțiuni contradictorii, pe de o parte aceasta a exclus participarea debitorului la administrarea întreprinderii prin înlăturarea acestuia, iar pe de alta a permis ca acesta să gestioneze patrimoniul, dar sub supravegherea administratorului provizoriu. În acest caz aplicarea măsurii de înlăturare de la administrarea întreprinderii urma să excludă orice gestionare a patrimoniului, fapt neluat în considerație de instanța de judecată.

Deși, în practică nu se face diferență dintre acțiunile prevăzute de cele două norme legale considerăm că legiuitorul a reglementat două acțiuni distincte. În lipsa unor prevederi ce ar desfășura conținutul celor două acțiuni, diferența dintre acestea urmează a fi stabilită prin prisma interpretării sistemice a legii. Analizând acțiunea „*de înlăturare a debitorului de la gestiunea patrimoniului*” prevăzută de art. 24 alin. (2) lit. b) al Legea insolvenței conchidem că aceasta este una din măsurile de asigurare a creanțelor creditorilor, care are drept scop prevenirea diminuării valorii patrimoniului prin interzicerea efectuării actelor de dispoziție asupra acestora. Drept rezultat debitorul își păstrează posibilitatea de a folosi în continuare bunurile sale, inclusiv în activitatea economică, însă fără dreptul de a le înstrăina. Spre deosebire de acțiunea de înlăturare a debitorului de la gestionarea patrimoniului, acțiunea „*de înlăturare a debitorului de la administrarea întreprinderii*” reglementată de art. 25 alin. (2) Legea insolvenței reprezintă o categorie mult mai largă sub aspectul restricțiilor impuse debitorului. Așadar dacă în urma înlăturării debitorului de la gestionarea patrimoniului acesta are dreptul de ași conduce în continuare afacerea îndeplinind acțiuni de gestionare economică firească (de exemplu, dirijarea procesului de producere) atunci înlăturarea debitorului de la administrarea întreprinderii presupune interzicerea săvârșirii oricăror acțiuni ce țin de dispunerea de bunurile

²¹⁷ Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 24 ianuarie 2014 pe cauza civilă nr. 2i-17/14.

sale, cât și cele ce se referă la conducerea activității economice: producere, comerț, prestare servicii etc. Poziția noastră este susținută și de prevederile art. 25 alin. (5) lit. d) a Legii insolabilității, potrivit căreia una din atribuțiile administratorului provizoriu este conducerea integrală sau parțială a activității debitorului, fapt care demonstrează că în anumite cazuri debitorul poate fi înlăturat integral de la conducerea întreprinderii, administrarea căreia va fi realizată pe deplin de administratorul provizoriu.

Un alt act procedural care poate fi realizat de participanți la etapa examinării cererii introductive este *retragerea cererii introductive*. Din start, ținem să menționăm că acțiunea de retragere a cererii introductive se deosebește esențial de acțiunea de retragere a cererii de chemare în judecată. În cazul examinării cauzelor civile tradiționale retragerea cererii este o acțiune ce poate fi realizată doar până la intentarea procesului civil, în măsura în care persoana își pierde interesul în pornirea și examinarea cauzei civile aceasta urmează a retrage cererea până la intentarea procesului, fapt care aduce la restituirea cererii în baza art. 170 alin. (1) lit. i) CPC. În comparație cu aceasta acțiunea de retragere a cererii introductive poate fi realizată pe parcursul etapei de examinare a cererii introductive, adică până la adoptarea unei hotărâri de intentare a procedurii de insolabilitate/respingerea cererii introductive. Având în vedere că acțiunea de retragere a cererii introductive se realizează după intentarea procesului, drept afect al acesteia instanța de judecată urmează să dispună încetarea procesului (art. 31 alin. (2) Legea insolabilității). Deși legea nu prevede expres actul de dispoziție a instanței de judecată prin care urmează a se înceta procesul în cazul retragerii cererii introductive considerăm că în acest caz urmează a fi adoptată o încheiere judecătorească, iar având în vedere că încheierea respectivă poate fi recunoscută drept un act ce împiedică desfășurarea de mai departe a procesului, considerăm că aceasta este cu drept de recurs în condițiile art. 423, art. 428 CPC și art. 8 al Legii insolabilității. În această ordine de idei, în vederea conformării prevederilor legale propunem următoarele amendamente la art. 31 al Legii insolabilității:

- Modificarea aliniatului (2) al art. 31 conform următorului conținut: "(2) *Renunțarea la cererea introductivă nu privează persoanele care s-au alăturat acestei cereri de dreptul de a solicita examinarea în continuare a cauzei de insolabilitate. În cazul în care debitorul sau creditorul renunță la cererea introductivă, instanța de insolabilitate dispune prin încheiere încetarea procesului doar dacă renunțarea nu contravine legii și nu încalcă drepturile și interesele legitime ale altor persoane.*"

- Introducerea după aliniatul (2) al art. 31 a unui nou aliniat cu numărul (3) cu următorul conținut: "(3) *Încheierea de încetare prevăzută de aliniatul 2 al prezentului articol poate fi atacată cu recurs de participanții la proces.*"

În afară de actele procedurale ce pot fi îndeplinite de debitori și creditori legea reglementează o serie de acțiuni procesuale ce urmează a fi îndeplinite la etapa examinării cererii introductive de către administratorul provizoriu. Amintim că administratorul provizoriu este persoana desemnată în condițiile legii pentru supravegherea și administrarea debitorului în perioada de observație. Acesta exercitându-și atribuțiile începând cu momentul numirii sale prin încheierea de admitere spre examinare a cererii introductive și terminând cu momentul adoptării hotărârii de intentare a procesului de insolabilitate/respingerea cererii introductive. Persoana administratorului se numește în dependență de candidatura înaintată de solicitant în cererea sa introductivă. Practica judiciară demonstrează că, indiferent de cine depune cererea introductivă instanța de judecată numește în calitate de administrator candidatura desemnată în cererea debitorului sau creditorului. În același timp, legea națională, nu rezolvă situația în care sunt propuse mai multe candidaturi din partea creditorului și debitorului. Având în vedere importanța calității de administrator provizoriu, Legea privind procedurile de prevenire a insolvenței și insolvența a României²¹⁸ (lege-cadru în domeniu insolabilității) stabilește prioritatea candidaturii propuse de creditori în raport cu cea propusă de debitor. Acest lucru permite temperarea cursei pentru deschiderea procedurii de insolvență, facilitată de reglementările anterioare și asigură o protecție mai mare creditorilor.²¹⁹ Sarcinile primordiale a administratorului la etapa examinării cererii introductive pot fi deduse din sarcinile procesului civil la această etapă și anume: asigurarea integrității masei debitoare și reducerea riscurilor diminuării acesteia; constatarea situației economico-financiare a debitorului. În vederea îndeplinirii sarcinilor date administratorul provizoriu în primul rând urmărește aplicarea și executarea măsurilor de asigurare a creanțelor dispuse prin încheierea de admitere spre examinare a cererii. În același timp, în vederea constatării situației economico-financiare reale a debitorului administratorul provizoriu este în drept de a prelua informația ce ține de activitatea debitorului și patrimoniul său, inclusiv documentele privind activitatea economică, documentele privind evidența contabilă, cât și este în drept de a prelua ștampila întreprinderii pentru prevenirea pierderii masei debitoare, cât și îndeplinirea sarcinilor activității economice a debitorului. Rezultatele executării măsurilor de asigurare, cât și a investigațiilor privind situația economico-financiară a debitorului urmează a fi prezentate instanței de judecată într-un raport unic întocmit de administratorul provizoriu.

²¹⁸ Legea României privind procedurile de prevenire a insolvenței și insolvența nr. 85 din 25 iunie 2014.

²¹⁹ Miloș S.M., Deli A. Elemente de noutate în legislația insolvenței - de la principii la implementarea lor. Revista Phoenix, 2014, nr. 49, pag. 4-16, pag. 11.

Termenul pentru întocmirea și prezentarea unui asemenea raport este de 45 de zile lucrătoare de la data numirii sale în funcție. Raportul administratorului provizoriu reprezintă un act definitiv pentru întreaga procedură de insolvabilitate, deoarece în dependență de informațiile prezentate în acesta, cât și opinia administratorului provizoriu privind menținerea sau lichidarea debitorului, opinie care de asemenea urmează a fi inserată în raport, depinde felul de procedură a insolvabilității aplicabil debitorului concret.

În afară de executarea măsurilor de asigurare și întocmirea raportului privind situația economico-financiară a debitorului, administratorul provizoriu urmează să notifice registrele publice, autoritățile publice corespunzătoare, băncile, depozitele portuare și vamale despre interdicțiile aplicate debitorului, cât și să notifice toți creditorii din evidența contabilă despre termenul legal despre prezentarea creanțelor sale. Notificările respective realizate de administratorul provizoriu asigură luarea de cunoștință a creditorilor despre pornirea procesului de insolvabilitate, cât și asigură respectarea dreptului acestora de a se expune pe marginea cererii introductive depuse.

Având în vedere scopul etapei de examinare a cererii introductive, de a constata existența sau lipsa temeiurilor de insolvabilitate, majoritatea acțiunilor procesuale desfășurate în cadrul acestei etape se realizează în cadrul ședinței de judecată desfășurată în vederea audierii participanților la proces, examinării raportului administratorului provizoriu și aprecierii referințelor înaintate. Reieșind din prevederile art. 30 alin. (2) al Legii insolvabilității, în vederea examinării prompte a cauzei de insolvabilitate, instanța de judecată la etapa examinării cererii de insolvabilitate, este în drept să solicite audierea persoanelor ce fac parte din administrația debitorului, să solicite asistența și concursul acestora la efectuarea actelor de procedură, să efectueze orice act procesual necesar pentru examinarea cauzei. Observăm că instanța, la etapa examinării cererii introductive, are un rol destul de activ, fiind în drept să dispună din oficiu atât efectuarea a o serie de acțiuni procesuale, cât și prezentarea de probe ce ar demonstra sau infirma existența temeiurilor de insolvabilitate.

Etapa examinării cererii introductive nu poate dura mai mult de 60 de zile lucrătoare, care la necesitatea pot fi prelungite încă cu 15 zile lucrătoare. În termenul dat este necesar să fie aplicate și executate toate măsurile de asigurare aplicate, să fie întocmit raportul administratorului, să fie prezentate referințele creditorilor și tabelul preliminar al creanțelor. Și nu în ultimul rând, în limitele termenului dat, urmează a fi numită și desfășurată ședința de judecată în cadrul căreia să fie examinate toate circumstanțele ce adeveresc lipsa sau prezența temeiului de insolvabilitate.

Acordul final al etapei de examinare a cererii introductive este adoptarea hotărârii judecătorești prin care instanța de judecată fie constată existența temeiului de

insolvabilitate și intențează procedura de insolvabilitate propriu-zisă, fie constată lipsa temeiului de insolvabilitate și respinge cererea introductivă.

Desigur, este discutabilă întrebarea privind aplicarea anume a hotărârii judecătorești ca act de dispoziție pentru intentarea procedurii insolvabilității, deoarece de regulă hotărârea se adoptă la finele examinării unei pricini, fiind actul prin care instanța de judecată soluționează fondul cauzei și prin care se pronunță definitiv asupra pretențiilor înaintate. Însă, totalitatea actelor efectuate de instanța de judecată la etapa admiterii cererii introductive, ne permite să afirmăm că examinarea temeiniciei cererii introductive este o etapa similară examinării cauzei civile în fond, pentru ambele fiind caracteristice invocarea anumitor circumstanțe de fapt, administrarea de probe în vederea dovedirii acestora și aprecierea de către instanța de judecată a circumstanțelor invocate. În această ordine de idei, credem, binevenită utilizarea hotărârii în calitate de act de dispoziție prin care se hotărăște asupra declarării debitorului insolvabil sau se respinge cererea introductivă, deoarece pronunțarea asupra circumstanței de fapt și aprecierea probelor aduse în favoarea acestora urmează a fi realizată prin hotărâre judecătorească. Considerăm logică utilizarea hotărârii drept act de dispoziție și la respingerea cererii introductive, fiindcă are loc aceeași pronunțare asupra pricinii, acțiune prin care se decide asupra fondului și în privința căreia urmează a fi adoptată o hotărâre. În aceeași ordine de idei, considerăm corectă utilizarea termenilor de „*admitere*” sau „*respingerea*” a cererii introductive, deoarece este respectată esența acestor acțiuni prin care instanța de judecată după analiza fondului pricinii respinge sau respectiv admite cererea introductivă prin hotărâre judecătorească.

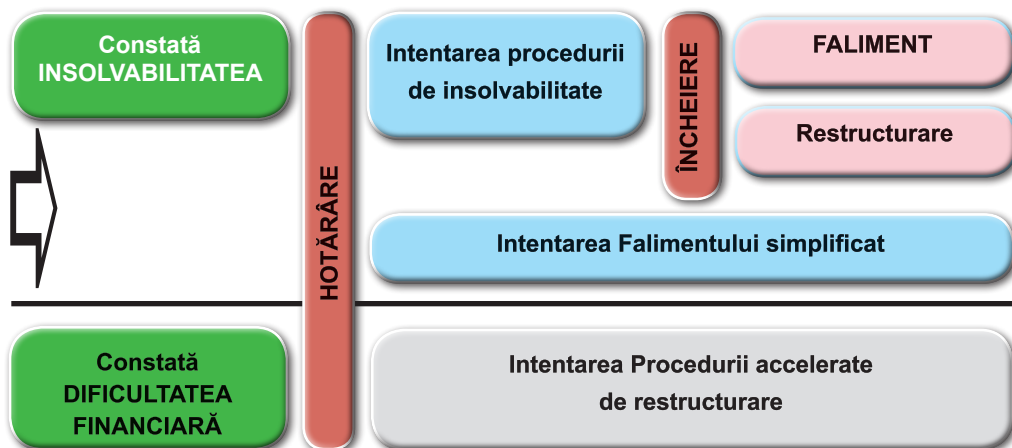
3.4. Intentarea procedurii de insolvabilitate.

Efectele intentării procedurii de insolvabilitate.

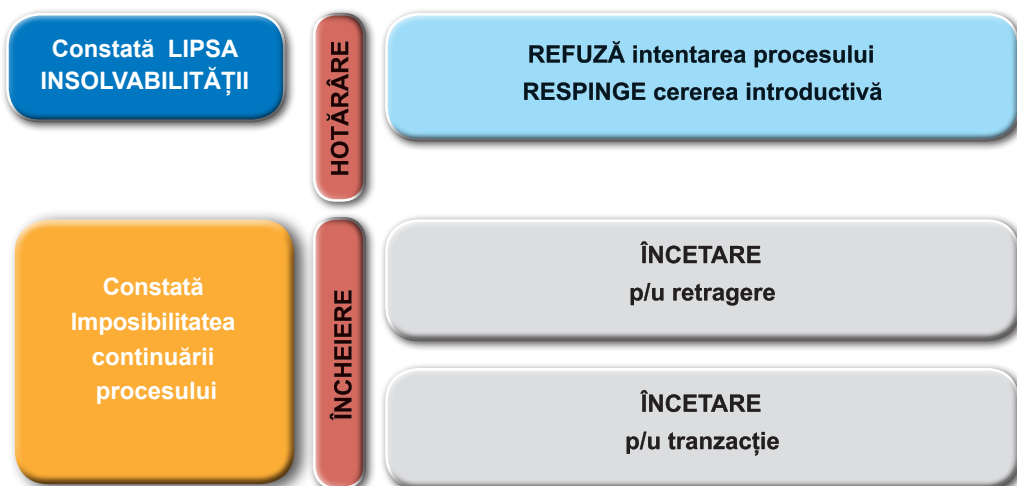
După cum am menționat anterior scopul final al etapei examinării cererii introductive este aprecierea temeiniciei cererii introductive sub aspectul existenței sau lipsei temeiurilor de insolvabilitate invocate. În urma aprecierii circumstanțelor invocate și probate de participanți instanța de judecată are dreptul, fie să declare debitorul insolvabil și să intențeze față de acesta procedura de insolvabilitate, fie să respingă cererea introductivă ca neîntemeiată. Însă datorită complexității reglementărilor Legii insolvabilității finalizarea etapei examinării cererii introductive poate fi marcată prin mai multe soluții, care nu se limitează la respingerea sau admiterea cererii introductive, deoarece reieșind din prevederile art. 30 alin (4) și (5) al Legii insolvabilității, după judecarea cererii introductive, instanța de insolvabilitate poate:

- constata insolvabilitatea debitorului și intenta procedura de insolvabilitate;
- constata insolvabilitatea debitorului și intenta procedura simplificată a falimentului;
- dispune trecerea la procedura accelerată de restructurare a debitorului;
- respinge cererea introductivă și refuza intentarea unui proces de insolvabilitate față de debitor;
- dispune încetarea prin încheiere a procesului în cazul încheierii unei tranzacții sau al retragerii cererii introductive.

SOLUȚII
ce presupun **CONTINUAREA** procesului

SOLUȚII
ce presupun **FINALIZAREA** procesului

Declararea debitorului insolubil și intentarea procedurii de insolabilitate generale. În cazul în care instanța de judecată constată existența temeiurilor de insolabilitate prevăzute de art. 10 al Legii insolabilității aceasta este în drept să admită cererea introductivă și să intenteze procedura de insolabilitate propriu-zisă. Menționăm, că admiterea cererii introductive ca întemeiată are un efect dublu. În primul rând constatarea temeiniciei cererii introductive presupune confirmarea existenței temeiului de insolabilitate invocat de deponent. În rezultat efectul primar al admiterii cererii introductive este confirmarea stării de insolabilitate a debitorului și în rezultat confirmarea *de jure* a stării de insolabilitate. În al doilea rând, confirmarea temeiniciei cererii introductive constituie temei pentru intentarea procedurii de insolabilitate generale. Ținem să menționăm că intentarea procedurii de insolabilitate în acest caz nu semnifică aplicarea față de debitor a unei proceduri concrete fie a celei de restructurare, fie a celei de faliment. Intentarea procedurii de insolabilitate în acest caz declanșează apariția raporturilor procesuale necesare pentru validarea creanțelor creditorilor și formarea adunării creditorilor drept unic organ legitimat cu dreptul de a aplica un anumit fel a procedurii de insolabilitate, în acest caz fiind vorba doar de procedura de restructurare, fie de procedura falimentului. Astfel, hotărârea prin care se admite cererea introductivă, se declară debitorul insolubil și se intentează procedura de insolabilitate marchează începutul unei noi etape a procesului de insolabilitate, în cadrul căruia creditorii vor obține legitimația calității procesuale și vor putea decide asupra sorții debitorului.

Sub aspectul conținutului său hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate generale pe lângă faptul constatării stării de insolabilitate și intentării procedurii de insolabilitate urmează să dispună asupra următoarelor chestiuni:

– *Numirea administratorului insolabilității.* În acest mod are loc numirea persoanei care substituindu-l pe administratorul provizoriu va asigura supravegherea și administrarea debitorului pe parcursul procesului de insolabilitate până la schimbarea acestuia în cazul aplicării procedurii de faliment. Menționăm că legea nu interzice numirea în calitate de administrator al insolabilității a aceleiași persoane care a exercitat funcția de administrator provizoriu. Totodată atragem atenția asupra faptului că decizia finală privind persoana administratorului insolabilității este luată de către creditorii, care la prima lor adunare pot decide asupra menținerii persoanei numite de instanța de judecată, fie asupra numirii unei alte persoane.

– *Instituirea unui comitet a creditorilor din trei sau cinci membri.* Componența comitetului creditorilor poate fi modificată cu menținerea sau substituirea membrilor acestuia ulterior de către adunarea creditorilor;

– *Stabilirea termenului limită pentru înaintarea cererilor de admitere a creanțelor.*

Încălcarea termenului dat are ca efect imposibilitatea adresării ulterioare a creditorilor cu cererea de admitere a creanțelor sale, fapt care îi decade din dreptul de a participa la ședința de validare și ulterior la adunările creditorilor;

– *Stabilirea termenului limită pentru verificarea creanțelor și întocmirea tabelului definitiv a creanțelor.* Determinarea termenului limită pentru verificarea creanțelor este îndreptat spre ordonarea activității administratorului insolvabilității, care urmează fără a tergiversa examinarea cauzei de a pregăti tabelul definitiv a creanțelor pentru a asigura exercitarea dreptului la înaintarea contestațiilor de către creditorii, contra creanțelor înscrise în acesta.

– *Numirea datei desfășurării a ședinței de validare a creanțelor și primei adunări a creditorilor (adunarea de raportare).* Data ședinței de validare nu poate fi numită mai târziu de 90 de zile de la data adoptării hotărârii de intentare a procedurii de insolvabilitate, iar data adunării de raportare nu poate fi numită mai târziu de 120 de zile de la data adoptării aceleiași hotărâri. În același timp menționăm că ședința de validare și adunarea de raportare pot avea loc la aceeași dată.

Hotărârea prin care se dispune intentarea procedurii de insolvabilitate este definitivă și executorie din momentul pronunțării. Aceasta poate fi atacată cu recurs doar de către debitor în condițiile art. 8 al Legii insolvabilității. În așa fel recursul contra hotărârii urmează a fi exercitat în termen de 15 zile, ceea ce constituie o derogare de la termenul general de 2 luni stabilit de art. 434 al Codului de procedură civilă.

Analiza practicii judiciare ne permite să afirmăm, că destul de des participanții reieșind din dreptul la un recurs efectiv, contestă hotărârea de intentare a procesului de insolvabilitate, aceștia din urmă având o altă calitate decât debitorii. Examinarea a asemenea recursuri de către Curtea Supremă de Justiție denotă o poziție consecventă a instanței de a respinge asemenea recursuri atunci când, în pofida faptului că recurentul este participant la proces, acesta are o altă calitate decât cea de debitor. De exemplu, în urma examinării recursului contra hotărârii de intentare a procedurii de insolvabilitate pe cauza civilă nr. 2ri-70/13,²²⁰ instanța supremă a respins recursul prin decizie, motivând prin faptul că, *Legea insolvabilității din 2012 nu a prevăzut dreptul creditorului să conteste hotărârea de intentare a procedurii de insolvabilitate, acest drept fiind recunoscut exclusiv debitorului*, poziție pe care o considerăm legală din punct de vedere a procedurii de insolvabilitate.

Totodată în vederea asigurării drepturilor creditorilor dispozitivul hotărârii privind intentarea procedurii de insolvabilitate urmează a fi publicată în termen

²²⁰ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 18 decembrie 2013 pe cauza civilă nr. 2ri-70/13.

de 2 zile lucrătoare din data adoptării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. În afară de aceasta, drept măsură asiguratorie, dispozitivul hotărârii urmează a fi expediat, în mod obligatoriu debitorului, registrului de stat al persoanelor juridice și registrului de stat al întreprinzătorilor individuali, inspectoratului fiscal de stat teritorial, băncilor în care debitorul are conturi și, după caz, registrelor în care se înregistrează gajul, organului cadastral teritorial, Comisiei Naționale a Pieței Financiare, registrelor de stat ale transporturilor, ministerului de ramură, altor instituții și autorități relevante, în fiecare caz concret.

Declararea debitorului insolubil și intentarea procedurii simplificate a falimentului. După cum am văzut anterior procedura de insolabilitate cuprinde în sine mai multe feluri de proceduri aplicabile debitorului, ceea ce înseamnă că în dependență de circumstanțele constatate instanța de judecată poate intenta procedura de insolabilitate generală, care în dependență de voința creditorilor va continua ca o procedură de restructurare sau ca o procedură de faliment. Dacă intentarea procedurii de restructurare sau a procedurii de faliment depinde de voința creditorilor, atunci pornirea procedurii simplificate de faliment sau a procedurii accelerate de restructurare se face prin actul instanței de judecată imediat după constatarea temeiniciei cererii introductive. Astfel în cazul în care instanța de insolabilitate constată existența temeiurilor de insolabilitate prevăzute de art. 10 al Legii insolabilității și în același timp stabilește circumstanțele ce exclud intentarea procedurii generale prin aplicarea procedurii simplificate a falimentului (art. 134 Legea insolabilității) aceasta urmează să adopte o hotărâre judecătorească prin care să declare debitorul insolubil și să intenteze imediat procedura simplificată a falimentului dispunând și dizolvarea debitorului. Tot o dată prin aceeași hotărâre instanța de judecată urmează să:

- *numească persoana lichidatorului, ca fiind persoana ce va substitui administratorul provizoriu în supravegherea și administrarea debitorului pe parcursul procedurii de faliment simplificat;*

- *stabilească termenul limită de înregistrare a cererilor de validare a creanțelor de către creditori;*

- *stabilească termenul pentru verificarea creanțelor și întocmirea tabelului definitiv a creanțelor;*

- *numească data ședinței de validare a creanțelor.*

Hotărârea de intentare a procedurii simplificate de faliment este definitivă și executorie din momentul pronunțării și poate fi atacată cu recurs în ordinea prevăzută de art. 8 al Legii insolabilității. Având în vedere lipsa unor interdicții exprese, hotărârea de intentare a procedurii simplificate de faliment poate fi atacată de orice participant la proces.

La fel ca și în cazul hotărârii de intentare a procedurii de insolabilitate generale, hotărârea de intentare a procedurii simplificate a falimentului urmează a fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termen de 10 zile de la data adoptării.

Intentarea procedurii accelerate de restructurare. De rând cu procedura simplificată a falimentului procedura accelerată de restructurare reprezintă un fel de procedură care poate fi aplicată în cadrul procesului civil pornit în legătură cu o cauză de insolabilitate. Având în vedere că procedura accelerată de restructurare este o procedură pre-insolabilitate aplicarea acesteia este cauzată de aflarea debitorului în stare de dificultate financiară ori constatarea stării de insolabilitate ar duce la aplicarea procedurii de insolabilitate generale sau procedurii simplificate a falimentului. În așa mod în cazul în care instanța de judecată primește cererea debitorului aflat în dificultate financiară și constată temeinicia acesteia fără a stabili existența vreunui temei de insolabilitate, aceasta urmează fără declararea debitorului insolubil să adopte o hotărâre judecătorească prin care să admită cererea debitorului aflat în dificultate financiară și să intenteze procedura accelerată de restructurare. Ținem să menționăm că asupra reglementărilor confuze a Legii insolabilității privind modalitatea de intentare a procedurii accelerate de restructurare. Așadar dacă art. 30 alin. (4) lit. c) al Legii insolabilității stabilește că după examinarea cererii introductive instanța prin hotărâre intentează procedura accelerată de restructurare atunci art. 220 alin. (2) din aceeași lege stabilește că *în cel mult trei zile lucrătoare de la data depunerii cererii introductive instanța de insolabilitate adoptă din oficiu o încheiere despre admiterea ei și despre intentarea procedurii accelerate de restructurare.* Astfel în cazul art. 220 al Legii insolabilității intentarea procedurii accelerate de restructurare și admiterea cererii introductive a debitorului aflat în dificultate financiară se realizează prin același act, acesta fiind o încheiere judecătorească. Considerăm acest fapt inadmisibil deoarece intentarea procedurii accelerate de restructurare urmează a fi făcută doar prin hotărâre judecătorească, având în vedere că instanța se expune în fond asupra cerințelor înaintate de debitorul aflat în dificultate financiară. Prin urmare considerăm necesar de a modifica art. 220 al Legii în vederea conformării acestora prevederilor art. 30 al Legii insolabilității după cum urmează:

- Se modifică aliniatul (2) al articolului 220 conform următorului conținut:
"(2) În cel mult 3 zile lucrătoare de la data depunerii cererii introductive, instanța de insolabilitate adoptă o hotărâre despre admiterea ei și despre intentarea procedurii accelerate de restructurare a debitorului."

Respingerea cererii introductive și refuzul în intentarea procedurii de insolabilitate. În raport cu prima variantă de finalizare a etapei examinării cererii introductive, în acest caz procesul civil pornit în legătură cu examinarea cauzei de

insolvabilitate se finalizează și nu se poate desfășura mai departe. Refuzul în intentarea procedurii de insolvabilitate se datorează faptului constatării lipsei temeiurilor de insolvabilitate prevăzute de art. 10 a Legii insolvabilității, circumstanță care nu permite declararea persoanei insolubile, respectiv aplicarea față de acesta a procedurii de insolvabilitate.

Asupra respingerii cererii introductive și refuzului în intentarea procedurii de insolvabilitate instanța de insolvabilitate, de asemenea, adoptă o hotărâre judecătorească. Similar hotărârii de intentare a procedurii de insolvabilitate această hotărâre este definitivă și executorie de la data pronunțării, dar poate fi atacată cu recurs de către orice participant la proces. Menționăm că spre deosebire de hotărârea de intentare a procedurii de insolvabilitate, hotărârea privind respingerea cererii introductive nu urmează a fi publicată sau adusă la cunoștință organelor de resort.

Încetarea procesului în legătură cu încheierea tranzacției sau retragerea cererii introductive. Reieșind din prevederile art.162 alin. (1) al Legea insolvabilității participanții la proces sunt în drept să încheie o tranzacție la orice stadiu de examinare a procesului de insolvabilitate. Prin urmare, în cazul în care, la etapa examinării cererii introductive, părțile au ajuns la un consens în legătură cu creanțele existente și modalitatea de executare a acestora instanța de judecată urmează să finalizeze procesul civil fără a se pronunța în fond pe marginea cererii introductive. În așa caz, în conformitate cu prevederile art. 30 alin. (5) al Legii insolvabilității, instanța de judecată va dispune încetarea procesului în legătură cu încheierea tranzacției.

Aceiași acțiune de încetare a procesului urmează a fi realizată și în cazul în care deponentul își retrage cerea introductivă până la adoptarea hotărârii de intentare a procedurii de insolvabilitate.

Atât în cazul încheierii tranzacției, cât și în cazul retragerii cererii introductive instanța de insolvabilitate urmează să adopte o încheiere. În lipsa unor prevederi legale exprese considerăm că încheierea respectivă poate fi supusă recursului în condițiile art.8 al Legii insolvabilității și art. 423, 428 al CPC.

Efectele intentării procedurii de insolvabilitate.

Intentarea procedurii de insolvabilitate propriu-zisă are cele mai radicale efecte asupra debitorului ca entitate economică și juridică. Pornirea procedurii de insolvabilitate propriu-zisă este în mare parte similară lichidării debitorului, acesta fiind lipsit de capacitatea de a dispune și a se folosi de activele sale diminuându-și aproape complet orice activitate economică, sau financiară.²²¹ Efectele produse în urma

²²¹ Macovei Gh. Efectele intentării procedurii de insolvabilitate. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței Științifice "Integrare prin cercetare și inovare", 2013, pag. 76-78, pag. 77.

intentării procedurii de insolvabilitate propriu-zise pot fi divizate convențional în: efecte procesual-juridice și material-juridice.

Efectele material-juridice ale intentării procedurii de insolvabilitate propriu-zise se referă în mare parte la soarta drepturilor și obligațiilor materiale ale debitorului, cele mai importante fiind:

– *pierderea dreptului debitorului de folosință și dispoziție asupra propriilor active.* În așa mod începând cu data adoptării hotărârii de intentare a procedurii de insolvabilitate debitorul este desesizat de patrimoniul său, toate acțiunile de dispoziție, folosință și posesie asupra acestora fiind executate în exclusivitate de administrator. Drept efect al desesizării debitorului de patrimoniul său este nulitatea a orice act prin care debitorul dispune de patrimoniul său (art. 79 alin. (2) Legea insolvabilității).

– *suspendarea de drept a activității organelor de conducere ale debitorului.* Astfel organele de conducere ale debitorului nu au dreptul de a efectua acțiuni ce țin de conducerea sau administrarea debitorului, cu atât mai mult nu au dreptul de a dispune sau a decide într-un alt mod soarta debitorului.

– *pierderea dreptului asociaților sau altor membri a debitorului de a cere separarea cotei-părți din întreprindere sau ieșirea din întreprindere cu plata contra valorii părții cotei deținute.* În aceeași ordine de idei începând cu data intentării procedurii de insolvabilitate propriu-zise se interzice plata oricăror drepturi pecuniare față de asociați, acționari, fondatori sau alți membri ai debitorului.

– *suspendarea penalităților și dobânzilor.* În privința plăților pecuniare purtătoare de dobânzi (dividende) Legea insolvabilității în vigoare interzice efectuarea a careva plăți.

– *stingerea efectelor mandatului/procurii.* În cazul în care până la intentarea procedurii de insolvabilitate de către debitor este eliberată procură sau mandat către un terț odată cu intentarea procedurii de insolvabilitate aceștia își pierd valabilitatea.

– *efectuarea tuturor achitărilor prin intermediul administratorului insolvabilității.* În așa fel după intentarea procedurii de insolvabilitate orice plată datorată debitorului se va efectua exclusiv într-un cont unic deschis și administrat de administratorul insolvabilității. Din data respectivă sunt interzise categoric orice plăți individuale direct față de debitor.

O importanță deosebită asupra sorții debitorului insolvabil, cât și asupra desfășurării procesului civil pornit în legătură cu cauza de insolvabilitate o au *efectele procesual juridice*, și anume:

– *numirea administratorului insolvabilității.* Odată cu intentarea procedurii de insolvabilitate propriu-zise supravegherea și conducerea debitorului trece în mâi-

nile administratorului insolabilității, care este unica persoana ce va conduce în continuare întreprinderea debitoare, fiind cel care va acționa în numele și interesul debitorului, dar și în interesul creditorilor sub supravegherea instanței de judecată.

– *stabilirea termenelor-limită pentru înaintarea creanțelor creditorilor.* În cazul procedurilor civile clasice, faptul acceptării cererii de chemare în judecată și intențării procesului marchează momentul obținerii de către participanți a drepturilor corespunzătoare statului procesual al acestora. Spre deosebire de acestea, în cadrul procedurii de insolabilitate creditorii nu obțin drepturi procesuale nici la admiterea spre examinare a cererii introductive, nici la intentarea procedurii de insolabilitate. Pentru a obține un statut procesual legal, creditorilor urmează a le fi validate creanțele sale, fapt care poate fi făcut cu condiția temeiniciei creanței și înaintării acesteia în termenul legal stabilit de instanța de judecată. Prin urmare unul din cele mai importante efecte ale intențării procedurii de insolabilitate este începutul curgerii termenului în care creditorii urmează să înainteze creanțele sale pentru validare, ori depășirea acestuia are drept efect decăderea creditorilor din dreptul de ași înainta și valorifica creanțele în cadrul procedurii de insolabilitate.

– *stabilirea termenilor pentru desfășurarea ședinței de validare și a adunării de raportare.* Pe lângă determinarea limitelor temporale pentru înaintarea creanțelor creditorilor, intentarea procedurii de insolabilitate are drept efect începutul curgerii termenilor pentru desfășurarea ședinței de validare și a adunării de raportare. După cum am menționat, anterior, termenul maxim pentru desfășurarea ședinței de validare nu poate depăși 90 de zile de la intentare, iar pentru adunarea de raportare 120 de zile de la intentare.

– *anularea măsurilor de asigurare.* Reieșind din scopul aplicării procedurii de insolabilitate, și anume, instituirea unei proceduri unice pentru satisfacerea creanțelor creditorilor din contul patrimoniului debitorului, legiuitorul a prevăzut necesitatea excluderii oricăror urmăriri individuale, inclusiv prin anularea măsurilor de asigurare, altele decât cele aplicate de instanța de insolabilitate. Reieșind din prevederile în vigoare, sechestrarea patrimoniului debitorului, alte măsuri de asigurare sau de limitare a debitorului, administratorului insolabilității/lichidatorului în dreptul de administrare și de valorificare a masei debitoare aplicate de alte instanțe de judecată sau de organele abilitate în acest sens se anulează de drept și se aplică în exclusivitate numai de către instanța de judecată care a intentat procedura de insolabilitate.

– *interzicerea executării silită.* Un alt efect ce rezultă din scopul unei proceduri concursuale și colective, cum este procedura de insolabilitate este interzicerea nemijlocită a executării silită, bazată pe aceleași acțiuni de urmărire silită individuale. În sensul protejării masei debitoare de asemenea urmăriri individuale, legea în

vigoare, dispune aplicarea a două interdicții. În primul rând, pentru creditorii chirografari este interzisă executarea silită în mod individual a masei debitoare pe întregul proces de insolvabilitate, datorită cărui fapt aceștia pot obține satisfacerea creanțelor doar în urma distribuirii dispuse de administratorul insolvabilității. În al doilea rând, pentru creditorii garantați se aplică interdicția de valorificare a bunurilor grevate cu garanții, fiind valabilă pe parcursul a 180 de zile din data intentării procedurii de insolvabilitate, perioadă care, în cazul inițierii procedurii de restructurare a debitorului, se prelungește pe perioada moratoriului. În același timp, creditorii garantați sunt în drept să înceapă urmărirea silită a bunurilor grevate cu garanții înaintea expirării termenului de 180 de zile doar în baza unei încheieri a instanței de judecată care examinează procesul de insolvabilitate, emisă la cererea creditorului garantat, în cazul în care acesta dovedește că suportă pierderi prin diminuarea valorii bunului grevat cu garanție reală și că nu există posibilitate de compensare a pierderii valorii bunului în cadrul procedurii de insolvabilitate sau în cazul neconfirmării planului procedurii de restructurare a debitorului.

– *suspendarea parțială a cauzelor civile în derulare*. Declararea persoanei insolubile prin hotărârea de intentare a procesului de insolvabilitate nu presupune lichidarea debitorului ca subiect de drept, fapt care denotă necesitatea determinării sortii proceselor judiciare pendinte în care debitorul insolubil a participat în calitate de reclamant sau pârât până la data intentării. Spre deosebire de reglementările legale a altor state, în legislația națională soarta proceselor pendinte se determină în dependență de poziția procesuală a debitorului insolubil cât și obiectul litigiului. Reieșind din conținutul art. 79 al Legii insolvabilității, conchidem că majoritatea proceselor judiciare aflate pe rol în care debitorul insolubil participă în calitate de reclamant sau pârât, nu se vor suspenda odată cu intentarea procesului de insolvabilitate. Unica categorie a litigiilor ce se vor suspenda obligatoriu ține de cauzele cu privire la bunurile din masa debitoare în care debitorul este pârât, iar reclamantul este creditor chirografar și care sunt pendinte la data intentării procedurii de insolvabilitate (art. 79 alin. (4) Legea insolvabilității). Procesele civile se vor suspenda până la data reluării acestora la cererea creditorului chirografar, cererea care va fi întemeiată în cazul în care creanța acestuia nu a fost validată în procedura de insolvabilitate. În rest procesele civile aflate pe rol vor continua, în ordinea în care au fost intentate cu participarea administratorului insolvabilității în calitate de reprezentant al debitorului insolubil. Aceeași opinie este susținută și de Curtea Supremă de Justiție care în avizul său consultativ din 29 septembrie 2014²²² a reținut că, *obligația*

²²² Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 4ac-15/14 din 29 septembrie 2014.

instanței de a suspenda procesul apare doar în situațiile prevăzute de art. 79 alin. (4) și/sau art. 138 din Legea insolvențității, și doar după emiterea hotărârii de intentare a procedurii de insolvențitate. Comparativ cu practica legislativă națională, legiuitorul român a optat pentru o altă soluție în acest sens, respectiv, Legea României privind procedura insolvenței din 2006²²³ (abrogată la moment), prevedea în art. 36, regula, în conformitate cu care, *de la data deschiderii procedurii se suspendă de drept toate acțiunile judiciare sau extrajudiciare pentru realizarea creanțelor asupra debitorului sau bunurilor sale*. Prevederi similare le găsim și în noua Lege a României privind procedurile de prevenire a insolvenței și insolvența din 2014²²⁴, care în art. 262 alin. (4) prevede că, *hotărârea de deschidere a procedurii de faliment are ca efect suspendarea de drept a tuturor acțiunilor judiciare sau extrajudiciare și a măsurilor de executare silită îndreptate împotriva societății de asigurare/reasigurare debitoare*. În opinia doctrinarilor români,²²⁵ suspendarea tuturor cauzelor civile are ca finalitate concentrarea la dosarul de insolvență a proceselor contra debitorului și averii sale aflate pe rolul instanțelor, opinie pe care o susținem, considerând-o oportună pentru practica legislativă a Republicii Moldova.

– *numirea reprezentantului debitorului*. După intentarea procedurii de insolvențitate sau a procedurii falimentului, adunarea generală a acționarilor/asociațiilor debitorului va desemna pe cheltuiala lor un reprezentant persoană fizică pentru a reprezenta interesele debitorului și ale acționarilor/asociațiilor acestora și pentru a participa la procedură din contul debitorului. Dacă nu este desemnat un astfel de reprezentant în termen de 10 zile lucrătoare din data publicării hotărârii instanța de insolvențitate desemnează un reprezentant al debitorului din rândul persoanelor specificate la art. 247 al Legii insolvențității.

3.5. Concluzii la capitolul 3.

Analiza particularităților intentării procesului civil în legătură cu examinarea cauzelor de insolvențitate ne permite să afirmăm că ordinea sesizării instanței de insolvențitate pe asemenea cauze poartă un specific aparte, generat de cerințele specifice prevăzute pentru categoria respectivă de cauze. Concomitent particularitățile intentării cauzelor de insolvențitate generează și mai multe dificultăți în aplicarea

²²³ Legea României privind procedura insolvenței nr. 85 din 21 aprilie 2006.

²²⁴ Legea României privind procedurile de prevenire a insolvenței și insolvența nr. 85 din 25 iunie 2014.

²²⁵ Turcu I. Aplicarea corectă a dispozițiilor art. 36 și 40 din Legea nr. 85/2006. Revista Phoenix, 2014, nr. 48, pag. 12-14, pag. 12.

practică a normelor procedurale, dificultăți născute în mare parte datorită coliziunii normelor procedurale prevăzute de diferite acte normative, cât și datorită insuficienței reglementării anumitor aspecte procesuale.

Examinarea în aspect comparat a formei cererii introductive, ne demonstrează că aceasta se deosebește de cererea de chemare în judecată nu doar după denumire, dar și prin esența ce o poartă. Opțiunea legiuitorului de a distinge cele două acte procesuale este una reușită, reieșind din faptul că scopul cererii introductive nu este înaintarea unei pretenții material-juridice, aceasta urmărind în primul rând recunoașterea statului de insolubil a persoanei, iar în al doilea rând executarea creanțelor avute față de acesta.

Reieșind din conținutul cererii introductive și eventualele efecte ale intentării unui asemenea proces determinăm o serie de cerințe înaintate față de persoanele ce pretind intentarea unei cauze de insolabilitate. Pe lângă cerințele cu caracter general, aplicabile pentru toate cauzele civile, primirea cererii introductive depinde de îndeplinirea așa numitor *premise* specifice doar procedurii de insolabilitate, conținutul cărora îl formează acele circumstanțe care afectează însuși apariția dreptului la înaintarea cererii introductive, așa ca:

- inexistența unei încheieri prin care a fost confirmată retragerea cererii introductive;
- depunerea cererii introductive doar de persoanele prevăzute de lege;
- reglementarea expresă a dreptului solicitantului de a depune cerere introductivă în interesul persoanei;
- inexistența unei proceduri de restructurare intentate în privința debitorului insolubil.

Pe de altă parte, particularitățile intentării cauzelor de insolabilitate au generat necesitatea unei reabordări a premiselor tradiționale, îndeplinirea cărora este necesară pentru intentarea unei cauze de civile. Spre exemplu, încetarea procesului civil în conformitate cu art. 265 CPC va duce în mod normal la imposibilitatea adresării ulterioare în instanța de judecată cu aceeași cauză în instanța de judecată. Cererea de chemare în judecată adresată repetat urmează a fi refuzată în conformitate cu art. 169 alin. (1), lit. b) CPC. Însă, încetarea procedurii de insolabilitate nu va constitui, întotdeauna, temei pentru a refuza o cerere de intentare a procesului de insolabilitate. De exemplu, existența unui act jurisdicțional prin care s-a încetat procesul de insolabilitate fără lichidarea debitorului - confirmarea planului de restructurare și trecerea la aplicarea acestuia în baza art. 206, 224 Legea insolabilității sau garantarea de către debitor a depășirii stării de insolabilitate în baza art. 178 Legea insolabilității nu va constitui temei pentru a nu primi o cerere de cerere in-

troductivă repetată. În aceeași ordine de idei existența unei încheieri prin care s-a încuviințat tranzacția și s-a încetat procedura de insolvabilitate, indiferent de etapă, nu poate împiedica adresarea repetată cu cerere introductivă, pentru a declara insolubilă aceeași persoană.

O problemă aparte, depistată în urma analizei particularităților intentării procedurii de insolvabilitate o constituie lipsa unor prevederi legale cu privire la acțiunile ce urmează a le îndeplini instanța de judecată în cazul nerespectării, în parte, a anumitor cerințe. Un exemplu elocvent este situația în care cererea este depusă de o persoană care conform legii nu poate depune cerere introductivă în numele debitorului. Reieșind din interpretarea art. 13 alin. (2) Legea insolvabilității, cererea introductivă în numele debitorului poate fi depusă fie de organele reprezentative, fie de fondatorii, membrii cu răspundere nelimitată. În această ordine de idei, acționarul unei societăți pe acțiuni sau asociatul unei societăți cu răspundere nelimitată nu poate depune cerere introductivă în numele societății. Din punct de vedere procedural, legea nu prevede ce act urmează a adopta instanța de judecată în cazul depistării unui asemenea neajuns. Reieșind din natura juridică a acțiunii de refuz, susținem în continuare necesitatea refuzului unei asemenea cereri, în condițiile în care persoana nu are și nici nu poate avea dreptul de a solicita pornirea procedurii de insolvabilitate. Un alt exemplu elocvent este situația în care persoana se adresează repetat cu cerere introductivă după ce anterior s-a mai adresat cu aceeași cerere, dar în urma retragerii instanța a încetat procesul de insolvabilitate. Pe de o parte, retragerea cererii de chemare în judecată nu afectează dreptul justițiabilului de a se adresa repetat cu aceeași cerere. Pe de altă parte retragerea cererii introductive va duce la încetarea procesului de insolvabilitate, iar primirea repetată a aceleiași cereri, din partea aceluiași creditor va afecta grav stabilitatea relațiilor debitor-creditori și activitatea economică a acestuia, reieșind din efectele ce le generează primirea unei asemenea cereri. Drept urmare, instanța de insolvabilitate urmează să refuze în primirea cererii, fapt care nu va putea fi făcut în lipsa prevederilor exprese.

Reieșind din situația existentă o soluție evidentă, pe care o propunem este introducerea unui articol distinct în Legea insolvabilității, care ar include temeiurile specifice pentru a refuza primirea cererii introductive, cu includerea unei prevederi de blanchetă respective în Codul de procedură civilă.

O dificultate aparte, depistată în urma analizei particularităților intentării procedurii de insolvabilitate este legată de îndeplinirea obligației creditorului de a prezenta la depunerea cererii introductive hotărârea judecătorească irevocabilă sau hotărârea arbitrală, adoptate pe marginea creanței sale. În anumite cazuri, pentru probarea condiției respective, instanței, care primește cererea introductivă, solicită

de a prezenta inclusiv și dovada adresării pentru executare silită, cât și dovada imposibilității executării silită a hotărârii. Cerințele respective le considerăm excesive și neîntemeiate, deoarece imposibilitatea executării urmează a fi stabilită nemijlocit de instanță după primirea cererii introductive. În alte cazuri persoana, în vederea confirmării incontestabilității creanței prezintă, drept dovadă, ordonanța judecătorească sau tranzacția dintre părți confirmată prin încheierea de încetare a procesului. Deși persoana, în situațiile respective îndeplinește de facto cerința privind incontestabilitatea creanței totuși, formal instanța de judecată este în drept să nu primească asemenea cerere introductivă. În această ordine de idei este oportun de modificat art. 20 a Legii insolabilității în vederea extinderii numărului de acte, care de rând cu hotărârea judecătorească pot constitui dovada incontestabilității creanței.

Faptul lipsei unor prevederi clar în ceea ce privește efectele încălcărilor cerințelor pentru depunerea cererilor introductive, este relevant și pentru anumite circumstanțe specifice doar procedurii de insolabilitate. De exemplu, deși legea impune în conformitate cu art. 232 alin. (1) Legea insolabilității, de a prezenta dovada acordului scris al tuturor membrilor gospodăriei țărănești la înaintarea cererii de declarare a insolabilității gospodăriei țărănești, aceasta nu prevede actul ce urmează să fie adoptat de instanța de judecată în cazul lipsei unui asemenea acord. Având în vedere că în acest caz eroarea respectivă poate fi corectată, considerăm oportună ca instanța de judecată urmează a restitui fără examinare cererea introductivă, ceea ce va permite deponentului de a o înainta repetat cu corectarea neajunsurilor depistate.

Una din probleme sistemice depistate în legătură cu analiza particularităților intentării cauzelor de insolabilitate este lipsa unei corelații corespunzătoare dintre normele procedurale prevăzute în Codul de procedură civilă și cele din Legea insolabilității. Drept exemple relevante sunt: utilizarea improprie a noțiunii de "admite"/"respinge" în raport cu cererea introductivă; reglementarea confuză a acțiunii de "restituire fără examinare" în raport cu acțiune de "restituire" și "de a nu da curs" cererii; lipsa unor prevederi exprese privind actul de dispoziție ce urmează a fi adoptat în vederea restituirii fără examinare a cererii introductive, cât și lipsa unor prevederi privind modalitatea de atac a acestuia, etc. În legătură cu deficiențele create considerăm oportun de a aprecia aplicarea normelor procesuale prevăzute de Legea insolabilității prin prisma interpretării sistemice a acesteia și a instituțiilor fundamentale reglementate de Codul de procedură civilă. În așa mod, prin acțiunea de "admitere spre examinare a cererii introductive" urmează să înțelegem primirea spre examinare a cererii introductive, dar nu admiterea ei în sensul confirmării circumstanțelor și cerințelor prevăzute de aceasta. În aceeași ordine de idei, acțiunea

de "restituire fără examinare" a cererii introductive, care după conținut este similară cu acțiunea de "a nu da curs" (art. 171 CPC), iar după efecte cu cea de "restituire" (art. 170 CPC), urmează a fi aplicată în exclusivitate în legătură cu încălcarea condițiilor de formă de către creditor, în rest fiind aplicabile cele prevăzute de art. 170, 171 CPC. Și nu în ultimul rând, lipsa unor prevederi exprese privind posibilitatea de atac a încheierii prin care s-a restituit fără examinare cererea introductivă, nu urmează a împiedica contestarea cu recurs acesteia, prin prisma art. 423 CPC.

Un aspect aparte depistat în legătură cu intentarea cauzelor de insolabilitate îl reprezintă *pseudo-intentarea dubla* care aparent este specifică acestei categorii de cauze și adesea creează mai multe confuzii în practică. Aparența unei intentări duble se datorează utilizării de către legiuitor a sintagmei "intentarea procedurii de insolabilitate și declararea persoanei insolabile" atunci când se referă la una din soluțiile ce le poate adopta instanța de judecată după examinarea cererii introductive. De fapt, soluția respectivă nu semnifică intentarea unei cauze civile sau momentul de început a procesului civil. Punerea pe rol a cauzei de insolabilitate se produce anticipat la momentul primirii spre examinare a cererii introductive. În acest sens sintagma "intentarea procedurii de insolabilitate" nu înseamnă altceva decât constatarea stării de insolabilitate și aplicarea față de debitor a unui anumit fel de procedură de insolabilitate. Încercând a delimita faza intentării pe o cauză de insolabilitate, putem afirma că aceasta începe odată cu depunerea cererii introductive și se finalizează la momentul primirii spre examinare a cererii introductive.

Aparența unei intentări duble trezește mai multe semne de întrebare privind natura juridică a acțiunilor procesuale ce se petrec până la declararea persoanei insolabile, scopul acestora, existența unei faze de pregătire a pricinii pentru categoria cauzelor de insolabilitate, etc. Cert este faptul că structura etapelor procesuale pe care le parcurge procesul civil în legătură cu examinarea cauzelor de insolabilitate este una diferită de acea structură caracteristică altor proceduri civile. În lipsa unor prevederi legale, întregul proces de insolabilitate urmează a fi divizat în două mari etape: *etapa primirii și examinării cererii introductive și etapa examinării procedurii de insolabilitate propriu-zise*. Scopul etapei primirii și examinării cererii introductive este examinarea circumstanțelor de fapt ce ar permite constatarea existenței temeiurilor pentru declararea persoanei insolabile, fapt care se stabilește până la intentarea nemijlocită a procedurii de insolabilitate. În raport cu acestea, acțiunile instanței de judecată efectuate la faza pregătirii pricinii pentru judecată, urmăresc soluționarea chestiunilor legate de desfășurarea operativă a procesului civil (stabilirea cercului participanților, citarea participanților, asigurarea acțiunii, asigurarea probelor, etc.). Prin urmare după primirea spre examinare a cererii introductive și

până la declararea persoanei insolubile are loc desfășurarea procesului civil în condiții de contradictorialitate, ceea ce impune necesitatea aplicării tuturor principiilor și regulilor generale aplicabile pentru procesul civil. De modalitatea desfășurării etapei inițiale depinde temeinicia declarării persoanei insolubile și nemijlocit succesul aplicării unui anumit fel de procedură. Cea de-a doua etapă, aplicabilă după declararea persoanei insolubile presupune aplicare față de debitor a unor proceduri concrete menite a depăși starea de insolvabilitate sau de a executa concomitent și proporțional creanțele creditorilor.

Nu în ultimul rând, examinarea particularităților intentării procesului civil în legătură cu examinarea cauzelor de insolvabilitate ne-a permis să conchidem că lipsa unor reglementări distincte privind faza pregătirii pricinii în cazurile de insolvabilitate, nu înseamnă lipsa acesteia la examinarea acestei categorii de cauze. Având în vedere că parcurgerea etapei de primire și examinare a cererii introductive presupune examinarea și probațiunea circumstanțelor de fapt ce demonstrează existența temeiurilor de insolvabilitate, iar acest fapt necesită desfășurarea ședințelor de judecată și respectarea principiului contradictorialității, conchidem că instanța de judecată urmează după primirea cererii introductive de a întreprinde mai multe acțiuni cu privire la: stabilirea cercului participanților, aplicarea măsurilor de asigurare, citarea participanților la proces, asigurarea de probe după caz, etc. Acest fapt ne permite să distingem clar faza pregătirii pricinii pentru judecată și în cauzele de insolvabilitate.

4.1. Particularitățile judecării cauzei de insolvabilitate după declararea persoanei insolubile.**4.1.1. Acțiunile instanței de judecată la etapa desfășurării ședinței de validare a creanțelor și a adunării de raportare.**

După cum am menționat anterior intentarea procedurii de insolvabilitate în cazul constatării temeiniciei cererii introductive, nu semnifică aplicarea față de debitor a unui anumit fel de procedură de insolvabilitate. Intentarea procedurii de insolvabilitate declanșează o nouă etapă procesuală ce are drept scop verificarea și validarea creanțelor creditorilor în vederea stabilirii cercului creditorilor și recunoașterii unui statut procesual al acestora. În rezultat va avea loc formarea adunării creditorilor drept unic organ legitimat cu dreptul de a aplica un anumit fel al procedurii de insolvabilitate, în acest caz fiind vorba doar de procedura de restructurare, sau de procedura falimentului.

Similar etapei precedente, etapa ce urmează imediat intentării procesului de insolvabilitate se caracterizează prin desfășurarea mai multor acțiuni procesuale, realizate sub controlul și supravegherea nemijlocită a instanței de judecată. Reieșind din faptul că până finalizarea etapei date nici unui din creditorii nu îi este recunoscută formal calitatea sa procesuală, la etapa dată aceștia încă nu pot realiza careva acțiuni ce ar avea efect asupra desfășurării procesului sau sorții debitorului. Drept rezultat procesul civil la această etapă poartă amprenta unei proceduri judiciare clasice în cadrul căreia totalitatea acțiunilor se desfășoară în fața instanței de judecată cu participarea administratorului, debitorului și creditorilor drept participanți la proces. În cadrul etapei respective, desfășurarea acțiunilor extrajudiciare este redusă, realizându-se doar acțiunile administratorului insolvenței ce țin de păstrarea și valorificarea masei debitoare.

Înaintarea și verificarea creanțelor. Desfășurarea procesului civil după intentarea procedurii de insolvabilitate este determinată de limitele temporale stabilite prin hotărârea de intentare a procedurii de insolvabilitate. Imediat intentării procesului de insolvabilitate urmează perioada de timp în care creditorii sunt în drept să înainteze creanțele sale pentru a fi validate în cadrul procedurii de insolvabilitate. Termenul legal de înaintare a creanțelor nu poate depăși 45 de zile de la data intentării procesului de insolvabilitate. Reieșind din prevederile art. 140 alin. (1) al Legii insolabilității, *dacă are o creanță față de debitor născută anterior datei deschiderii procedurii, creditorul înaintează în scris creanța, indiferent de tipul ei printr-o cerere de admitere a creanțelor adresată instanței de judecată ce examinează cauza de insolvabilitate a debitorului.* Prin urmare, după intentarea procedurii de insolvabilitate, creditorii care pretind la satisfacerea creanțelor sale sunt obligați să-și confirme intenția prin depunerea unei cereri, distincte de cererea introductivă, numită cerere de admitere a creanțelor. Dar care este statutul procesual juridic al acesteia? Legea insolabilității în vigoare pare a fi destul de certă în acest sens, deoarece, în conformitate cu prevederile art. 141 al legii, se recunoaște pentru cererea de admitere a creanțelor un regim juridic identic cu cel al cererii de chemare în judecată. Prin urmare legiuitorul stabilește un statut distinct al cererii de admitere a creanțelor în comparație cu cererea introductivă. Deși s-ar părea că cererea de admitere a creanțelor urmează a fi identificată cu cererea introductivă, totuși, considerăm corectă opțiunea legiuitorului, de a distinge statutul juridic al acestora, deoarece au o finalitate distinctă. Așadar dacă cererea introductivă vine a invoca existența stării de insolvabilitate a debitorului și în legătură cu aceasta de a cere satisfacerea creanțelor creditorului, atunci cererea de admitere are drept scop înaintarea pretențiilor existente față de debitorul declarat insolubil. În același timp pretențiile ce urmează a fi înaintate prin cererea de admitere a creanțelor se pot depune inclusiv în condițiile în care acestea nu sunt confirmate printr-o hotărâre judecătorească sau arbitrală irevocabilă, deoarece după intentarea procedurii de insolvabilitate, orice creanță poate fi înaintată doar în cadrul procedurii de insolvabilitate, ceea ce exclude posibilitatea depunerii separate a unei cereri de chemare în judecată. Așadar, orice cerere față de debitor, înaintată după declararea insolabilității acestuia, nu poate avea drept scop faptul declarării insolabilității, dar urmărește satisfacerea pretențiilor material-juridice avute de creditorii debitorului insolubil.

Totuși, rămâne deschisă întrebarea, dacă creditorii ce au depus cerere introductivă ori și-au înaintat în alt mod creanțele față de debitor până la intentarea procedurii de insolvabilitate, urmează să-și confirme ulterior voința prin depunerea cererii de admitere a creanței. Reieșind din interpretarea art. 140 alin. (3) și (4) a Legii

insolvabilității creditorii, a căror creanțe sunt incluse în tabelul preliminar al creanțelor nu trebuie să-și confirme pretențiile prin depunerea cererii de admitere a creanțelor. În același timp, din prevederile art. 29 alin. (1) al Legii insolvabilității, rezultă că administratorul urmează a include în tabelul preliminar, doar creanțele care rezultă din datele evidenței contabile sau creanțele care au fost înaintate prin cerere de admitere a creanței în termen de 30 de zile de la admiterea spre examinare a cererii introductive. În acest sens, apare întrebarea, dacă administratorul provizoriu urmează să includă în tabelul preliminar creanțele solicitate în cererea introductivă, ori acest lucru nu rezultă expres din lege, iar în condițiile în care creanța creditorului, ce a depus cerere introductivă nu rezultă din datele evidenței contabile și acesta nu a depus suplimentar cerere de admitere a creanței, aceasta nu va putea fi inclusă în tabelul preliminar, reieșind din aplicarea *stricto sensu* a art. 29 alin. (1) a Legii insolvabilității. Prin urmare, în vederea eliminării oricăror confuzii legate de întocmirea tabelului preliminar propunem modificarea art. 29 alin. (1) a Legii insolvabilității, după cum urmează: *"Creanțele față de patrimoniul debitorului vor fi înregistrate de administratorul provizoriu într-un tabel preliminar în baza datelor evidenței contabile a debitorului, în baza cererilor introductive și în baza cererilor de admitere a creanțelor înaintate instanței de către creditorii ale căror creanțe sunt anterioare datei de admitere a cererii introductive spre examinare"*.

Astfel vom deosebi câteva modalități de înaintare a creanțelor pentru a fi validate, în dependență etapa procedurii de insolvabilitate, după cum urmează:

a) *înaintarea creanțelor prin depunerea cererii introductive.* În caz de înaintare a cererii introductive, solicitarea de executare a creanței creditorului coincide cu solicitarea de confirmare a stării de insolvabilitate și intentare a procedurii de insolvabilitate. Odată cu admiterea spre examinare a cererii introductive, creanța creditorului urmează a fi înscrisă în tabelul preliminar fără a fi necesar depunerea unei cereri suplimentare în acest sens și drept rezultat urmează a fi inclusă în tabelul definitiv pentru a fi examinate la ședința de validare.

b) *înaintarea creanțelor prin depunerea cererii de admitere a creanței până la intentarea procedurii de insolvabilitate.* În acest caz creditorii care nu au depus cerere introductivă urmează să depună separat o cerere de admitere a creanței în termenul stabilit prin încheierea de admitere spre examinare a cererii introductive. Depunerea cererii de admitere spre examinare a cererii introductive constituie temei pentru înscrierea creanței în tabelul preliminar, iar ulterior în tabelul definitiv pentru a fi examinate la ședința de validare.

c) *înaintarea creanțelor prin depunerea cererii de admitere a creanței după intentarea procedurii de insolvabilitate.* În acest caz creditorii care nu au depus cerere intro-

ductivă sau nu au depus în termen cerere de admitere a creanței până la intentarea procedurii de insolvabilitate, au posibilitatea de a depune cerere de admitere a creanței în termenul stabilit de instanța de judecată prin hotărârea de intentare a procedurii de insolvabilitate. În așa mod creanțele creditorilor respectivi urmează a fi înregistrate în tabelul definitiv al creanțelor pentru a fi examinate în cadrul ședinței de validare.

Validarea creanțelor. Următoarea etapa ce urmează după înaintarea și verificarea creanțelor creditorilor este etapa validării creanțelor creditorilor. Validarea creanțelor creditorilor are un rol major în desfășurarea întregii proceduri de insolvabilitate, ori în urma desfășurării acesteia creditorilor le este recunoscut *de jure* statutul procesual juridic, aceștia fiind investiți pe deplin în drepturile sale. Mai mult decât atât, aceasta este unica etapa în cadrul căreia are loc verificarea creanțelor creditorilor și, cu mici excepții, unica etapa în cadrul căreia persoanele pot înainta contestații pe marginea creanțelor înaintate față de debitor.

Validarea creanțelor creditorilor are loc în cadrul unei ședințe de judecată distincte, în cadrul căreia instanța de judecată este împuternicită cu dreptul de a confirma sau a respinge creanțele înaintate față de debitorul insolubil în dependență de contestațiile ridicate împotriva acestora. Spre deosebire de reglementările anterioare, conform Legii insolvabilității în vigoare ședința de validare precedă desfășurarea adunării de raportare a creditorilor, ceea ce acordă o legitimitate sporită activității adunării creditorilor. Anterior, reieșind din prevederile art. 122 al Legii insolvabilității nr. 632 din 14.11.2001, creditorii erau convocați în, așa numita, adunare de raportare, pentru informarea despre starea economice a debitorului, cauzele survenirii acestora, cât și erau informați despre posibilitatea menținerii sau lichidării debitorului. În același timp reieșind din prevederile art. 123 al legii precedente adunarea creditorilor până la validarea creanțelor sale, urma să decidă asupra faptului continuării sau încetării activității debitorului. Considerăm opțiunea curentă a legiuitorului de a reglementa desfășurarea ședinței de validare a creanțelor anterior adunării de raportare una corectă și în corespundere cu realitățile economice naționale. Argumentele unei asemenea opțiuni rezultă din faptul că este destul de discutabilă legitimitatea hotărârilor adunării creditorilor a căror creanțe nu au fost verificate și validate, or în condițiile în care majoritatea creditorilor nevalidați pot decide lichidarea debitorului, iar după ședința de validare verificarea creanțelor va duce la nevalidarea acestora, există riscul ca soarta debitorului să fie decisă de un grup de creditorii ce nu au dreptul de a pretinde la executarea creanțelor din patrimoniul debitorului. În așa mod, considerăm corectă și oportună soluția legiuitorului de a

acorda, inițial, controlul asupra întregii proceduri în mâinile instanței de judecată, puterea decizională a creditorilor fiind recunoscută abia după validarea creanțelor acestora.

Creditorii sunt convocați în ședința de validare de către instanța de judecată prin hotărârea de intentarea a procedurii de insolvență. Termenul maxim pentru numirea datei ședinței de validare este de 90 de zile de la data intentării procedurii de insolvență.

Regulile după care urmează a se desfășura ședința de validare sunt destul de evaziv reglementate de legiuitor, ceea ce creează o serie de dificultăți legate de determinarea cerințelor de ordin formal ce urmează a fi îndeplinite în legătură cu desfășurarea ședinței de validare. Așadar, nu este clar dacă ședința de validare este în esență o ședință de judecată clasică sau urmează a se desfășura după regulile impuse pentru ședințele adunării creditorilor. De asemenea, legea nu răspunde la întrebarea: cum se consemnează acțiunile ce se desfășoară în cadrul ședinței de validare, adică urmează a fi întocmit în acest sens un proces verbal al ședinței de judecată sau un proces verbal al adunării creditorilor? În lipsa unor prevederi clare, practica judiciară este neuniformă și în majoritatea cazurilor în instanța de judecată se întocmește procesul verbal al ședinței de judecată, similar examinării cauzelor civile clasice. În același timp, puținele reglementări legale, ne permit a îndreptăți soluția pentru care optează instanțele de judecată. Reieșind din prevederile art. 55 al Legii insolvenței, denumit ”*Convocarea adunării creditorilor*”, și anume alineatul (8) al acestuia, rezultă că ”*pentru validarea creanțelor, creditorii se convoacă la data fixată de către instanța de insolvență prin hotărâre de intentare a procesului de insolvență. Ședința de judecată în care se validează creanțele înainte de creditorii față de patrimoniul debitorului se numește ședință de validare și are loc sub conducerea instanței de insolvență.*” O interpretare *stricto sensu* a reglementării date ne permite să afirmăm că legiuitorul ar identifica ședința de validare cu o adunare a creditorilor, ceea ce presupune că față de aceasta urmează să fie aplicate regulile privind convocarea și desfășurarea lucrărilor adunării creditorilor (art. 55, 56 Legea insolvenței). Rezultă că suntem îndreptățiți să aplicăm prevederile art. 56 alin. (10) și (12) în conformitate cu care secretariatul adunării creditorilor este asigurat de administratorul insolvenței, iar lucrările și hotărârile adunării creditorilor urmează a fi incluse într-un proces-verbal semnat de președintele, secretarul adunării și administratorul insolvenței/lichidator. Pornind de la prevederile art. 143 alin. (4), (7) și (8) a Legii insolvenței, scopul ședinței de validare este aprobarea de către instanța de judecată a tabelului definitiv a creanțelor, aprobare care urmează a fi făcută în urma verificării tabelului propriu-zis, a materialelor din dosar și a audierii creditorilor.

lor, debitorului și administratorului insolvabilității. Soluția finală în cadrul ședinței de validare, reieșind din prevederile art. 143 alin. (8) al Legii insolvabilității, este luată de instanța de judecată prin consemnarea în tabelul definitiv a faptului validării creanței, consemnare care are puterea unei hotărâri judecătorești irevocabile. Considerăm că ședința de validare nu poate fi egalată cu o ședință a creditorilor și nu urmează a fi realizată după regulile stabilite pentru desfășurarea lucrărilor adunării creditorilor. Reieșind din faptul că la ședința de validare creditorii nu au drept de vot și nu votează nici o chestiune ce ține de atribuțiile adunării creditorilor, iar lucrările de baza a ședinței țin de adoptarea de către instanța de judecată a soluției pe marginea validării creanțelor, credem că ședința de validare urmează a fi desfășurată după regulile generale aplicabile pentru ședințele de judecată ce au loc la examinarea cauzelor civile. În acest sens considerăm oportun de a reglementa expres procedura aplicabilă și formalitățile necesare a fi respectate la desfășurarea ședinței de validare, în special, asigurarea lucrărilor de secretariat de către grefier, întocmirea procesului verbal al ședinței de judecată, audierea participanților după regulile procedurilor contencioase, în special în cazul examinării contestațiilor. În vederea excluderii confuziilor și neconformităților în reglementarea modului de desfășurare a ședinței de validare propunem introducerea în Legea insolvabilității a următoarelor amendamente, după cum urmează:

a) Excluderea de la art. 55 a alin (8) în întregime.

b) Modificarea art. 56 alin (1) a Legii insolvabilității prin excluderea sintagmei "ședința de validare", după cum urmează: "(1) Adunarea creditorilor se desfășoară cu prezența creditorilor, prin corespondență sau în formă mixtă. Adunarea creditorilor de raportare nu poate avea loc prin corespondență."

c) Introducerea după art. 142 a articolului 142/1 cu titlul "Ședința de validare" cu următorul conținut:

"(1) Pentru validarea creanțelor, creditorii sunt citați în ședința de judecată de către instanța de judecată la data fixată în hotărârea de intentare a procedurii de insolvabilitate.

(2) Ședința de judecată în cadrul căreia are loc validarea creanțelor se numește ședință de validare.

(3) Ședința de validare se desfășoară după regulile generale stabilite de Codul de procedură civilă pentru desfășurarea ședințelor de judecată, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege.

(4) Consemnarea acțiunilor procesuale realizate în cadrul ședinței de judecată se realizează de către grefier conform regulilor generale stabilite pentru întocmirea procesului verbal al ședinței de judecată."

Amendamentele propuse vor permite de a legitima acțiunile instanțelor de judecată privind aplicarea regulilor generale privind ședințele de judecată la desfășurarea ședinței de validare și vor exclude confuziile create de reglementările în vigoare.

După cum am menționat anterior scopul de bază a ședinței de validare este validarea creanțelor înaintate de către creditorii. Termenul de "*validat*" utilizat în legea insolvenței are o semnificație mult mai complexă decât sensul etimologic al acestuia. Reieșind din prevederile art. 143 alin. (9) al Legii insolvenței, "*consemnarea judecătorului în tabelul definitiv consolidat al creanțelor are efectul unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile pentru toate creanțele validate (...)*". Astfel faptul confirmării unei creanțe în tabelul creanțelor este similar cu adoptarea unei hotărâri judecătorești în fond, generând prin aceasta efectele clasice a hotărârii judecătorești irevocabile pentru creanța validată, în speță fiind vorba despre incontestabilitatea, executorialitatea, prejudicialitatea, obligativitatea și exclusivitatea acesteia. Logica recunoașterii unor asemenea efecte pentru creanța validată este una evidentă, or după intentarea procedurii de insolvență pot fi înaintate atât creanțe care sunt confirmate printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, cât și creanțe pentru care creditorii nu au obținut un act jurisdicțional anterior intentării procedurii de insolvență. Prin urmare efectele recunoscute de lege pentru acțiunea de "*validare*" protejează nu doar creditorii care deja dețin un act jurisdicțional irevocabil, dar și creditorii care nu au obținut o hotărâre judecătorească în legătură cu creanțele sale, din mai multe motive, fie creanțele nu au ajuns la scadență, fie executarea acestora este sub condiție, fie creditorul nu a reușit să înainteze o cerere de chemare în judecată până la intentarea procedurii de insolvență.

Adunarea de raportare. Dacă declararea insolvenței debitorului este prerogativa exclusivă a instanței de judecată, atunci soarta propriu-zisă a debitorilor este decisă în exclusivitate de către creditorii. În măsură în care, în urma validării creanțelor, creditorilor le sunt recunoscute toate drepturile procesuale, următoarea etapă ce urmează validării creanțelor creditorilor este desfășurarea primei adunări a creditorilor, denumită și *adunare de raportare*. Scopul primordial al adunării de raportare este analiza stării de fapt a debitorului insolvent și alegerea modalității de depășire a acesteia.

Începând cu adunarea de raportare, se resimte o diminuare esențială a voinței instanței de judecată asupra desfășurării întregii proceduri. Principalii actori în cadrul procedurii devin creditorii și administratorul insolvenței/lichidatorul, soarta debitorului și majoritatea chestiunilor ce țin de desfășurarea întregului proces se decid în dependență de voința exprimată de creditorii. Voința instanței de judecată

capătă în acest sens un rol secundar, aceasta fiind în imposibilitate să substituie voința însă cu toate acestea rămâne a fi unicul organ cu drept de supraveghere și autorizare a tuturor acțiunilor ce au loc pe parcursul întregului proces.

Convocarea adunării de raportare are loc prin hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate, în care judecătorul urmează să stabilească consecutiv data desfășurării ședinței de validare și a primei adunări a creditorilor. Deși legea nu prevede expres termenul în care instanța de judecată poate convoca adunarea de raportare, acesta poate fi dedus din interpretarea sistemică a legii insolabilității în vigoare. Reieșind din prevederile art. 55 alin. (9) a Legii insolabilității, rezultă că adunarea de raportare urmează a se desfășura nu mai târziu de 30 de zile din data când a avut loc ședința de validare. Totodată, interpretarea art. 34 alin. (5) al aceleiași legi, ne permite să afirmăm că ședința de validare nu poate fi numită mai târziu de 90 de zile din data intentării procedurii de insolabilitate. Prin urmare, prima adunare a creditorilor nu poate fi numită mai târziu decât 120 de zile din data intentării procedurii de insolabilitate, fapt care permite trecerea rapidă a etapelor procesuale pregătitoare și accelerează determinarea sorții debitorului în urma exprimării voinței creditorilor. Reieșind din aceleași principii de economie procesuală pentru desfășurarea în termen a adunării de raportare, administratorul urmează să prezinte creditorilor nu mai târziu de 100 de zile din data intentării procedurii de insolabilitate, un raport privind starea economică a debitorului, cauzele survenirii acesteia și posibilitățile reale de menținere a activității acestuia.

Sarcinile instanței în cadrul adunării de raportare sunt reduse la minim și se limitează la confirmarea prin actele de dispoziție a acțiunilor participanților la proces. Cu excepția faptului că prezidarea lucrărilor adunării de raportare este asigurată de către administrator, în rest lucrările primei adunări a creditorilor decurge după regulile generale stabilite pentru orice adunare a creditorilor. În acest sens secretariatul adunării urmează a fi asigurat de către administratorul insolabilității, în grija acestuia fiind întocmirea procesului verbal și consemnarea hotărârilor adunării.

Actul final ce urmează a fi adoptat de instanța de judecată la această etapă este încheierea de confirmare a hotărârii adunării creditorilor, încheiere ce va constitui temei pentru pornirea procedurii de restructurare, după caz a procedurii generale de faliment. Ținem să menționăm că indiferent de modalitatea în care se va desfășura în continuare procedura de insolabilitate dreptul de a decide asupra sorții debitorului aparține în exclusivitate creditorilor. Instanța de judecată nu poate să substituie voința creditorilor, și să decidă pornirea unei sau altei proceduri, reieșind din propriile rațiuni. Așadar legiuitorul limitează la maxim voința instanței de judecată și rolul activ al acesteia în legătură cu desfășurarea în continuare a procedurii de

insolvabilitate. Instanța de judecată își păstrează în acest sens un rol de supraveghere și control, și intervine în cazurile expres prevăzute de lege pentru confirmarea judiciară a acțiunilor participanților la proces.

Confirmarea de către instanța de judecată unei sau altei hotărâri a creditorilor, poate fi realizată numai după examinarea raportului administratorului insolvabilității, în cadrul căreia acesta fie indică asupra posibilității de menținere, în totalitate sau parțial, a întreprinderii debitorului, fie indică motivele ce nu permit restructurarea debitorului, propunând în acest sens intrarea în procedura de faliment. Deși administratorul insolvabilității urmează să vină cu argumente suficiente și o poziție clară privind menținerea sau lichidarea debitorului, totuși decizia finală este adoptată în exclusivitate de către creditorii, însă procedura de adoptare a soluției finale este una specifică. În așa fel inițial este pusă la vot propunerea susținută de administrator, indiferent de poziția acestuia. În cazul în care propunerea administratorului nu este aprobată, se va considera că a fost susținută cealaltă procedură, fără a fi necesar votarea suplimentară a acesteia.

În cazul în care adunarea creditorilor a decis asupra aplicării procedurii de restructurare, instanța de judecată urmează să confirme hotărârea creditorilor în cel mult 5 zile de la adoptarea acesteia. Urmează să menționăm că prin încheierea de confirmare a hotărârii adunării creditorilor privind procedura de restructurare, instanța de judecată urmează să dispună expres pornirea procedurii de restructurare și prezentarea planului de restructurare în termenul stabilit de adunarea creditorilor. În aceeași ordine de idei, în cazul în care în termenul stabilit nu este prezentat planul procedurii de restructurare, atunci instanța de judecată urmează, din oficiu, să adopte o încheiere prin care să dispună pornirea procedurii de faliment.

O situație similară persistă și în cazul în care adunarea creditorilor decide trecerea la procedura de faliment. Reieșind din prevederile art. 114, alin. (9) al Legii insolvabilității, instanța de judecată, urmează să decidă, prin încheiere, asupra intrării debitorului în faliment.

Conchidem că, după adoptarea încheierii de confirmare a hotărârii adunării creditorilor (adunării de raportare) procedura de insolvabilitate intră într-o nouă etapă de desfășurare a acesteia. În dependență de decizia luată de creditorii procedura de insolvabilitate va continua, fie ca o procedură de restructurare, ce presupune menținerea debitorului ca entitate economico-juridică și stabilirea unui plan de redresare economică și executare a creanțelor, fie ca o procedură de faliment, ce presupune lichidarea debitorului și satisfacerea creanțelor creditorului din produsul valorificării activelor acestuia.

4.1.2. Actele de dispoziție a instanței de judecată în cadrul procedurii de restructurare.

După cum am menționat anterior, odată cu trecerea procesului la etapa aplicării unui anumit fel de procedură de insolvență (restructurare, faliment, faliment simplificat sau restructurare accelerată), rolul instanței de judecată este diminuat esențial. Activitatea acesteia se limitează la competențe ce țin de supravegherea procedurii prin examinarea de contestații asupra acțiunilor participanților la proces sau prin confirmarea anumitor acte ale aceluiași participanți. Rolul principal în cadrul aplicării procedurilor de insolvență propriu-zise le revine creditorilor și administratorului insolvenței, lichidatorului după caz.

Cel mai îngust spectru de competențe îl capătă instanța de judecată în legătură cu desfășurarea procedurii de restructurare. Având preponderent un caracter extrajudiciar, procedura de restructurare presupune îndeplinirea a o serie de măsuri cu caracter economic, financiar și/sau juridic fără participarea instanței de judecată, în afara procesului civil propriu-zis.

Convențional întreaga procedură de restructurare poate fi divizată în două etape distincte, diferite atât după scop cât și după particularitățile relațiilor procesuale ce se realizează în cadrul acestora. Etapa inițială, ce pornește odată cu confirmarea de către instanța de judecată a hotărârii adunării creditorilor privind trecerea la procedura de restructurare, are drept scop verificarea și confirmarea planului procedurii de restructurare. Etapa dată are caracter pronunțat judiciar și presupune desfășurarea a o serie de acte procesuale menite a asigura respectarea formalităților necesare pentru desfășurarea legală a celei de-a doua etapă. Următoarea etapă în cadrul procedurii de restructurare presupune restructurarea propriu-zisă prin realizarea măsurilor și cerințelor prevăzute de planul de restructurare. Etapa respectivă, spre deosebire de prima, are un caracter extrajudiciar, deoarece majoritatea acțiunilor produse în cadrul acestora se produc fără participarea instanței de judecată, în afara ședințelor de judecată și sunt reglementate de norme de drept material. Mai mult decât atât, inclusiv rolul de supraveghere a instanței de judecată obține un alt aspect, astfel aceasta deja nu mai confirmă anumite acțiuni prin adoptarea de acte judecătorești, supravegherea fiind limitată la recepționarea și înregistrarea rapoartelor privind cursul procedurii de restructurare.

Verificarea și confirmarea planului de restructurare. Una din principalele sarcini a instanței de judecată în cadrul procedurii de restructurare este verificarea și confirmarea planului procedurii de restructurare, în acest sens realizând o serie de acțiuni premergătoare. În primul rând, odată cu adoptarea încheierii cu privire la tre-

cerea la procedura de restructurare instanța de judecată urmează să confirme candidatura administratorului insolabilității ce va participa în continuare la desfășurarea procedurii de restructurare. Candidatura administratorului insolabilității urmează a fi inițial votată de adunarea creditorilor, în așa fel, odată cu adoptarea hotărârii adunării privind aplicarea procedurii de restructurare, creditorii urmează să indice în aceasta și persoana administratorului insolabilității. Astfel instanța de judecată nu decide prin propria inițiativă asupra persoanei administratorului, aceasta doar confirmă voința creditorilor. Confirmarea administratorului insolabilității are loc prin aceeași încheiere prin care instanța de judecată dispune trecerea la procedura de restructurare. Mai mult decât atât, reieșind din prevederile art. 186 alin. (2) al Legii insolabilității, administratorul insolabilității este investit în funcție doar după confirmarea desemnării sale de către instanța de judecată.

În continuare, instanța de judecată urmează să asigure respectarea termenilor pentru prezentarea planului/planurilor procedurii de restructurare, cât și informarea participanților la proces privind conținutul planului/planurilor prezentate. În acest sens, reieșind din prevederile art. 188 alin. (5) al Legii insolabilității, instanța de judecată are dreptul, la cererea administratorului insolabilității, a creditorilor sau debitorului de a dispune prelungirea cu maxim 30 de zile a termenului de prezentare a planului. În cazul în care sunt propuse mai multe planuri, prelungirea termenului de prezentare a acestora, trebuie să asigure posibilitatea examinării concomitente a tuturor planurilor. Suplimentar în vederea pregătirii pentru adunarea de examinare a planului, instanța de judecată urmează să expedieze copiile de pe acesta către creditorii, debitor și administrator, cât și să informeze participanții despre dreptul de a depune referință și opinii asupra planului/planurilor procedurii de restructurare. Reieșind din prevederile art. 197 alin. (2) a Legii insolabilității, termenul de prezentare a referințelor și opiniilor la planul/planurile de restructurare urmează a fi stabilit de instanța de judecată din oficiu.

Deși, pentru aplicarea a planului de restructurare acesta urmează a fi confirmat de către instanța de judecată, acceptarea propriu-zisă a planului se realizează în urma votării acestuia de către adunarea creditorilor. Legea insolabilității în vigoare deosebește adunarea de examinare a planului și adunarea de votare a planului. Deși ambele chestiuni, atât examinarea, cât și votarea planului pot avea loc concomitent, în cadrul unei singure adunări, reieșind din prevederile art. 200 alin. (2) al Legii insolabilității, instanța de judecată poate dispune ca planul procedurii de restructurare să fie supus votului într-o adunare specială, ce urmează a fi desfășurată nu mai târziu de 30 de zile din data desfășurării adunării de examinare a planului. Ținem să menționăm că legea nu prevede dacă instanța urmează să dispună desfășurarea

adunării speciale de votare, din oficiu sau la cerere, totodată legea nu prevede nici temeiurile pentru care urmează a se numi separat o adunare de votare. În ceea ce ne privește considerăm că instanța de judecată nu poate din oficiu să dispună numirea unei alte date pentru desfășurarea adunării de votare. Asemenea acțiune urmează a fi dispusă doar la cererea creditorilor, debitorului sau administratorului pentru motive legate de organizarea și desfășurarea adunării creditorilor.

Odată cu finalizarea tuturor acțiunilor de pregătire, examinare și votare a planului, instanța de judecată urmează să dispună confirmarea acestuia. Spre regret, Legea insolvabilității în vigoare nu este destul de explicită în ceea ce privește procedura de confirmare a planului de către instanța de judecată. În acest sens, nu este clar dacă, este sau nu necesar numirea unei ședințe de judecată, se consemnează sau nu lucrările acesteia în ordinea generală prevăzută de Codul de procedură civilă, care este procedura de adoptare a actului privind confirmarea planului. Reieșind din puținele reguli instituite de lege privind confirmarea planului, considerăm că această urmează a fi făcută într-o ședință de judecată distinctă, cu respectarea a o serie de formalități și cu citarea obligatorie a participanților la proces. Din interpretarea art. 204 alin. (2) a Legii insolvabilității, rezultă că până la confirmarea planului procedurii de restructurare instanța de judecată urmează să audieze administratorul insolvabilității, comitetul creditorilor și debitorul. Rezultă că pentru examinarea chestiunii privind confirmarea planului, instanța urmează să citeze participanții în ședință de judecată, unde cu respectarea normelor procedurale aceștia să fie audiați. Totodată pentru consemnarea poziției participanților audiați urmează a se întocmi procesul verbal al ședinței unde trebuie să fie înscrise declarațiile acestora, ori în baza acestora și a materialelor cauzei, instanța va decide asupra confirmării sau respingerii planului. Adoptarea propriu-zisă a hotărârii de confirmare a planului urmează a fi făcută cu retragerea în camera de deliberare și pronunțarea ulterioară în fața participanților la proces. Așadar pentru a exclude eventualele confuzii la aplicarea legii în vigoare propunem modificarea articolului 204 al Legii insolvabilității, după cum urmează:

- Introducerea un nou aliniat cu numărul (2¹) cu următorul conținut: "(2¹) În vederea audierii participanților la proces și confirmării planului procedurii de restructurare instanța de judecată urmează să numească o ședință de judecată specială, cu citarea tuturor participanților la proces."

În vederea confirmării planului procedurii de restructurare, instanța de judecată urmează să adopte o hotărâre judecătorească. Desigur este discutabil, utilizarea de către legiuitor la aceasta etapa a hotărârii drept act de confirmare a planului, dar o poziție univocă în acest sens este greu de abordat. Reieșind din faptul că în esență

confirmarea planului nu presupune constatarea circumstanțelor de fapt, administrarea de probe, ceea ce înseamnă judecarea în fond, dar este o verificare a legalității hotărârii adunării creditorilor, deja adoptate, considerăm că pentru confirmarea planului este suficient adoptarea unei încheieri judecătorești. Analiza practicii judiciare ne permite să constatăm că, instanțele de judecată, la verificare legalității hotărârii de confirmare a planului, în primul rând, atrag atenția la îndeplinirea tuturor cerințelor legale, legate de votarea și adoptarea hotărârii adunării creditorilor. De exemplu, examinând recursul contra hotărârii de confirmare a planului de restructurare pe cauza civilă nr. 2ri-105/2014,²²⁶ instanța de recurs a constatat că, *recurentul își motivează cererea prin faptul că hotărârea instanței de insolabilitate nu are putere de convingere și doar se bazează pe hotărârea creditorilor*. Spre regret, recurentul nu a apreciat corect finalitatea hotărârii de confirmare a planului, care este în esență o confirmare a hotărârii adunării creditorilor. Curtea Supremă de Justiție, în urma examinării materialelor dosarului, a respins recursul respectiv ca nefondat, argumentând cu îndeplinirea tuturor cerințelor pentru votarea și adoptarea hotărârii adunării creditorilor prin care s-a confirmat planul procedurii de restructurare.

Pe de altă parte, urmează să menționăm că hotărârea de confirmare a planului, pe lângă toate, conține o dispoziție importantă și anume cea de încetare a procedurii de restructurare, ceea ce înseamnă finalizarea procesului. Aici trebuie să ținem cont de faptul că în majoritatea cazurilor de încetare a procesului instanța de insolabilitate urmează să adopte o hotărâre de încetare a procedurii de insolabilitate, fapt care și a determinat utilizarea în acest caz a hotărârii și nu a încheierii, drept act de dispoziție. Mai mult decât atât reieșind din prevederile art. 208 alin. (3) al Legii insolabilității, hotărârea de confirmare a planului se consideră drept o hotărâre irevocabilă împotriva debitorului, fapt care va permite în anumite circumstanțe, de a solicita executarea silită în baza acesteia, ceea ce demonstrează încă o dată necesitatea adoptării unei hotărâri și nu a unei încheieri. Astfel considerăm că soluția legiuitorului de a dispune adoptarea unei hotărâri judecătorești este una corectă și constituie o garanție mai mare pentru drepturile creditorilor.

Aplicarea planului de restructurare. Adoptarea hotărârii de confirmare a planului de restructurare semnifică trecerea procedurii de restructurare la o nouă etapă. În esență, odată cu intrarea în vigoare a hotărârii date, începe o nouă etapă extrajudiciară a procedurii de restructurare, în cadrul căreia implicarea instanței de judecată, după caz și a administratorului insolabilității, este redusă la minim. Concluziile respective rezultă din prevederile art. 206, alin. (1) al Legii insolabilității,

²²⁶ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 09 iulie 2014 pe cauza civilă 2ri-105/2014.

în conformitate cu care, odată cu confirmarea planului de restructurare instanța de insolabilitate urmează să înceteze procedura de restructurare, cât și din prevederile art. 210, alin. (1) al aceleiași legi, în conformitate cu care, după intrarea în vigoare a hotărârii de confirmare a planului, debitorul reintră în dreptul de administrare a masei debitoare în conformitate cu planul confirmat. Prin urmare, acțiunea de confirmare a planului marchează sfârșitul etapei judiciare a procedurii de restructurare și încetarea raporturilor de procedură.

Cu toate acestea pe parcursul perioadei de aplicare a planului, instanța de judecată își păstrează mai multe competențe, ce țin de supravegherea activității de sine stătătoare a debitorului. În conformitate cu art. 211 alin. (4) al Legii insolabilității, instanța de judecată urmează să primească și să înregistreze rapoarte trimestriale privind situația financiară, tabloul patrimonial al debitorului. Menționăm că instanța de judecată nu examinează raporturile respective și nu le confirmă, aceasta doar le înregistrează la materialele dosarului, după aprobarea efectuată de comitetul creditorilor. În afara de înregistrarea raporturilor periodice, instanța de insolabilitate se poate pronunța, la cererea furnizorului de servicii (electricitate, gaze naturale, apă, telefonie, etc.), asupra instituirii de către debitor a unei cauțiuni, care să garanteze furnizorului executarea obligațiilor de către debitor pe perioada de restructurare. Deși legea nu prevede actul și procedura în care urmează să fie examinată cererea furnizorului de impunere a cauțiunii, considerăm că în acest caz instanța de judecată urmează să adopte o încheiere judecătorească în ședință publică cu citarea debitorului, administratorului și furnizorului interesat, iar reieșind din interpretarea art. 8 al Legii insolabilității considerăm că o asemenea încheiere nu poate fi supusă recursului.

Acțiunea finală pe care o dispune instanța de judecată în legătură cu desfășurarea procedurii de restructurare este încetarea supravegherii activității debitorului. Reieșind din prevederile art. 215 al Legii insolabilității, instanța de judecată, la cererea părții, urmează a înceta supravegherea activității debitorului în cazul în care, au fost executat sau a fost asigurată executarea creanțelor supravegheate, fie în cazul în care a expirat termenul pentru procedura de realizare a planului de restructurare. Odată cu încetarea supravegherii, debitorul revine pe deplin la situația de până la intentarea procedurii de insolabilitate, ceea ce presupune ridicarea oricăror măsuri de supraveghere atât din partea administratorului cât și a instanței de judecată. Activitatea debitorului în continuare se va desfășura reieșind din cursul economic ales și dirijat de debitor, fără necesitatea respectării anumitor reguli suplimentare sau implicării unor terți. Spre regret legea în vigoare nu prevede nici actul și nici procedura prin care urmează a se dispune încetarea supravegherii. Interpretarea sistemică a

legii în vigoare ne permite să afirmăm că, în vederea încetării supravegherii instanța de judecată urmează să adopte o încheiere judecătorească. Pornind de la faptul că etapa judiciară a procedurii de restructurare a încetat odată cu hotărârea de confirmare a planului, considerăm că examinarea cererii de încetare a supravegherii nu trebuie realizată în cadrul unei ședințe de judecată separate, cu citarea persoanelor interesate, încheierea urmând a fi adoptată în baza materialelor dosarului.

4.1.3. Actele instanței de judecată adoptate în legătură cu valorificarea și distribuirea masei debitoare în cadrul falimentului.

În comparație cu procedura de restructurare, în cadrul procedurii de faliment instanța de judecată obține un număr sporit de competențe, legate în special cu valorificarea și distribuirea masei debitoare.

Similar procedurii de restructurare, trecerea la procedura de faliment urmează a fi confirmată de instanța de judecată prin adoptarea unei încheieri judecătorești. Reieșind din prevederile art. 115 alin. (1) al Codului de procedură civilă, instanța de insolvabilitate urmează a decide asupra trecerii la faliment în cazul în care:

a) debitorul nu și-a declarat intenția de a se restructura sau este decăzut din dreptul de a propune un plan al procedurii de restructurare, iar creditorii nu cer restructurarea lui;

b) niciunul dintre participanții la procedură nu a propus un plan al procedurii de restructurare, în condițiile și termenele stabilite de prezenta lege, sau niciunul dintre planurile propuse nu a fost acceptat și confirmat;

c) debitorul și-a declarat intenția de a se restructura, dar nu a propus în termen un plan de restructurare ori planul lui nu a fost acceptat și confirmat;

d) obligațiile de plată și celelalte sarcini asumate nu sunt îndeplinite în condițiile stipulate în planul confirmat sau activitatea debitorului desfășurată pe parcursul restructurării aduce pierderi masei debitoare;

e) adunarea creditorilor a aprobat raportul administratorului insolvabilității în care se propune intrarea debitorului în faliment.

Interpretarea prevederilor legale de mai sus ne permite să afirmăm că, spre deosebire de procedura de restructurare, trecere la procedura falimentului nu depinde în exclusivitate doar de voința creditorilor. Astfel instanța de judecată poate dispune trecerea la procedura de faliment atât drept rezultat al confirmării voinței creditorilor, cât și din oficiu, în cazul îndeplinirii cumulative a mai multor condiții.

Trecerea la procedura falimentului, ca rezultat al voinței creditorilor are loc doar într-un singur caz, atunci când reieșind din examinarea raportului administratorului insolvenței, adunarea creditorilor, decide asupra trecerii la procedura de faliment. În acest caz instanța de judecată urmează să verifice și, după caz, să confirme prin încheiere trecerea la procedura de faliment. În comparație cu celelalte cazuri de trecere la procedura falimentului, cazul reglementat de art. 115 alin. (1), lit. e) al Legii insolvenței, exprimă situația în care instanța de judecată are doar un rol de supraveghere, fără a putea decide din oficiu asupra sorții debitorului insolvent.

În același timp, legea prevede o serie de situații în care instanța de judecată, urmează din oficiu să dispună trecerea la procedura falimentului, ceea ce este exclus în cazul procedurii de restructurare. Asemenea prevederi se datorează în special necesității de a respecta termenele de examinare a cauzei de insolvență, cât și de garanta respectarea drepturilor patrimoniale a creditorilor prin diminuarea cazurilor de tergiversare a întregului proces. Având în vedere că aplicarea procedurii de restructurare este regula generală, impusă de legiuitor, trecerea, de drept la procedura de faliment urmează a fi făcută în cazurile eșuării aplicării primei proceduri. Convențional temeiurile de trecere, din oficiu, la procedura de faliment pot fi divizate în două categorii:

- a) *Temeiuri legate de imposibilitatea pornirii procedurii de restructurare; și*
- b) *Temeiuri legate de neîndeplinirea condițiilor planului procedurii de restructurare.*

Aplicarea primei categorii de temeiuri presupune trecerea la procedura de faliment în cazul în care de către participanții la proces nu au fost respectate cerințele legale pentru trecerea la procedura de restructurare. Așadar, instanța de judecată urmează să dispună trecerea la procedura de faliment în următoarele cazuri de eșuare a trecerii la procedura de restructurare:

- ***Debitorul nu și-a declarat intenția de a se restructura sau este decăzut din dreptul de a propune un plan al procedurii de restructurare, iar creditorii nu cer restructurarea lui.*** Pentru adoptarea unei încheieri temeinice în acest caz, urmează fie îndeplinite deopotrivă două condiții legale. În primul rând, trebuie să fie constatat faptul că debitorul nu dorește aplicarea procedurii de restructurare, concluzie temeinică în cazul în care, fie debitorul nu a cerut din start aplicarea falimentului sau falimentului simplificat, fie ca urmare a admiterii spre examinare a cererii creditorilor nu a solicitat aplicarea procedurii de restructurare nici în referință și nici ulterior. În al doilea rând, instanța de insolvență urmează să constate dacă, creditorii pe de altă parte nu doresc aplicarea procedurii de restructurare, circumstanță care este dedusă din rezultatele examinării raportului administratorului insolvenței în cadrul adunării de raportare. Prin urmare, în cazul în care sunt îndeplinite ambele

condiții, instanța de judecată va putea adopta, din oficiu încheiere privind trecerea la procedura falimentului. Suplimentar instanța de judecată urmează să adopte o soluție similară și în cazul în care debitorul propune aplicarea procedurii de restructurare, dar acesta este decăzut prin legea de acest drept. În conformitate cu prevederile art. 188, alin. (3) al Legii insolvenței, în asemenea situație se află debitorul care, într-un interval de 3 ani anteriori formulării cererilor introductive, a mai fost subiect al unei proceduri instituite în baza prezentei legi sau debitorul ai cărui administratori, directori și/sau asociați (membri, participanți) au antecedente penale.

- Niciunul dintre participanții la procedură nu a propus un plan al procedurii de restructurare, în condițiile și termenele stabilite de prezenta lege, sau niciunul dintre planurile propuse nu a fost acceptat și confirmat. Odată cu adoptarea de către adunarea creditorilor a hotărârii de aplicare a procedurii de restructurare, aceștia urmează să stabilească și termenul pentru prezentarea planului de restructurare, termen, care în conformitate cu art. 188 alin. (5) poate fi prelungit cu 30 de zile de către instanța de judecată. Prin urmare în cazul în care, debitorul, administratorul insolvenței sau creditorii nu au propus în termenul stabilit un plan al procedurii de restructurare, instanța de judecată are dreptul din oficiu să adopte o încheiere privind trecerea în procedura de faliment. Regula respectivă o regăsim și în art. 188 alin. (4) al Legii insolvenței. În cazul în care planul totuși a fost propus în termen, dar acesta nu a fost acceptat sau confirmat de către adunarea creditorilor, respectiv de către instanța de judecată, atunci instanța de judecată, de asemenea, este în drept să dispună din oficiu trecerea la procedura falimentului. Urmează să menționăm că durata acțiunilor de votare, acceptare și confirmare a planului, nu poate depăși 4 luni de zile de la data inițierii procedurii de restructurare. Drept rezultat, dacă la expirarea termenului menționat, nu există un plan de restructurare confirmat, instanța de judecată este în drept, din oficiu, să dispună trecerea la procedura de faliment, în conformitate cu prevederile art. 115 alin. (1) lit. b) a Legii insolvenței. Aceeași soluție este susținută și de prevederile art. 204 alin. (8) al Legii insolvenței.

- Debitorul și-a declarat intenția de a se restructura, dar nu a propus în termen un plan de restructurare ori planul lui nu a fost acceptat și confirmat. Prezentul temei, reglementat de art. 115 alin. (1), lit. c) a Legii insolvenței, este de fapt încorporat de litera b) a aceluiași alineat, deoarece debitorul, de asemenea, face parte din categoria participanților la proces și neprezentarea de către acesta a planului sau neconfirmarea planului depus de debitor, înseamnă de fapt neprezentarea planului de către un participant la proces sau neconfirmarea planului prezentat de un participant, prevedere care deja se conține la litera b). În ceea ce ne privește, considerăm prevederea respectivă de prisos, iar aplicarea distinctă în practică a

asemenea temei, lipsită de utilitate. Prin urmare este necesar de a modifica Legea insolvenței conform următorului amendament: ”*Excluderea lit. c) de la aliniatul (1) al articolului 115.*”

Spre deosebire de prima categorie de temeiuri ce întemeiază trecerea la procedura de faliment bazându-se pe nerespectarea cerințele legale pentru trecerea la procedura de restructurare, cea de-a doua categorie de temeiuri se referă la situațiile în care, deși procedura de restructurare a fost aplicată aceasta nu a putut fi dusă la bun sfârșit, ca rezultat al eșuării acesteia. Reieșind din prevederile art. 115 al Legii insolvenței, legiuitorul a inclus în această categorie un singur temei, și anume:

- ***Obligațiile de plată și celelalte sarcini asumate nu sunt îndeplinite în condițiile stipulate în planul confirmat sau activitatea debitorului desfășurată pe parcursul restructurării aduce pierderi masei debitoare.*** După cum observăm aplicarea temeiului dat presupune existența a două circumstanțe cu caracter alternativ, iar constatarea oricăreia din acestea permite instanței de judecată de a dispune trecerea la procedura de faliment. În primul rând, instanța de judecată va fi în drept să dispună aplicarea procedurii de faliment în cazul în care nu sunt respectate condițiile privind plata obligațiilor și îndeplinirea altor sarcini, impuse debitorului în perioada aplicării planului. În al doilea rând, instanța de judecată este în drept să dispună trecerea la procedura falimentului în situația în care activitatea debitorului aduce pierderi considerabile masei debitoare. Prin urmare, deși cerințele planului pot fi îndeplinite, instanța de judecată va putea, totuși, să dispună trecerea la procedura falimentului, dacă se vor constata pierderi neprevăzute aduse masei debitoare. Încheierea instanței de judecată, în acest caz, urmează a se baza pe raporturile periodice și informațiile prezentate de către administrator și/sau comitetul creditorilor privind realizarea planului procedurii de restructurare, informații pe care aceasta le primește periodic în conformitate cu prevederile art. 211, alin. (4) al Legii insolvenței.

Indiferent de temeiul trecerii la procedura de faliment, instanța de judecată, reieșind din prevederile art. 115 al Legii insolvenței, urmează a confirma trecerea la procedura falimentului prin adoptarea unei încheieri judecătorești. Deși legea stabilește un termen de 5 zile pentru adoptarea hotărârii cu privire la trecerea la procedura de faliment, lipsa unor prevederi concrete privind momentul de început al curgerii termenului dat, poate duce la aplicarea neuniformă a prevederilor date în practică. În vederea uniformizării practicii judiciare și excluderii confuziilor în ce privește interpretarea art. 115 alin (1) al Legii insolvenței, propunem următorul amendament:

- Excluderea de la aliniatul 1 al articolului 115 a sintagmei ”dar nu mai târziu de 5 zile lucrătoare”;

- Introducerea după aliniatul 1 al articolului 115, a unui nou aliniat sub numărul (1¹) cu următorul conținut:

"(1¹) Încheierea privind trecerea la procedura de faliment urmează a fi adoptată nu mai târziu de 5 zile de la:

a) Adoptarea hotărârii adunării creditorilor de aplicare a procedurii de faliment – în cazul prevăzut de art. 115, alin. (1), lit. a) și e);

b) Expirarea termenului de propunere a planului în cazul când nu a fost propus nici un plan sau expirarea termenului de 4 luni de la trecerea la procedura de restructurare în cazul în care nici un plan nu a fost confirmat – în cazurile prevăzute de art. 115, alin. (1), lit. b) și c).

c) Primirea spre examinare a cererii creditorului (lor) de trecerea la procedura de faliment – în cazurile prevăzute de art. 115, alin. (1), lit. d);"

Modificările date vor permite excluderea aplicării neuniforme a legislației cât și vor preveni tergiversarea neîntemeiată a procedurii.

Trecerea procesului de insolvență în procedura de faliment produce efecte majore pentru întreaga procedură și în special pentru debitorul insolvent. În primul rând, odată cu pornirea procedurii de faliment, se dispune dizolvarea întreprinderii debitoare. Astfel întreaga procedură este îndreptată spre lichidarea masei debitoare și în rezultat spre radierea debitorului din registrele publice. În al doilea rând, pornirea procedurii de faliment, marchează schimbarea administratorului insolvenței cu lichidatorul, care va îndeplini în continuare toate atribuțiile administratorului insolvenței, iar în special se va ocupa de valorificarea masei debitoare și executarea creanțelor. Și în al treilea rând, pornirea procedurii de faliment, dă startul procedurilor propriu-zise de valorificare a masei debitoare și distribuire a produsului acesteia între creditori.

Întreaga procedură ce urmează după trecerea la procedura de faliment, convențional poate fi divizată în două mari etape. Prima etapă ce urmează imediat intrării în vigoare a încheierii de trecere la procedura de restructurare este etapa evaluării și valorificării masei debitoare, pentru care sunt specifice, respectiv acțiunile de evaluare și vânzare a masei debitoare în conformitate cu modalitățile permise de lege. Odată cu finalizarea etapei de evaluare și valorificare, procedura de faliment intră în ce dea doua etapă, care este și etapa finală a întregii proceduri, cea de distribuire a produsului masei debitoare, adică executarea propriu-zisă a creanțelor debitorului.

Deși majoritatea acțiunilor ce au loc în cadrul procedurii de faliment poartă un caracter extrajudiciar, totuși instanța de judecată își păstrează o serie de competențe, în special reieșind din sarcinile sale de supraveghere și control.

Evaluarea și valorificarea masei debitoare. Primele competențe în cadrul procedurii de faliment, instanța de judecată le obține odată cu finalizarea evaluării și demararea procedurilor de valorificare a masei debitoare. Astfel reieșind din art. 117 alin. (3) al Legii insolabilității, în cazul în care lichidatorul, ca urmare a eșuării vânzării la licitație, va purcede la vânzarea prin metoda negocierilor directe, prețul de vânzare negociat urmează a fi confirmat de instanța de judecată. Deși legea nu specifică actul prin care instanța de insolabilitate urmează a se expune în privința confirmării prețului, considerăm că în acest caz urmează a fi adoptată o încheiere judecătorească. Tot în privința prețului de vânzare, dar deja a tuturor bunurilor masei debitoare, instanța de judecată urmează a se expune în cazul prevăzut de art. 117 alin. (9) al Legii insolabilității. Așadar, ca urmare a evaluării bunurilor din masa debitoare, lichidatorul urmează să întocmească și să prezinte spre aprobare un raport în care să fie indicat prețul bunului și modalitatea corespunzătoare de valorificare. Menționăm că lichidatorul nu are dreptul să valorifice bunurile masei debitoare, decât după aprobarea raportului de către adunarea creditorilor sau comitetul creditorilor, care și decid asupra prețului final și modului de valorificare a masei debitoare. Astfel legiuitorul, pentru a nu tergiversa desfășurarea procedurii de faliment, a instituit dreptul instanței de judecată de a confirma raportul administratorului, pronunțându-se inclusiv asupra prețului bunurilor și modului de vânzare a acestora. Menționăm că instanța de judecată este în drept să se pronunțe asupra raportului lichidatorului doar în cazul în care, comitetul creditorilor sau adunarea creditorilor omite de a face acest lucru în termen de 15 zile de la prezentarea raportului. În acest caz instanța de judecată urmează a adopta o încheiere judecătorească susceptibilă de recurs.

O situație destul de interesantă în ce privește competența instanței de judecată este reglementată de prevederile art. 117 alin (17) al Legii insolabilității. Reieșind din norma nominalizată, dacă în masa debitoare există un bun neînscris în registrul public acesta poate fi vândut după ce administratorul insolabilității/lichidatorul îl înscrie, în registrul public respectiv. În acest sens legea prevede o procedură distinctă în conformitate cu care instanța ce examinează cauza de insolabilitate urmează să se pronunțe asupra constatării unui fapt cu valoare juridică, acțiuni specifice pentru procedura specială reglementată de Codul de procedură civilă. Așadar în vederea înregistrării bunului, administratorului insolabilității/lichidatorului urmează să depună cerere privind constatarea faptului cu valoarea juridică, și anume, privind înregistrarea bunului ce aparține de facto debitorului. Înregistrarea ulterioară a bunului se va face în temeiul unei încheieri, susceptibile de recurs, emise în termen de 15 zile lucrătoare de la data depunerii cererii de constatare a faptului cu valoare

juridică. Deși este clară rațiunea introducerii unei asemenea reglementări de către legiuitor, totuși, forma în care acestea au fost expuse creează o serie de confuzii. Suntem de acord cu faptul că în privința chestiunilor nominalizate judecătorul se va pronunța într-o formă caracteristică pentru procedurile necontencioase, deoarece în acest caz este evidentă lipsa litigiului de drept sau a unor interese contrare.²²⁷ În același timp nu este clară utilizarea drept act prin care judecătorul se pronunță asupra înregistrării bunului a unei încheieri judecătorești. Pornind de la regulile procedurii speciale soluția finală ce urmează a fi dată de instanța de judecată este dispusă în toate cazurile într-o hotărâre judecătorească, deoarece în pofida caracterului necontencios a procedurii speciale, soluția finală a instanței presupune apariția, modificarea sau stingerea de drepturi, ceea ce înseamnă o examinare în fond, care nu poate fi făcută decât prin hotărârea judecătorească. În aceeași ordine de idei examinarea de către instanța de insolvabilitate a cererii administratorului cu referire la bunul neînregistrat presupune constatarea a o serie de circumstanțe de fapt ce țin de bun și apartenența de facto a acestuia, cât și administrarea de probe în vederea confirmării circumstanțelor de fapt invocate, soluția finală fiind de fapt recunoașterea dreptului asupra bunului în lipsa unui litigiu, ceea ce va constitui temei pentru înregistrarea publică a bunului. Astfel considerăm că instanța de judecată urmează a adopta nu o încheiere, ci o hotărâre judecătorească pe marginea chestiunii reglementate de art.117 alin. (17) al Legii insolvabilității, fapt care va fi în corespundere cu normele generale a Codului de procedură civilă și va constitui o garanție mai mare pentru drepturile patrimoniale ale debitorului. În vederea racordării prevederilor Legii insolvabilității cu prevederile generale ale Codului de procedură civilă propunem introducerea următorului amendament în Legea insolvabilității:

- Se modifică aliniatul (17) al articolului 117 conform următorului conținut:
"(17) Bunul din masa debitoare neînscris în registrul public se vinde numai după ce administratorul insolvabilității/lichidatorul îl înscrie, conform procedurii stabilite, în registrul public respectiv. Înregistrarea bunului se face în temeiul unei hotărâri a instanței de insolvabilitate, emisă în termen de 15 zile lucrătoare de la data depunerii cererii administratorului insolvabilității/lichidatorului de constatare a faptului cu valoare juridică. Hotărârea poate fi contestată de orice persoană interesată. În cazul în care bunul a fost vândut înainte sau fără a fi înscris în registrul public, obligația înregistrării și cheltuielile aferente, precum și riscul de constatare a lacunelor la precizarea datelor din registrul public trec în sarcina lichidatorului."

²²⁷ Macovei Gh. Actele de procedură ale instanței de judecată dispuse în cadrul procedurii de faliment în legătură cu valorificarea masei debitoare. În: *Legea și Viața*, nr. 6, 2015, pag. 15-21, pag. 15.

O novație a Legii insolvabilității în vigoare constituie introducerea instituției popririi. Spre regret, ceva nou nu întotdeauna înseamnă ceva mai bun, în special ne referim la instituția popririi, pe care legiuitorul moldav a hibridizat-o în așa măsură încât aplicarea acesteia trezește mai multe confuzii decât soluții eficiente. În acest sens apar mai multe întrebări privind aplicarea practică a acesteia: este oare poprirea în procedura de insolvabilitate o modalitate de executare silită sau nu? Trebuie să fie bazată poprirea pe un document executoriu sau nu? Ce procedură urmează a fi aplicată la examinarea validării popririi? Este oare hotărârea de validare a propriei soluție pe marginea unui litigiu de drept sau nu? Și în sfârșit, ce efecte are desființarea popririi asupra drepturilor debitorului și terțului poprit? Vom încerca în continuare prin prisma esenței instituției popririi și interpretării reglementărilor în vigoare să răspundem la întrebările ridicate mai sus.

Dificultate, greutate, impas, impediment, inconvenient, neajuns, nevoie, obstacol, etc. – toate acestea sunt sinonimele cuvântului poprire, oferite de dicționarul de sinonime.²²⁸ Cu părere de rău nici etimologia nici semnificațiile termenului de poprire nu ne permite să înțelegem pe deplin esența instituției date juridice. Având în vedere lipsa unei definiții legale pentru poprire urmează să apelăm la definițiile doctrinare. O analiză minuțioasă a instituției popririi o găsim la autorii români T. Pop, V. Negru, D. Radu, I. Leș, V. M. Ciobanu, etc., în special în lucrările dedicate procedurilor de executare. Analiza doctrinei în domeniu, ne permite să afirmăm că poprirea este fără dubii o instituție ce ține de procedurile de executare silită. Profesorul Ioan Leș definește poprirea drept acea formă a executării silite indirecte prin care se valorifică sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile incorporabile urmăribile datorate debitorului urmărit de către o terță persoană.²²⁹ În principiu definiția doctrinară a rezultat din prevederile legale existente în România. Reieșind din prevederile art. 452, 453 al Codului de Procedură civilă al României anterior, iar la moment 780, 781 al Codului de procedură civilă în vigoare²³⁰, prin intermediul popririi la cererea creditorului executorul judecătoresc urmărește silit sume de bani, titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporabile datorate debitorului ori deținute în numele său de o a treia persoană. Astfel poprirea în forma sa clasică implică participarea a 3 subiecți distincți. În primul rând acesta este **creditorul popritor**, acesta este cel ce în baza raportului de creanță principal solicită de la debitor executarea creanței sale în cadrul procedurii de executare silită. Al doilea subiect este **debitorul poprit**, adică cel ce în baza raportului de creanță principal urmează a executa cerin-

²²⁸ Dicționar de sinonime. București: Editura Litera Internațional, 2002.

²²⁹ Leș Ioan. Tratat de Drept Procesual civil. București: AllBeck, 2001. Pag. 883.

²³⁰ Codul de procedură civilă al României. Legea 134/2010 privind Codul de procedură civilă.

țele conform documentului executoriu. Al treilea subiect este **terțul poprit**, adică persoana terță raportului de creanță principal, dar care are calitatea de debitor față de debitorul poprit.

Urmează să menționăm că, desfășurarea popririi clasice poate fi convențional divizată în două etape mari. Prima etapă constă în înaintarea cererii de înființare a popririi către executorul judecătoresc și somarea de către acesta a terțului la plata datoriei cu acordarea termenului pentru îndeplinirea cerinței. A doua etapă este realizată în cazul în care terțul poprit refuză îndeplinirea cerințelor, sau contestă existența raportului obligațional, caz în care executorul judecătoresc urmează a se adresa cu o cerere de validare a popririi în instanța de judecată, care va decide după caz validarea popririi sau desființare acesteia. În caz de validare a popririi document executoriu devine hotărârea de validare a popririi.

Reieșind din structura procedurii de poprire considerăm necesar de a menționa încă un subiect al popririi și anume executorul judecătoresc, care îndeplinește acțiunile de înființare a popririi, solicită validarea popririi, primește plata în baza acesteia.

Deși în legislația națională nu este utilizat termenul de poprire, aproximativ aceeași construcție juridică se regăsește și în unele acte normative naționale. Drept exemplu elocvent în acest sens, sunt prevederile art. 99 al Codului de executare²³¹, în conformitate cu care, în caz de urmărire silită a debitorului, executorul poate urmări și creanțele debitorului. În acest sens pentru urmărirea creanțelor pecuniare, executorul judecătoresc remite persoanei care este obligată să plătească debitorului creanța o somație despre obligația de a nu plăti debitorului urmărit suma, care în termen de 15 zile urmează a fi transmisă executorului judecătoresc. Prevederi similare le găsim în art. 205 al Codului fiscal²³², în conformitate cu care organul fiscal poate urmări creanțele contribuabilului față de terți. În caz de confirmare a datoriei organul fiscal are dreptul de purcede la măsurile de executare silită aplicabile pentru obligațiile fiscale. Respectiv, deși nu avem o procedură judiciară distinctă a popririi, putem afirma că construcția juridică a acesteia se regăsește și în legislația națională. O afirmație veridică mai ales în lumina reglementărilor Legii insolvenței în vigoare.

Instituția popririi în cadrul procedurii de insolvență este instituită și reglementată de prevederile art. 126 al Legii insolvenței. În conformitate cu preve-

²³¹ Codul de executare al Republicii Moldova. Nr. 443 din 24.12.2004. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 34-35 din 03.03.2005.

²³² Codul fiscal al Republicii Moldova. Nr. 1163 din 24.04.1997. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 62 din 18.09.1997.

derile legale prin poprire sunt urmărite silit mijloacele bănești, titlurile de valoare, bunurile mobile care sunt datorate debitorului insolubil ori deținute în numele lui de către un terț. Observăm că în ceea ce privește obiectele ce pot fi urmărite prin poprire, conform legii insolabilității, sunt similare cu obiectele urmăribile prin poprire în forma s-a clasică.

Primele deosebiri esențiale privind desfășurarea popririi în cadrul procedurii de insolabilitate le observăm deja la etapa inițială atunci când încercăm să stabilim subiecții implicați în procedura respectivă. În cazul popririi reglementate de legea insolabilității, de asemenea avem trei actori principali, dar calitatea acestora diferă de la formula clasică. În prim plan apare, nu creditorul popritor, dar administratorul insolabilității, el fiind acel care înființează poprirea prin somarea adresată terțului prin care îl obligă la plata datorată. Al doilea subiect este, nemijlocit debitorul insolubil, adică cel care este îndreptățit de a cere executarea obligației terțului, în baza unui raport material-juridic existent între acesta și terț. Și în sfârșit ultimul subiect obligatoriu este terțul poprit, ca fiind titularul obligației ce urmează să o îndeplinească față de debitorul insolubil. Observăm că administratorul insolabilității, de fapt, întrunește și calitatea de creditor popritor și calitatea de executor judecătoresc, care urmează să înființeze poprirea. Ipostaza sa de creditor popritor administratorul insolabilității o obține datorită statutului său juridic avut în cadrul procedurii de insolabilitate, în care acesta urmează a acționa în interese creditorilor în vederea păstrării și valorificării masei debitoare, drept rezultat aici fiind incluse și împuternicirile ce țin de administrarea creanțelor debitorului față de terți. Pe de altă parte, mai puțin obișnuită este ipostaza administratorului de executor judecătoresc. Dacă în cazul popririi în sensul tradițional al acesteia, înființarea acesteia și îndeplinirea tuturor acțiunilor ce țin de realizarea ei se îndeplinesc de executorul judecătoresc, atunci în forma reglementată de legea insolabilității în vigoare, administratorul insolabilității urmează să îndeplinească toate funcțiile respective. Reieșind din scopul procedurii de insolabilitate, devine clară logica legiuitorului în ceea ce privește excluderea executorului judecătoresc din procedura de poprire, ori participarea acestuia este exclusă în ceea ce privește întreaga procedură de insolabilitate, acțiunile necesare fiind îndeplinite de administratorul insolabilității. În același timp comasarea în persoană administratorului a statutului de creditor popritor și executor judecătoresc, trezește o serie de întrebări privind natura juridică procedurii de poprire reglementată de legea insolabilității. Dacă în forma sa tradițională poprirea nu este altceva decât o metodă de urmărire silită realizată de executorul judecătoresc, atunci care este natura juridică a propriei pornite de administratorul insolabilității. Menționăm că, spre deosebire poprirea tradițională, administrato-

rul insolabilității nu se subrogă în drepturile debitorului în momentul în care cere executarea obligației de la terț, acesta acționează în interesele atât a creditorilor cât și a debitorului, obținând prin poprire majorarea masei debitoare.

Prin urmare o primă concluzie privind poprirea în cadrul procedurii insolabilității este faptul că aceasta urmează doar parțial structura tradițională a acesteia și pornind de la mecanismul urmăririi indirecte a bunurilor datorate de terți debitorului, oferă administratorului insolabilității un mijloc indirect de majorare a masei debitoare.²³³

Analiza de mai departe a construcției juridice a popririi reglementate de legea insolabilității ne permite să afirmăm că aceasta nu este un mijloc indirect de urmărire silită specific pentru procedurile de executare, afirmația respectivă rezultând din temeiul înființării popririi. În conformitate cu prevederile art. 126 alin. (2) al Legii insolabilității, poprirea se înființează prin somație a administratorului insolabilității, care se comunică terțului poprit împreună cu o copie certificată de pe hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate. Așadar, temeiul stabilit de lege, pentru înființarea popririi în procedura de insolabilitate este hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate. Reieșind din interpretarea art. 34 al Legii insolabilității prin hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate, instanța de judecată se pronunță asupra existenței sau lipsei temeiului de insolabilitate, circumstanțe care întemeiază intentarea sau refuzul în intentarea procedurii de insolabilitate. Ceea ce înseamnă că prin hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate nu se soluționează careva litigii, mai mult decât atât nu se confirmă, cu putere de lucru judecat, creanțele creditorilor. Prin urmare nu putem identifica hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate cu un document executoriu pe care poate fi întemeiată urmărirea silită prin poprire.

Reieșind din afirmațiile de mai sus, concluzionăm că poprirea în cadrul procedurii de insolabilitate nu doar are o structură distinctă de forma tradițională a popririi, dar și înființarea acesteia are loc în lipsa unui document executoriu corespunzător.

Deosebirea respectivă, aparent minoră, de fapt, creează destule controverse privind aplicarea propriu-zisă a popririi, problematica respectivă rezultând din următoarele circumstanțe. În cazul în care poprirea este bazată pe un document executoriu, acest fapt exclude contestațiile ce pot fi înaintate în legătură cu temeinicia raportului obligațional principal, adică cel apărut între creditorul poprit și debi-

²³³ Macovei Gh. Instituția popririi în reglementarea legii insolabilității nr. 149/2012. În: *Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale "Legea insolabilității – de la teorie la practică"*, 2014, pag. 47-54, pag. 50.

torul poprit. În acest caz orice dezacord cu acțiunile de poprire poate fi bazat doar pe excepțiile ce le poate ridica terți în legătură cu raportul obligațional secundar, adică cel apărut între debitorul poprit și terțul poprit. Iar în condițiile în care terțul poprit totuși contestă poprirea, acest fapt nu poate afecta incontestabilitatea raportului obligațional principal. Datorită acestei structuri tradiționale, toate chestiunile ce pot apărea în legătură cu aplicarea popririi, sunt de fapt circumstanțe care nu se referă la soluționarea unui litigiu, fiind supuse controlului judecătoresc doar sub aspect legalității acestora din punct de vedere al procedurii de executare silită.

Forma pe care o obține poprirea în cazul procedurii de insolabilitate, presupune o altă evoluție a lucrurilor. Poprirea în cadrul insolabilității, nefiind bazată pe un document executoriu, și nefiind exercitată de un creditor ce se subrogă în drepturi, constituie de fapt, o înaintare a unei pretenții material-juridice din partea administratorului către un pretins debitor al debitorului insolabil. În acest caz lipsa unui act jurisdicțional ce are puterea lucrului judecat cât și a raportului obligațional principal, determină necesitatea asigurării unei apărări efective din partea terțului poprit.

În ceea ce ne privește considerăm că, sub așa numita poprire, reglementată de legea insolabilității, se are în vedere de fapt înaintarea de către administratorul insolabilității, a unei pretenții material-juridice față de o persoană, pretenție care nu este bazată pe un document executoriu, pretenție care rezultă dintr-un raport material existent între debitorul insolabil persoana respectivă, și în sfârșit pretenție care urmează a fi supusă unei examinări judiciare în cazul în care terța persoană își manifestă dezacordul cu aceasta.

Ținem să menționăm că introducerea reglementărilor respective în noua legea a insolabilității nu constituie o deficiență în sine. Reglementarea oricăror mijloace procesuale ce ar eficientiza valorificarea masei debitoare este benefică pentru întreaga procedură, dar încercarea legiuitorului de a transforma o examinarea unui litigiu de drept într-o procedură de executare silită va crea în acest caz mai multe neclarități decât beneficii.

O primă neclaritate privind poprirea reglementată de legea insolabilității este procedura de validare a popririi. În conformitate cu art. 126 alin. (9) al Legii insolabilității, dacă terțul poprit nu își îndeplinește obligațiile ce îi revin pentru efectuarea popririi, administratorul insolabilității/lichidatorul, în cel mult o lună de la data la care terțul poprit trebuia să consemneze ori să plătească suma datorată, poate sesiza instanța de insolabilitate în vederea validării popririi. Drept rezultat instanța de insolabilitate îi va cita pe administratorul insolabilității/lichidator, precum și pe terțul poprit, și, la termenul stabilit pentru judecarea cererii de validare, va dispune administrarea oricărei probe necesare soluționării acesteia, care este admisibilă

potrivit normelor de drept comun. În același timp legea prevede că, terțul poprit poate opune creditorului următor toate excepțiile și mijloacele de apărare pe care le-ar putea opune debitorului în măsura în care ele se întemeiază pe o cauză anterioară popririi.

Analizând prevederile legale menționate, apare întrebare privind procedura ce urmează a fi aplicată la examinarea cererii de validare a popririi. Având în vedere că procedura de insolabilitate este în principiu o procedură necontencioasă, care nu are scopul de a soluționa litigii de drept, ne întrebăm care reguli urmează a fi aplicate de instanța de insolabilitate în legătură cu validarea popririi. Reieșind din faptul că legiuitorul recunoaște dreptul terțului poprit de a opune propriile excepții și de a utiliza în acest sens mijloacele de probă necesare, considerăm că cererea de validare a popririi urmează a fi examinată conform regulilor procedurilor contencioase. Pentru a asigura protecția necesară a drepturilor terțului poprit, instanța de judecată urmează să asigure participarea acestora în condiții de contradictorialitate cu oferirea posibilității de a-și expune argumentele și de a prezenta probele de rigoare. Trebuie să recunoaștem că examinarea cererii de validare a popririi este, de fapt, o examinare a unei pretenții material juridice înaintate față de terț, respectiv a unei acțiuni civile, fapt care ne determină aplicarea tuturor regulilor procesuale corespunzătoare, inclusiv recunoașterea calității de pârât pentru persoana terțului poprit, cât și recunoaștere calității de reclamant pentru debitorul insolubil, drepturile căruia sunt realizate de administratorul insolabilității. Urmează să menționăm că practica judiciară în mare parte demonstrează o poziție univocă a Curții Supreme de Justiție față de procedura aplicabilă popririi, argumentându-și soluțiile prin aplicarea regulilor procedurii contencioase. De exemplu, la examinarea recursului contra hotărârii de validare a popririi pe cauza civilă nr. 2ri-51/13²³⁴ Curtea Supremă de Justiție a menționat în motivarea deciziei sale că, la adoptarea hotărârii de validare a popririi instanța de judecată urmează să respecte exigențele privind studierea minuțioasă a situației de fapt, a chestiunii supuse judecării și încadrarea corectă de drept. Instanța de recurs a stabilit că la judecarea cauzei de insolabilitate instanța urma să aplice normele generale din Codul de procedură civilă, în special prevederile art. 239-240 care stabilesc că în limitele pretențiilor invocate, urma să aprecieze probe, să determine circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii, caracterul raportului juridic dintre părți, etc. Prin urmare curtea recunoaște că judecarea popririi și adoptarea unei hotărâri pe marginea acesteia urmează a fi suspuse regulilor unui proces contradictoriu, cu asigurarea tuturor mijloacelor procesuale pentru părți.

²³⁴ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 13 noiembrie 2013 pe cauza civilă nr. 2ri-51/13.

Neaplicarea regulilor procedurii contencioase la examinarea cererii de validare a poprii implică riscul soluționării drepturilor și obligațiilor persoanelor fără o examinare propriu-zisă a fondului. O asemenea situație am depistat-o la examinarea materialelor cauzei civile nr. 2i-194/14,²³⁵ conform cărora Curtea de Apel Bălți, drept instanță de fond, a validat poprirea fără a lua în considerare faptul că cererea de poprire rezultă dintr-o pretenție prescrisă. Ulterior în urma exercitării recursului contra hotărârii menționate Curtea Supremă de Justiție, legal, a admis recursul și a casat hotărârea de validare drept neîntemeiată,²³⁶ argumentând prin faptul că, *concluziile instanței de insolabilitate sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii și înscrierile la dosar, instanța interpretând eronat prevederile legale aplicabile speței deoarece la caz nu sunt temei de aplicare a validării popririi. S-a stabilește că la depunerea cererii nu a fost solicitat repunerea în termenul de adresare cu acțiune. Examinarea unei acțiuni depuse în afara terenului legal, constituie o încălcare a principiului legalității și securității raporturilor juridice și respectiv o soluție inadmisibilă în ordinea de drept.* Observăm că instanța supremă rămâne pe poziția că înaintarea cererii de validare a popririi este egală cu înaintarea unei acțiuni, iar excepțiile ce pot fi ridicate în legătură cu înaintarea unei acțiuni civile sunt valabile și la examinarea validării popririi.

O altă neclaritate privind procedura popririi este legată de actul prin care instanța de judecată urmează să se pronunțe asupra popririi. Reieșind din prevederile aliniatului (11) al art. 126 al Legii insolabilității, dacă din probele administrate rezultă că terțul poprit îi datorează sume de bani debitorului, instanța de insolabilitate va adopta o hotărâre de validare a popririi, prin care va încasa de la terțul poprit suma datorată debitorului, iar în caz contrar, va decide desființarea popririi. Așadar, apare întrebarea despre corectitudinea utilizării în calitate de act de dispoziție a hotărârii judecătorești, dar nu a încheierii spre exemplu. În conformitate cu art. 14 al Codului de procedură civilă al RM, hotărârea este actul dispoziție prin care se soluționează fondul pricinii, spre deosebire de încheiere prin care se soluționează alte chestiuni incidentale procesului civil. Având în vedere efectele pe care le are actul prin care se validează poprirea asupra drepturilor terțului poprit, considerăm că hotărârea este unicul act de dispoziție ce corespunde cu sarcinile procesuale a acestei proceduri. Mai mult decât atât, faptul adoptării unei hotărâri judecătorești, demonstrează încă o dată caracterul litigios al procedurii de validare a popririi în cadrul căreia se examinează pe fond un litigiu de drept.

²³⁵ Hotărârea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 28 ianuarie 2014 pe cauza civilă nr. 2i-194/14.

²³⁶ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 11 iunie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-54/14.

Și în sfârșit este neclar care sunt efectele respingerii cererii de validare? Din interpretarea art. 126 al Legii insolvenței, rezultă că în cazul în care la examinarea cererii de validare nu a fost probată obligația terțului poprit, instanța de judecată urmează să dispună prin hotărâre desființarea popririi. Spre regret legiuitorul nu a reglementat efectele ce le are hotărârea de desființare a popririi, fapt care poate genera mai multe interpretări contradictorii. În formula sa tradițională, desființarea popririi presupune imposibilitatea urmării bunurilor aflate la terți. Urmează, oare să limităm, la aceleași efecte și desființarea popririi în cadrul procedurii de insolvență sau trebuie să recunoaștem și alte efecte ale acestui acțiunii respective? Într-o anumită ipoteză desființarea popririi, ce va avea ca efect imposibilitatea urmării bunurilor debitorului aflate la terț, duce la apariția unui litigiu de drept, litigiu care poate fi soluționat de către o instanța de judecată de drept comun, în care administratorul se poate adresa cu o cerere de chemare în judecată separată. În acest caz vom fi în prezența unui proces civil distinct care va examina practic repetat pretențiile material-juridice față de terț. În mod normal asemenea situație urmează a fi exclusă, ori în caz contrar se pierde atât sensul popririi reglementate de legea insolvenței cât și autoritatea lucrului judecat a hotărârii adoptate pe marginea cererii de validare a popririi.

În concluzie, urmează să recunoaște că construcția juridică, reglementată de legea insolvenței în vigoare, ce poartă denumirea de poprire, este un mijloc original, oferit administratorului insolvenței, pentru a exercita drepturile debitorului insolvent în privința propriilor debitori. Pe de altă parte reglementarea în vigoare a plecat departe de construcția clasică a popririi, ca mijloc de urmărire silită indirectă, fapt care urmează a fi luat în considerare la aplicarea practică a acesteia.²³⁷

În afară de confirmarea acțiunilor participanților la proces prin adoptarea anumitor acte jurisdicționale la etapa evaluării și valorificării masei debitoare instanța de insolvență îndeplinește și o serie de acțiuni de supraveghere. Reieșind din prevederile art. 118 alin. (11) al Legii insolvenței în cazul vânzării bunului la licitație un exemplar al procesului verbal privind rezultatele licitației urmează a fi înregistrat de instanța de judecată în cel mult 48 de ore de la întocmire și anexat de aceasta la materialele dosarului. Conform unei alte prevederi prevăzute de art. 121 alin. (6) al legii insolvenței în urma ridicării bunurilor adjudecate în urma licitației acțiunile de ridicare urmează a fi consemnate într-un act de predare-primire. Un exemplar al acestui act urmează a fi înregistrat de instanța de insolvență și depus

²³⁷ Macovei Gh. Instituția popririi în reglementarea legii insolvenței nr. 149/2012. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale "Legea insolvenței – de la teorie la practică", 2014, pag. 47-54, pag. 53.

la dosarul cauzei. Și nu în ultimul rând, reieșind din prevederile art. 123 alin. (12) al Legii insolvabilității în cazul vânzării bunului prin negocieri directe atât contractul de vânzare-cumpărare, cât și procesul verbal de negociere a părților urmează a fi depus în instanța de insolvabilitate și anexat la materialele cauzei. Totalitatea acțiunilor enumerate mai sus permite realizarea unei supravegheri continue și prompte din partea instanței de judecată a acțiunilor extrajudiciare ce țin de valorificarea propriu zisă a bunurilor masei debitoare.²³⁸

Distribuirea masei debitoare. Odată cu finalizarea valorificării bunurilor masei debitoare procedura de faliment intră în cea de-a doua etapă de distribuire a produsului valorificării masei debitoare, etapă care coincide cu finalizarea întregului proces civil pornit în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate.

Prin distribuirea masei debitoare sau a produsului rezultat din valorificarea masei debitoare înțelegem totalitatea acțiunilor săvârșite de instanța de judecată și participanții la proces în legătură cu executarea creanțelor creditorilor din mijloacele obținute în rezultatul valorificării masei debitoare. Aparent distribuirea masei debitoare are loc la finalul procedurii de insolvabilitate, după ce a fost valorificată pe deplin masa debitoare, însă o asemenea concluzie corespunde doar parțial situației reale și reglementărilor în vigoare. Ținem să menționăm că primele acțiuni de valorificare a masei debitoare pot fi realizate și înainte de intentarea procedurii de insolvabilitate propriu-zise, cât și până la momentul când adunarea de raportare va decide soarta debitorului. Asemenea situații se pot întâmpla în cazul necesității valorificării de urgență a bunurilor perisabile sau a bunurilor care se află sub iminența pierderii valorii din conjuncturii economice de moment. Prin urmare, până la dispunerea valorificării întregii mase debitoare, administratorul deja este în drept să realizeze anumite măsuri de valorificare a masei debitoare. În aceeași ordine de idei conform prevederilor art. 150 alin. (1) al Legii insolvabilității, executarea propriu-zisă a creanțelor creditorilor poate începe, imediat după ședința de validare, adică până la etapa când se decide lichidarea debitorului sau restructurarea acestuia. În concluzie, acțiunile de distribuire a masei debitoare depășesc cadrul etapei finale a procedurii de faliment și pot avea loc la orice etapă a procesului de insolvabilitate.

Sarcinile inițiale a instanței de judecată, în legătură cu desfășurarea distribuirii masei debitoare, sunt legate de prezentarea și înregistrarea raportului lichidatorului privind distribuirea masei debitoare. Reieșind din prevederile art. 150 alin. (2) al Legii insolvabilității, la fiecare 3 luni, calculate de la data la care începe valorificarea masei debitoare, administratorul/lichidatorul prezintă comitetului creditorilor spre

²³⁸ Macovei Gh. Actele de procedură ale instanței de judecată dispuse în cadrul procedurii de faliment în legătură cu valorificarea masei debitoare. În: *Legea și Viața*, nr. 6, 2015, pag. 15-21, pag. 21.

aprobare un raport asupra fondurilor obținute din valorificare și din încasarea de creanțe și un plan de distribuție între creditori. Astfel până la executarea propriu-zisă a creanțelor creditorilor, volumul și modalitatea de executare a creanțelor creditorilor urmează a fi aprobată de comitetul creditorilor, fapt care întemeiază acțiunile de plată a creanțelor creditorilor. În cazul aprobării de către comitetul creditorilor a planului de distribuție, acesta împreună cu raportul administratorului urmează a fi depus, în conformitate cu art. 151 alin. (1) al Legii insolvenței, în instanța de judecată. Spre regret, legiuitorul nu specifică un termen limită pentru înregistrarea planului în instanța de judecată, utilizând în acest sens cuvântul ambiguu "imediat", ceea ce poate crea o serie de confuzii la aplicarea în practică a legii. În vederea uniformizării practicii și excluderii cazurilor de tergiversare a întregului proces de insolvență propunem introducerea următorului amendament:

- Modificarea aliniatului (1) al articolului 151 conform următorului conținut:
"(1) După aprobarea de către comitetul creditorilor, planul de distribuție se depune în instanță de insolvență, prin grija administratorului/lichidatorului, în cel mult 5 zile din data aprobării acestuia de către comitetul creditorilor. Nu mai târziu de data înregistrării planului în instanța de judecată, administratorul/lichidatorul este obligat să notifice despre acest fapt fiecare creditor. Creditorii au acces la planul de distribuție."

Termenul legal de 3 luni specificat de art. 150 alin. (2) al Legii insolvenței poate, pentru motive temeinice să fie prelungit doar de instanța de judecată. În conformitate cu aliniatul 3 al aceluiași articol, termenul instanța nu poate prelungi termenul legal mai mult decât cu o lună de zile, fie în cazuri întemeiate îl poate scurta.

O altă sarcină importantă a instanței de judecată legată de distribuirea masei debitoare este aprobarea cotelor de distribuție. Reieșind din faptul că valoarea fondurilor obținute în urma valorificării masei debitoare, de regulă, nu pot acoperi executarea tuturor creanțelor creditorilor, în cazul distribuțiilor intermediare urmează a fi stabilite cotele de distribuție, ce ar asigura o executare proporțională a creanțelor creditorilor ce fac parte din același rang. De regulă, mărimea cotelor de distribuție urmează a fi stabilită de comitetul creditorilor la propunerea administratorului/lichidatorului, iar în cazul în care comitetul nu a fost format, mărimea cotelor se aprobă de instanța de judecată la propunerea aceluiași administrator/lichidator. Deși legea nu reglementează actul prin care urmează a fi aprobate cotele de distribuție, considerăm că instanța de judecată urmează să adopte, în acest sens, o încheiere judecătorească.

Acordul final al procedurii de faliment, dar și a întregii proceduri de insolvență ce a mers pe cale lichidării debitorului este ședința de distribuție finală. Din prevederile art. 158 alin. (1) al Legii insolvenței, rezultă că, odată cu valorifica-

rea integrală a bunurilor masei debitoare, lichidatorul urmează să prezinte instanței de insolabilitate un raport final împreună cu planul de distribuție finală, ale căror copii se remit creditorilor și debitorului. Similar raporturilor periodice anterioare și planului de distribuție intermediară, în raportul final și planul de distribuție finală se prezintă informația privind fondurile obținute din valorificarea masei debitoare cât și informația privind modalitatea de executare a creanțelor creditorilor. Spre deosebire de procedura aplicabilă distribuțiilor intermediare, aprobarea și confirmarea planului de distribuție finală presupune convocarea adunării creditorilor în așa numita "adunare finală". Ținem să menționăm că datorită inconsecvenței legiuitorului și reglementării confuze a procedurii de desfășurare a ședinței de distribuție finală, aplicarea în practică a prevederilor legale trezește o serie de neclarități.

Un prim aspect, privitor la ședința finală ține de convocarea acesteia. Astfel în vederea desfășurării ședinței de distribuție finală, instanța de insolabilitate urmează să convoace adunarea finală a creditorilor în cel mult 30 de zile de la prezentarea raportului final. În același timp în vederea apărării drepturilor creditorilor, legiuitorul a prevăzut dreptul acestora de a formula obiecții asupra raportului final cu cel puțin 3 zile înainte de data convocării. În așa mod la data desfășurării ședinței finale urmează să fie prezentate și examinate toate contestațiile privind conținutul planului de distribuție finală. Așadar dacă acțiunile inițiale ce țin de convocarea ședinței finale sunt destul de clar reglementate, atunci desfășurarea nemijlocită a ședinței finale este reglementată confuz. Aceasta deoarece nu este clar delimitată competența instanței de judecată de competența adunării creditorilor în ceea ce privește chestiunile examinate în cadrul ședinței finale. Această concluzie rezultă, din analiza prevederilor art. 158 alin. (2) și alin. (4) al Legii insolabilității.

Inițial legiuitorul, în cadrul aliniatului (2) al articolului menționat enumera competențele adunării finale a creditorilor, și anume examinarea raportului final al administratorului/lichidatorului și examinarea contestațiilor contra planului de distribuție finală. Prin urmare, deja adunarea creditorilor, urmează să decidă și asupra aprobării planului de distribuție finală și asupra examinării contestațiilor creditorilor, exprimate în legătură cu acest plan. Prevederile date ne permit să recunoaștem, că legiuitorul moldav este cel puțin inconsecvent, ori anterior acesta delimita clar competența de aprobare a planului, care era pusă în sarcina comitetului creditorilor, de competența de a examina contestațiile contra planului de distribuție, care era recunoscută doar instanței de judecată. Însă, reieșind din prevederile art. 158 alin. (2), rezultă că contestațiile creditorilor, urmează a fi examinate tot de către creditori, ceea ce nu asigură o protecție a drepturilor patrimoniale a creditorilor ce au depus contestații.

Pe de altă parte, ulterior, în cadrul aliniatului (4), al articolului 158 a Legii insolvențabilității, găsim reglementarea în conformitate cu care, la data ședinței finale, instanța de insolvențabilitate va soluționa, prin încheiere, toate obiecțiile la raportul final și la planul de distribuție, le va aproba sau va dispune, după caz, modificarea lor corespunzătoare. Mai mult decât atât, reieșind din aliniatul (5) al aceluiași articol, instanța de insolvențabilitate, este cea care aprobă raportul final al administratorului/lichidatorului. În această ordine de idei, rămâne neclar, cine totuși este competent de a aproba planul de distribuție și de a se expune asupra contestațiilor creditorilor? În cazul în care legiuitorul a avut intenția de a schimba modalitatea de aprobare a raportului final și planului de distribuție finală, în raport cu distribuțiile intermediare, de ce, atunci, acesta a statuat simultan competența instanței de judecată de a soluționa contestațiile și de a aproba planul de distribuție finală? În ceea ce ne privește considerăm că adunarea creditorilor nu poate examina și soluționa contestațiile depuse de creditorii, ori verificarea actelor administratorului urmează a fi făcută în ultimă instanță de către autoritatea judecătorească ce supraveghează întreaga procedură de insolvențabilitate, fapt care constituie o garanție mai mare a respectării drepturilor creditorilor. Pe de altă parte adunarea creditorilor poate hotărî doar inițial asupra planului de distribuție propus, iar ulterior hotărârea adunării creditorilor poate fi confirmată de către instanța de judecată. Considerăm însă, de prisos, introducerea unor asemenea prevederi, deoarece ca urmare a lipsei contestațiilor sau respingerii acestora instanța de judecată este în drept să dispună asupra aprobării planului de distribuție finală, ca fiind de facto acceptat de toți creditorii. În vederea excluderii consecvențelor create de legiuitor și excluderii erorilor în aplicarea în practică a legii propunem introducerea următoarelor amendamente, după cum urmează:

- Modificarea aliniatului (1) al articolului 158 conform următoarei redacții:
”(1) După ce bunurile din masa debitoare au fost valorificate integral, administratorul/lichidatorul prezintă instanței de insolvențabilitate un raport final împreună cu planul de distribuție finală, ale căror copii se remit creditorilor și debitorului. Instanța de insolvențabilitate urmează să convoace toți creditorii în ședința de distribuție finală în cel mult 30 de zile de la prezentarea raportului final. Creditorii pot formula obiecții asupra raportului final cu cel puțin 3 zile înainte de data ședinței.”

- Modificarea aliniatului (2) al articolului 158 după cum urmează: *”(2) Ședința de distribuție finală are drept scop:*

- a) examinarea raportului final al administratorului/lichidatorului;*
- b) examinarea contestațiilor contra planului de distribuție finală. ”*

Odată cu finalizarea lucrărilor ședinței de distribuție finală lichidatorul este în drept să facă distribuția tuturor fondurilor din masa debitoare către creditorii. După

terminarea distribuirii finale instanța de judecată urmează să adopte o hotărâre privind încetarea procesului de insolvabilitate în conformitatea cu prevederile art. 175 alin. (1) al Legii insolvabilității.

În cele din urmă, urmează să menționăm că instanța de judecată își păstrează anumite competențe legate de distribuirea masei debitoare, chiar și după încetarea procesului de insolvabilitate. Din reglementările art. 161 a Legii insolvabilității, rezultă că, în cazul în care procesul de insolvabilitate a încetat, iar după adunarea de distribuție finală anumite sume rezervate au devenit libere, anumite sume plătite din masa debitoare au fost restituite ori au fost descoperite bunuri care aparțin masei debitoare, instanța de insolvabilitate hotărăște o distribuție suplimentară după încetarea procesului, la cererea administratorului/lichidatorului, a unui creditor validat sau din oficiu. În legătură cu distribuțiile suplimentare, instanța de judecată urmează a soluționa două aspecte distincte. În primul rând, aceasta urmează să decidă asupra acceptării/refuzului cererii de distribuție ulterioară, fapt care urmează a fi făcut prin încheiere judecătorească, pasibilă de recurs. Deși legea nu prevede procedura de examinare a cererii privind distribuția ulterioară, considerăm că aceasta urmează să numească o ședință de judecată cu citarea obligatorie a solicitantului, debitorului și lichidatorului. În cel de-al doilea rând, în cazul acceptării cererii de distribuție ulterioare, instanța de insolvabilitate urmează să aprobe raportul privind distribuția ulterioară a masei debitoare.

4.2. Încetarea procesului de insolvabilitate.

După cum am menționat anterior acțiunea procesuală de încetare, utilizată în cadrul procedurii de insolvabilitate se deosebește radical de instituția încetării procesului civil. Această concluzie rezultă atât din analiza temeiurilor pentru care se dispune încetarea în ambele cazuri, cât și reieșind din efectele pe care le are încetarea procesului asupra drepturilor și obligațiilor participanților la proces.

Instituția clasică a încetării procesului civil are menirea, fie de a finaliza un proces civil care a fost intentat cu încălcarea condițiilor de fond pentru pornirea proceselor civile (competența, generală, capacitatea de folosință, etc.), fie de a finaliza un proces deja pornit în cazul survenirii circumstanțelor care nu presupun adoptarea unei hotărâri pe fond (decesul unei părți, renunțarea la acțiune, încheierea unei tranzacții). Prin urmare, instituția încetării procesului civil, care este aplicabilă tuturor felurilor de procedură civilă este o:

a) sancțiune aplicabilă participanților în legătură cu nerespectarea premiselor dreptului la acțiune, în cazul în care încălcările au fost depistate după intentarea procesului civil;

b) modalitate de finalizare a procesului civil, deja intentat, în legătură cu existența circumstanțelor care exclud examinarea fondului cauzei;

c) modalitatea de finalizare a procesului fără adoptarea unei hotărâri judecătorești.

Spre deosebire de alte feluri de proceduri, în cadrul procedurii de insolvabilitate, instituția încetării procesului obține un alt înțeles. Similar celorlalte feluri de proceduri, încetarea procedurii de insolvabilitate înseamnă în primul rând finalizarea procesului civil intentat în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate. În esență asemănarea respectivă formează esența încetării procedurii de insolvabilitate, deoarece în majoritatea cazurilor presupune doar finalizarea acțiunilor procesuale în legătură cu examinarea cauzei de insolvabilitate. Așadar în cadrul procedurii de insolvabilitate, instituția încetării procesului obține un sens mult mai restrâns, marcând în esență doar încheierea procesului.²³⁹ Urmează să menționăm că încheierea procedurii civile prin încetare este o regulă generală, deoarece aceasta nu presupune existența anumitor circumstanțe specifice, de exemplu, încălcarea condițiilor de pornire a procesului, încetarea operând în legătură cu îndeplinirea sarcinilor procedurii, ceea ce înseamnă fie lichidarea debitorului fie restructurarea acestuia.

Deci, încetarea procedurii de insolvabilitate sau a procesului de insolvabilitate înseamnă, în primul rând, îndeplinirea sarcinilor procedurii de insolvabilitate. În cazul în care față de debitor a fost aplicată procedura de restructurare, procesul urmează a fi încetat odată cu aplicarea planului procedurii de restructurare, iar în cazul în care față de debitor a fost aplicată procedura falimentului, procesul urmează a fi încetat odată cu distribuirea finală a fondurilor masei debitoare.

Încetarea procesului de insolvabilitate ca urmare a finalizării procedurii de faliment. În conformitate cu prevederile art. 175 alin. (1) al Legii insolvabilității, după terminarea distribuției finale a masei debitoare, instanța de insolvabilitate pronunță o hotărâre de încetare a procesului de insolvabilitate și de radiere a debitorului din registru. Este important a menționa că legiuitorul nu a reglementat destul de detaliat acțiunile ce urmează a fi îndeplinite între momentul aprobării planului de distribuție finală și cel al adoptării hotărârii de încetare a procesului, ceea ce poate crea mai multe confuzii privind actele necesare a fi îndeplinite și termenele în care ar trebui să se încadreze participanții. După cum am menționat anterior, scopul ședinței finale, desfășurate la sfârșitul procedurii de faliment, este examinarea

²³⁹ Macovei Gh. Aplicarea acțiunii procesuale de încetare a procesului civil în cadrul examinării cauzelor de insolvabilitate. În: Закон и жизнь, nr. 6, 2015, pag. 35-41, pag. 35

contestațiilor contra planului de distribuție final și aprobarea acestuia. Prin urmare, desfășurarea propriu-zisă a ședinței presupune verificarea existenței contestațiilor, examinarea și soluționarea acestora prin încheiere judecătorească și aprobarea definitivă a planului de distribuție, cu sau fără modificări. În continuare, odată cu adoptarea planului de distribuție, lichidatorul urmează să porceadă la distribuția finală a mijloacelor rezultate din valorificarea masei debitoare, fapt care presupune că hotărârea de încetare a procesului, nu poate fi încă adoptată. Astfel, reglementările în vigoare nu sunt în de ajuns de clare în ceea ce privește, termenul, în care lichidatorul urmează să îndeplinească prevederile planului de distribuție, nici în ceea ce privește îndeplinirea unor acțiuni de informare a instanței de judecată privind finalizarea distribuirii. În aceeași ordine de idei, norma prevăzută de art. 175 alin. (1) al Legii insolvențării, nu este mai clară, ori specificarea *"după terminarea distribuției finale a masei debitoare"* creează mai multe interpretări privind termenul în care urmează a fi adoptată hotărârea de încetare și cel mai important privind momentul de început al calculării acestuia. În ceea ce ne privește considerăm necesar de a modifica reglementările actuale în vederea determinării precise a termenului în care urmează a fi adoptată hotărârea de încetare a procesului în legătură cu finalizarea procedurii de faliment. Astfel propunem introducerea următoarelor modificări,²⁴⁰ după cum urmează:

- Introducerea după aliniatul (5) al articolului 158, a unui nou aliniat sub numărul (6) cu următorul conținut: *"(6) După finalizarea acțiunilor de distribuție finală către creditori, administratorul urmează să depună în instanța de judecată un raport privind finalizarea acțiunilor de distribuție, în care să specifice rezultatele îndeplinirii planului de distribuție finală și valoarea fondurilor rămase în caz de indisponibilizare a acestora."*

- Modificarea aliniatului (1) al articolului 175, după cum urmează: *"(1) În termen de 5 zile din data primirii raportului administratorului/lichidatorului privind efectuarea distribuției finale, instanța de insolvență urmează să adopte, din oficiu, fără citarea participanților la proces o hotărâre de încetare a procesului de insolvență prin care să dispună inclusiv radierea debitorului din registru."*

Analiza practicii judiciare ne permite să afirmăm că în unele cazuri se confundă desfășurarea ședinței finale a creditorilor cu acțiunile de încetare a procesului după distribuția finală. De exemplu, în cauza civilă nr. 2ri-49/13²⁴¹ unul din creditorii a

²⁴⁰ Macovei Gh. Aplicarea acțiunii procesuale de încetare a procesului civil în cadrul examinării cauzelor de insolvență. În: Закон и жизнь, nr. 6, 2015, pag. 35-41, pag. 36.

²⁴¹ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 25 septembrie 2013 pe cauza civilă nr. 2ri-49/13.

contestat hotărârea de încetare a procesului emisă de Curtea de Apel în baza art. 175 alin (1) motivând prin faptul că aceasta nu a fost înștiințat legal despre data desfășurării ședinței la care s-a examinat chestiunea încetării procesului în legătură cu finalizarea distribuirii. Instanța de recurs, la rândul ei, interpretând eronat normele de procedură din Legea insolvenței a considerat recursul întemeiat, afirmând că, nu există probe de citare legală a recurentului în ședința în care s-a examinat chestiunea încetării procesului. În acest s-a confundat două etape procesuale diferite, care se desfășoară consecutiv conform unei ordini procedurale diferite. Ședința de judecată are loc doar la etapa inițială atunci când în instanța de judecată se prezintă raportul lichidatorului și planul de distribuție, etapă la care creditorii pot înainta obiecții privind raportul și planul de distribuție. În vederea examinării raportului, planului de distribuție și obiecțiilor creditorilor se desfășoară ședință de judecată după regulile generale. Ulterior acestei ședințe are loc desfășurarea acțiunilor de distribuție (executare a creanțelor), acțiuni despre care administratorul informează instanța printr-un raport, iar după examinarea acestuia, fără ca legea să prevadă convocarea unei ședințe de judecată, instanța de judecată urmează să înceteze procesul. În acest caz drepturile creditorilor se apără la ședința finală unde se examinează obiecțiile și se votează planul de distribuție, ulterior nefiind necesar participarea acestora. Practica Curții Supreme de Justiție la examinarea unor asemenea recursuri nu este uniformă. La examinarea recursului contra unei hotărâri de încetare a procesului în legătură cu finalizarea distribuirii pe cauza civilă nr. 2ri-42/13,²⁴² curtea a optat pentru o altă soluție pe care o considerăm legală și întemeiată în raport cu cazul expus mai sus. În acest caz, instanța de recurs a respins recursul declarat împotriva hotărârii de încetare a procesului de insolvență, motivând prin faptul că, *la adoptarea hotărârii instanței de fond, nu au fost supuse examinării careva chestiuni, nemijlocit legate de careva drepturi și interese ale recurentului, deoarece, după cum s-a menționat recurentul nu a contestat hotărârea adunării creditorilor de aprobare a raportului final, în temeiul căreia a fost pronunțată hotărârea recurată.* Prin urmare, curtea a recunoscut că hotărârea de încetare a procesului de insolvență în acest caz este rezultat examinării și adoptării raportului administratorului și planului de distribuție și nu o examinare distinctă a unor chestiuni.

Încetarea procesului de insolvență ca urmare a finalizării procedurii de restructurare. După cum am menționat anterior, restructurarea debitorului drept măsură alternativă lichidării acestuia presupune aplicarea față de debitor a unui plan de restructurare, care urmează a fi aprobat de creditorii și confirmat de

²⁴² Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 02 octombrie 2013 pe cauza civilă nr. 2ri-42/13.

instanța de judecată. În rezultatul confirmării planului, are loc încetarea tuturor acțiunilor procesuale, iar debitorul trece într-o nouă etapă extrajudiciară, destinată aplicării tuturor măsurilor economico-financiare prevăzute în plan. Astfel confirmarea planului de restructurare marchează îndeplinirea sarcinilor procedurii judiciare de restructurare, ceea ce înseamnă finalizarea tuturor acțiunilor procesuale și necesitatea încetării procesului de insolabilitate. Conținutul reglementărilor prevăzute de art. 206 al Legii insolabilității, confirmă practic integral afirmația anterioară, ori reieșind din aliniatul (1) al articolului nominalizat, prin hotărârea de confirmare a planului procedurii de restructurare, instanța de insolabilitate dispune și încetarea procedurii de restructurare și aplicarea planului față de debitor. În același timp, analiza prevederilor art. 175 alin. (2) al Legii insolabilității, ne permite să spunem că cele două reglementări se află cel puțin în contradicție. Așadar, dacă art. 206 al Legii insolabilității prevede că încetarea procesului urmează a fi dispusă odată cu confirmarea planului de restructurare, reieșind din prevederile art. 175 alin. (2) al Legii insolabilității, procedura de restructurare încetează în urma îndeplinirii de către creditor a tuturor obligațiilor de plată asumate în planul confirmat. În aparență, în conformitatea cu reglementările în vigoare, procedura de restructurare urmează a fi încetată de două ori, inițial la momentul confirmării planului de restructurare, iar ulterior la îndeplinirea de către debitor a tuturor obligațiilor. Însă interpretarea sistemică a legii în vigoare, ne permite să afirmăm că procedura de restructurare urmează a fi încetată o singură dată, la momentul confirmării planului de restructurare, prevederile art. 175 alin. (2) al Legii insolabilității nefiind aplicabile în acest sens încetării procedurii de insolabilitate. Afirmația respectivă se bazează în special pe prevederile art. 214, 215 Legea insolabilității, din interpretarea căroră rezultă că după momentul confirmării planului, nu se realizează careva acțiuni procesuale decât acțiunile de supraveghere a îndeplinirii planului, iar odată cu îndeplinirea planului are loc încetarea acțiunilor de supraveghere, dar nu încetarea întregului proces. În acest sens sunt improprie reglementările ce se referă la încetarea procesului în momentul când acestea acțiuni procesuale nici nu se produc pe perioada îndeplinirii planului. În ceea ce ne privește considerăm necesar de a modifica prevederile art. 175 alin. (2) al Legii insolabilității pentru a exclude careva confuzii privind aplicarea acestora. În speță propunem introducerea următorului amendament:

- Modificarea aliniatului 2 al articolului 175, conform următorului conținut:
"(2) Procedura de restructurare a debitorului va înceta prin adoptarea hotărârii de confirmare a planului în care urmează a se dispune asupra încetării procesului de insolabilitate. Dacă procesul începe ca o procedură de restructurare, dar, ulterior, devine procedură a falimentului, ea va înceta în conformitate cu dispozițiile alin. (1)".

Similar procedurii de faliment și celei de restructurare, procedura falimentului simplificat urmează a fi finalizată, drept urmare a îndeplinirii sarcinilor acesteia, în acest sens fiind relevante prevederile art. 135 al Legii insolvențabilității. În conformitate cu alineatul (5) al articolului nominalizat, în cazul în care față de debitor a fost aplicată procedura falimentului simplificat, iar pe parcursul acesteia s-a constatat lipsa masei debitoare, instanța de judecată, odată cu aprobarea bilanțului de lichidare, urmează să adopte o hotărâre de încetare a procesului prin care să dispună asupra radierii debitorului din registrele publice. Totodată nu este exclusă situația în care, în masa debitoare a debitorului față de care a fost aplicat falimentul simplificat, să existe anumite bunuri sau mijloace bănești. În cazul respectiv, până la încetarea procedurii lichidatorul urmează să distribuie, fondurile disponibile conform bilanțului de lichidare aprobat. Abia după distribuirea finală a bunurilor, instanța poate dispune încetarea procedurii de faliment simplificat. Urmează să menționăm că spre deosebire de reglementările aplicabile încetării falimentului simplificat ca urmare a lipsei masei debitoare, în cazul finalizării acesteia prin distribuție finală, legiuitorul deja nu utilizează termenul de încetare. În conformitate cu prevederile art. 135 alin. (4) al Legii insolvențabilității, după ce fondurile sau bunurile din patrimoniul debitorului au fost distribuite, iar fondurile nereclamate au fost consemnate la bancă sau notar, instanța de insolvențabilitate, în baza cererii lichidatorului, *închide* prin hotărâre procedura falimentului. Considerăm că în acest caz legiuitorul a avut în vedere încetarea procesului ca urmare a îndeplinirii sarcinilor procedurii simplificate de faliment, ceea ce ne permite să afirmăm că la finalul procedurii simplificate de faliment, urmează a fi adoptată o hotărâre de încetare a procesului. În vederea excluderii anumitor interpretări eronate la aplicarea în practică a prevederilor sus menționate, propunem introducerea următoarei modificări:

- Înlocuirea în conținutul alineatului (4) al articolului 135, a cuvântului "*închide*," cu cuvântul "*încetează*".

Cazurile de încetare a procesului de insolvențabilitate descrise mai sunt aplicabile pentru situațiile în care față de debitor a fost aplicat un anumit fel de procedură, care a ajuns la sfârșitul logic al acesteia fiind îndeplinite integral sarcinile acesteia. Însă, nu este exclusă situația în care din anumite circumstanțe procedura de insolvențabilitate propriu-zisă (falimentul sau restructurarea) să fie finalizată prin încetare, și înainte de îndeplinirea sarcinilor acesteia. Asemenea cazuri se referă la situațiile în care pe parcursul desfășurării unui anumit fel de procedură, se constată circumstanțe care întemeiază aplicarea unui alt fel de procedură. Reieșind din prevederile art. 139 alin. (1) a Legii insolvențabilității, în cazul în care față de debitor a fost aplicată procedura falimentului, dar pe parcursul acesteia s-au constatat circumstanțe esențiale, bazate

în special pe date din analiza financiară, potrivit cărora solvabilitatea creditorului poate fi restabilită, adunarea creditorilor poate decide asupra trecerii în procedura de restructurare. În conformitate cu aliniatul (2) al aceluiași articol, în cazul în care adunarea creditorilor decide asupra trecerii la procedura de restructurare, instanța de insolabilitate urmează să dispună încetarea procedurii falimentului și trecerea la procedura de restructurare. O situație similară este reglementată de prevederile art. 136 alin. (4) al Legii insolabilității, cu specificarea faptului că este aplicabilă procedurii de faliment simplificat. În așa mod, în cazul în care după aplicarea procedurii falimentului simplificat se constată că debitorul dispune de capacități operaționale viabile care ar permite redresarea solvabilității lui, instanța de insolabilitate, la cererea lichidatorului va dispune încetarea procedurii falimentului și trecerea în procedură de restructurare.

Pe lângă cazurile generale de încetare a procedurii de insolabilitate, Legea insolabilității în vigoare prevede și o serie de situații specifice de încetare a procedurii de insolabilitate, chiar și în cazul neîndeplinirii sarcinilor acesteia.

O situație specifică de încetare a procesului de insolabilitate este încheierea tranzacției. Conform prevederilor art. 162 alin. (1) al Legii insolabilității, participanții la proces sunt în drept, la orice stadiu de examinare a procesului de insolabilitate, să încheie o tranzacție. Totodată conform art. 30 alin. (5) și art. 162 alin. (5), tranzacția în cadrul procesului de insolabilitate urmează a fi confirmată de instanța de judecată prin încheiere, prin care se dispune și încetarea procesului de insolabilitate, indiferent de faza în care se află.

Un alt caz special de încetare a procesului de insolabilitate este decesul debitorului, persoană fizică, până la momentul adoptării hotărârii de intentare a procesului de insolabilitate. Conform art. 36 alin. (1) al Legii insolabilității, dacă debitorul persoană fizică decedează până la intentarea procedurii de insolabilitate, instanța de insolabilitate va decide încetarea procedurii. Acțiune respectivă de încetare a procesului este inaplicabilă pentru debitorii persoană juridică, și nici pentru cazul în care debitorul decedează după intentarea procesului, în acest caz moștenitorii urmând să preia locul acestuia în cadrul procesului de insolabilitate.

Dacă cele două situații de încetare, analizate mai sus, sunt practic similare cu cazurile analogice ce se pot produce în cadrul examinării și altor cauze civile decât cauzele de insolabilitate, atunci situațiile reglementate de art. 177 și 178 al Legii insolabilității se pot produce doar în legătură cu examinarea cauzelor de insolabilitate. În conformitate cu art. 177 al Legii insolabilității, instanța de insolabilitate urmează să înceteze procesul de insolabilitate în cazul în care se constată lipsa creanțelor validate. Asemenea temei de încetare poate surveni în două situații. În pri-

mul rând, în situația în care până la expirarea termenului de înregistrare a creanțelor nu a fost depusă nici o cerere de admitere a creanței, drept rezultat administratorul nu va putea întocmi și prezenta spre examinare tabelul definitiv a creanțelor, ceea ce presupune lipsa creanțelor validate. În doilea rând, în situația în care, în urma ședinței de validare nici una din creanțele înscrise în tabel nu a fost validată, iar toate contestațiile au fost respinse, cu menținerea aceleiași soluții de către instanța de recurs, drept rezultat deși inițial au fost înainte mai multe creanțe, după ședința de validare nu poate fi formată adunarea creditorilor și nu poate fi stabilită masa credală. Ambele situații constituie temei pentru încetarea procesului de insolabilitate intentat prin adoptarea unei hotărâri de încetare în acest sens.

Un alt caz de încetare specific doar pentru procedura de insolabilitate este reglementat de art. 178 alin. (1), în conformitate cu care, procesul de insolabilitate încetează la cererea debitorului dacă acesta, după expirarea termenului de înaintare a creanțelor dispune de aprobarea tuturor creditorilor validați. Menționăm că simplitatea aparentă a normei respective creează o serie de controverse privind aplicarea practică a acesteia. În primul rând nu este clar, ce urmează să aprobe toți creditorii validați: urmează aceștia să renunțe la satisfacerea creanțelor sale în procedura insolabilității și să fie de acord cu urmărirea debitorului în ordine generală, fie aceștia urmează să aprobe un plan de achitare a creanțelor, care este garantat de debitor și permite încetarea procesului până la adunarea de raportare. Datorită descrierii laconice a prevederii respective, aplicarea în practică a acesteia va fi foarte dificilă, deoarece nu este clar datorită căror circumstanțe ar putea creditorii să renunțe la satisfacerea creanțelor sale în procedura de insolabilitate, în care au ajuns datorită imposibilității executării în ordinea generală. În al doilea rând, dacă presupunem că debitorii cad de acord să renunțe la urmărirea judiciară a debitorului, atunci care este deosebirea dintre norma respectivă și tranzacția ce poate fi încheiată în cadrul procedurii și care constituie garanții cu mult mai mari pentru creditori, decât hotărârea de încetare. În ceea ce ne privește considerăm reglementarea respectivă incompletă, deoarece nu sunt clare nici condițiile de realizare a acesteia și nici procedura de aplicare. Spre regret datorită stilului laconic al legiuitorului nu putem determina o oarecare situație reală de aplicare a acesteia. Analiza practici judiciare de asemenea demonstrează mai multe dificultăți în aplicarea acesteia, fapt care cel mai des duce la respingerea cererilor de încetare a procesului de insolabilitate pe acest temei. De exemplu, în cadrul examinării cauzei civile nr. 2ri-27/14,²⁴³ fondatorul debitorului a solicitat încetarea procesului de insolabilitate, motivându-și

²⁴³ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 26 februarie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-27/14.

solicitarea prin faptul că debitorul are mijloace fixe (apartamente) de cca 2 835 000 lei, iar datoriile doar 360 553 lei, invocând lipsa temeiului de insolvabilitate. Deja la această etapă de către fondatorul debitorului au fost interpretate incorect normele legale, fiind greșit stabilită aplicabilitatea încetării în acest caz. Atât instanța de fond cât și instanța de recurs a constatat că cererea solicitantului nu este întemeiată, și urmează a fi respinsă, pe de o parte din cauza că valoarea excedentară a mijloacelor fixe nu exclude existența incapacității de plată, iar pe de altă parte din cauza lipsei unei garanții față de creditorii a faptului că persoana nu va fi în incapacitate de plată.

Încă un caz de încetare a procesului de insolvabilitate specific doar acestei proceduri este reglementat de art. 178 alin. (2) al Legii insolvenței, în conformitate cu care, procesul de insolvabilitate încetează la cererea debitorului dacă acesta garantează că, după încetarea procesului, nu va fi în stare de insolvabilitate sau de supraîndatorare. Și iarăși suntem în fața unei norme insuficient de detaliat de reglementate pentru a o putea aplica corect în practică. În primul rând nu este clar de ce debitorul ar trebui să garanteze că nu va fi în stare de insolvabilitate, ori interesul creditorilor ține de satisfacerea reală a creanțelor sau garantarea satisfacerii reale a creanțelor, prin urmare un argument mai puternic în fața creditorilor ar fi garantarea executării creanțelor în caz de încetare a procesului de insolvabilitate. Pe de altă parte asemenea garanții pot fi acordate și confirmate sub forma unui plan de restructurare, aplicarea cărora ar avantaja toți participanții, dar în primul rând creditorii, obligațiile față de care sunt confirmate printr-un act cu putere executorie. În al doilea rând nu este clară intenția legiuitorului la reglementarea următoarei condiții *"cererea de încetare a procesului este admisă dacă lipsa temeiului de insolvabilitate este probată"*. Astfel, nu este clar: de ce, debitorul, care poate proba lipsa temeiului de insolvabilitate, respectiv poate demonstra solvabilitatea sa și obține o hotărâre de refuz în intentarea procesului de insolvabilitate, urmează să ceară încetarea procesului și să garanteze faptul că nu va fi în stare de insolvabilitate? Și nu în ultimul rând nu este clar de ce, dacă debitorul poate garanta că nu va fi în stare de insolvabilitate, să nu fie întocmită în acest sens o tranzacție care va constitui o garanție procesuală mai mare atât pentru debitor, cât și pentru creditorii? Mai mult decât atât nu este clară necesitatea garanției solvabilității ulterioare, prin prisma analizei prevederilor art. 178 alin. (3) a Legii insolvenței în conformitate cu care, procesul de insolvabilitate încetează fără radierea debitorului din registrul de stat (...) doar în cazul în care, după distribuția finală, au fost stinse toate creanțele validate și creanțele masei. În ceea ce ne privește considerăm inaplicabilă reglementarea de la art. 178 al Legii insolvenței în forma în care există la moment.

După cum am observat din reglementările care se referă la încetarea procesului de insolabilitate, instanța de judecată în majoritatea cazurilor urmează să adopte o hotărâre judecătorească. Astfel prin hotărâre judecătorească va înceta procesul de insolabilitate în temeiurile prevăzute de art. 135, 136, 139, 175, 177 și 178 al Legii insolabilității. Faptul alegerii de către legiuitor a hotărârii judecătorești în calitate de act de dispoziție pentru încetarea procesului de insolabilitate este unul neclar și intră în contradicție cu regulile generale stabilite de Codul de procedură civilă. Așadar dacă scopul hotărârii judecătorești este de a soluționa fondul cauzei, atunci acțiunea de încetare a procesului de insolabilitate nu poate fi dispusă prin hotărâre, deoarece semnifică doar momentul finalizării acțiunilor procesuale constituind în esență o chestiune incidentală întregului proces. Mai mult decât atât prin însuși hotărârea de încetare nu se recunosc, se sting sau se modifică careva drepturi sau obligații participanților la proces și aceasta nu reprezintă în esență un document executoriu. Spre exemplu, în cazul în care a fost încetat procesul în legătură cu aplicarea planului de restructurare, iar din anumite motive acesta a eșuat documentul executoriu ce confirmă creanțele creditorilor este conform art.298 alin.(3) al legii insolabilității planul confirmat și nu hotărârea de încetare a procedurii de restructurare. În aceeași ordine de idei în cazul procedurii de faliment documentul executoriu ce confirmă creanțele creditorilor este tabelul definitiv consolidat și nu o eventuală hotărâre de încetare a procedurii de faliment. Aceste prevederi ne demonstrează că adoptarea unei hotărâri în vederea încetării procesului de insolabilitate este irelevantă.

În afară de cazurile de adoptare a hotărârii în vederea încetării procesului Legea insolabilității în vigoare prevede și câteva situații în care instanța de judecată va înceta procesul prin încheiere judecătorească. Aici este vorba despre încetarea procesului în legătură cu încheierea tranzacției caz în care indiferent de faza procesului instanța urmează să adopte o încheiere judecătorească, cât și despre încetarea procesului în legătură cu retragerea cererii introductive fapt care se poate produce doar până la adoptarea hotărârii de intentare a procesului.

Un caz separat îl reprezintă acțiunea de încetare a procesului produs în legătură cu decesul debitorului până la data intentării procesului. În situația dată spre deosebire de cele descrise anterior legiuitorul nu a prevăzut expres actul care urmează a fi adoptat de instanța de judecată. În ceea ce ne privește considerăm că în acest caz instanța de judecată urmează a adopta o încheiere judecătorească. Mai mult decât atât susținem ideea de a modifica reglementările actuale în vederea înlocuirii hotărârii drept act în care se încetează la moment procesul de insolabilitate cu încheiere judecătorească. În acest sens propunem modificarea art.135, 136, 139, 175, 177 și

178 al Legii insolabilității, în conținutul cărora să fie înlocuit sintagma „hotărâre de încetare” cu cea de „încheiere de încetare”.

În dependență de momentul încetării procesului de insolabilitate și tipul de procedură aplicată vom deosebi diferite efecte ale încetării procesului de insolabilitate asupra drepturilor și obligațiilor participanților la proces. Conform articolului 176 al Legii insolabilității, în urma încetării procesului de insolabilitate, creditorii validați pot înainta fără restricții creanțele lor față de debitor. Aici urmează să menționăm că prevederea respectivă este aplicabilă doar pentru cazurile în care încetarea procesului a avut loc fără radierea debitorului din registrele publice, adică în cazul încetării procedurii în urma tranzacției sau în cazul aplicării prevederilor art. 176 alin. (1) și (2) al Legii insolabilității. Temeiul prezentării spre executare a creanțelor în acest caz îl va constitui tabelul de creanțe în care este consemnat faptul validării creanței respective. În același timp în cazul în care față de debitor a fost aplicată procedura de faliment general sau simplificat, și acesta a fost radiat din registrul comercial, atunci drept urmare a încetării procesului, debitorul (fiind subînțeleși asociații, acționarii, fondatorii întreprinderilor individuale, etc.) este degrevat de obligațiile pe care le avea înainte de intentarea procedurii de faliment. Acest fapt determină imposibilitatea creditorilor de a se adresa contra persoanelor ce sunt identificate cu debitorul, sau către succesorii acestora, cu cerința de executare a părții neexecutate a creanțelor sale. Totodată, conform art. 181 alin. (2) al Legii insolabilității, debitorul poate fi urmărit și după încetarea procesului de insolabilitate în legătură cu creanțele creditorilor, în cazul în care acesta a fost recunoscut culpabil în conformitate cu art. 14 (nedepunerea în termen a cererii), art. 15 (insolabilitatea intenționată și fictivă) și art. 248 (răspunderea subsidiară) a Legii insolabilității, cazuri în care acesta urmează să răspundă subsidiar în fața creditorilor.

O atenție deosebită merită să acordăm efectelor încetării procesului de insolabilitate în temeiul art. 177 al Legii insolabilității, atunci când se constată lipsa creanțelor validate. Specificul situației date se datorează faptului că pe cauza respectivă deja a fost adoptată o hotărâre judecătorească prin care s-a recunoscut starea de insolabilitate a debitorului, iar având în vedere caracterul executoriu al hotărârii apare întrebare: dacă nu se validează nici o creanță sau nu vine nici un creditor cum trebuie să procedăm cu hotărârea prin care s-a constatat starea de insolabilitate? Legiuitor, în acest sens a mers pe o cale mai neobișnuită și a permis instanței de insolabilitate să revină asupra propriei hotărâri. Reieșind din prevederile art. 177 alin (1) al Legii insolabilității, instanța de judecată urmează odată cu adoptarea hotărârii de încetare să dispună și revocarea hotărârii de deschidere a procedurii de insolabilitate. Menționăm că acțiunea de revocare nu se întâlnește altundeva decât

în cadrul procedurii de insolvabilitate și semnifică în esență o anulare a hotărârii judecătorești legale și întemeiate de către instanța de judecată care a adoptat-o.

Și în sfârșit, ținem să menționăm că încetarea procedurii de insolvabilitate pentru cazurile în care debitorul nu este radiat din registrele publice, nu constituie un impediment pentru depunerea ulterioară a unei noi cereri introductive, de către același creditor contra aceluiași debitor. Orice creditor care are temei de a depune o nouă cerere introductivă, nefiind legat de existența unor eventuale proceduri de insolvabilitate desfășurate anterior împotriva debitorului.

4.3. Particularitățile contestării actelor emise la examinarea în fond a cauzelor de insolvabilitate.

După cum am realizat anterior procedura de insolvabilitate este procedură complexă. Realizarea acesteia presupune atât parcurgerea etapelor judiciare cât și a o serie de etape extrajudiciare. Existența a o serie de acțiuni extrajudiciare, implică necesitatea unui control sau supravegheri asupra actelor emise. Prin urmare, din perspectiva controlului exercitat în cadrul cauzelor de insolvabilitate vom deosebi:

- *controlul judecătoresc* efectuat de instanța de insolvabilitate asupra actelor și acțiunilor adoptate/emisă în cadrul etapelor extrajudiciare;
- *controlul judiciar* realizat de instanțele ierarhic superioare asupra actelor de dispoziție adoptate de instanța de insolvabilitate în legătură cu examinarea în fond a cauzelor de insolvabilitate.

4.3.1. Controlul judecătoresc în materie de insolvabilitate.

Spre deosebire de alte proceduri civile, desfășurarea procedurii de insolvabilitate presupune implicarea activă în procesul decizional a creditorilor, în așa mod în care majoritatea soluțiilor ce țin de modalitatea depășirii stării de insolvabilitate sau de executare a creanțelor creditorilor depinde de voința acestora și nu a instanței de judecată. Caracterul concursual al procedurii de insolvabilitate presupune că aceasta este în primul rând una colectivă, respectiv totalitatea creditorilor obțin pe o serie de probleme o putere decizională exclusivă în raport cu instanța de judecată.

În afară de rolul important al creditorilor, cursul procedurii de insolvabilitate este influențat de administratorul insolvabilității, care având o autonomie relativă în raport cu creditorii și instanța de judecată adesea determină cursul procedurii de insolvabilitate și prin urmare modalitatea de soluționare a cauzei.

Reieșind din cele expuse instanța de insolvabilitate nu îndeplinește doar rolul de dirijare a etapelor judiciare pe cauzele de insolvabilitate, dar și exercită un control judecătoresc asupra actelor și acțiunilor îndeplinite în cadrul etapelor extrajudiciare a procedurii. Principalele direcții de acționare a instanței de judecată în vederea realizării controlului judecătoresc se referă, nelimitându-se la:

- Examinarea contestațiilor depuse contra hotărârilor adunării creditorilor;
- Examinarea contestațiilor depuse contra hotărârilor comitetului creditorilor;
- Examinarea opoziției în legătură cu valorificarea bunurilor grevate cu garanții;
- Examinarea contestațiilor depuse în legătură cu validarea creanțelor creditorului;
- Examinarea contestațiilor depuse în legătură cu distribuirea masei debitoare.

Contestarea hotărârilor adunării creditorilor. Adunarea creditorilor își desfășoară activitatea prin adoptarea de hotărâri, care intră în vigoare de la data anunțării rezultatului votării și sunt obligatorii pentru administratorul insolvabilității/lichidator, pentru reprezentantul debitorului și membrii comitetului creditorilor, pentru toți creditorii, atât cei prezenți, cât și cei care au lipsit de la adunare.

Datorită impactului ce îl au hotărârile adunării creditorilor asupra procesului de insolvabilitate, Legea insolvabilității a prevede posibilitatea contestării și anulării acestora de către instanța care examinează cauza de insolvabilitate.

În primul rând, ținem să menționăm că legea diferențiază temeiurile pentru care poate fi contestată hotărârea adunării creditorilor în dependență de persoanele ce le contestă. Astfel administratorul insolvabilității/lichidatorul sau reprezentantul debitorului pot contesta hotărârea adunării creditorilor doar pentru încălcări de procedură. Pe de altă parte creditorilor le este permisă contestarea hotărârii adunării creditorilor pe motiv de ilegalitate, doar în cazurile în care:

- a) au votat împotriva hotărârii, faptul fiind consemnat în procesul-verbal al adunării;
- b) nu au fost admiși la adunare fără temei legal sau nu au fost înștiințați în modul stabilit de prezenta lege despre data, ora și locul adunării;
- c) sunt lezați în drepturi printr-o hotărâre asupra unei chestiuni care nu figura pe ordinea de zi a adunării creditorilor sau prin faptul că adunarea a avut loc fără cvorumul stabilit de lege, cu încălcarea cotelor de voturi.

Prin urmare, la primirea contestațiilor contra hotărârii adunării creditorilor, instanța de judecată urmează să verifice dacă persoana este în drept să conteste hotărârea pe motivele invocate de aceasta.

Interpretarea prevederilor art. 59 al Legii insolvabilității ne permite să afirmăm că cererea privind contestarea hotărârii adunării creditorilor se depune în termen de 5 zile de la data luării de cunoștință de procesul-verbal al adunării creditorilor și

se soluționează în ședință publică în maxim 10 zile. Ședința de judecată urmează a fi desfășurată cu citarea persoanei care a depus cererea, a administratorului insolvenței/lichidatorului și a președintelui adunării creditorilor.

Pe marginea cererii de contestare a hotărârii adunării creditorilor, instanța de judecată urmează să se pronunțe prin încheiere judecătorească, susceptibilă de a fi atacată cu recurs. Încheierea de anulare a hotărârii adunării creditorilor poate fi atacată cu recurs de creditori, iar încheierea de respingere a cererii depuse contra hotărârii adunării creditorilor poate fi atacată cu recurs de persoana care a contestat-o.

O situație aparte o reprezintă contestarea hotărârii adunării creditorilor prin care se decide la adunarea de raportare aplicarea procedurii de faliment sau restructurare. În lumina unor reglementări contradictorii, este greu de determinat dacă se contestă hotărârea propriu-zisă a adunării creditorilor sau urmează a se ataca cu recurs încheierea prin care se confirmă hotărârea adunării creditorilor (de raportare). Reieșind din prevederile art. 8 al Legii insolvenței, încheierile pot fi atacate cu recurs, doar în cazul în care acest drept este expres prevăzut, prevederi care lipsesc în reglementările art. 114 și 115 a Legii insolvenței. Prin urmare o concluzie aparent corectă este aceea că încheierea de confirmare a hotărârii adunării creditorilor, fie de trecere la procedura de restructurare, fie de trecere la procedura de faliment nu poate fi atacată cu recurs. Totuși ținem să menționăm asupra insuficienței și coliziunii reglementărilor legale ce reglementează tipul dat de încheiere. În primul rând, actul de dispoziție a instanței se bazează pe un act al adunării creditorilor, asupra contestării căruia legea nu instituie nici o restricție legală. Reieșind din prevederile art. 59 al Legii insolvenței, hotărârea adunării creditorilor poate fi anulată de instanța de insolvență. Astfel, în situația în care se înaintează de către administratorul insolvenței o cerere privind anularea hotărârii adunării creditorilor de trecere la procedura de faliment, pe motiv de încălcare a procedurii, apare întrebarea: ce trebuie să facă instanța de judecată cu încheierea de confirmare, în cazul când cererea de anulare a hotărârii adunării creditorilor confirmate prin încheierea respectivă este întemeiată? Spre regret un răspuns cert la această întrebare nu putem oferi, din mai multe considerente. În primul rând, reieșind din faptul că legiuitorul a dorit ca asemenea încheieri să nu poată fi contestate, din spiritul legii rezultă că acesta a dorit ca și hotărârea adunării creditorilor să nu poată fi contestată. Însă o asemenea interdicție nu rezultă din normele ce reglementează adoptarea, intrarea în vigoare și contestarea hotărârilor adunării creditorilor. În al doilea rând, reieșind din prevederile art. 56 alin. (14) al Legii insolvenței, în general hotărârile adunării creditorilor nu urmează a fi confirmate prin încheiere judecătorească, și doar în acest caz legea prevede expres necesitatea confirmării. Și în sfârșit, în al treilea rând, în cazul în care

vom dori a contesta asemenea hotărâre, nu este clar unde urmează să adresăm o asemenea cerere, deoarece în cazul aplicării regulilor generale, adresarea urmează a fi făcută la instanța de insolabilitate care examinează cauza, care, de fapt, deja s-a pronunțat în privința hotărârii adunării prin confirmarea acesteia. Și în sfârșit, existența dreptului de a contesta încheierea privind confirmarea hotărârii adunării creditorilor (de raportare) depinde de dispozitivul concret al acesteia, deoarece în conformitate cu prevederile art. 183 alin. (2) al Legii insolabilității, asemenea încheiere, dar prin care se dispune confirmarea hotărârii privind aplicarea procedurii de restructurare, poate fi atacată cu recurs, fapt care nu este prevăzut pentru încheierea ce confirmă aplicarea procedurii de faliment.

Așadar, în vederea excluderii abuzurilor din partea participanților la proces cât și pentru a nu tergiversa examinarea cauzei de insolabilitate, urmează să fim de acord că asemenea hotărâri, a adunării creditorilor, nu pot fi contestate separat, ori în situația în care acestea sunt confirmate prin actul de dispoziție a instanței de judecată, rezultă că acesta deja a fost verificat de instanța care examinează cauza de insolabilitate. În vederea excluderii a orice abuzuri în practica judiciară considerăm necesar de a modifica legea, după cum urmează:

Introducerea la art. 59 a Legii insolabilității, a unui alineat adăugător cu numărul (1¹) cu următorul conținut: *"(1¹) Hotărârile adunării creditorilor care, în cazurile prevăzute de prezenta lege, sunt confirmate prin încheierile instanței de insolabilitate, nu pot fi anulate de instanța de fond. Participanții sunt în drept să conteste în ordine de recurs încheierile prin care au fost confirmate hotărârile respective."*

Contestarea actelor comitetului creditorilor. Comitetul creditorilor de asemenea își desfășoară activitatea prin adoptarea de hotărâri, care sunt obligatorii pentru toate persoanele antrenate în procedura de insolabilitate și acționează în partea în care nu contravin hotărârii adunării creditorilor și ale instanței de insolabilitate.

Reieșind din prevederile legii în vigoare, hotărârea comitetului creditorilor poate fi contestată în instanța de insolabilitate prin depunerea unei contestații la prima adunare a creditorilor ce urmează imediat adoptării hotărârii creditorilor. Contestația urmează a fi soluționată de instanța de insolabilitate în ședință de judecată, în cel mult 10 zile lucrătoare, cu citarea persoanei care a depus-o, a administratorului insolabilității/lichidatorului și a președintelui comitetului creditorilor. Pe marginea contestației, instanța de insolabilitate urmează a se pronunța prin încheiere care este susceptibilă de a fi atacată cu recurs de persoanele vizate în aceasta.

Înaintarea și examinarea "opoziției". De asemenea, instanța de judecată are mai multe sarcini în legătură cu valorificarea bunurilor grevate. În primul rând, reieșind din prevederile art. 130 alin. (5) al Legii insolabilității, instanța de judecată

este în drept să aleagă modul de vânzare a bunului grevat reieșind din interese creditorului și necesitatea obținerii celui mai bun preț. Implicarea instanței de judecată în vânzarea bunurilor grevate are loc în cazul examinării așa numitei „opoziții”. Opoziția este expresia dezacordului exprimat de participanții la proces în legătură cu vânzarea bunului grevat. În cazul în care debitorul, creditorii sau administratorul se opun vânzării unui bun grevat cu garanție, aceștia urmează să depună opoziție în fața instanței de insolabilitate. Conform prevederilor art. 131 alin. (6) al Legii insolabilității instanța de judecată urmează să judece opoziția în ședință publică cu citarea persoanelor interesate în cel mult 2 săptămâni de la data primirii opoziției. Soluționarea opoziției este făcută prin adoptarea unei încheieri pasibile de recurs. Anume în cazul în care instanța de judecată va admite opoziția aceasta este în drept să se implice în procedura de vânzare a bunului grevat. În așa mod instanța de judecată poate modifica metoda, condițiile, sarcinile, prețul, locul sau data vânzării bunurilor grevate cu garanții, modificări în conformitate cu care lichidatorul urmează să valorifice în continuare bunul grevat.

Examinarea contestațiilor depuse în legătură cu validarea creanțelor creditorului. Deși procesul civil ce se desfășoară după adoptarea hotărârii de intentare a procedurii de insolabilitate se realizează în mare parte după regulile procedurilor necontencioase, totuși aceasta are și anumite trăsături specifice procedurilor contencioase. În această ordine de idei urmează să menționăm că validarea creanțelor creditorilor este precedată de verificarea contestațiilor înaintate contra acestora. În așa fel, o parte importantă a ședinței de validare constă în examinarea contestațiilor înaintate față de creanțele înscrise în tabelul definitiv. În comparație cu legislația anterioară, în vederea economiei procesuale, Legea insolabilității în vigoare prevede că toate contestațiile urmează a fi înaintate până la data desfășurării ședinței de validare. Reieșind din prevederile art. 144, alin. (1) al Legii insolabilității, *debitorul și creditorii pot să formuleze contestații cu privire la creanțele și la drepturile de preferință neadmise sau trecute integral sau parțial de administratorul insolabilității/lichidator în tabelul definitiv*. Astfel legea recunoaște creditorilor și debitorului insolabil dreptul de a se opune validării creanțelor înaintate, acțiune specifică, de regulă procedurilor contencioase, în cadrul cărora părțile sunt puse pe poziție contradictorie pentru ași apăra propriile interese. Prin urmare, atât în vederea respectării drepturilor debitorului insolabil, cât și a apărării drepturilor creditorilor, aceștia au dreptul de a aduce obiecțiile proprii ce ar întemeia faptul respingerii creanțelor, obiecțiile în acest caz având atât natură material-juridică (expirarea termenului de prescripție, creanța este deja executată, capacitatea juridică, etc.) cât și natură procesual-juridică (încălcarea formei cererii, nerespectarea termenului pentru depunerea cererii, lipsa împuternicirilor, etc.).

Datorită prezenței conflictului de interese dintre deținătorul creanței contestate și cei ce contestă creanța, participanților urmează a le fi asigurat dreptul la apărare eficient, inclusiv luarea de cunoștință de materiale, susținerea propriei poziții în fața instanței, prezentarea de contraprobe, etc. Pentru asigurarea principiilor unui proces echitabil legea insolvabilității instituie regula în conformitate cu care, contestațiile urmează a fi depuse în scris la instanța de judecată care examinează cazul de insolvabilitate cu cel puțin 3 zile înainte de data ședinței fixate pentru examinarea valabilității creanțelor incluse în tabelul definitiv. Aceasta asigură desfășurarea în termenii legali a ședinței de validare și totodată asigură dreptul celorlalți participanți de a lua cunoștință de contestațiile înaintate și de ași pregăti apărarea până la data ședinței de validare. Termenul de 3 zile până la ședința de validare, instituit de legiuitor, este unul de decădere, deoarece reieșind din prevederile art. 144 alin. (2) al Legii insolvabilității, *”contestațiile înaintate după termenul prevăzut se declară tardive și se restituie fără a fi examinate”*. Spre regret legiuitorul nu a prevăzut nici actul prin care se declară tardive și restituie contestațiile și nici posibilitatea de atac a acestora. Reieșind din interpretarea sistematică a art. 14 CPC și art. 8 al Legii insolvabilității considerăm că în vederea declarării tardive a unei creanțe și restituirii fără examinarea a acesteia urmează a fi adoptată o încheiere judecătorească fără drept de recurs. Astfel în vederea excluderii oricăror confuzii la aplicarea legii de către instanțele de judecată, considerăm oportun modificarea art. 144 alin. (2) a Legii insolvabilității, după cum urmează:

„(2) Contestațiile se depun în scris la instanța de judecată care examinează cazul de insolvabilitate cu cel puțin 3 zile înainte de data ședinței fixate pentru examinarea valabilității creanțelor incluse în tabelul definitiv. Contestațiile înaintate după termenul prevăzut se declară tardive și se restituie fără a fi examinate prin încheiere care nu se supune recursului.”

În vederea respectării în continuare a contradictorialității procesului civil, instanța de judecată urmează a asigura judecarea contestațiilor în ședința de validare sau în cadrul unei ședințe speciale ulterioare, în ambele cazuri fiind obligatorie citarea persoanei ce a depus contestația, a creditorului care deține creanța contestată, a administratorului insolvabilității/lichidatorului și a oricărei alte părți interesate, după caz.

Un aspect distinct în ceea ce privește examinarea contestației contra creanțelor înaintate este repartizarea sarcinii probațiunii. Atât în conformitate cu reglementările anterioare, cât și conform Legii insolvabilității în vigoare, sarcina probațiunii se schimbă în dependență de faptul dacă creanța contestată este sau nu confirmată printr-un act jurisdicțional irevocabil. În cazul în care creanța contestată nu este în-

temeiată pe o hotărâre judecătorească sau arbitrală irevocabilă, creditorul contestat urmează să aducă probele de rigoare pentru ași demonstra temeinicia creanței. Pe de altă parte în cazul în care creanța contestată este întemeiată pe un titlu executiv sau pe o hotărâre judecătorească sau arbitrală irevocabilă, sarcina probațiunii aparține celui ce contestă creanța, instanța fiind în drept să respingă contestația dacă contestația nu este probată în suficient.

În urma examinării contestațiilor, instanța de judecată urmează a se pronunța asupra admiterii sau respingerii acestora prin adoptarea unei încheieri judecătorești, care poate fi contestată cu recurs. Încheierea dată constituie unicul temei pentru modificarea tabelului definitiv sau a tabelului definitiv consolidat, acesta constituie temei pentru radierea creanței din tabel sau consemnarea faptului validării acesteia.

Reieșind din prevederile art. 143, alin. (6) al legii insolvenței, *o creanță acceptată și inclusă de administratorul insolvenței/ lichidator în tabelul definitiv al creanțelor se consideră validată dacă, cu cel puțin 3 zile lucrătoare înainte de ședința de validare, nu a fost contestată de debitor sau de un creditor ori dacă contestația ridicată a fost înlăturată*. Reieșind din sensul normei respective, putem conchiziiona fără echivoc că în lipsa unor contestații, instanța de judecată este nu poate să nu valideze creanța. Totodată apare întrebare: cum trebuie să procedeze instanța de judecată, dacă în lipsa contestațiilor contra creanței, judecătorul depistează careva temeiuri în baza cărora creanța nu ar trebui de validat, de exemplu, lipsa actelor constatatoare, expirarea termenului de prescripție, vicii de consimțământ la încheierea actelor juridice, etc.? Soluția legală este una evidentă – instanța de judecată nu poate din oficiu să conteste creanța, respectiv va fi obligată a o valida. Dar soluția respectivă nu este una universală și urmează a fi aplicată reieșind din interpretarea sistemică a normelor de drept material. Un exemplu, elocvent în acest sens este situația în care judecătorul depistează că actul ce justifică creanța înaintată este lovit de nulitate absolută. La soluționarea acestei situații instanța nu este în drept să valideze creanța. În acest sens, susținem poziția autorului Barba Valentin²⁴⁴, care invocă necesitatea aplicării prevederilor art. 217 Cod civil, ceea ce va permite instanței de a invoca din oficiu temeiurile de nulitate absolută și respectiv de a nu valida creanța înaintată.

Deși etapa înaintării și examinării contestațiilor contra creanțelor înaintate pare a fi similară unei proceduri contencioase generale totuși în cadrul acesteia nu are loc soluționarea litigiilor de drept, iar instanța de insolvență nu are dreptul să se pronunțe pe fond asupra pretențiilor material-juridice a creditorului ce sunt

²⁴⁴ Barba V. Perioada de observație – necesitatea, importanța și specificul acestei proceduri. În: Materialele conferinței internaționale – Legea insolvenței – de la teorie la practică. Chișinău, 2014, pag.17-28, pag. 27.

contestate. Caracterul necontencios al examinării contestațiilor contra creanțelor se demonstrează inclusiv prin actul prin care instanța de judecată soluționează respingerea sau admiterea acestora, deoarece încheierea adoptată în demonstrează că instanța de judecată nu s-a pronunțat asupra fondului litigiului. Mai mult decât atât legiuitorul introduce o interdicție expresă pentru instanță de a soluționa litigii la etapa respectivă. Reieșind din prevederile art. 144, alin. (4) a Legii insolvenței, *dacă la examinarea contestației se constată existența unui litigiu de drept, instanța de insolvență admite contestația printr-o încheiere motivată (...)*. Prin urmare nu doar temeinicia creanței, dar și constatarea litigiului de drept ca teme distinct, îndreptățește instanța de judecată de a adopta încheiere de admitere a contestației, ceea ce în rezultat va duce la modificarea tabelului de creanțe. Astfel legiuitorul susține poziția în conformitate cu care procedura de insolvență nu este o procedură contencioasă, aceasta neavând drept scop soluționarea litigiilor de drept, finalitatea acesteia fiind satisfacerea concomitentă și proporțională a creanțelor creditorilor.

Urmează să menționăm că admiterea contestațiilor contra creanțelor creditorului nu semnifică faptul că aceștia vor fi în imposibilitate de ași mai executa creanțele proprii față de debitor. Pentru a putea cere în continuare satisfacerea creanțelor proprii în cadrul procedurii de insolvență, creditorii a căror creanțe nu au fost validate urmează să se adreseze separat cu cerere de chemare în judecată în ordine generală pentru a solicita intentarea unui proces separat în vederea examinării pretențiilor material-juridice înaintate de acesta. În cazul în care instanța de drept comun va confirma prin hotărâre judecătorească irevocabilă temeinicia creanței, creditorul va avea dreptul la satisfacerea creanței în cadrul procedurii de insolvență.

Deși legea în vigoare a limitează irevocabil termenul în cadrul căruia pot fi depuse contestațiile contra creanțelor creditorilor, totuși de la regula generală există și anumite excepții. Astfel instanța de judecată nu va fi în drept de a restitui contestațiile depuse după ședința de validare, dar până la încetarea procesului dacă acestea se referă la descoperirea unui fals sau a unei erori esențiale care au determinat admiterea creanței, sau a unor acte jurisdicționale irevocabile, care nu s-au cunoscut până atunci. În acest caz instanța de judecată urmează a numi o ședință de judecată separată pentru examinarea temeiniciei contestației, cu citarea tuturor persoanelor interesate și de a decide, după caz, asupra admiterii sau respingerii acesteia.

Reieșind din aceleași limite temporale instituite de lege, în acest caz pentru înaintarea creanțelor, una din sarcinile instanței de judecată este examinarea și soluționarea chestiunilor ce țin de înaintarea așa numitor creanțe tardive. Din inter-

pretarea art. 145 al Legii insolabilității creanțele tardive sunt creanțele înaintate după data ultimului termen de înaintare a creanțelor stabilit prin hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate, care nu pot fi examinate în cadrul ședinței de validare. Regimul juridic al creanțelor tardive s-a schimbat esențial odată cu adoptarea noii legi a insolabilității. Reieșind din reglementările art. 135 al Legii insolabilității din 2001, creanța tardivă era considerată aceeași creanță înaintate după expirarea termenului legal, fiind specificat faptul înaintării după ședința de validare. Însă urmează să menționăm că reieșind din prevederile normei menționate mai sus, faptul înaintării tardive a creanței nu crea careva efecte juridice negative pentru creditorii, iar la înaintarea de către aceștia a creanței instanța de judecată urma să numească o ședință de validare ulterioară pe cheltuiala celor întârziati. Spre deosebire de reglementările anterioare, Legea insolabilității în vigoare nu permite numirea unei ședințe de validare suplimentare, decât după soluționarea chestiunii de repunere în termen a creditorului întârziat. Astfel în conformitate cu art. 145 a Legii insolabilității creditorul urmează să depună separat o cerere prin care să solicite repunerea în termen a cererii de admitere a creanței. Asemenea cerere urmează a fi recunoscută întemeiată numai în cazul în care instanța de judecată va constata că termenul de înaintare a creanțelor nu a fost respectat din cauza unor circumstanțe legate de persoana creditorului sau de obiectul creanței ori dacă nu s-a respecta procedura de notificare a intentării procesului. În cazul în care cererea de repunere în termen este întemeiată, instanța de judecată decide asupra repunerii printr-o încheiere judecătorească, însă acest fapt nu semnifică investirea în drepturi a creditorilor.

Analiza practicii judiciare ce ține de examinare statutului creanțelor tardive ne permite să afirmăm, că în unele cazuri instanța de fond nu acordă o atenție necesară faptului constatării circumstanțelor pentru repunerea în termen a creanței, dar similar reglementărilor anterioare se limitează la înregistrarea cererii și numirea unei ședințe de validare suplimentare. De exemplu, la examinarea recursului lichidatorului debitorului privind validarea creanței creditorului pe cauza civilă nr. 2ri-59/14,²⁴⁵ Curtea Supremă de Justiție a constatat că, *în cadrul ședinței de judecată instanța de judecată nu a constatat dacă cererea a fost depusă tardiv și nici nu sa pronunțat asupra faptului repunerii în termen a cererii în sensul art. 145 alin. (1) al Legii insolabilității, în același timp la materialele dosarului nu există un act procesual sub formă de încheiere prin care s-ar dispune repunerea în termen a creditorului, fapt care a dus la admiterea*

²⁴⁵ Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 28 mai 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-59/14.

recursului și casarea hotărârii instanței de fond. În argumentarea soluției sale, curtea a indicat că, instanța urma să verifice respectarea termenului de înaintare a cererii privind validarea creanței, să se expună asupra oportunității repunerii în termenul de înaintare a creanței și să adopte actul judecătoresc corespunzător.

Similar reglementărilor anterioare, instanța de judecată urmează să numească o ședință de validare suplimentară în cadrul căreia să fie examinată chestiunea validării creanței repuse în termen. Deși reglementările în vigoare au restricționat esențial posibilitatea creditorilor, cu creanțe tardive, de a accede în procedura de insolvabilitate, totuși aceste prevederi asigură celeritatea întregii proceduri, cât și certitudinea creditorilor deja validați în privința volumului masei credale și a procentului de satisfacere a propriilor creanțe.

Examinarea contestațiilor depuse în legătură cu distribuția masei debitoare. Având în vedere că până la ședința finală, prin care se dispune ultima distribuție a creanțelor creditorilor, pot avea loc și distribuții intermediare (art. 150 alin. (6) al Legii insolvenței), legiuitorul a prevăzut posibilitatea creditorilor de a contesta și planurile de distribuție intermediară. Reieșind din prevederile art. 156 a legii insolvenței, în cazul dezacordului cu planul de distribuție finală, creditorii au dreptul de a depune contestație în instanța de judecată în termen de 7 zile din data primirii notificării despre faptul înregistrării planului de distribuție în instanța de judecată. În vederea examinării contestațiilor depuse contra planurilor de distribuție intermediară, instanța de judecată urmează să citeze în ședință de judecată, administratorul/lichidatorul, debitorul și creditorul (ii) care au depus contestații contra planului sau planurilor respective. Instanța de judecată urmează să soluționeze toate contestațiile în cadrul aceleiași ședințe de judecată. Deși legea nu prevede expres regulile aplicabile procedurii de examinare a contestațiilor contra planului de distribuție, considerăm că, în vederea respectării drepturilor creditorilor, față de această urmează a fi aplicate regulile procedurilor contencioase, cu asigurarea posibilității de a utiliza, în condiții de contradictorialitate, a tuturor mijloacelor de probe admisibile. În urma examinării contestațiilor contra planului de distribuție, instanța de judecată urmează să adopte o încheiere judecătorească, prin care fie se resping contestațiile, fie se admit obiecțiile creditorilor și prin aceeași încheiere se dispune rectificarea planului de distribuție. Încheierea prin care instanța se pronunță asupra contestațiilor creditorilor este susceptibilă de recurs în condițiile specificate de art. 8 al Legii insolvenței.

4.3.2. Controlul efectuat de instanțele ierarhic superioare asupra actelor adoptate în cauzele de insolvabilitate.

Reieșind din prevederile art. 355 și 38 ale CPC, cererea de declararea a insolvabilității se va depune la judecătoria unde își are sediu/domiciliul debitorul.

Particularitățile examinării în fond a cauzelor de insolvabilitate generează și reguli specifice privind controlul judiciar realizat de instanțele ierarhic superioare pe categoria dată de cauze. În așa mod, reieșind din prevederile art. 8 Legea insolvabilității, atât hotărârile, cât și încheierile, pronunțate pe cauzele de insolvabilitate pot fi contestate doar cu recurs, cu aplicarea corespunzătoare a prevederilor art. 423-445 CPC.

În același timp, exercitarea și examinarea recursului pe cauzele de insolvabilitate presupune o serie de aspecte specifice privind obiectul recursului, subiecții, termenul de atac, procedura de examinare, etc.

Termenul de contestare cu recurs. Un prim aspect privind exercitarea recursului pe cauzele de insolvabilitate este termenul în care acesta poate fi exercitat. Reieșind din prevederile art. 8 al Legii insolvabilității, termenul de contestare a hotărârilor și încheierilor instanțelor de insolvabilitate este de 15 zile. În cazul în care vorbim despre contestarea încheierilor, termenul respectiv este identic cu cel prevăzut de art. 425 CPC, ceea ce nu creează careva dificultăți în aplicarea practică. Pe de altă parte, exercitarea recursului contra hotărârilor, de asemenea este de 15 zile, ceea ce în comparație cu recursul contra hotărârilor curților de apel examinat de Curtea Supremă de Justiție, reprezintă o derogare de la prevederile art. 434 CPC, nu doar sub aspectul limitelor temporale, dar și din prisma momentului de început pentru calcularea acestuia. Așadar, dacă în cazul exercitării recursului contra hotărârii sau deciziei curților de apel regula generală prevăzută de art. 434 CPC stabilește curgerea termenului de la momentul comunicării integrale a actului de dispoziție, atunci curgerea termenului în cazul contestării adresate curților de apel a hotărârilor pe cauzele de insolvabilitate va începe de la momentul pronunțării actului de dispoziție. Asemenea modalitatea de calcul, aplicabilă în cazul contestării hotărârilor instanței de insolvabilitate, trezește câteva semne de întrebare. În primul rând, nu este clară posibilitatea repunerii în termen, or în cazul recursului împotriva actelor curții de apel, art. 434 CPC prevede că termenul de 2 luni, pentru exercitarea recursului, este unul de decădere, iar persoana nu poate cerere repunerea. În situația respectivă susținem soluția propusă de a Curtea Supremă de Justiție²⁴⁶, care a interpretat

²⁴⁶ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea în practica judiciară a Legii insolvabilității a RM nr.2 din 24.03.2014.

Legea în sensul acordării posibilității persoanei de a solicita repunerea în termen, în conformitate cu prevederile art. 116 CPC, argumentul fiind unul cât se poate de relevant și anume lipsa unor interdicții exprese în Legea insolabilității. În al doilea rând, momentul de început a calculării termenului de recurs, implică necesitatea aprecierii aplicabilității prevederilor art. 236 CPC asupra hotărârilor instanței de insolabilitate, or Codul de procedură civilă prevede, drept regulă generală, pronunțarea hotărârii doar cu două părți obligatorii, cea introductivă și dispozitivul. Respectiv apare problema privind conținutul hotărârii instanței de insolabilitate, urmează aceasta a pronunța hotărârea cu cele două părți sau integral. Un exemplu relevant ce demonstrează necesitatea adoptării hotărârii integrale este prevăzut de art. 34 alin (3) Legea insolabilității, în conformitatea cu care, *hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate, dă apreciere concluziilor din raportul administratorului provizoriu, prevede mărimea revendicărilor asupra cărora obiecțiile debitorului și/sau ale creditorilor au fost respinse ori considerate ca fiind întemeiate, desemnează administratorul insolabilității și institui, după caz, comitetul creditorilor*. Prevederea respectivă demonstrează necesitatea adoptării unei hotărâri integrale ce ar permite persoane de a exercita eficient dreptul la recurs.

Suplimentar, urmează să menționăm că Legea insolabilității, prin derogare de la prevederile art. 8 a acesteia, prevede și un termen mai scurt pentru exercitarea recursului. În acest caz, vorbim despre hotărârea de confirmare a planului și de încetare a procedurii accelerat de restructurare, care se contestă în 5 zile de la publicare (art. 224 alin. (6) Legea insolabilității). În afară de un termen și mai scurt de contestare, legea prevede și o altă modalitate de calcul a momentului de început a curerii acestui, drept reper fiind ales data publicării acestuia.

Rațiunea instituirii unor termene restrânse pentru contestarea actelor instanței de insolabilitate rezultă din necesitatea asigurării celerității întregii proceduri, fapt care contribuie la protecția bunurilor masei debitoare și asigură maximizarea plăților în vederea executării creanțelor creditorilor.

Obiectul recursului. Un alt aspect specific în exercitarea dreptului de recurs pe cauzele de insolabilitate se referă la categoriile de acte de dispoziție ale instanței de insolabilitate ce pot constitui obiectul cererii de recurs. Reieșind din interpretarea sistemică a Legii insolabilități, la examinarea cauzelor de insolabilitate, instanța de insolabilitate adoptă încheieri și hotărâri. Menționăm că spre deosebire de examinarea cauzelor în alte proceduri civile, pe parcursul examinării cauzei de insolabilitate pot fi adoptate mai multe hotărâri judecătorești – hotărârea de intentare a procedurii, hotărârea de încetarea a procedurii, hotărârile privind soluționarea liti-

giilor masei debitoare, etc. Prin urmare obiectul recursului îl constituie hotărârile și încheierile adoptate de judecătorii la examinarea în fond a cauzei de insolvabilitate.

Totodată, reieșind din norma legală, nu orice hotărâre sau încheiere adoptată în legătură cu examinarea în fond a cauzei de insolvabilitate poate fi obiectul recursului. În conformitate cu art. 8 Legea insolvabilității, hotărârile pot fi atacate cu recurs doar în cazurile expres prevăzute de lege. Restricția respectivă o considerăm nereușită, cel puțin din punct de vedere al limitelor impuse în legătură cu contestația hotărârilor adoptate pe fond de curțile de apel. Limitarea dreptului de a contesta încheierile este rațională din punct de vedere al celerității întregului proces, dar și conformă reglementărilor generale prevăzute de Codul de procedură civilă, reieșind din art. 423 al acestuia, încheierile primei instanțe pot fi atacate cu recurs, separat de hotărâre, în cazurile expres prevăzute de lege sau dacă încheierea face imposibilă desfășurarea de mai de parte a procesului. Pe de altă parte limitarea dreptului de a contesta hotărârile emise pe cauzele de insolvabilitate reprezintă o încălcare gravă a art. 6 (1) în coroborare cu art. 13 al CEDO, or în acest caz vorbim de neasigurarea de către legiuitor a unui remediu efectiv pentru persoana ce poate pretinde încălcarea dreptului său, fapt care încalcă dreptul la un proces echitabil și nu asigură o protecție națională completă în eventualitatea sesizării CtEDO. Suplimentar, deficiența prevederilor legale menționate contravine art. 2 din Protocolul nr. 7 al CEDO, care garantează dreptul persoanei la două grade de jurisdicție, prevederi aplicabile și în materie civilă și comercială²⁴⁷. De asemenea, lipsa unei căi de atac efective constituie o încălcare a art. 119 al Constituției, care garantează exercitarea căilor de atac în condițiile legii. Analiza prevederilor legii insolvabilității ne permite să afirmăm că doar în privința unei părți din hotărârile ce se adoptă în fond de instanța de insolvabilitate este specificat expres dreptul de a le contesta cu recurs, prevederile respectiv regăsim în: art. 21 alin. (6); art. 37 alin. (1), (2); art. 126 alin. (10); art. 180 alin. (3); art. 207; art. 217 alin. (6); art. 224 alin. (6); art. 248 alin. (6) Legea insolvabilității. Pe altă parte, într-o serie de cazuri ce presupun examinarea în fond a litigiilor, în afară de faptul că nu este prevăzut actul ce urmează a fi adoptat, nu este expres prevăzut nici dreptul de a contesta cu recurs, aici ne referim la următoarele prevederi: art. 40 alin. (5); art. 48 alin. (3), (4); art. 80; art. 94; art. 104; art. 105; art. 148 alin. (2); art. 192 alin. (4) Legea insolvabilității. Reieșind din necesitatea asigurării

²⁴⁷ Voicu M. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Dreptul la un proces echitabil și la un tribunal imparțial (examen teoretic al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului). În: Revista de drept comercial, 2001, nr. 9, p.47; Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свобод и практике ее применения. Под ред. В.А. Туманова и Л.М. Энтина. – Москва: Издательство Норма, 2002, pag.88.

dreptului la un proces echitabil, contradictoriu, și necesitatea asigurării unui remediu efectiv la examinarea categoriei de litigii enumerate mai sus, considerăm necesar de a adopta în aceste cazuri hotărâri, drept acte de dispoziție cu acordarea dreptului persoanelor de a le contesta cu recurs. În vederea înlăturării deficiențelor create și interpretării corecte a normelor legale propunem introducerea următoarelor amendamente:

- Se completează art. 40 cu un nou aliniat (6) cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind anularea dreptului de proprietate și remiterea dreptului către autoritatea administrației publice locale instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească în urma examinării cererii în ședință publică cu citarea persoanelor interesate. Hotărârea judecătorească poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 48 cu un nou aliniat (5¹) cu următorul conținut: *”Asupra chestiunilor prevăzute în aliniatele (3) și (4) instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 80 cu un nou aliniat (2) cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind anularea înregistrării gajului instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 94 cu un nou aliniat (2) cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind declararea nulității convențiilor ce exclud sau limitează nulitatea convențiilor derogatorii instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- După art. 105 se introduce un nou articol 105¹ cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind declararea nulității actelor juridice în conformitate cu prevederile art. 104, 105 a prezentei legi, instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 148 cu un nou aliniat (2¹) cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind declararea nulității actelor juridice încheiate contrar prevederilor prezentului articol instanța de insolabilitate urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 192 cu un nou aliniat (4¹) cu următorul conținut: *”Cererile prin care se invocă favorizarea votării creditorilor în cadrul adunării creditorilor, urmează a fi examinate de instanța de insolabilitate, care urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

Subiecții cu drept de exercitarea a recursului. Reieșind din prevederile art. 430 CPC, în cazul recursului contra actelor de dispoziție a curților de apel, sunt în drept să declare recurs părțile și alți participanți la proces, cât și martorul, exper-

tul, specialistul, interpretul și reprezentantul, cu privire la compensare cheltuielilor de judecată ce li se cuvine. În același timp, norma respectivă nu are o aplicabilitate universală cu privire la contestarea hotărârilor instanței de insolvență. Legea insolvenței, în mai multe cazuri, restrânge cercul participanților care pot contesta o hotărâre sau alta o categorie anumită de persoane sau numește anumiți participanți în dependență de soluția dată de instanța de judecată. Un exemplu elocvent este hotărârea judecătorească prin care se răspunde la cererea introductivă, în urma examinării existenței temeiurilor de insolvență. În cazul în care instanța de judecată, declară persoana insolventă și pornește procedura de insolvență, asemenea hotărâre poate fi contestată doar de către debitor, ceilalți participanți nefiind în drept de a înainta recurs contra acesteia. Pe de altă parte, dacă instanța de judecată, respinge cerere introductivă și refuză intentarea procedurii de insolvență, atunci o asemenea hotărâre poate fi contestată de participanții la proces - creditor, debitor, administratorul provizoriu sau autoritatea care a depus cerere în cazurile prevăzute de lege. Într-o altă ipostază, în limitarea cercului de participanți ce pot contesta o hotărâre sau încheiere judecătorească, Legea insolvenței operează cu sintagma "se contestă de persoanele vizate", așa precum în: art. 62 alin. (10), art. 70 alin. (13), art. 131 alin. (9), art. 248 alin. (6) Legea insolvenței. Considerăm opțiunea legiuitorului de a limita cercul participanților la proces ce pot accesa, în anumite cazuri, calea de recurs, drept una eficientă, deoarece reieșind din scopul și particularitățile procedurii de insolvență, celeritatea procesului la examinarea categoriei date de pricini constituie unul din pilonii fundamentali în asigurare drepturilor creditorilor și debitorului. Totuși în aceste circumstanțe urmează a fi utilizate categoriile procesuale generale prevăzute de Codul de procedură civilă, așa ca *participanții la proces*, fie de a fi enumerate calitățile procesuale concrete *creditori, debitor, terț poprit*, etc.

Procedura examinării recursului. În ceea ce privește procedura de examinare a recursului contra hotărârilor și încheierilor instanței de insolvență considerăm că față de aceasta urmează a fi aplicate regulile generale prevăzute de Codul de procedură civilă pentru examinarea recursului contra încheierilor și recursului contra hotărârilor și deciziilor, cu luarea în considerare a unor particularități prevăzute de Legea insolvenței.

O particularitate specifică cauzelor de insolvență ține de expedierea dosarului instanței de recurs. Legea insolvenței în vigoare stabilește că instanței de recurs nu se remite întregul dosar al cauzei, dar în copii certificate de instanța de fond, doar acele acte care sunt necesare soluționării căii de atac. Având în vedere că legea nu prevede o listă aproximativă a actelor necesare a fi expediate, considerăm reușită

recomandarea Curții Supreme de Justiție, care a reținut în hotărârea explicativă nr. 2 din 24 martie 2014, că *acte relevante pentru soluționarea recursului se vor considera toate actele judecătorești ce se referă la speță în formă de încheieri sau hotărâri, inclusiv: copia încheierii de admitere a cererii introductive sau, după caz, a hotărârii de intentare a procesului de insolvabilitate dacă se referă la aplicarea măsurilor de asigurare, copiile tabelului provizoriu al creanțelor dacă se referă la validarea creanțelor, copiile cererilor și actelor justificative dacă se referă la litigiile de validare a creanțelor, copiile hotărârilor adunării creditorilor, comitetului creditorilor și alte acte relevante dacă se referă la numirea, destituirea administratorului, membrilor comitetului creditorilor etc.*²⁴⁸

Judecarea nemijlocită a recursului are loc în dependență de obiectul concret al recursului. Recursul contra încheierii instanței de insolvabilitate se judecă de un complet de 3 judecători, fără participarea părților. Durata examinării recursului contra încheierii, prin derogare de la prevederile Codului de procedură civilă, nu poate fi mai mare de 60 de zile. Recursul contra hotărârii instanței de insolvabilitate se va judeca de asemenea de către un complet de 3 judecători, fără participarea părților. Durata examinării recursului contra hotărârii, de asemenea nu poate fi mai mare de 60 de zile.

Un aspect aparte în ceea ce privește examinarea recursului contra actelor instanței de insolvabilitate îl reprezintă cel cu privire la probațiune și limitele de judecare a cererii de recurs. Reieșind din interpretarea prevederilor art. 442 CPC, aplicabil recursului contra actelor de dispoziție a curților de apel, la judecarea recursului instanța de judecată urmează să verifice în limitele invocate în recurs și în referință doar *legalitatea hotărârii atacate*, fără a administra noi dovezi. O asemenea regulă este explicabilă în cazul în care obiect al recursului îl constituie deciziile curților de apel ca instanțe de apel, însă este destul de inechitabilă în cazul contestării hotărârilor judecătoreștilor ca instanțe de insolvabilitate, or în acest caz participanții la proces nu au avut o cale de atac devolutivă, care să permită examinarea atât a legalității, dar și a temeiniciei actului instanței inferioare. Spre exemplu, în urma contestării hotărârii privind declararea persoanei insolubile, debitorul își va motiva recursul în primul rând prin neexaminarea sau examinarea incompletă a circumstanțelor de fapt, care nu pot fi verificate de instanța de recurs, reieșind din prevederile art. 442 CPC. Aceeași regulă restrictivă rezultă și din interpretarea prevederilor art. 444 CPC, aplicabil pentru recursul contra actelor de dispoziție a curților de apel, în conformitate cu care, la examinarea recursului completul de judecată se pronunță asupra proble-

²⁴⁸ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea în practica judiciară a Legii insolvabilității a RM nr.2 din 24.03.2014.

melor de legalitate invocate în cererea de recurs, adică fără a lua în considerare erorile în fapt, care pot afecta temeinicia hotărârii instanței de insolabilitate. Limitele judecării recursului la care ne-am referit mai sus afectează și probațiunea la această etapă procesuală, or interdicția de a prezenta probe noi, stabilită de art. 442 CPC și examinarea cererii de recurs în lipsa părților, prevăzută de art. 444 CPC, nu acordă posibilitate părților nici de a invoca existența temeiurilor de fapt pentru casarea hotărârii și nici posibilitatea de a le demonstra prin careva probe noi. În condiții, considerăm calea de atac recursul, reglementată la moment de Codul de procedură civilă, drept nepotrivită pentru situațiile în care urmează a avea loc examinarea temeiniciei și legalității hotărârilor adoptate în fond de judecătoria la examinarea cauzelor de insolabilitate.

Nu în ultimul rând un aspect distinct, la examinarea categoriei respective de cauze îl constituie incompatibilitățile în judecarea cauzei după trimiterea cauzei la rejudecare. Reieșind din prevederile art. 5 alin. (9) Legea insolabilității, *dispozițiile privind incompatibilitatea nu sunt aplicabile instanței de insolabilitate care pronunță succesiv hotărâri în același dosar de insolabilitate, cu excepția rejudecării după casarea hotărârii în recurs*. Prin urmare, în cazul casării încheierii instanței de insolabilitate și remiterea cauzei la rejudecare, instanța de insolabilitate a cărei încheiere s-a anulat va putea rejudeca cauza. Iar în cazul casării unei hotărâri a instanței de insolabilitate, cu remiterea cauzei la rejudecare, rejudecarea se va face de un alt complet al judecătoriei, conform competenței jurisdicțional-teritoriale.

4.4. Concluzii la capitolul 4.

Adoptarea hotărârii de intentarea a procedurii de insolabilitate semnifică intrarea procesului într-o nouă etapă, ce cuprinde un spectru mult mai larg de acțiuni procesual-judiciare și extrajudiciare menite de a îndeplini scopul fundamental declarat în art. 1 a Legii insolabilității - *stabilirea unei proceduri colective pentru satisfacerea creanțelor creditorilor din contul patrimoniului debitorului prin aplicarea față de acesta a procedurii de restructurare sau a procedurii de falimentului și distribuirea produsului finit*.

Analiza particularităților examinării cauzelor de insolabilitate după declararea persoanei insolabile, ne permite să afirmăm că aceasta se desfășoară în continuare ca o procedură judiciară în care instanța de judecată deține un rol

diriguitor. Totodată reieșind din conținutul acțiunilor desfășurate, putem afirma că până la aplicarea unei proceduri de insolvabilitate propriu-zise – faliment, restructurare – în cadrul procesului predomină acțiune judiciare, iar ulterior cele extrajudiciare.

Având în vedere că sarcina de bază a procedurii este executare a creanțelor creditorilor, conchidem că reglementările în vigoare nu sunt suficient de clare în ceea ce privește obligativitatea înaintării creanțelor după intentarea procedurii. În așa mod, legea în vigoare deosebește esențial statutul cererii de înaintare a creanțelor, în raport cu cererea introductivă, aceasta deja nu constituie o solicitare de constatare a insolvabilității și executare silită a creanței, dar are un statut identic cererii de chemare în judecată. Fapt care impune problema necesității adresării cu cerere de înaintare a creanței în cazul în care creditorul fie a depus cerere introductivă, fie s-a alăturat prin referință cererii introductive. În ceea ce ne privește considerăm că aceștia nu vor fi obligați de ași reitera solicitarea de executare, deoarece deja și-au manifestat voința în cadrul procesului, unica categorie, în afară de persoanele care nu au depus nici o cerere, care va fi obligată de a depune în instanța de judecată cerere de înaintare a creanței fiind persoanele care figurează drept creditori în exclusivitate reieșind din datele contabile.

Una din soluțiile oferite de reforma din 2012 în domeniul insolvabilității, care își găsește o eficiență practică în Republica Moldova, este schimbarea ordinii desfășurării adunării de raportare a creditorilor și ședinței în care creanțele acestora sunt validați. Astfel faptul că adunarea de raportare în cadrul căreia creditorii decid soarta debitorului, este precedată de ședința în care sunt validate creanțele acestora, conferă o legitimitate sporită hotărârii adunării, deoarece statutul de creditor nu este pus la îndoială. Pe de altă parte, insuficiența reglementărilor în vigoare au ridicat mai multe semne de întrebare privind natura procesual-juridică a ședinței de validare: este aceasta o ședință de judecată sau nu? Urmează a fi aplicate regulile generale prevăzute de Codul de procedură civilă sau nu? Este necesar întocmirea procesului-verbal al ședinței și participarea grefierului sau nu? Interpretarea prevederilor legale ne permite să afirmăm că ședința de validare nu poate fi egalată cu o ședință a creditorilor și nu urmează a fi realizată după regulile stabilite pentru desfășurarea lucrărilor adunării creditorilor. Astfel este oportun de a reglementa expres procedura aplicabilă și formalitățile necesare a fi respectate la desfășurarea ședinței de validare, în special, asigurarea lucrărilor de secretariat de către grefier, întocmirea procesului verbal al ședinței de judecată, audierea participanților după regulile procedurilor contencioase. Nu mai puțin importantă din punct de vedere procesual este deter-

minarea statutului procesual-juridic al tabelului de creanțe, care reprezintă actul final întocmit în urma ședinței de validare. Reieșind din faptul, autoritatea lucrului judecat și puterea executorie este recunoscută doar actelor jurisdicționale, în speță hotărârii judecătorești și celei arbitrare, aprecierea naturii tabelului de creanțe are o importanță deosebită. Apreciind efectele acțiunii de "validare" și interpretând prevederile în vigoare ajungem la concluzia că faptul confirmării unei creanțe în tabelul creanțelor este similar cu adoptarea unei hotărâri judecătorești în fond, generând prin aceasta efectele clasice a hotărârii judecătorești irevocabile pentru creanța validată, adică cel al incontestabilității, executorialității, prejudicialității, obligativității și exclusivității acestuia.

Deși sarcinile instanței de judecată în cazul aplicării procedurii de restructurare sunt reduse la minim aceasta își păstrează atribuții de supraveghere prin confirmarea a mai multe acte procedurale. Însă, reieșind din caracterul extrajudiciar a multor acțiuni, am sesizat o insuficiență a reglementărilor explicite în ceea ce privește necesitatea desfășurării ședințelor de judecată la această etapă și a modalității de judecare aplicabile de instanța de insolvență. Din categoria acțiunilor insuficient reglementate menționăm: modalitatea de primire și înregistrare a rapoartelor administratorului după încetarea procesului, aplicarea cauțiunii la cererea furnizorului de servicii, conținutul actelor de supraveghere a instanței pe parcursului aplicării planului de restructurare, etc. Nu mai puțin confuză este prevederea privind adoptarea hotărârii judecătorești în legătură cu confirmarea planului, având în vedere că instanța de judecată nu apreciază în fond circumstanțe, dar confirmă legalitatea, în esență, aprobarea planului de către adunarea creditorului. Apreciem în acest sens practica judiciară care a optat pentru aprecierea critică a recursurilor înaintate contra asemenea hotărâri, respingând orice chestiune legată de oportunitate și apreciind doar existența încălcărilor de procedură.

Analiza împuternicirilor instanței de judecată în legătură cu aplicarea procedurii de faliment ne permite să afirmăm că trecerea la procedura de faliment este în majoritatea cazurilor un efect al nerespectării condițiilor de restructurare sau a lipsei de voință a creditorilor, debitorului în vederea aplicării procedurii de restructurare. În asemenea condiții, instanța de judecată decide trecerea la procedura de faliment din oficiu, în legătură cu survenirea anumitor circumstanțe ce corespund cerințelor legale. O concluzie firească în acest sens este că procedura de faliment este o excepție, reforma din 2012 optând pentru aplicarea de regulă a procedurii de restructurare.

Detalierea acțiunilor judiciare și extrajudiciare săvârșite în legătură cu valori-

ficarea masei debitoare, au dus la introducerea mai multor novații în legea insolvențabilității, novații care la moment nu sunt reglementate sub toate aspectele necesare. De exemplu, introducerea dreptului instanței de insolvențabilitate de a decide asupra înregistrării bunurilor imobile, deținute de debitor doar în baza datelor contabile, a lăsat fără răspuns întrebările cu privire la regulile procedurale aplicabile la examinarea chestiunii, cercul de participanți ce urmează a fi citat și în sfârșit actul jurisdicțional prin care urmează a se decide asupra înregistrării, esența căruia nu corespunde cu încheierea judecătorească. Dintr-o altă perspectivă introducerea popririi în legea insolvențabilității a creat și mai multe semne de întrebare: este aceasta o modalitate de executare silită sau nu? Urmează a fi bazată poprirea pe un document executoriu sau nu? Ce reguli procedurale urmează a fi aplicată la examinarea validării popririi? Este oare hotărârea de validare a propriei o soluție pe marginea unui litigiu de drept sau nu? Și în sfârșit, ce efecte are desființarea popririi asupra drepturilor debitorului și terțului poprit? Aplicarea legii insolvențabilității în sensul soluțiilor propuse mai sus ne vor permite de a aprecia corect circumstanțele de fapt și a judeca eficient cauzele de insolvențabilitate.

Analizând modalitatea de finalizare a procedurii de insolvențabilitate și prin urmare a întregului proces civil pornit în legătură cu examinarea cauzelor de insolvențabilitate sesizăm o neconformitate legală sistemică în ceea ce privește acțiunile instanței de judecată cât și actul de dispoziție adoptat. Observăm că procedura de insolvențabilitate în toate cazurile se termină prin acțiunea de "încetare", care obține un sens diferit de cel atribuit de Codul de procedură civilă acțiunii de încetare. În sensul legii insolvențabilității încetarea marchează doar finalizarea actelor de procedură în legătură cu îndeplinirea sarcinilor procedurii, nefiind o sancțiune în esența acesteia. Mai mult decât atât, încetarea în procedura de insolvențabilitate se dispune în majoritatea cazurilor prin hotărâre, ceea ce nu corespunde esenței actului dat de dispoziție, prescrisă de prevederile generale, or marcarea finalizării acțiunilor procesuale, nu reprezintă o judecare pe fond. Nu în ultimul rând inconsecvența depistată se urmărește și în cadrul legii insolvențabilității, care în unele cazuri prevede încetarea procesului și prin încheiere (în urma retragerii cererii sau încheierii tranzacției), ceea ce creează mai multe confuzii și dificultăți la aplicarea sistemică a normelor de procedură civilă.

Particularitățile examinării în fond a cauzelor de insolvențabilitate au dus la apariția mai multor aspecte specifice privind realizarea unui control în cadrul procedurii și asigurării unui remediu eficient pentru persoanele care se consideră lezate în drepturi. Astfel în cadrul procedurii se realizează un control judecătoresc de instanța de

insolvabilitate asupra acțiunilor efectuate extrajudiciar, dar și un control judiciar realizat de instanța ierarhic superioară asupra actelor de dispoziție a instanței de fond.

Analiza prevederilor legale privind control judecătoresc și controlul judiciar în materie de insolvabilitate ne-a permis să conchidem asupra mai multor erori ce poartă un caracter de sistem, așa ca: insuficiența sau lipsa reglementării procedurii de examinare a contestărilor de către instanța de insolvabilitate (desfășurarea ședință, contradictorialitate procedurii, caracterul contradictoriu, etc.); lipsa unui statut clar a hotărârilor adunării creditorilor, care obligatoriu se confirmă de instanța de insolvabilitate și posibilitatea contestării acestora; lipsa reglementării actului ce urmează a fi adoptat în legătură cu examinarea anumitor chestiuni, litigii sau contestații; ca și lipsa unor prevederi exprese privind posibilitatea de atac al acestora.

Nu în ultimul rând conchidem că în încercarea sa de a asigura celeritatea procedurii de insolvabilitate, prin instituirea termenelor reduse de atac, termenelor reduse de examinare, modalității de transmitere a dosarelor cauzei, legiuitorul nu a reușit să soluționeze toate probleme deoarece nu s-a realizat o corelare deplină cu normele generale ale Codului de procedură civilă. În special, considerăm că recursul contra deciziilor curților de apel, reglementat la moment de Codul de procedură civil, este o cale de atac nepotrivită pentru situațiile în care urmează a avea loc examinarea temeiniciei și legalității hotărârilor adoptate în fond de judecătoria la examinarea cauzelor de insolvabilitate.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Examinarea cauzelor de insolabilitate prezintă o serie de particularități generate de finalitatea procedurilor și poziția subiecților implicați. Scopul demersului științific prezent a constatat în realizarea unei cercetări științifice complexe teoretico-practice a particularităților intentării, examinării și soluționării cauzelor de insolabilitate. **Rezultatele** investigațiilor prezentate în lucrarea dată constau în:

1. *determinarea naturii juridice a procedurii de insolabilitate ca fel de procedură civilă;*
2. *stabilirea fazelor obligatorii necesare pentru desfășurarea procedurii de insolabilitate;*
3. *identificarea regulilor judecării cauzei de insolabilitate până la momentul aplicării unui anumit fel de procedură de insolabilitate;*
4. *deducerea premiselor și condițiilor exercitării dreptului la depunerea cererii introductive în vederea declarării persoanei insolabile;*
5. *stabilirea naturii juridice a conceptului de încetare a procesului de insolabilitate.*

În rezultatul determinării naturii juridice a procedurii de insolabilitate și a particularităților examinării cauzelor de insolabilitate am dedus următoarele **concluzii**:

1. Procedura de insolabilitate reprezintă o procedură civilă de sine stătătoare, care având anumite trăsături comune altor feluri de proceduri civile, nu poate fi încadrată în nici o categorie de proceduri civile. Reieșind din particularitățile procedurii de insolabilitate, coroborate cu particularitățile celorlalte feluri de proceduri și cu criteriile în baza cărora acestea se atribuie la o categorie sau alta, concluzionăm că, în cadrul procesului civil în Republica Moldova, urmează să delimităm: *procedurile contencioase* (procedura în acțiuni civile, procedura în pricinile juridico-publice), *procedurile necontencioase* (procedura specială, procedura în ordonanță) și *procedura de insolabilitate*.

2. Deși Legea insolabilității din 2012 prevede patru feluri de proceduri aplicabile în baza acesteia, particularitățile aplicării și desfășurării *procedurii accelerate de restructurare* ne permit să afirmăm că procedura respectivă nu este o procedură de insolabilitate, nu are nimic în comun cu procedura de restructurare și nu poate fi aplicată persoanelor aflate în stare de insolabilitate. Procedura accelerată de restructurare face parte din categoria procedurilor de prevenire a insolabilității, așa numitele proceduri pre-insolabilitate, care nu se aplică celor aflați în stare de insolabilitate, dar este destinată persoanelor aflate în dificultate financiară, având drept scop prevenirea intrării în incapacitate de plată. Reglementarea în cadrul Legii in-

solvabilității din 2012 a procedurii accelerate de restructurare este eronată, greșeală care urmează a fi corectată fie prin schimbarea denumirii legii, fie prin reglementarea acesteia într-un act normativ distinct.

3. Particularitățile soluționării cauzelor de insolabilitate au dus la necesitatea creării unor *etape specifice legate de examinarea judiciară* a acestora. Fazele clasice obligatorii a procesului civil nu pot fi aplicate la examinarea cauzelor de insolabilitate, datorită diferenței majore dintre scopurile acestora și scopul procedurii de insolabilitate. Întreaga procedură de insolabilitate urmează a fi divizată în două faze majore: faza primirii și examinării cererii introductive, ce are drept scop determinarea existenței temeiului de insolabilitate și faza aplicării procedurii de insolabilitate propriu-zise, ce urmărește aplicarea unei din cele patru modalități ale procedurii de insolabilitate (procedura de restructurare, procedura de faliment, procedura simplificată a falimentului sau procedura accelerată de restructurare).

4. *La faza primirii și examinării cererii introductive* instanța de judecată urmează a aplica regulile procedurii contencioase pentru a asigura, în condițiile unui proces contradictoriu, constatarea circumstanțelor de fapt ce adevăresc existența sau lipsa temeiurilor de declarare a persoanelor insolabile. Aceleași reguli contencioase urmează a fi aplicate de instanța de insolabilitate și la examinarea chestiunilor incidente procesului de insolabilitate, printre care, declararea nulității actelor juridice încheiate de debitor, validarea popririi, examinarea contestațiilor contra creanțelor, atragerea persoanelor la răspundere subsidiară, etc.

5. În cazul procedurilor judiciare destinate persoanelor aflate în incapacitate de plată, urmează să delimităm *intentarea procesului civil* pornit în legătură cu cauza de insolabilitate de *intentarea procedurii de insolabilitate* ca urmare a declarării persoanei insolabile. Astfel raporturile procesuale încep odată cu intentarea procesului civil în legătură cu depunerea cererii introductive, moment marcat de încheiere cu privire la admiterea spre examinare a cererii introductive. Ulterior însă are loc intentarea procesului de insolabilitate, datorită constatării temeiurilor de insolabilitate și declarării persoanei insolabile, ceea ce înseamnă continuarea raporturilor procesuale, dar și aplicarea unor anumite proceduri de insolabilitate specifice.

6. În vederea intentării procesului civil în legătură cu examinarea cauzei de insolabilitate instanța de judecată urmează să constate existența *dreptului persoanei de a depune cerere introductive* (premiselor pentru intentarea cauzei de insolabilitate) și *respectarea de către deponent a procedurii legale de depunere a cererii* (condițiilor pentru intentarea cauzelor de insolabilitate). Premisele dreptului la acțiune nu sunt aplicabile procedurilor de insolabilitate, având în vedere scopul diferit al acestor două proceduri. Dacă în cazul acțiunilor civile se urmărește înaintarea unei

pretenții material juridice, atunci în cazul procedurii de insolabilitate se urmărește declararea persoanei insolabile. În același timp, condițiile pentru intentarea cauzelor de insolabilitate coincid în mare parte cu condițiile dreptului la acțiune, dar prezintă și o serie de particularități.

7. În pofida faptului că Legea insolabilității prevede doar acțiunea de restituire fără examinare a cererii introductive, totalitatea circumstanțelor care urmează a fi constatate la depunerea cererii introductive, ne permit să concluzionăm că instanța de judecată urmează să aplice și acțiunile prevăzute de Codul de procedură civilă, în speță, *să refuze, să restituie, sau să nu dea curs cererii introductive*, în cazul depistării circumstanțelor legale corespunzătoare.

8. Constatăm că reglementarea privind *alăturarea la cererea introductivă prin referință* drept una confuză și inoportună. În acest caz există riscul ca un creditor, fără respectarea cerințelor înaintate față de cererea introductivă, să poată fi admis în proces prin simpla înaintare a unei referințe ceea ce constituie o dezavantajare a celor care depun cerere introductivă sau cereri de admitere a creanței și poate duce la abuzuri din partea creditorilor. Astfel considerăm necesar ca creditorul ce dorește de a se alătura unei cereri introductive puse pe rolul instanței de judecată, urmează să respecte aceleași cerințe înaintate față de cererea introductivă inițială, ori acesta în afară de formă, urmează să respecte cerințele de fond ce țin de competența instanței, capacitatea deponentului, certitudinea creanței, etc.

9. Spre deosebire de acțiunea de *înlăturare a debitorului de la gestionarea patrimoniului*, acțiunea de *înlăturare a debitorului de la administrarea întreprinderii* reglementată de art. 25 alin. (2) Legea insolabilității reprezintă o noțiune mult mai largă sub aspectul restricțiilor impuse debitorului. Dacă în urma înlăturării debitorului de la gestionarea patrimoniului acesta are dreptul de ași conduce în continuare afacerea îndeplinind acțiuni de gestionare economică firească (de exemplu, dirijarea procesului de producere) atunci înlăturarea debitorului de la administrarea întreprinderii presupune interzicerea săvârșirii oricăror acțiuni ce țin de dispunerea de bunurile sale, cât și cele ce se referă la conducerea activității economice firești: producere, comerț, prestare servicii etc. În acest caz instanța de judecată urmează să fie prudentă în ce privește înlăturarea debitorului de la administrarea întreprinderii, pentru a nu agrava situația debitorului datorită necompetenței administratorului provizoriu.

10. Urmează să recunoaștem că construcția juridică, reglementată de legea insolabilității în vigoare, ce poartă denumirea de *poprire*, nu are nimic în comun cu mijloacele de executare silită indirectă, dar reprezintă un mijloc original, oferit administratorului insolabilității, pentru a exercita drepturile debitorului insolabil în privința propriilor debitori. În același timp, reglementarea în vigoare a plecat depar-

te de construcția clasică a popririi, ca mijloc de urmărire silită indirectă, fapt care urmează a fi luat în considerare la aplicarea practică a acesteia, în special, necesitatea aplicării regulilor procesului contradictoriu la examinarea validării popririi.

11. *Încetarea procesului de insolvabilitate* este o categorie juridică diferită de instituția *încetării procesului civil*, spre deosebire de ultima încetarea procesului de insolvabilitate marchează finalizarea tuturor acțiunilor procesuale, respectiv a raporturilor procesuale civile pe cauza de insolvabilitate. Finalizarea acțiunilor procesuale în acest caz are loc datorită îndeplinirii scopului procedurii de insolvabilitate și nu drept rezultat, al încălcării premiselor dreptului la acțiune sau imposibilității examinării în continuare a cauzei, cum este în cazul încetării procesului civil.

12. Analiza particularităților *control judecătoresc și controlul judiciar* în materie de insolvabilitate ne-a permis să scoatem în evidență mai multe erori sistemice, așa ca: insuficiența sau lipsa reglementării procedurii de examinare a contestărilor de către instanța de insolvabilitate (necesitatea ședinței de judecată, contradictorialitate procedurii, regulile privind probațiunea, etc.); lipsa unui statut clar a hotărârilor adunării creditorilor, care obligatoriu se confirmă de instanța de insolvabilitate și posibilitatea contestării acestora; lipsa reglementării actului ce urmează a fi adoptat în legătură cu examinarea anumitor chestiuni, litigii sau contestări; ca și lipsa unor prevederi exprese privind posibilitatea de atac al acestora. Constatăm că încercarea legiuitorului de a asigura celeritatea procedurii de insolvabilitate, prin instituirea termenelor reduse de atac, termenelor reduse de examinare, modalității de transmitere a dosarelor cauzei, legiuitorul nu a reușit să soluționeze toate probleme deoarece nu s-a realizat o corelare deplină cu normele generale ale Codului de procedură civilă.

Rezultatele cercetărilor efectuate au fost materializate într-o serie de recomandări *de lege ferenda* ce pot fi luate în considerație la perfecționarea legislației în materie de insolvabilitate:

1. Suplinirea art. 169, alin (1), cu lit. *f*), cu următorul conținut "*în cazurile prevăzute de legea insolvabilității*"

2. Introducerea în Legea insolvabilității a unui nou articol 21¹ cu denumirea "*Refuzul cererii introductive*", cu următorul conținut:

"(1) *Instanța de insolvabilitate urmează a refuza primirea cererii introductive în cazul în care:*

a) *există o încheiere a instanței de judecată prin care s-a încetat procesul de insolvabilitate în legătură cu retragerea cererii introductive în privința aceleiași persoane bazate pe același temei.*

b) *legea insolvabilității nu prevede expres dreptul persoanei de a depune cerere de intentare a procesului de insolvabilitate (cererea introductivă).*

c) cererea introductivă este înaintată în privința unui debitor aflat în proces de restructurare.”

3. Modificarea art. 21 al Legii insolvabilității prin înlocuirea termenului de admitere din titlul articolului și aliniatele (1), (2), (3) și (4) cu termenul de primire, după cum urmează:

”Articolul 21. Primirea cererii introductive spre examinare

(1) *Instanța de insolvabilitate este obligată să primească spre examinare cererea introductivă depusă de creditor cu respectarea prevederilor Codului de procedură civilă și ale prezentei legi.*

(2) *Despre primirea spre examinare a cererii introductive, instanța de insolvabilitate adoptă imediat o încheiere, dar în cel mult 3 zile de la data depunerii.*

(3) *Dacă, după primirea cererii introductive spre examinare, se constată existența unei cereri introductive formulată de debitor și/sau a unei sau mai multor cereri formulate de creditorii împotriva aceluiași debitor nesoluționate încă, instanța de judecată va dispune din oficiu conexarea lor la instanța de insolvabilitate care a pus prima pe rol cererea introductivă, cu examinarea acestora într-un singur dosar.*

(4) *Dacă prima cerere introductivă a fost primită spre examinare într-un dosar, celelalte eventuale dosare aflate pe rol, referitor la același debitor, vor fi conexe la dosarul în care a fost primită prima cerere introductivă. În acest caz, măsurile de asigurare aplicate odată cu primirea cererilor introductive în dosarele care se conexează se anulează de drept și nu produc efecte, în afară de măsurile de asigurare aplicate prin încheierea de primire a primei cereri introductive.”*

4. Completarea art. 22 al Legii insolvabilității cu următoarele amendamente:

a) După aliniatul (1) al acestuia de introdus un aliniat nou (1¹) cu următorul conținut *”(1¹) instanța de judecată urmează să restituie fără examinare cererea introductivă a debitorului de pusă cu încălcarea prevederilor art. 232 al prezentei legi”*; și

b) Aliniatul (2) de modificat după cum urmează *”(2) încălcarea de către debitor, la depunerea cererii introductive, a cerințelor cu privire la conținutul cererii introductive nu constituie temei pentru restituirea fără examinare a cererii cu excepția cazurilor prevăzute de prezenta lege”*.

c) După aliniatul (2) de adăugat un nou aliniat (3), cu următorul conținut *”(3) Asupra restituirii fără examinare a cererii introductive instanța urmează să adopte o încheiere, care poate fi atacată separat cu recurs.”*

5. Modificarea dispozițiilor art. 28 alin. (6) al Legii insolvabilității, conform următorului conținut *„(6) În cel mult 30 de zile calendaristice de la notificarea efectuată conform art. 26, creditorii prezintă o referință la cererea introductivă, prin care se opun intentării procesului de insolvabilitate fie susțin pornirea acestuia. Rea-credința persoanei*

care a înaintat cererea introductivă trebuie dovedită de creditorul care se opune intentării procesului de insolabilitate.”

6. Modificarea alineatului (2) al art. 31 conform următorului conținut: ”(2) Renunțarea la cererea introductivă nu privează persoanele care s-au alăturat acestei cereri de dreptul de a solicita examinarea pricinii în fond. În cazul în care debitorul sau creditorul renunță la cererea introductivă, instanța de insolabilitate dispune prin încheiere încetarea procesului doar dacă renunțarea nu contravine legii și nu încalcă drepturile și interesele legitime ale altor persoane.”

7. Introducerea după alineatul (2) al art. 31 a unui nou alineat cu numărul (3) cu următorul conținut: ”(3) Încheierea de încetare prevăzută de alineatul 2 al prezentului articol poate fi atacată cu recurs de participanții la proces.”

8. Modificarea alineatului (2) al articolului 220 conform următorului conținut: ”(2) În cel mult 3 zile lucrătoare de la data depunerii cererii introductive, instanța de insolabilitate adoptă o hotărâre despre admiterea ei și despre intentarea procedurii accelerate de restructurare a debitorului.”

9. Modificarea art. 29 alin. (1) a Legii insolabilității, după cum urmează: ”(1) Creanțele față de patrimoniul debitorului vor fi înregistrate de administratorul provizoriu într-un tabel preliminar în funcție de datele evidenței contabile a debitorului, în baza cererilor introductive și în baza cererilor de admitere a creanțelor înaintate instanței de către creditorii ale căror creanțe sunt anterioare datei de admitere a cererii introductive spre examinare”.

10. În vederea excluderii confuziilor și neconformităților în reglementarea modului de desfășurare a ședinței de validare propunem introducerea în Legea insolabilității a următoarelor amendamente, după cum urmează:

a) Excluderea de la art. 55 a alin (8) în întregime.

b) Modificarea art. 56 alin (1) a Legii insolabilității prin excluderea sintagmei ”ședința de validare”, după cum urmează: ”(1) Adunarea creditorilor se desfășoară cu prezența creditorilor, prin corespondență sau în formă mixtă. Adunarea creditorilor de raportare nu poate avea loc prin corespondență.”

c) Introducerea după art. 142 a articolului 142/1 cu titlul ”Ședința de validare” cu următorul conținut:

”(1) Pentru validarea creanțelor, creditorii sunt citați în ședința de judecată de către instanța de judecată la data fixată în hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate.

(2) Ședința de judecată în cadrul căreia are loc validarea creanțelor se numește ședință de validare.

(3) Ședința de validare se desfășoară după regulile generale stabilite de Codul de procedură civilă pentru desfășurarea ședințelor de judecată, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege.

(4) Consemnarea acțiunilor procesuale realizate în cadrul ședinței de judecată se realizează de către greșier conform regulilor generale stabilite pentru întocmirea procesului verbal al ședinței de judecată.”

11. Modificarea art. 144 alin. (2) a Legii insolabilității, după cum urmează: „(2) Contestațiile se depun în scris la instanța de judecată care examinează cazul de insolabilitate cu cel puțin 3 zile înainte de data ședinței fixate pentru examinarea valabilității creanțelor incluse în tabelul definitiv. Contestațiile înaintate după termenul prevăzut se declară tardive și se restituie fără a fi examinate prin încheiere irevocabilă.”

12. Introducerea la art. 59 a Legii insolabilității, a unui alineat adăugător cu numărul (1¹) cu următorul conținut: ”(1¹) Hotărârile adunării creditorilor care, în cazurile prevăzute de prezenta lege, sunt confirmate prin încheierile instanței de insolabilitate, nu pot fi anulate de instanța de fond. Participanții la proces sunt în drept de a contesta în ordine de recurs încheierile prin care au fost confirmate hotărârile respective.”.

13. Modificarea articolului 204 al Legii insolabilității, prin introducerea unui nou alineat cu numărul (2¹) cu următorul conținut: ”(2¹) În vederea audierii participanților la proces și confirmării planului procedurii de restructurare instanța de judecată urmează să numească o ședință de judecată specială, cu citarea tuturor participanților la proces.”

14. Modificarea Legii insolabilității conform următorului amendament: ”Excluderea lit. c) de la alineatul (1) al articolului 115.”

15. Modificarea art. 115 alin (1) al Legii insolabilității, după cum urmează:

a) Excluderea de la alineatul 1 al articolului 115 a sintagmei ”dar nu mai târziu de 5 zile lucrătoare”;

b) Introducerea după alineatul 1 al articolului 115, a unui nou alineat sub numărul (1¹) cu următorul conținut:

”(1¹) Încheierea privind trecerea la procedura de faliment urmează a fi adoptată nu mai târziu de 5 zile de la:

a) Adoptarea hotărârii adunării creditorilor de aplicare a procedurii de faliment – în cazul prevăzut de art. 115, alin. (1), lit. a) și e);

b) Expirarea termenului de propunere a planului în cazul când nu a fost propus nici un plan sau expirarea termenului de 4 luni de la trecerea la procedura de restructurare în cazul în care nici un plan nu a fost confirmat – în cazurile prevăzute de art. 115, alin. (1), lit. b) și c).

c) Primirea spre examinare a cererii creditorului (lor) de trecerea la procedura de faliment – în cazurile prevăzute de art. 115, alin. (1), lit. d);”

16. Modificarea aliniatului (17) al articolului 117 conform următorului conținut: *”(17) Bunul din masa debitoare neînscris în registrul public se vinde numai după ce administratorul insolabilității/lichidatorul îl înscrie, conform procedurii stabilite, în registrul public respectiv. Înregistrarea bunului se face în temeiul unei hotărâri a instanței de insolabilitate, emisă în termen de 15 zile lucrătoare de la data depunerii cererii administratorului insolabilității/lichidatorului de constatare a faptului cu valoare juridică. Hotărârea poate fi contestată de orice persoană interesată. În cazul în care bunul a fost vândut înainte sau fără a fi înscris în registrul public, obligația înregistrării și cheltuielile aferente, precum și riscul de constatare a lacunelor la precizarea datelor din registrul public trec în sarcina lichidatorului.”*

17. Modificarea aliniatului (1) al articolului 151 conform următorului conținut: *”(1) După aprobarea de către comitetul creditorilor, planul de distribuție se depune în instanță de insolabilitate, prin grija administratorului/lichidatorului, în cel mult 5 zile din data aprobării acestuia de către comitetul creditorilor. Nu mai târziu de data înregistrării planului în instanța de judecată, administratorul/lichidatorul este obligat să notifice despre acest fapt fiecare creditor. Creditorii au acces la planul de distribuție.”*

18. Modificarea aliniatului (1) al articolului 158 conform următoarei redacții: *”(1) După ce bunurile din masa debitoare au fost valorificate integral, administratorul/lichidatorul prezintă instanței de insolabilitate un raport final împreună cu planul de distribuție finală, ale căror copii se remit creditorilor și debitorului. Instanța de insolabilitate urmează să convoace toți creditorii în ședința de distribuție finală în cel mult 30 de zile de la prezentarea raportului final. Creditorii pot formula obiecții asupra raportului final cu cel puțin 3 zile înainte de data ședinței.”*

19. Modificarea aliniatului (2) al articolului 158 după cum urmează: *”(2) Ședința de distribuție finală are drept scop:*

- a) examinarea raportului final al administratorului/lichidatorului;
- b) examinarea contestațiilor contra planului de distribuție finală.”

20. Introducerea după aliniatul (5) al articolului 158, a unui nou aliniat sub numărul (6) cu următorul conținut: *”(6) După finalizarea acțiunilor de distribuție finală către creditori, administratorul urmează să depună în instanța de judecată un raport privind finalizarea acțiunilor de distribuție, în care să specifice rezultatele îndeplinirii planului de distribuție finală și valoarea fondurilor rămase în caz de indisponibilizare a acestora.”*

21. Modificarea aliniatului (1) al articolului 175, după cum urmează: *”(1) În termen de 5 zile din data primirii raportului administratorului/lichidatorului privind*

efectuarea distribuției finale, instanța de insolvabilitate urmează să adopte, din oficiu, fără citarea participanților la proces o hotărâre de încetare a procesului de insolvabilitate prin care să dispună inclusiv radierea debitorului din registru.”

22. Modificarea aliniatului 2 al articolului 175, conform următorului conținut: *”(2) Procedura de restructurare a debitorului va înceta prin adoptarea hotărârii de confirmare a planului în care urmează a se dispune asupra încetării procesului de insolvabilitate. Dacă procesul începe ca o procedură de restructurare, dar, ulterior, devine procedură a falimentului, ea va înceta în conformitate cu dispozițiile alin. (1)”*.

23. Înlocuirea în conținutul aliniatului (4) al articolului 135, a cuvântului *”închide,,* cu cuvântul *”încetează”*.

24. În vederea înlăturării deficiențelor create în legătură contestarea cu recurs a actelor de dispoziție a instanței de insolvabilitate și interpretării corecte a normelor legale propunem introducerea următoarelor amendamente:

- Se completează art. 40 cu un nou aliniat (6) cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind anularea dreptului de proprietate și remiterea dreptului către autoritatea administrației publice locale instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească în urma examinării cererii în ședință publică cu citarea persoanelor interesate. Hotărârea judecătorească poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 48 cu un nou aliniat (5¹) cu următorul conținut: *”Asupra chestiunilor prevăzute în aliniatele (3) și (4) instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 80 cu un nou aliniat (2) cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind anularea înregistrării gajului instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 94 cu un nou aliniat (2) cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind declararea nulității convențiilor ce exclud sau limitează nulitatea convențiilor derogatorii instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- După art. 105 se introduce un nou articol 105¹ cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind declararea nulității actelor juridice în conformitate cu prevederile art. 104, 105 a prezentei legi, instanța de judecată urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 148 cu un nou aliniat (2¹) cu următorul conținut: *”Asupra cererii privind declararea nulității actelor juridice încheiate contrar prevederilor prezentului articol instanța de insolvabilitate urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

- Se completează art. 192 cu un nou alineat (4¹) cu următorul conținut: *”Cererile prin care se invocă favorizarea votării creditorilor în cadrul adunării creditorilor, urmează a fi examinate de instanța de insolabilitate, care urmează a se pronunța prin hotărâre judecătorească, care poate fi contestată cu recurs de participanții la proces.”*

Avantajele elaborărilor propuse constau în analiza pluridimensională a particularităților intentării, examinării și soluționării cauzelor de insolabilitate prin prisma legislației și doctrinei autohtone în comparație cu legislația și doctrina străină. În rezultat propunerile formulate vor contribui la optimizarea cadrului normativ național în materia procedurilor judiciare aplicabile persoanelor aflate în incapacitate de plată sau dificultate financiară. În plan jurisprudențial conceptele elaborate vor permite unificarea practicii judiciare, condiție iminentă în perioada de tranziție la legislație nouă în materie de insolabilitate. Nu mai puțin importat este impactul asupra economiei Republicii Moldova, ori înțelegerea procedurii de insolabilitate și a finalității etapelor acesteia va preveni agravarea situației economice a întreprinzătorilor aflați în prag de insolabilitate pe de o parte, iar pe alta va permite reducerea la minim a riscurilor legate de înlăturarea de pe piață a agenților economici a căror situație nu poate fi reabilitată.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea insolvabilității. Nr. 149 din 29.06.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.09.2012, nr. 193-197/663.
2. Legea cu privire la faliment. Nr. 851 din 03.01.1992. În: Monitorul Oficial, 01.09.1992, nr.008.
3. Legea cu privire la faliment. Nr. 786 din 26.03.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.09.1996, nr. 58/583.
4. Legea insolvabilității. Nr. 632 din 14.11.2001. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 15.11.2001, nr. 139-140/1082.
5. Raportul BIZTAR pe insolvabilitate din martie 2010.
6. Legea cu privire la Arbitrajul Republicii Moldova. Nr. 414 din 18.12.1990. În: Veștile nr. 12/319 din 1990, art. 1.
7. Codul de procedură arbitrală. Nr. 843 din 03.01.1992. În: Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr. 1/4 din 1992.
8. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova din 26.12.1964.
9. Legea pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă. Nr. 942 din 18.07.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 19.12.1996, nr. 81-82.
10. Баренбойм П.Д. Правовые основы банкротства. Москва: Белые Альвы, 1995.
11. Белых В.С. Правовые основы банкротства юридических лиц. Учебное пособие. Екатеринбург, 1996.
12. Васильев Е.А. Правовое регулирование конкурсного производства в капиталистических странах. Учеб. Пособие. Москва: МГИМО, 1989, 100 с.
13. Весенева Н.А. О некоторых вопросах рассмотрения дел о банкротстве. Хозяйство и право, 1999, № 1, с. 136-139.
14. Вершинин А.П. Права кредиторов при банкротстве должника. Комментарий к Федеральному Закону „О несостоятельности”. Санкт-Петербург, 2004.
15. Витрянский В.В. Новое в правовом регулировании несостоятельности (банкротства). Хозяйство и право, 2003, № 1, с. 3-20.
16. Гольмстен А.Х. Исторический очерк русского конкурсного процесса. С.-Петербург: Типография В. С. Балашева, 1888, 292 с.

17. Дубинчин А.А. и другие. Правовые основы несостоятельности (банкротства). Москва: Инфра-М, Норма, 2001, 320 с.

18. Колинченко Е.А. Защита интересов неплатежеспособного должника при банкротстве. Сравнительно-правовой анализ. Москва: Статус, 2002.

19. Кулешов В.В. Унификационные тенденции правового регулирования несостоятельности (банкротства) в странах Европейского Союза. Диссертация кандидата юридических наук, Москва, 2002, 185 с.

20. Попондопуло В. Ф. Конкурсное право: Правовое регулирование несостоятельности (банкротства). Учебное пособие. Москва: Юристъ, 2001, 331 с.

21. Скуратовский М.Л. Рассмотрение арбитражными судами дел в порядке упрощенного производства: условия и основные правила. „Арбитражный и гражданский процесс”. 2011. № 4. С.18-21.

22. Степанов В.В. Несостоятельность (банкротство) в России, Франции, Англии, Германии. Москва: Статут, 1999, 204 с.

23. Сердитова Е.Н. Конкурсное производство как форма реализации решений суда о признании несостоятельности. Диссертация кандидата юридических наук, Екатеринбург, 2002, 202 с.

24. Телюкина М.В. Основы конкурсного права. Москва: Волтерс Клувер, 2004.

25. Тур Н. А. Пересмотр постановлений о несостоятельности. Санкт-Петербург, 1896.

26. Шерстюк В.М. Производство в арбитражном суде первой инстанции: Учебное пособие. Москва, 2011.

27. Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права. Том IV. Торговый процесс. Конкурсный процесс. Москва. 1912.

28. Яковлев В.Ф., Юков М.К. Комментарий к арбитражному процессуальному кодексу РФ. Москва: Городец-Издат, 2005.

29. Яковлев В.Ф. Укрепление правопорядка и законности в экономике - важнейшая задача арбитражных судов. Вестник Высшего Арбитражного Суда РФ, 2000, № 4.

30. Якушев В.С. и другие. Правовые основы несостоятельности (банкротства). Учебно-практическое пособие. Москва, 2001.

31. Adam I., Savu C. Legea procedurii insolvenței. Comentarii și explicații. București: Ed. C.H. Beck, 2006.

32. Adam I., Savu C. Câteva considerații referitoare la procedura simplificată în lumina Legii nr. 85/2006 privind procedura insolvenței. Revista de drept comercial, 2007, nr. 3.

33. Cărpenu St. D. și alții. Legea nr. 85 privind procedura insolvenței. Comentarii pe articole. Ed.2-a. București: Ed. Hamangiu, 2008.

34. Costin M.N., Miff A., Falimentul. Evoluție și actualitate. București: Lumina Lex, 2000.

35. Miff A. Instituția juridică a falimentului. Evoluție și actualitate. Revista de drept comercial, 1996, nr.3, pag.43-61.

36. Piperea Gh. Insolvența: legea, regulile, realitatea. București: Wolter Kluwer, 2008, pag. 365.

37. Turcu I. Tratat teoretic și practic de drept comercial. Volumul I. București: Editura C.H. Beck, 2008.

38. Schiau I. Regimul juridic al insolvenței comerciale. București: Ed. All. Beck, 2001.

39. Țăndăreanu N. Procedura reorganizării judiciare. București: Editura ALL Beck, 2000.

40. Nasz C.B. Deschiderea procedurii insolvenței. București: C.H. Beck, 2009.

41. Bufan R. și alții. Tratat practic de insolvență. București: Editura Hamangiu, 2014.

42. Dolache I.I. și Mihăianu C.H. Reorganizarea judiciară și falimentul. Practică Judiciară. București: Hamangiu, 2006, 351 p.

43. Buta A. Anularea actelor frauduloase în procedura insolvenței. București: C.H. Beck, 2012, 508 p.

44. Miloș S.M., Deli A. Elemente de noutate în legislația insolvenței - de la principii la implementarea lor. Revista Phoenix, 2014, nr. 49, pag. 4-16, pag. 7.

45. Левченко В.Е. Формирование и развитие правового регулирования несостоятельности (банкротства) в России и проблемы обеспечения безопасности кредиторов. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 2008. с 2

46. Гордеев И. А. Правовые проблемы судебного рассмотрения дел о несостоятельности (банкротстве). Диссертация кандидата юридических наук. Саратов 2009. с. 5.

47. Шершеневич Г. Ф. Учение о несостоятельности. Казань: Типография Университета, 1890.

48. Бончковский И. Способы разрешения несостоятельности и наше право. ЕСЮ, 1932 № 43.

49. Клейнман А. Ф. О несостоятельности частных лиц по советскому процессуальному праву. Иркутск, 1929.

50. Лебедев П. О. ликвидации государственных предприятий вследствие их неплатежеспособности. ЕСЮ, 1924, №49.

51. Сперанская Ю. Институт несостоятельности (банкротства) в России XI - начала XXI века: историко-правовое исследование. Диссертация кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2008, с 2.

52. Бакланова И.П. Особое производство в арбитражном процессе, Автореферат кандидатской диссертации -Екатеринбург, 1999.

53. Федоров С. И. Некоторые особенности рассмотрения арбитражными судами дел о несостоятельности (банкротстве). Автореферат кандидатской диссертации, Москва, 2001.

54. Чиркунова Е.В. Особенности рассмотрения дел о несостоятельности (банкротстве) граждан в арбитражных судах. Автореферат кандидатской диссертации. Санкт Петербург, 2001.

55. Сердитова Е.Н. Конкурсное производство как форма реализации решения арбитражного суда, Автореферат кандидатской диссертации. Екатеринбург, 2002.

56. Бортич А.В. Правовое регулирование наблюдения в процессе банкротства. Автореферат кандидатской диссертации. Москва, 2002.

57. Синякина А.М. Процессуальные особенности рассмотрения арбитражным судом дел о несостоятельности (банкротстве). Диссертация кандидата юридических наук. Москва, 2004.

58. Гордеев И.А. Правовые проблемы рассмотрения дел о несостоятельности (банкротстве). Саратов, 2009.

59. Поподопуло В. Ф. Банкротство. Правовое регулирование. Москва: Проспект, 2012, 432 с.

60. Телюкина М.В. Основы конкурсного права. Москва: Волтерс Клувер, 2004, 560 с.

61. Turcu I. Tratat de insolvență. București: Ed. C.H.Beck, 2006, 665 p., pag. 5.

62. Deteșan D. Despre insolvența persoanei fizice. Domeniul, scopul și destinatarii reglementării. Partea I. Revista Phoenix, 2014, nr. 48, pag. 21-31, pag. 21.

63. Covaliu Gh. Comentariu la legea cu privire la faliment și legea cu privire la vânzare-cumpărare. Chișinău: Epigraf, 2000

64. Furdui V. Falimentul – concept și reglementări actuale. Chișinău: TISH, 2004.

65. Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2001.

66. Chiroșca D. și alții. Protecția proprietății intelectuale, Drept concurențial, Procedura insolabilității. Chișinău: Elan Poligraf SRL, 2009.

67. Belei E. și alții. Drept procesual civil. Partea specială. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009.

68. Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție a RM cu privire la aplicarea Legii insolabilității de către instanțele judecătorești economice nr.34 din 22.11.2004. Buletinul CSJ a RM 11/6, 2004.

69. Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea în practica judiciară a Legii insolabilității a RM nr.2 din 24.03.2014.

70. Poalelungi M. și alții. Manualul judecătorului pentru cauze civile. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013.

71. Roșca N. Legislația insolabilității Republicii Moldova: Calea spre perfecțiune. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale "Legea insolabilității – de la teorie la practică", 2014, pag. 2-4, pag. 2.

72. Barba V. Perioada de observație – necesitatea, importanța și specificul acestei proceduri. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale "Legea insolabilității – de la teorie la practică", 2014, pag. 17-28, pag. 17.

73. Munteanu A. Unele aspecte ale vânzării afacerii debitorului în cadrul procedurii de insolabilitate. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale "Legea insolabilității – de la teorie la practică", 2014, pag. 41-47, pag. 41.

74. Cocîrla V. Noile reglementări în materia insolabilității: implicații juridice asupra executării silite. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale "Legea insolabilității – de la teorie la practică", 2014, pag. 29-35, pag. 30.

75. Ilana A. Încetarea procesului de insolabilitate. Elemente de drept comparat. În: Revista Națională de Drept, 2014, nr. 4, pag. 17-22, pag. 17.

76. Macovei Gh. Procedura aplicabilă persoanelor insolabile. Evoluție și tendințe moderne. În: Materialele Conferinței "Dreptul privat ca factor în dez-

voltarea relațiilor economice: tradiții, actualitate și perspective”, 2014, pag. 254-261, pag. 254.

77.Aspecte ale falimentului în economia românească, Studiul nr.8, Institutul European din România, București, 2004, pag. 17.

78.Ministerul Economiei, Notă informativă la proiectul Legii insolvențabilității în redacție nouă, nr. 2576 din 23.11.2011.

79.Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr. 225 din 30.05.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.06.2003, nr. 111-115

80.Legea instituțiilor financiare nr. 550 din 21.07.95, Monitorul Oficial nr. 1/2 din 01.01.1996.

81.Lege privind societățile pe acțiuni nr. 1134 din 02.04.97, Monitorul Oficial nr. 38-39/332 din 12.06.1997.

82.Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), București: Univers Enciclopedic Gold, 2009.

83.Roșca Nicolae, Noțiunea de insolvențabilitate prin prisma legii insolvențabilității nr. 632/2001, Buletinul Curții de Apel Economice și Inspectoratului Fiscal Principal de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor, 2006, nr. 5, pag. 15.

84.Roșca N., Baieș S. Dreptul afacerilor. Volumul 1. Chișinău: Tipografia Centrală, pag. 376.

85.Macovei Gh. Locul procedurii de insolvențabilitate în cadrul procedurilor civile reglementate de legislația Republicii Moldova. În: Jurnalul juridic național: Teorie și practică, nr. 3, 2015, pag. 22-28, pag. 23.

86.Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2004, nr.11, pag.6

87.Belei E. ș. a. Drept Procesual Civil. Partea Generală. Chișinău, Lexon-Plus, 2014. 39 p.

88.Hotărârea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 25 aprilie 2013, pe cauza civilă nr. 2c-100/13.

89.Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 24 iulie 2013 pe cauza nr. 2ri-36/13.

90.Macovei Gh. Cel de-al patrulea eșec al Republicii Moldova în eficientizarea procedurilor de insolvențabilitate. În: Materialele Conferinței științifico-practice ”Teoria și practica administrării publice”, 2014, pag. 216-218, pag. 216.

91.Macovei Gh. Primirea cererii introductive și intentarea procesului civil

în vederea examinării cauzelor de insolvabilitate. În: Revista Națională de Drept, nr. 5, 2015, pag. 71-76, pag. 71.

92. Кожухарь А. Н. Право на судебную защиту в исковом производстве. Кишинёв, 1989, с. 52.

93. Фёдоров С.И. Некоторые особенности рассмотрения арбитражными судами дел о несостоятельности (банкротстве). Диссертация кандидата юридических наук. Москва, 2001. 112 с.

94. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 06.06.2002. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 82-86 din 22.06.2002.

95. Hotărârea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 17 aprilie 2014 pe cauza civilă nr. 2i-59/14.

96. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 30 iulie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-101/14.

97. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 16 aprilie 2014 pe cauza civilă nr. 2i-95/2014.

98. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 09 iulie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-89/14.

99. Legea taxei de stat. Nr. 1216 din 03.12.1992. În: Monitorul Oficial din 02.04.2004, nr. 53-55/302.

100. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 22 ianuarie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-2/14.

101. Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 11 iunie 2014 pe cauza nr. 2i-276/14.

102. Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 9 iunie 2014 pe cauza nr. 2i-280/14.

103. Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 6 iunie 2014 pe cauza nr. 2i-277/14.

104. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 22 mai 2013 pe cauza nr. 2ri-190/13.

105. Încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău din 10 iunie 2014 pe cauza civilă nr. 2i-282/14.

106. Încheierea judecătorului Curții de Apel Chișinău din 24 ianuarie 2014 pe cauza civilă nr. 2i-17/14.

107. Legea României privind procedurile de prevenire a insolvenței și insolvența nr. 85 din 25 iunie 2014.

108. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al

Curții Supreme de Justiție din 18 decembrie 2013 pe cauza civilă nr. 2ri-70/13.

109. Macovei Gh. Efectele intentării procedurii de insolabilitate. În: Rezumatele comunicărilor Conferinței Științifice "Integrare prin cercetare și inovare", 2013, pag. 76-78, pag. 77.

110. Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 4ac-15/14 din 29 septembrie 2014.

111. Legea României privind procedura insolvenței nr. 85 din 21 aprilie 2006.

112. Legea României privind procedurile de prevenire a insolvenței și insolvența nr. 85 din 25 iunie 2014.

113. Turcu I. Aplicarea corectă a dispozițiilor art. 36 și 40 din Legea nr. 85/2006. Revista Phoenix, 2014, nr. 48, pag. 12-14, pag. 12.

114. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 09 iulie 2014 pe cauza civilă 2ri-105/2014.

115. Macovei Gh. Actele de procedură ale instanței de judecată dispuse în cadrul procedurii de faliment în legătură cu valorificarea masei debitoare. În: Legea și Viața, nr. 6, 2015, pag. 15-21, pag. 15.

116. Dicționar de sinonime. București: Editura Litera Internațional, 2002.

117. Leș Ioan. Tratat de Drept Procesual civil. București: AllBeck, 2001. Pag. 883.

118. Codul de procedură civilă al României. Legea 134/2010 privind Codul de procedură civilă.

119. Codul de executare al Republicii Moldova. Nr. 443 din 24.12.2004. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 34-35 din 03.03.2005.

120. Codul fiscal al Republicii Moldova. Nr. 1163 din 24.04.1997. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 62 din 18.09.1997.

121. Macovei Gh. Instituția popririi în reglementarea legii insolabilității nr. 149/2012. În: Materialele suport ale Conferinței Științifice internaționale "Legea insolabilității – de la teorie la practică", 2014, pag. 47-54, pag. 50.

122. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 13 noiembrie 2013 pe cauza civilă nr. 2ri-51/13.

123. Hotărârea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 28 ianuarie 2014 pe cauza civilă nr. 2i-194/14.

124. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 11 iunie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-54/14.

125. Macovei Gh. Aplicarea acțiunii procesuale de încetare a procesului civil în cadrul examinării cauzelor de insolvabilitate. În: Закон и жизнь, nr. 6, 2015, pag. 35-41, pag. 35

126. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 25 septembrie 2013 pe cauza civilă nr. 2ri-49/13.

127. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 02 octombrie 2013 pe cauza civilă nr. 2ri-42/13.

128. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 26 februarie 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-27/14.

129. Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 28 mai 2014 pe cauza civilă nr. 2ri-59/14.

130. Voicu M. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Dreptul la un proces echitabil și la un tribunal imparțial (examen teoretic al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului). În: Revista de drept comercial, 2001, nr. 9, p.47; Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свобод и практике ее применения. Под ред. В.А. Туманова и Л.М. Энтина. – Москва: Издательство Норма, 2002, pag.88.

LISTA ABREVIERILOR

Alin.	aliniat și derivatele
Art.	articol și derivatele
c.	contra
cap.	capitol și derivatele
cit.	citată de
CE	Consiliul Europei
CEDO	Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CPC	Codul de procedură civilă
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
Ed.	editura
Etc.	etcetera
Ex.	exemplu
Hot.	hotărâre
HG	Hotărâre de Guvern
HP	Hotărârea Parlamentului
Lit.	litera și derivatele
MO	Monitorul Oficial
nr.	numărul și derivatele
p.	pagina și derivatele
par.	paragraful
pct.	punct și derivatele
RM	Republica Moldova
sec.	secțiune
Ș.a.	și altele și derivatele
Ș.a.m.d.	și așa mai departe
SRL	societate cu răspundere limitată
Trad.	traducere (tradus)
UE	Uniunea Europeană

Gheorghe MACOVEI

**PROCEDURA EXAMINĂRII
CAUZELOR DE INSOLVABILITATE**